

ဘဏ္ဍာရေးဖတ်ဒရယ်စနစ်

အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ
ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွက် စဉ်းစားချက်များ

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာခင်တာ

Ethnic Nationalities Affairs Center – ENAC

၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ပထမအကြိမ် - ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ

အုပ်စု - ၅၀၀၀

Photo - ENAC

Design & Layout - Ying Tzarm

ထုတ်ဝေသူ - တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ)
Ethnic Nationalities Affairs Center (Union of Burma)

လိပ်စာ - P.O. Box 5, Chang Puak, A. Mueang
Chiang Mai 50302, Thailand

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဓါတ

Ethnic Nationalities Affairs Center – ENAC

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဓါတ (Ethnic Nationalities Affairs Center - ENAC) သည် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး လွတ်လပ်သော သုတေသနအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ပေါ်ပေါက်လာရေးကို ရှေးရှုလျက် နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲနှင့် သင်တန်းများ ကျင်းပပြုလုပ်ခြင်း၊ မူဝါဒဆိုင်ရာ သုတေသနစာတမ်းများ ရေးသားပြုစု ထုတ်ဝေခြင်း တို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင်လည်း နည်းပညာပိုင်း ဆိုင်ရာ အထောက်အကူများ ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။

အသေးစိတ် သိရှိလိုပါက www.burmaenac.org တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။
(သို့မဟုတ်) info@burmaenac.org သို့ ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပြည်တွင်းစစ်နှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားများလိုလားသည့် နိုင်ငံရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို အာမခံချက်ပေးသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် အဓိကကျသော အဖြေတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာစင်တာ (ENAC) က အခိုင်အမာ ယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့်မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူများ လိုလားသော ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခု ပီပြင်စွာ ထွန်းကားလာရေးကို ရှေးရှုလျက် ဤသုတေသန စာတမ်းတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းပြုရာတွင် အကြံဉာဏ်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ ပေးခဲ့ကြသော ပညာရှင်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီးတို့အား ENAC မှ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းရေးသားရာတွင် လမ်းညွှန်ပေးခဲ့ပြီး စာတမ်း (အကြမ်း) ကို စိစစ်သုံးသပ်ပေးသော ENAC ၏ မူဝါဒအကြံပေးအဖွဲ့အားလည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ပညာရပ်ပိုင်း အသုံးအနှုန်းနှင့် သဘောတရားတို့ကို ရှင်းပြပေးသည့် အပြင် ဤစာတမ်းပါ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များနှင့် မူဝါဒအကြံပြုချက် များကို ဝေဖန်ထောက်ပြပြီး အကြံဉာဏ်များပေးခဲ့သော ပညာရှင် Prof. Dr. Paul A. R. Hobson အားလည်းကောင်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ထို့အပြင် ဤစာတမ်းအတွက် အမှာစာရေးပေးသော ENAC မူဝါဒအကြံပေးနှင့် ENAC ဒါရိုက်တာ ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဒေါက်တာလာဂျာအားလည်းကောင်း၊ ဤစာတမ်း မထုတ်ဝေခင် စိစစ် သုံးသပ်ပေးသည့် UNFC မှ သုတေသနစာတမ်းသုံးသပ်ရေးအဖွဲ့အားလည်းကောင်း၊ ဤစာတမ်းကို အချိန်ပေးပြီး စစ်ဆေးဖတ်ရှုပေးခဲ့သော ENAC မူဝါဒအကြံပေးနှင့် SNLD အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး စိုင်းညွန့်လွင်အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ရေးသားတင်ပြထားသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပညာရပ်ပိုင်းအားဖြင့် နက်နဲသော အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်သဖြင့် ရေးသားဖော်ပြချက်များမှာ လိုအပ်ချက်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤစာတမ်းပါ အကြောင်းအရာ များနှင့် ပတ်သက်၍ မှားယွင်းဖော်ပြမှုတစ်စုံတစ်ရာ ရှိခဲ့လျှင် ENAC နှင့်သာ သက်ဆိုင်ပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပေါ်ထွန်း လာရေးအတွက် ဖော်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - ၂၁ ရာစုပင်လုံ အစည်းအဝေးတို့တွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးကြမည့် အစုအဖွဲ့အသီးသီးတို့အတွက် အသုံးဝင်မည့် စာတမ်း တစ်စောင်ဖြစ်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရအဖွဲ့များ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များနှင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း များအတွက် အားထားရသော အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်မည်ဟုလည်း မျှော်လင့်ပါသည်။

ဇိုသုန်းမူန်
အမှုဆောင်ဒါရိုက်တာ
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာစင်တာ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ)

ဘုမ္မာစာ

“ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်-အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွက် စဉ်းစားချက်များ” ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသော ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် ကမ္ဘာ့ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများ၌ ကျင့်သုံးနေသော စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် မြန်မာ နိုင်ငံ၌ ကျင့်သုံးနေသော ဘဏ္ဍာရေးစနစ်တို့ကို သုတေသနပြုတင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဝိသေသတစ်ခုဖြစ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများခွဲဝေခြင်း (division of powers) တွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအပါအဝင် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများလည်း အကျုံးဝင်သည်။ နိုင်ငံရေးအာဏာသာရှိပြီး ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ချို့တဲ့ နေလျှင် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အဟန့်အတား ဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် ဖက်ဒရယ်စနစ် အရ ပေးထားသော နိုင်ငံရေးအာဏာများ၏ ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာလည်း စိုးရိမ်ဖွယ် ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား စနစ်တကျနှင့် မျှတစွာ ခွဲဝေထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန်အတွက် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို စတင် ပုံဖော်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ် စနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေပြီး ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ပေးအပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ပြည်နယ် များအား ပေးအပ်ထားသော အခွန်အကောက်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမှာလည်း ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်စသည့် နိုင်ငံရေးအာဏာရှုထောင့်အားဖြင့် ကြည့်လျှင် အလွန်အားနည်းနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တိုးချဲ့ပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ပြည်နယ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ပေးသွားရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်အစိုးရတို့ အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေနိုင်သည့် ပုံစံများနှင့် ထိုပုံစံတစ်ခုစီ၏ အားနည်းချက်နှင့် အားသာချက်များကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် မူဝါဒအကြံပြုချက်အချို့ကိုလည်း အဆိုပြုထားသောကြောင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း လေ့လာလိုသူများ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့်သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ၊ လွှတ်တော်၊ နိုင်ငံရေးပါတီ အစရှိသည့် အစုအဖွဲ့ အသီးသီးတို့အတွက် အကျိုးရှိသည့် စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ဤသုတေသနစာတမ်းနှင့်အလားတူ သုတေသနစာတမ်းများ ဆက်လက်ရေးသား ပြုစုထုတ်ဝေသွားရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်းစစ်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရေးနှင့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုစနစ် ပေါ်ထွန်းလာရေးတို့အတွက် သက်ဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့အားလုံးက ဝိုင်းဝန်း ဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်းလိုက်ပါသည်။

ဒေါက်တာလာဂျာ
မူဝါဒအကြံပေး
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ)

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	ကျေးဇူးတင်လွှာ	က
	အမှာစာ	ခ
	အတိုကောက်ဝေါဟာရများ	၁
	ဝေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်များ	၃
	စာစုသေတ္တာ၊ ဇယား၊ ပုံနှင့် နောက်ဆက်တွဲများ	၈
	မူဝါဒအကြံပြုချက်များ	၁၁
	အနှစ်ချုပ်	၁၅
အခန်း(၁)	နိဒါန်း	၁၇
အခန်း(၂)	သုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်	၁၉
အခန်း(၃)	သုတေသန နည်းနာနှင့် လွှမ်းခြုံမှု	၂၁
အခန်း(၄)	မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းတို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	၂၃
	၄.၁။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၂၃
	၄.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိစီးပွားရေးအခင်းအကျင်း	၂၄
	၄.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း	၂၅
အခန်း(၅)	ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်၏ သဘောတရားများ	၃၃
	၅.၁။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်	၃၃
	၅.၂။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများ	၃၄
	၅.၂.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၃၄
	၅.၂.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၃၉
	၅.၂.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၅၁
	၅.၂.၄။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း	၅၃
အခန်း(၆)	ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်အညီ တွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးပတ်ဝန်းကျင်ရေးစနစ်များ	၅၇
	၆.၁။ အမေရိကန်နိုင်ငံ	၅၈
	၆.၁.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၅၉
	၆.၁.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၆၂
	၆.၁.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၆၄
	၆.၁.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၆၄
	၆.၂။ ကနေဒါနိုင်ငံ	၆၅
	၆.၂.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၆၆
	၆.၂.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၆၉
	၆.၂.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၇၀
	၆.၂.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၇၁

၆.၃။ ဂျာမဏီနိုင်ငံ	၇၂
၆.၃.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၇၂
၆.၃.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၇၇
၆.၃.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၇၇
၆.၃.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၇၈
၆.၄။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ	၇၉
၆.၄.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၈၁
၆.၄.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၈၃
၆.၄.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၈၆
၆.၄.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၈၆
၆.၅။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ	၈၇
၆.၅.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၈၇
၆.၅.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၉၁
၆.၅.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၉၃
၆.၅.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၉၅
၆.၆။ အနိယနိုင်ငံ	၉၇
၆.၆.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၉၉
၆.၆.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၁၀၃
၆.၆.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၁၀၄
၆.၆.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၁၀၄
၆.၇။ တင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	၁၀၈
၆.၇.၁။ တူညီသောအချက်များ	၁၀၈
၆.၇.၂။ မတူညီသောအချက်များ	၁၀၉
အခန်း(၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများ	၁၁၁
၇.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ	၁၁၂
၇.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ	၁၂၁
၇.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ	၁၂၄
၇.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ	၁၂၄
အခန်း(၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်စနစ်	၁၃၁
အခန်း(၉) စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များ - ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ	၁၅၃
၉.၁။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ	၁၅၄
၉.၂။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အသုံးစရိတ်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ	၁၅၇
၉.၃။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များ	၁၆၀
အခန်း(၁၀) နိဂုံး	၁၆၃
ကိုးကားသည့် အရင်းအမြစ်များ	၁၆၆
နောက်ဆက်တွဲများ	၁၆၈

အတိုကောက်ဝေါဟာရများ

ABSDF	All Burma Students' Democratic Front (မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး)
ALP	Arakan Liberation Party (ရခိုင်ပြည်လွတ်မြောက်ရေးပါတီ)
CNF	Chin National Front (ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး)
DKBA	Democratic Karen Buddhist Army (တိုးတက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားတပ်ဖွဲ့)
FPD	The Framework for Political Dialogue (နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်)
FPNCC	Federal Political Negotiation and Consultative Committee (ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ)
IRD	Internal Revenue Department (ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန)
KNU	Karen National Union (ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး)
KNU/KNLA PC	Karen National Union/Karen National Liberation Army Peace Council ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ
KIO/KIA	Kachin Independence Organization/Kachin Independence Army (ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့/ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်)
LDU	Lahu Democratic Union လားဟူဒီမိုကရက်တစ်အစည်းအရုံး
MNTJP/MNDAA	Myanmar National Truth and Justice Party/ Myanmar National Democratic Alliance Army (မြန်မာနိုင်ငံအမှန်တရားနှင့် တရားမျှတသော အမျိုးသားပါတီ)
MSDP	Myanmar Sustainable Development Plan (မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်း)
NA-B	Northern Alliance (Burma) (မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်အဖွဲ့ - မြန်မာနိုင်ငံ)
NCA	Nationwide Ceasefire Agreement (တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်)
NLD	National League for Democracy (အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်)
NMSP	New Mon State Party မွန်ပြည်သစ်ပါတီ
PNLO	Pa-Oh National Liberation Organization ပအိုဝ်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့
PSC/NDA	Peace and Solidarity Committee/Shan State East National Democratic Alliance Association (ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စည်းလုံးရေးကော်မတီ)

PSLF/TNLA	Palaung State Liberation Front/Ta'ang National Liberation Army (ပလောင်ပြည်နယ်လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး/တအာန်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်)
RCSS	Restoration Council of Shan State ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ
SMEs	Small and Medium Enterprises (အသေးစားနှင့်အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ)
SNLD	Shan Nationalities League for Democracy (ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်)
SSPP/SSA	Shan State Progress Party/Shan State Army (ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ)
ULA/AA	United League of Arakan/Arakan Army (ရက္ခိုင်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်/ရက္ခိုင်တပ်မတော်)
UPDJC	Union Peace Dialogue Joint Committee (ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ)
UWSP/UWSA	United Wa State Party/United Wa State Army (ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ/ဝပြည်တပ်မတော်)

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများ

စီမံခန့်ခွဲမှုအသွင်ဆောင် ဖက်ဒရယ်စနစ် (Administrative Federalism) - ဤဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ် (နိုင်ငံတော်) အဆင့်အစိုးရသည် တရားရေးဆိုင်ရာ စံချိန်စံနှုန်းများကို ရေးဆွဲချမှတ်ပြီး အချို့သော ကဏ္ဍများအတွက် မူဝါဒများ ချမှတ်သည်။ ထိုဖက်ဒရယ်ဥပဒေနှင့် ဖက်ဒရယ်မူဝါဒများကို များသောအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များက အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့ကိုဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ဖက်ဒရယ်ဥပဒေများနှင့်အညီ ဥပဒေနှင့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုချမှတ်နိုင်သည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ဤစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။

အချိုးမညီဖက်ဒရယ်စနစ် (Asymmetric Federalism) - ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များတွင် တန်းတူညီမျှမှု မရှိသော အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများရှိသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အချို့သော ပြည်နယ်များက အခြားသော ပြည်နယ်များထက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပိုရှိခြင်းကို ရည်ညွှန်းပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း (သို့မဟုတ်) သာမန်ဥပဒေများမှ တစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အချိုးမညီမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (Autonomy) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း၌ အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ကျင့်သုံးသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ဖြစ်သည်။

လုံးလုံးခဲခဲဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပြောင်းခြင်း (Block Transfers) - ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအား ကဏ္ဍတစ်ခုခု (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး) အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအရ သို့မဟုတ် တရားဝင်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ချပေးသော ဘဏ္ဍာငွေများ ဖြစ်သည်။ ထိုငွေများကို မည်သို့အသုံးပြုရမည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသေးစိတ်သတ်မှတ်ချက်များ (အနှောင်အဖွဲ့များ) ထားရှိထားခြင်း မရှိပါ။

အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်သော အခွန် (Broad-based Tax) - အခွန်အခြေခံအများအပြားကို စည်းကြပ်နိုင်သော ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး (များသောအားဖြင့် ကြီးမားသောဘဏ္ဍာငွေပမာဏကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည်။) ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်သည် အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်ပြီး အရက်သေစာအပေါ်စည်းကြပ်သည့် ယစ်မျိုးခွန်သည် အခွန်အခြေခံကျဉ်းမြောင်းသည်။

စွမ်းရည် သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း (Capacity Equalization) - တစ်ခါတစ်ရံ၌ ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်တစ်ခု၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်အားလုံးကို ဘဏ္ဍာငွေအားဖြင့် အနည်းနှင့်အများ တူညီသော စွမ်းရည်ရှိရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့လွှဲပြောင်းရာတွင် ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်များမှ ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။ စွမ်းရည်သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်းသည် (ပြည်နယ်များ၏) လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မပြုဘဲ (၎င်းတို့၏) ဝင်ငွေများကို ညီတူမျှတူ (တစ်ပြေးညီ) ဖြစ်စေသည်။

ဗဟိုအစိုးရအာဏာချုပ်ကိုင်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (Coercive Federalism) - ဗဟိုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် (ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပေါ်) လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှုရှိပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက် အတင်းအကျပ်ဆန်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဥပဒေအရ လက်ဝါးကြီးအုပ်ချုပ်ကိုင်ထားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်သည်။

ယှဉ်ပြိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ် (Competitive Federalism) - ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်တို့သည် နိုင်ငံသားတို့၏ သစ္စာရှိမှုအတွက် အားပြိုင်ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ အားသာချက်နှင့် မက်လုံးတို့ဖြင့် နိုင်ငံသားများကို ဆွဲဆောင်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ ပို၍ ကြီးထွားလာရေးအတွက် ပြိုင်ဆိုင်ကြသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်သည်။

ထပ်တူပြုအာဏာများ (Concurrent Powers) - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များက မျှဝေကျင့်သုံးသော အာဏာများဖြစ်သည်။ ထပ်တူပြုအာဏာနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ အချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်လျှင် ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေကသာ ကြီးစိုးမှု ရှိသည်။ ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် ထပ်တူပြုအာဏာများ ကျင့်သုံး ကြသည်။

သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများ (Conditional Grants) - ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အထူးရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ဘဏ္ဍာငွေများဖြစ်ပြီး လွှဲပြောင်းပေးသည့် အစိုးရအဖွဲ့က အဆိုပြုသည့် ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲရေးဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များ ပါရှိသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိခြင်း (Constitutionality) - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပဒေ၊ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ၊ အက်ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (သို့မဟုတ်) စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ဆောင်ရွက်ချက် များက ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိအပေါ် မူတည်ပြီး သတ်မှတ်သော တရားရေးအဆင့် တစ်ခုဖြစ်သည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအလေးထား ဖက်ဒရယ်စနစ် (Cooperative Federalism) - ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များနှင့် ဗဟိုအစိုးရတို့သည် မူဝါဒရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်တို့ကို မျှဝေရန် သဘောတူ ထားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယှဉ်ပြိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်း (Decentralization) - တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တွင် ဗဟိုအစိုးရမှ မိမိကိုယ်တိုင် ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိသည့် အာဏာများကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ကို ကျင့်သုံးစေခြင်းကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းဟုခေါ်သည်။*

အာဏာဆင့်ကဲအပ်နှင်းခြင်း (Devolution) - လက်အောက်ခံအစိုးရအဆင့်ဆင့်အား အခွင့်အာဏာများကို ကျင့်သုံးစေခြင်း ကို အာဏာဆင့်ကဲအပ်နှင်းခြင်းဟု ခေါ်သည်။ အာဏာဆင့်ကဲအပ်နှင်းခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်ခွင့်လျော့ချခြင်းနှင့် တူကောင်း တူနိုင်သည်။ ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (သို့မဟုတ်) အသုံးအနှုန်းများ လျော့ရဲနေလျှင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်ပင် ဆင်တူနိုင်သည်။*

အစိုးရနှစ်ဆင့်အုပ်ချုပ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (Dual Federalism) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း တင်းကျပ်သော ဥပဒေပြုရေး အာဏာခွဲဝေမှုရှိသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်တွင် အစိုးရအဖွဲ့ တစ်ခုစီသည် ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် စီမံ အုပ်ချုပ်ခြင်းတို့ကို ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများ၌ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားသည့် အာဏာ များအတွက် လွတ်လပ်စွာ (ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရှိစွာ) ဆောင်ရွက်ကြသည်။ လက်တွေ့တွင် ခေတ်သစ်ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၌ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အလေးထားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် (Cooperative federalism) နှင့် ပေါင်းစပ်ဖက်ဒရယ်စနစ် (Integrative Federalism) တို့ကိုပေါင်းစည်းထားသည်။

စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု (Economic Union) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်တွင်းဈေးကွက်ကို ပေါင်းစပ်သည့်မူဝါဒတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့ကို ကုန်သွယ်မှု၊ အလုပ်သမားပြောင်းရွှေ့မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆောင်ရွက်ချက်များဆိုင်ရာ အဟန့်အတားတို့ကို လျော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖယ်ရှားခြင်းဖြင့် ပေါင်းစည်းပေးသည့် မူဝါဒဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှု သည် မူဝါဒထိန်းချုပ်မှုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ အစီအစဉ်များကို သဟဇာတဖြစ်စေသည်။

လုပ်ငန်းကြီးခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူး (Economies of Scale) - ထွက်ကုန်ပမာဏ တိုးလာသည်နှင့်အမျှ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု၏ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ် လျော့နည်းသွားသည့် အခြေအနေ ဖြစ်သည်။

သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း (Equalization) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း၌ ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြန်လည်မျှဝေခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအတွက် အနိမ့်ဆုံးမျှတမှုရှိသော အရင်းအမြစ်စံနှုန်းတစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်နှင့် နိုင်ငံသားများသည် မည်သည့်ဒေသတွင် နေထိုင်သည်ဖြစ်စေ နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုအဆင့်အတန်းတစ်ခု ရရှိစေရန်အတွက် မျှဝေခြင်း ဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် ပုံသေနည်းတစ်ခုအပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ ထိုပုံသေနည်းသည် ဘဏ္ဍာငွေလက်ခံရရှိသည့် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်ဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံနိုင်စွမ်း နှင့်/သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များ (မတူကွဲပြားသော အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများ၏ လိုအပ်ချက်များ) နှစ်ခုလုံးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသည်။ မည်သည့်ပုံသေနည်းတစ်ခုခုကို အသုံးပြုသွားသည်ဖြစ်စေ ယင်းညီတူမျှတမှုအစီအစဉ်များသည် ပို၍ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို နိုင်ငံတော်အဆင့်ပျမ်းမျှ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အဆင့်ပျမ်းမျှစံနှုန်းတစ်ခုသို့ ရောက်ရှိရန် စွမ်းဆောင်ပေး လေ့ရှိသည်။ ညီတူမျှတမှုအစီအစဉ်များသည် ပိုမိုချမ်းသာသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုအရှိဆုံးဖြစ်သည်။

သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ (Equalization Payments) - ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပိုချမ်းသာသောပြည်နယ်တို့က ဝင်ငွေနည်း သော အခြားပြည်နယ်တို့၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ချပေးသော ထောက်ပံ့ငွေများဖြစ်သည်။

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်လွှမ်းမိုးသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် (Executive Federalism) - အစိုးရအကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များ ကဲ့သို့သော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က လွှမ်းမိုးတတ်သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဤဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မထင်မရှား ဖြစ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ တွင် (ဥပမာ - ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျ၊ ဂျာမနီနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင်) အလွန်ပေါ်လွင်သည်။ ယင်းဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အစိုးရအဆင့်တစ်ခု၏ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြုအဖွဲ့များ၏ အများစုထောက်ခံမှုကို ရရှိကြပြီး အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့များက သဘောတူထားသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များက လက်ခံသည်ကများသည်။

အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (Expenditure Responsibilities) - ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချသည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန်၊ ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုခုကို ထောက်ပံ့ရန်နှင့် အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးသည့် စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သို့မဟုတ် မူဝါဒများကို သတ်မှတ်ပေးရန်အတွက် အစိုးရအဆင့်တစ်ခုချင်းစီ၏ တာဝန်များဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအများစုကို ဥပဒေပြုရေးတာဝန်များ ရှုထောင့်အားဖြင့် ရေးဆွဲထားပြီး အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ထိုဥပဒေပြုတာဝန်များနှင့် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများသည် များသောအားဖြင့် ထပ်တူပြုဥပဒေပြုရေးအာဏာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့်အစိုးရအဆင့်က စီမံအုပ်ချုပ်မည်ကို အတိအလင်းဖော်ပြ ထားသည်။

ဖက်ဒရယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ (Federal Mandate) - ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ချမှတ်ထားသည့် တရားဝင်လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး ထိုလိုအပ်ချက်သည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များကို စည်းနှောင်ထားသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ဗဟိုအစိုးရ၏ ဥပဒေသစ်တစ်ခုသည် ပြည်နယ်အစိုးရများအား ဆောင်ရွက်စေသည့်ပုံစံများကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများသည် ပြည်နယ်များတာဝန်ယူရသည့်ကဏ္ဍတစ်ခုခုတွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိသော မူဝါဒစံနှုန်းများ သို့မဟုတ် မူဘောင် များကို ချမှတ်ပေးသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အစိုးရအဖွဲ့များသည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အာဏာ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်ကြီးစိုးမှုစကားစုကိုအသုံးပြုပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအချို့ကိုကျင့်သုံးသည်။ ထို့ပြင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများသည် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေရသည့် ပြည်နယ်အစီအစဉ်များအတွက် သတ်မှတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (Fiscal Capacity) - အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေတစ်ခုသည် ၎င်း၏ အခွန်အမျိုးမျိုးမှ စံအခွန် နှုန်းထားဖြင့် ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးအကန့်အသတ် (Fiscal Constraint) - တစ်ဦးချင်းဂီဒီပီ၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်မှု အစရှိသည့် အညွှန်းကိန်း များကို အခြေခံပြီး ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းကို တိုင်းတာခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံ (Fiscal Constitution) - ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေခြင်းတာဝန်များနှင့် အသုံးစရိတ်အာဏာများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းတို့ကို အုပ်ချုပ်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အာဏာများကို အစိုးရအဆင့်ဆင့်အကြား ခွဲဝေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေထဲတွင် ချမှတ်ထားသည့် အဆိုပါကိစ္စရပ်များ၊ အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကွဲပြားကြသည်။

ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်း (Fiscal Discipline) - အလွန်အကျွံ (သို့မဟုတ်) ဆက်ရှိနေသည့် ဘတ်ဂျက်လိုငွေ (သို့မဟုတ်) ကြွေးမြီ တို့ကို အစိုးရက ရှောင်ရှားနိုင်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ယူမှု (သို့မဟုတ်) ကောင်းမွန်သော ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးကွာဟချက် (Fiscal Disparity) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုတွင် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း မတူညီမှု ဖြစ်သည်။ သဘာဝသယံဇာတကြွယ်ဝမှုနှင့် ဒေသန္တရစီးပွားရေးအားသာချက် မတူညီမှု များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal Federalism) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းများကို ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ အစီအမံ များနှင့် အလေ့အထများ ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးမမျှတမှု မရှိခြင်း (Fiscal Inequity) - အသားတင်ဘဏ္ဍာရေးခံစားခွင့် (NFB) မတူညီခြင်းကြောင့် အဆင့်တန်း တူညီသော အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများ (ပြည်နယ်များ) အကြား ဘဏ္ဍာရေးအရ မျှတမှုမရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဘဏ္ဍာရေးအရ ထိရောက်မှုမရှိခြင်း (Fiscal Inefficiency) - (အသားတင်ဘဏ္ဍာရေးခံစားခွင့် (NFB) မတူညီခြင်းကြောင့် (စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းမှုရှုထောင့်အရ) မထိရောက်သော ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုများ ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ (Fiscal Referendum) - ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီ စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားများက ပြည်လုံးကျွတ်လူထုဆန္ဒခံယူပွဲများကျင်းပကာ ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း အစိုးရက လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

စည်းဝါးညီစေခြင်း (Harmonization) - ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအကြား စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် ဥပဒေများ နှိုင်းယှဉ်နိုင်စွမ်းကိုချမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်သမတ်တည်းဖြစ်ခြင်းမဟုတ်သည့် ရွေးချယ်စရာတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။

အလျားလိုက် မညီမျှမှုများ (Horizontal Imbalance) - ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်အချို့တို့သည် အခြားသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များထက် တစ်ဦးချင်းဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံရမှု ပိုများပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးသည့် အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း / ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း (Intergovernmental Cooperation/ Coordination) - အစိုးရနှစ်ရပ် (သို့မဟုတ်) နှစ်ရပ်ထက်မက ဘုံရည်မှန်းချက်များရောက်ရှိရန်၊ ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုခုပေးရန် သို့မဟုတ် ဘုံပြဿနာတစ်ခုခုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အစီအမံဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့များ အကြား စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲရေးတို့တွင် လက်ရှိ သွားနေသော လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးတို့ကို ထိန်းသိမ်း ရန်အတွက် အစီအမံဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲမှ ဆင်းသက်လေ့ မရှိပေ။

တရားရေး ပြန်လည်သုံးသပ်ချက် (Judicial Review) - ဥပဒေတစ်ခု သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်တစ်ခုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိကို ဆုံးဖြတ်သည့် တရားရုံးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများဖြစ်ပြီး ထိုဥပဒေ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေး ဆောင်ရွက်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ သို့မဟုတ် မူများနှင့် ဆန့်ကျင်သည် ဟု သတ်မှတ်လျှင် ၎င်းတို့သည် တရားမဝင်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။

အသားတင်ဘဏ္ဍာရေးခံစားခွင့် (Net Fiscal Benefits) - တစ်ဦးချင်းခံစားခွင့်နှင့် တစ်ဦးချင်းအခွန်ပေးဆောင်ရမှု ကွာဟချက် ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာငွေမျှဝေခြင်း/ခွဲဝေခြင်း (Revenue Sharing) - အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများ ဖြစ်ပြီး များသောအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များသို့ ချမှတ်ထားသော ပုံသေနည်း သို့မဟုတ် အလေ့အထနှင့်အညီ ခွဲဝေခြင်း ဖြစ်သည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Self-determination) - လူအုပ်စုများ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံများသည် များသောအားဖြင့် အခြားသူများ နှင့် ပူးပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန် (သို့မဟုတ်) သီးခြားနိုင်ငံရေးပုံစံတစ်ခုကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးအစီအမံများကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာကို ဆိုလိုသည်။*

အာဏာပိုင်းခြားခြင်း (Separation of Powers) - (ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်) အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခု၏ မဏ္ဍိုင်များ အကြား အာဏာခွဲဝေခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။

အသုံးစရိတ်အာဏာ (Spending Power) - ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဗဟိုအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်နိမိတ်ပြင်ပရှိ နယ်ပယ် များတွင် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲပိုင်ခွင့်ကို ဆိုလိုသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပြင်ပရှိ ပြည်နယ်များ၏ အစီအစဉ်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို လွှမ်းမိုးရာတွင် များသောအားဖြင့် အသုံးစရိတ်အာဏာကို အသုံး ပြုသွားသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခု၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ အမျိုးသားအစီအစဉ်များကို (ပညာရေး သို့မဟုတ်

ကျန်းမာရေး ကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများတွင်) ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် ထိုအသုံးစရိတ်အာဏာကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ထိုထောက်ပံ့ငွေများသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ဝန်းစံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိရမည်ဟု သတ်မှတ်ချက်ထားနိုင်သည်။

ပြည်သူနှင့် ပိုနီးစပ်သောအစိုးရအဖွဲ့အား အာဏာအပ်နှံခြင်း (**Subsidiarity**) - လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ထိရောက်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အစိုးရအဖွဲ့များက ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု ယူဆသည့် အခြေခံမူ ဖြစ်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာလွှဲပြောင်းခြင်းဖြင့် ဤမူကို လက်ခံကျင့်သုံးသည်။

အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (**Tax autonomy**) - အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခုက အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု သို့မဟုတ် အခွန်ငွေခွဲဝေခြင်းအပေါ် မှီခိုအားထားခြင်းထက် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များအတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အခွန်အခြေခံများဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အခွန်ငွေများကို ကောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အတိုင်းအတာ ဖြစ်သည်။

အခွန်အခြေခံ (**Tax Base**) - အခွန်စည်းကြပ်သည့်အရာ (ဥပမာ- ဝင်ငွေခွန်အတွက် အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်ရှိသော တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေ၊ ရောင်းဝယ်ခွန်အတွက် ရောင်းဝယ်မှုတစ်ခု၏တန်ဖိုးနှင့် ယစ်မျိုးခွန်တစ်ခုအတွက် ဓာတ်စီလီတာများတို့) ဖြစ်သည်။

အခွန်ပြိုင်စနစ်(**Tax Competition**)- ကုန်ထုတ်အရင်းအမြစ်များစီးဝင်မှုကို အားပေးရန် သို့မဟုတ် ကုန်ထုတ်အရင်းအမြစ် များ စီးထွက်မှုကို လျော့ကျစေရန် အခွန်နှုန်းထားများ နှိုင်းယှဉ်လျော့ချထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရ အဖွဲ့များက မတူညီသော ကဏ္ဍများတွင် ကုန်ထုတ်အရင်းအမြစ်များ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အားပေးရာတွင် (သို့မဟုတ်) ဟန့်တားရာတွင် လည်းကောင်း၊ သတ်မှတ်ထားသည့် နေရာများတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ အသုံးပြုသည်။ ဤ အခွန်နှုန်းထား လျော့ချသည့်နည်းဗျူဟာကိုလည်း အသုံးပြုပြီး ယင်းစနစ်များကို အားပေးခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ခြင်းများအတွက် လည်းကောင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ဆောင်ပေးရာတွင်လည်းကောင်း ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအတွင်း အစိုးရ အဆင့်ဆင့်တို့က ကျင့်သုံးသော အခွန်လျော့ပေါ့သည့်စနစ် ဖြစ်သည်။

အခွန်နှုန်းထား (**Tax Rate**) - တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းတစ်ခု၏ အကဲဖြတ်တန်ဖိုးတို့တွင်ကဲ့သို့ သတ်မှတ်ထားသော ပမာဏတစ်ခုအပေါ် စည်းကြပ်သည့် ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။ အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ရှိသော ပမာဏတိုးလာလျှင် အခွန်နှုန်းထားသည် တိုးလာနိုင် (နှုန်းတိုးခွန်) ၊ လျော့ကျနိုင် (နှုန်းလျော့ခွန်) သို့မဟုတ် ပုံသေအတိုင်း ရှိနေနိုင်(အချိုးကျ)သည်။

အသုံးစရိတ်ထောက်ပံ့မှု မပါသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ (**Unfunded Mandate**) - ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရသည် ထောက်ပံ့ငွေများချမပေးဘဲပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအားအသုံးစရိတ်တာဝန်များကိုဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြစ်သည်။

ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ (**Vertical Fiscal Imbalances**) - ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များ မညီမျှမှုများ ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခုက (များသောအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရက) ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များထက် ဝင်ငွေများကောက်ခံပြီး အခြားအစိုးရအဖွဲ့က (ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရက) ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ဝင်ငွေလုံလောက်စွာ ကောက်ခံရရှိမှု မရှိသည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဝေါဟာရအများစုကို ၁) Embassy of Switzerland in Myanmar ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် Pyidaungsu Institute မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည့် "အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဖက်ဒရယ်မူနှင့် သက်ဆိုင်သော ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများ (English-Myanmar Glossary of Federalism Terms)" စာအုပ်မှ ခိုငြိမ်းကိုးကားထားပြီး အချို့ကို ၂) ENAC မှ ပြုစုထားသည့် "မြန်မာ နိုင်ငံ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အဓိကကျသော မူဝါဒနှင့် လက္ခဏာများ (မူကြမ်း) (Key Principles and Characteristics for a Federal Union of Burma (Draft) စာအုပ်* နှင့် ၃) အင်တာနက်ဝက်ဆိုက်များမှ ကောက်နုတ်ထားသည်။

စာစုသေတ္တာ၊ ဇယားနှင့် ပုံများ

စာစုသေတ္တာများ

- စာစုသေတ္တာ (၁) NCA တွင် ပါရှိသော နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ
- စာစုသေတ္တာ (၂) FPD တွင် ပါရှိသော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာများ
- စာစုသေတ္တာ (၃) နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုလမ်းပြမြေပုံ
- စာစုသေတ္တာ (၄) အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံ
- စာစုသေတ္တာ (၅) အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာများခွဲဝေရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သော အချက်များ
- စာစုသေတ္တာ (၆) အခွန်အမျိုးအစားအလိုက်အခွန်အာဏာ ခွဲဝေခြင်း
- စာစုသေတ္တာ (၇) ဘဏ္ဍာရေး သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း

ဇယားများ

- ဇယား (၁) စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပါရှိသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်း
- ဇယား (၂) အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) ကိုယ်စားပြုအသုံးစရိတ်တာဝန်များ
- ဇယား (၃) အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) ကိုယ်စားပြုအခွန်အာဏာများ
- ဇယား (၄) အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် လက်တွေ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း
- ဇယား (၅) လုပ်ငန်းအလိုက် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်များ (ရာခိုင်နှုန်း)
- ဇယား (၆) အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများခွဲဝေထားမှု
- ဇယား (၇) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် အခွန်အမျိုးအစားများ
- ဇယား (၈) ကနေဒါအစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
- ဇယား (၉) ကနေဒါအစိုးရအဖွဲ့အသီးသီးအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများ
- ဇယား (၁၀) ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
- ဇယား (၁၁) ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
- ဇယား (၁၂) ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု
- ဇယား (၁၃) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
- ဇယား (၁၄) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
- ဇယား (၁၅) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု
- ဇယား (၁၆) သြစတြေးလျနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
- ဇယား (၁၇) သြစတြေးလျနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
- ဇယား (၁၈) သြစတြေးလျနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု
- ဇယား (၁၉) သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အလိုက် အခွန်ဝင်ငွေအမျိုးအစား
- ဇယား (၂၀) အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
- ဇယား (၂၁) အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်ကျခံမှုများ*
- ဇယား (၂၂) အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုအခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေရာတွင် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အလေးပေးမှုများ
- ဇယား (၂၃) အိန္ဒိယပြည်နယ်စီမံကိန်းထောက်ပံ့ငွေအတွက် ပုံသေနည်း
- ဇယား (၂၄) ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းများကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း - ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၁) နှင့် ဇယား (၂) (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဂျူလိုင်လတွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေပါ တိုးချဲ့စာရင်းများအပါအဝင်)
- ဇယား (၂၅) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်ထောင်စုအခွန်ရငွေများ မျှဝေခြင်း

- ဇယား (၂၆) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းထောက်ပံ့ငွေများ
- ဇယား (၂၇) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းထောက်ပံ့ငွေများ
- ဇယား (၂၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုပုံသေနည်း ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံ
- ဇယား (၂၉) ၂၀၁၅-၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်၌ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးချင်းရငွေများ (မြန်မာကျပ်သန်း)
- ဇယား (၃၀) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ရငွေ (စုစုပေါင်းပြည်သူ့ရငွေပမာဏ၏ ရာခိုင်နှုန်း)
- ဇယား (၃၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်နှုန်းထားများ
- ဇယား (၃၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်များ (ဝင်ငွေခွန်ဥပဒေပုဒ်မ ၃၁ (က) အရ)
- ဇယား (၃၃) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်သက်သာခွင့်များ
- ဇယား (၃၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်နှင့် နှုန်းထားများ
- ဇယား (၃၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်နှုန်းထားများ
- ဇယား (၃၆) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဓာတ်သတ္တုခွန် (royalty)
- ဇယား (၃၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရတနာခွန် (royalty)
- ဇယား (၃၈) ကျောက်မျက်ရတနာခွန် အမျိုးအစားနှင့် အခွန်ရာခိုင်နှုန်း
- ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်းတွင်းလုပ်ကွက် ရေနံစိမ်းခွဲဝေမှုအမျိုး
- ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်တွင်းလုပ်ကွက် သဘာဝဓာတ်ငွေခွဲဝေမှုအမျိုး
- ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံစိမ်းနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ပေးဆောင်ရသော လက်မှတ်ရေးထိုးခ (ကန်ဒေါ်လာ)
- ဇယား (၄၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေနှင့် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍ အခွန်ငွေစီးဝင်မှုလမ်းကြောင်းများ
- ဇယား (၄၃) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင်တွေ့ရသော အစိုးရအဆင့်ဆင့်မှကောက်ယူနေသည့် တွင်းထွက်/ဓာတ်သတ္တုခွန်များ
- ဇယား (၄၄) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် တွေ့ရသော အစိုးရအဆင့်ဆင့်မှ ကောက်ယူနေသည့် ရေနံအခွန်များ

ပုံများ

- ပုံ (၁) သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဒေါ်လ်ဂျက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ (ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံထူထောင်ချိန်ကတည်းက)
- ပုံ (၂) သြစတြေးလျပြည်နယ်၏ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်ဝင်ငွေများ၊ ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်နှင့် ဒေါ်လ်ဂျက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု (၂၀၁၃-၂၀၁၄)
- ပုံ (၃) သြစတြေးလျပြည်နယ်အလိုက် တစ်ဦးချင်းကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအခွန် လိုအပ်ချက်
- ပုံ (၄) အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အလိုက် ဖွဲ့စည်းပုံ
- ပုံ (၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေါ်လ်ဂျက်နှင့် အလျားလိုက်ပေါင်းစပ်ထားသော ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံ
- ပုံ (၆) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်
- ပုံ (၇) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးကျရငွေများ (၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်)
- ပုံ (၈) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးကျရငွေများ (၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်)
- ပုံ (၉) မြန်မာ့သယံဇာတထုတ်လုပ်မှုအတွက် အခွန်နှင့်အခွန်မဟုတ်သည့် ဝင်ငွေများဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်
- ပုံ (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍမှ ဝင်ငွေစီးဆင်းမှု

နောက်ဆက်တွဲများ

- နောက်ဆက်တွဲ (၁) အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများ (မူကြမ်း)
- နောက်ဆက်တွဲ (၂) “နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ”
- နောက်ဆက်တွဲ (၃) စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များ
- နောက်ဆက်တွဲ (၄) ပြည်ထောင်စုအစိုးရကောက်ခံသော အခွန်များ၊ တာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ကောက်ခံပေးသော ဝန်ကြီးဌာနခွဲများ

မူဝါဒအကြံပြုချက်များ

အခွန်အာဏာများ (Taxation Powers)

၂ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်းအစီအစဉ်တွင် ပါရှိသော မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေ (the portion of shared tax revenue) အချိုးအစားကို တိုးမြှင့်သွားရမည်။ ထိုမျှဝေအခွန်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများမှ ကောက်ခံရရှိသဖြင့် ပိုကြီးမားသော မျှဝေအခွန်ခွဲဝေမှုစေရန်ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထံသို့ ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးသင့်သည်။ မျှဝေအခွန်အမျိုးအစားများကို ကောက်ခံရရှိမှု ပိုများလေလေ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ပြန်လည်စီးဝင်မှုပိုများလေလေ ဖြစ်မည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုနှင့် အခွန်စီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့ကို တိုးတက်လာအောင် တွန်းအားပေးနိုင်ပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှု ပိုရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။

၂ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်း အစီအစဉ်တွင် သဘာဝသယံဇာတ ဝင်ငွေခွဲဝေမှုများကို ထည့်သွင်းပြီး တိုးချဲ့သွားရမည်။ သဘာဝသယံဇာတဝင်ငွေများ (natural resources rents) သည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ကြီးမားပြီး (နိုင်ငံအတွင်း) ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုပြုရန် သင့်တော်သည်။ သယံဇာတဝင်ငွေများအပေါ် အကျိုးခံစားခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ တရားဝင်တောင်းဆိုမှုများကို တုန့်ပြန်သောအားဖြင့် သဘာဝသယံဇာတဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် မျှဝေသင့်ပါသည်။

၂ သဘာဝသယံဇာတဝင်ငွေ အချိုးအစားတစ်ခုကို သဘာဝသယံဇာတထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား သယံဇာတထွက်ရှိရာ ဒေသအခြေခံပြီး (derivation-based) ခွဲဝေ သွားရန်နှင့် သဘာဝသယံဇာတထုတ်လုပ်ခြင်း မရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား တူညီသော တစ်ဦးကျရငွေ (equal per capita) (သို့မဟုတ်) ပုံသေနည်း အခြေခံပြီး (formula-based) ခွဲဝေရမည်။ သယံဇာတထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ကုစားရာတွင် သယံဇာတထုတ်လုပ်မှု မရှိသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထက် ကုန်ကျစရိတ် ပိုကျခံရနိုင် သောကြောင့် သယံဇာတထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထံသို့ သယံဇာတဝင်ငွေအချိုးအစား ပို၍ခွဲဝေပေးသင့်ပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ သယံဇာတဝင်ငွေများ (resource rents) သည် သယံဇာတရောင်းချမှုရငွေများမှ ယေဘုယျဆန်ဆန် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ထားသည့် ကုန်ကျစရိတ်များ (သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ကုန်ကျစရိတ်၊ အလုပ်သမားများအတွက် လျော်ကြေးငွေ စသည်တို့ အပါအဝင်) ကို ခုနှိမ်ထားပြီးသော အသားတင် ဝင်ငွေများကို ရည်ညွှန်းသည်။)

၂ မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေမှ ခုနှိမ်ထားသည့်ပုံစံဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို လွှဲပြောင်းပေးမည့် မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို ထိန်းညှိသွားရမည်။ ထိုသို့ ထိန်းညှိပေးခြင်းသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများမှ တူညီသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအတွက် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် လိုအပ်သည့် ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ဖြန့်ကျက်မှု အဆမတန်ကွာဟနေမှုများကို ကာကွယ်တာဆီးသွားနိုင်သည်။

၂ တွက်ချက်မှုရည်ရွယ်ချက်အတွက် မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာများကို ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်ဝင်ငွေများအဖြစ် သတ်မှတ်ရမည်။ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေများတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ၊ မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေ (သယံဇာတအခွန်ငွေများအပါအဝင် ပြည်ထောင်စုအခွန်များမှ စည်းကြပ်ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေများ) တို့ပါဝင်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများသည် ပြည်ထောင်စုလွှဲပြောင်းငွေများအပေါ် အလွန်အကျွံမှီခိုနေမှု ရှိမရှိ သိရှိနိုင်ရန် ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ် ဝင်ငွေစုစုပေါင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ (အထွေထွေ) ထောက်ပံ့ငွေစုစုပေါင်းအချိုးကို အလွယ်တကူအကဲဖြတ်နိုင်သည်။

အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (Expenditure Responsibilities)

၂

(ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်) အစိုးရအဖွဲ့များအားလုံး၏ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းတို့ကို ခိုင်မာအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် ပြုလုပ်ရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်အစိုးရအဖွဲ့များသာမက ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ စွမ်းဆောင် ရည်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများမှာ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအဖွဲ့အားလုံး၏ ဝန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး သင်တန်းအစီအစဉ်များကို လုံလောက်စွာ ထားရှိသင့်ပါသည်။

၂

၎င်းတို့၏အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများအတွင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့တို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို တိုးချဲ့ပြီး ရှင်းလင်းမှုရှိအောင် ဖော်ပြထားရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပို၍ ထိရောက်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည်များကို မြှင့်တင်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများအတွင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ပို၍ ရှိလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၂

ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးအကူအညီများကဲ့သို့သော အဓိကကျသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား လွှဲပြောင်းပေးရမည်။ (တစ်နည်းအားဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်များကို လွှဲပြောင်းပေးရမည်။) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့သည် ဒေသတွင်းအခြေအနေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ပို၍ သိရှိနားလည်ကြပြီး ပြည်သူ့လူထုနှင့် နီးစပ်မှုရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ဒေသတွင်းလိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ထိန်းညှိဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ကွဲပြားမှုရှိသော အဆိုပါ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို မျှဝေကျခံနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ကျူးကျော်ထိပါးလွန်းသည့် ပုံစံမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။

၂

ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး ကဲ့သို့သော အဓိကကျသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား လွှဲပြောင်းပေးမှုသည် ၎င်းတို့ထံသို့ အခွန်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးမှုနှင့် ညီညွတ်မှု (ညီမျှမှု သို့မဟုတ် ကိုက်ညီမှု) ရှိရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များအများအပြားပေးထားပြီး အခွန်ငွေကောက်ခံရန် အခွန်အာဏာများကို အနည်းငယ်သာ ပေးထားခြင်းသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၌ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်ဝင်ငွေနည်းပြီး ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများအပေါ် အလွန်အကျွံ မှီခိုနေရသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့က လိုက်နာရမည့် သတ်မှတ်ချက်များ (အနှောင်အဖွဲ့များ) ပါရှိတတ်သည်။ အကယ်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများကို မယူလျှင် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေအတွင်း လုံလောက်သော အရည်အသွေးပြည့်မီသည့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ အကယ်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် အခွန်အာဏာများ (သို့မဟုတ်) အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များ ပိုများနေလျှင် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် သဘာဝသယံဇာတ ကြွယ်ဝမှုတို့ ကွာခြားနိုင်သည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသည်။

၂

အခြေခံအဆောက်အအုံများ (ဥပမာ - ကျောင်းနှင့် ဆေးရုံများ တိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ခြင်းနှင့် ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေး အဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ခြင်း) အတွက် ပို၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာငွေပို၍ အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများအပေါ် သက်ရောက်နိုင်သည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို နှိုးဆွပေးရမည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် အခွန်ဘဏ္ဍာအားဖြင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို နှိုးဆွပေးခြင်းထက် အမျှော်အမြင်ရှိသော ရွေးချယ်မှုတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အခွန် ဘဏ္ဍာငွေဖြင့် နှိုးဆွရာတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည်

အခွန်နှုန်းထားလျော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) အခွန် သက်သာခွင့် (သို့မဟုတ်) ကင်းလွတ်ခွင့်များပေးခြင်းတို့ဖြင့် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများအတွင်းသို့ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဝင်လာရန် ဆွဲဆောင်ကြသည်။ အခွန်နှုန်းထားများသည် ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းရင်းမဟုတ်နိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် အခွန်နှုန်းထား လျော့ပေးခြင်းမှလွှဲပြီး ဘာမှ မရလိုက်သည့် အခြေအနေတစ်ခုသို့လည်း ရောက်သွားနိုင်သည်။ ဤအခြေအနေကို လုံးပါးပါးစေသော အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု (wasteful tax competition) သို့မဟုတ် အောက်ခြေဆိုင်ရာကောက်ယှဉ်ပြိုင်မှု (race-to-the-bottom) ဟုလည်း ရည်ညွှန်းကြသည်။

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများ (Intergovernmental Fiscal Transfers)

၅ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုစနစ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင် စီစဉ်ထားရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို စိစစ်အကဲဖြတ်နိုင်ရန် (မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အထွေထွေ လွှဲပြောင်းငွေများနှစ်ခုလုံး ပါဝင်သည့်) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများသည် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ရှိသင့်ပါသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် အခွန်ဘဏ္ဍာများအပေါ် တရားဝင် တောင်းဆိုမှုများ ရှိသကဲ့သို့ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်လည်း ရှိသည်။ အကယ်၍ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်သည် “မျှတမှု” ရှိ မရှိ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို အားနည်းသွားစေမှု ရှိမရှိတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ (debate) ရှိသင့်ပါသည်။ (ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အနေအထားတို့သည် ချိန်ခွင်လျှာညီမျှမှု ရှိသင့်ပါသည်။)

၂ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများ (အထူးသဖြင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော လွှဲပြောင်းငွေများ) အပေါ် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ မှီခိုနေမှုကို လျော့ချရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းကောင်းမွန်လာအောင် အားပေးရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် မျှဝေသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများ (သဘာဝသယံဇာတ အခွန်ငွေများ အပါအဝင်) ကို ထပ်တိုးပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား လုံးလုံးခဲခဲထောက်ပံ့ငွေများ (block grants) (သို့မဟုတ်) ဖြည့်စွက် ထောက်ပံ့ငွေများ (matching grants) ချပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်သွား နိုင်သည်။ လက်ရှိတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခွန်စနစ်သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား အခွန်အာဏာများ အားလုံးကို လွှဲပြောင်းပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပြည့်အဝ မရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များ၏ ကိုယ်စား ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား အခွန်ကောက်ခံခွင့်ပေးပြီး ကောက်ခံရရှိသော ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီးများထံသို့ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးထားလျှင် ပို၍ အမြော်အမြင်ရှိရာ ရောက်မည် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ လက်ရှိစီမံအုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်းဖြင့် အခွန်အားလုံးကို ကောက်ခံမည်ဆိုပါက အခွန်ကောက်ခံမှုကုန်ကျစရိတ်သည် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေရရှိမည့် အလားအလာထက် ပိုများနေနိုင်သည်။ လက်ရှိ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးတိုင်းကဲ့သို့သော မြို့ပြ (သို့မဟုတ်) စက်မှုထွန်းကားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများမှ အဓိကကောက်ခံရရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုအဆိုပြုချက်သည် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာရေးဦးစားပေးချက် (cost-effective consideration) အပေါ် အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။

၃ စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ပုံသေနည်းကို အခြေခံသည့် လုံးလုံးခဲခဲထောက်ပံ့ငွေများ (block grants) သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်ထောက်ပံ့ငွေများ (matching grants) များကဲ့သို့သော ထိရောက်သော ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု နည်းလမ်းတစ်ခုခုကို ရေးဆွဲချမှတ်ထားရမည်။ အကယ်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် လူဦးရေ ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံ (demographic structure) သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးအဆင့် (level of development) အားဖြင့် အလွန်ကွာဟနေလျှင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်မှု ကုန်ကျစရိတ်များသည် ယင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများတွင် ပို၍ မြင့်မားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ

သည် အခြားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထက် တစ်ဦးချင်းအထွေထွေထောက်ပံ့ငွေရရှိမှု ပိုရသွားနိုင်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား လွှဲပြောင်းပေးမည့် ထောက်ပံ့ငွေပမာဏကို သတ်မှတ်နိုင်ရန် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုစနစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးညွှန်းကိန်း သို့မဟုတ် အခြားသော သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းကိန်းများကို အသုံးပြု သွားနိုင်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် မျှတမှုရှိသော ထောက်ပံ့ငွေစေ့ကို သတ်မှတ်နိုင်ရေးအတွက် လက်ရှိအထွေထွေ ထောက်ပံ့ငွေများတွင် အသုံးပြုထားသကဲ့သို့ လိုအပ်ချက်အခြေခံသည့် လူဦးရေ၊ မြေဧရိယာနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုညွှန်းကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေး-ကန့်သတ်ချက်-အခြေခံသည့် တစ်ဦးချင်းဂျီဒီပီ၊ တစ်ဦးချင်း ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်အခွန်ငွေနှင့် မြို့ပြလူဦးရေရာခိုင်နှုန်းတို့ ကဲ့သို့သော သတ်မှတ်ချက်တို့ကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

ချမ်းသာသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေအချို့ (အထူးသဖြင့် သဘာဝ သယံဇာတ ဝင်ငွေများ) ကို ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထံသို့ တိုက်ရိုက်လွှဲပြောင်းပေးသည့် အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုစနစ်တစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ပို၍ အပ်နှင်းထားပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရတစ်ခုတည်းက ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုများ ပြုလုပ်သွားပါက စိန်ခေါ်မှုများရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ တစ်ခုတည်းသာ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေပေးခြင်းထက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအချင်းချင်း ဝင်ငွေခွဲဝေပေးခြင်းကို အားပေးသွားရန် လိုအပ်သည်။ ဤခွဲဝေမှုပုံစံသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှုများ ပိုရှိလာနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အကြား ဖြစ်ပွားနိုင်သည့် ပဋိပက္ခများကို လျော့ကျမှုများ ရှိလာနိုင်သည်။ ၎င်းတို့ကိုယ်စား ဘဏ္ဍာငွေတိုက်ရိုက်လွှဲပြောင်းမှုများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား ဆောင်ရွက်စေခြင်းထက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဆောင်ရွက်ရသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းမြင့်မားသည့် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာငွေများကို ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း နိမ့်ကျသည့် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား မျှဝေပေးလိုသည့် စေတနာပိုရှိနိုင်သည်။

မတူညီသော အစိုးရအဆင့် (ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး) များအကြား ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှု (ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှု) နှင့် တူညီသော အစိုးရအဆင့် (ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး) များအကြား ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှု (အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှု) နှစ်ခုလုံးအတွက် သဟဇာတရှိသော ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှုတစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။ သင့်လျော်သော ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုနှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များပေါင်းစပ်မှုတစ်ခုကို ကျင့်သုံးသွားခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုရေး (fiscal equalization) အနေအထားတစ်ခု ကိုရရှိနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့တို့အကြား သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို (ပပျောက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိ သည့်တိုင်) လျော့နည်းသွားနိုင်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုပုံစံ တစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးပြုခြင်းသည် များသော အားဖြင့် လုံလောက်မှု မရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ် ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းသွားနိုင်ရန်အတွက် အထက်ပါမူဝါဒအကြံပြုချက်များကို အသုံးပြုသွားနိုင်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ (ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အသုံးစရိတ် တာဝန်များနှင့် အခွန်အာဏာ များ နှစ်မျိုးလုံး) ကို အစိုးရအဖွဲ့များအား အပ်နှင်းရာတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများအကြား အပေးအယူညှိနှိုင်းမှု တစ်ခု (a compromise) မဖြစ်မနေလိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ အကြားရှိ လက်ရှိ ဖွံ့ဖြိုးရေးအဆင့်အရ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့ကို ဘဏ္ဍာရေးအာဏာအားလုံး အပ်နှင်းထားခြင်းသည် လိုလားအပ်သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိခြင်း၏ အကျိုးတရားများကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည် နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် (လူသားအရင်းအမြစ်၊ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစသည့်တို့ အပါအဝင်) အရင်းအမြစ်အနေအထား မတူညီကြခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများအတွင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ် မတူညီကြခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို အလုံးစုံပြောင်းလဲခြင်း မပြုလုပ်လျှင် လိုလားအပ်သော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုသို့ တဖြည်းဖြည်း ကူးပြောင်းမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကာလတိုနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ပို၍ လိုလားဖွယ်ကောင်းသည်။

အနှစ်ချုပ်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ENAC) သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ပေါ်ထွန်းလာရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လေ့လာနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ယခုသုတေသနစာတမ်းကို ပြုစုရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့က ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားနိုင်ရန် အကြံပြုချက်များ တင်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်လျော်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အများပြည်သူနှင့် မူဝါဒရေးဆွဲချမှတ်သူများအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးမှုနိုင်ရန် ဤစာတမ်းသည် အသုံးဝင်သည့် အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်ရန် မျှော်လင့်ပါသည်။

လွှပ်လပ်ရေးရပြီးကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး နိုင်ငံရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို အာမခံချက်ပေးသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် ထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အာဏာရအစိုးရအဖွဲ့၊ အထူးသဖြင့် စစ်အစိုးရအဖွဲ့တို့ကသာ အသာစီးရခဲ့ကြပြီး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ကြီးစိုးသည့် တပြည်ထောင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ အုပ်ချုပ်လာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ ဖက်ဒရယ်ရည်မှန်းချက်အတွက် နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း အမျိုးမျိုးသော ဖိနှိပ်မှုများကြောင့် စစ်အစိုးရကို လက်နက်ကိုင်တော်လှန်သည့်နည်းကို မလွှဲမရှောင်သာ ရွေးချယ်ခဲ့ရသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ပြည်တွင်းစစ်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် လည်း ဆယ်စုနှစ် (၇) ခုနီးပါး သက်စိုးရည်နေပြီး မချုပ်ငြိမ်းနိုင်သေးသဖြင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရေးအတွက် ကြီးမားသော အဟန့်အတားတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြည်တွင်းစစ်ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အရေးကြီးသော သော့ချက်တစ်ခုဟု ရှုမြင်ကာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လေ့လာနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို တင်ပြထားသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားအရ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို ခွဲဝေရာတွင် ချိန်ခွင်လျှာဖြစ်ရန် လိုပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အကျိုးစီးပွားများကို ဖော်ဆောင်ရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ အပ်နှံထားမှုသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှု နယ်မြေအတွင်းရှိ အရေးကိစ္စများကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို ကျင့်သုံးနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ အပ်နှံထားမှုတို့သည် သဟဇာတဖြစ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့မှသာလျှင် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် ပဋိပက္ခများကို လျော့နည်းအောင်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရေရှည်တည်တံ့အောင် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သမိုင်းကြောင်းများ မတူညီကြသဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အခြေခံတူညီချက်များ ရှိသကဲ့သို့ မတူညီသော အချက်များလည်းရှိသည်။ ဥပမာ - အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ခွဲဝေမှုကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲ၌ ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားသည့် အစီအစဉ်များ ထားရှိခြင်းတို့ကို တွေ့ရပြီး ၎င်းတို့သည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားသည့်အပြင် ခေတ်ကာလအလိုက်လည်း ပြောင်းလဲမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အရေးကြီးသော အချက်တစ်ခုမှာ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာအပါအဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ခွဲဝေရာတွင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အခြေခံမူများအပေါ် အခြေခံပြီး စနစ်တကျ ခွဲဝေထား

သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဥပမာ - ပြည်သူနှင့် အနီးဆုံးအစိုးရအဖွဲ့ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအပ်နှံသည့် (Subsidiarity principle) မူအရ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းတာဝန်များကိုသာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား ပေးအပ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ခွဲဝေရာတွင်လည်း ထိရောက်မှု (efficiency) နှင့် မျှတမှု (equity) မူတို့ကို အခြေခံပြီး ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကို ပို၍ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှု (တစ်နည်းအားဖြင့် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာစွာဖြင့် ဆောင်ရွက် နိုင်မှု) နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုကို ပို၍ အာမခံပေးနိုင်မှုတို့အပေါ် မူတည်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ပေးအပ်လေ့ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်အစိုးရလက်ထက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဖြင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တို့၌ "ဒီမိုကရေစီနည်းကျ" ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပကာ အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်သစ်ကို စတင်ကျင့်သုံးနေသော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအရ နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာများ (ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်တရားစီရင်ရေး) ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးထားသဖြင့် ယခင်စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအချို့ကို ရရှိကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ် အားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် ဥပဒေပြုရေးထက် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအချို့ကို လွှဲပြောင်းပေးသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျှော့မှုကသာ ပို၍များနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမှာလည်း ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု သို့မဟုတ် သေချာရေရာမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို အားပေးမြှင့်တင်မှု အလွန်နည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျှော့မှုအချို့ ပြုလုပ်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာ - သုံးစရိတ်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက လွတ်လပ်စွာစီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိပြီး အချို့သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း အသုံးစရိတ်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ် နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စုအခွန်အချို့မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာငွေအချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ကောက်ခံရရှိရာဒေသအပေါ် အခြေခံပြီး သတ်မှတ် အချိုးအစားတစ်ခုဖြင့် ပြန်လည်မျှဝေ ပေးနေခြင်းသည် ကြိုဆိုရမည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုမျှဝေ အခွန်အချိုးအစားများသည် အလွန်နည်းနေပြီး ဆက်လက်တိုးမြှင့်သွားရန် လိုသည်။ ထို့ပြင် သဘာဝသယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းမှ ရရှိသော ဝင်ငွေများကိုလည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် မျှဝေပေးသင့်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသော အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များ ထားရှိသင့်ပါသည်။

ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုမရနိုင်သေးသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှု များ ရှိနေသော်လည်း အများပြည်သူလိုလားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် ဆက်လက်ဖော်ဆောင် ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်းပါ မူဝါဒအကြံပြုချက်များသည် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုမည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

အခန်း(၁)

နိဒါန်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တက်လာသော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ဦးဆောင်သည့် အစိုးရသစ်သည် "ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု"^၁ တည်ဆောက်ရန် အားခံထားလျက်ရှိရာ နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ ကဏ္ဍအသီးသီးကို အားတက်သရော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်သွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ တပြည်ထောင်စနစ်ဖြင့် ရာစုနှစ် (၇) ခုနီးပါးဖြတ်သန်းလာခဲ့ရသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အများပြည်သူလိုလားသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရာတွင် မရှောင်လွှဲနိုင်သော စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေနိုင်သော်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အတူ ရရှိလာနိုင်သည့် အမျိုးသားတန်းတူညီမျှမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် တရားမျှတမှုတို့သည် ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် တပြည်ထောင်စနစ်မှ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ ကူးပြောင်းမည့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အခြေခံအုတ်မြစ် ခိုင်မာစွာဖြင့် ရပ်တည်နေသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်များကို လေ့လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိနိုင်မည့် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ပုံဖော်သွားရန် လိုပါသည်။

နိုင်ငံတကာတွင် ကျင့်သုံးနေသော ဖက်ဒရယ်စနစ်များ၏ အခြေခံဝိသေသလက္ခဏာများအရ နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ) သည်^၂ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (အချုပ်အခြာအာဏာ အုပ်စုကြီးသုံးရပ် ဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ၊ ဥပဒေပြုရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာ) ကို ခွဲဝေကျင့်သုံး (division of powers) ကြသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအနက် နိုင်ငံရေးအာဏာသည် အဓိကကျသော်လည်း နိုင်ငံရေးခိုင်မာအားကောင်းရေးအတွက်မူ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် အခြားကဏ္ဍများနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကိုလည်း စနစ်တကျ ခွဲဝေကျင့်သုံးသွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့မှသာ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ပဋိပက္ခ လျော့နည်းပြီး အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုများနှင့် သဟဇာတရှိသော ဆက်ဆံရေးကို ရေရှည်တည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ် ရေရှည်တည်တံ့ရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ ကူးပြောင်းမည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား စနစ်တကျခွဲဝေကျင့်သုံးသွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းသည် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပုံဖော်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲကြေငြာစာတမ်း (available at: <http://nldyangon.org/%E1%80%A1%/>)၊ သမ္မတဦးထင်ကျော်၏ မိန့်ခွန်း (available at: <http://www.president-office.gov.mm/?q=briefing-room/speeches-and-remarks/2016/03/30/id-10049>), accessed on 5 May 2018

၂ ဤစာတမ်းတွင် သုံးနှုန်းသော "အစိုးရအဖွဲ့များ" စကားရပ်သည် ပြည်ထောင်စု/ဖက်ဒရယ်အဆင့်အစိုးရ၊ ပြည်နယ်အဆင့်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရ စသည့် အစိုးရအဖွဲ့များကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် အခန်း (၁၀) ခန်း ပါရှိသည်။ အခန်း (၁) တွင် နိဒါန်း၊ အခန်း (၂) တွင် သုတေသန စာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အခန်း (၃) တွင် သုတေသနနည်းနာနှင့် လွှမ်းခြုံမှုတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အခန်း (၄) တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခင်းအကျင်းတို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ထားပြီး အခန်း (၅) တွင် ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်း (၄) ခုနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြေခံသဘောတရားများ၊ အခန်း (၆) တွင် ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များနှင့် ထိုဖက်ဒရယ် စနစ်များ၏ ဘုံတူညီချက်များနှင့် ဘုံခြားနားချက်များ၊ အခန်း (၇) တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းတို့ကို တင်ပြထားသည်။ အခန်း (၈) တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်များ အကြောင်းကို တင်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့မှ စည်းကြပ်ကောက်ခံသော အဓိကအခွန်အမျိုးအစားအချို့နှင့် အခွန် ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအချို့တို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက် အခန်း (၉) တွင် မြန်မာ့ဘဏ္ဍာရေးစနစ်၏ အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များကို ခြုံငုံသုံးသပ်ထားပြီး နိုင်ငံ တကာအတွေ့အကြုံများမှ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ခွဲဝေမှုပုံစံများနှင့် ထိုပုံစံတစ်ခုစီ၏ အားနည်းချက်များနှင့် အားသာ ချက်များကို တင်ပြထားပါသည်။ အခန်း (၁၀) တွင် သုတေသနစာတမ်းကို နိဂုံးချုပ်တင်ပြထားပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်းကို ထဲထဲဝင်ဝင် သိရှိလာ ကြပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးသုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်သွားနိုင်ရန်နှင့် လာမည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံအစည်းအဝေးများတွင် တက်ရောက်ဆွေးနွေးကြမည့် သက်ဆိုင်ရာ အစုအဖွဲ့များက လိုအပ်ပါက လေ့လာနိုင်ရန်နှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအတွက် အသုံးဝင်သော အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာပြည်သူလူထုတို့ လိုလားသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ကို ပုံဖော်ရာတွင် တစ်ထောင့်တစ်နေရာအားဖြင့် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် အဓိက ရည်မှန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။

အခန်း(၂)

သုတေသန ရည်ရွယ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားများ လိုလားသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ပီပြင်စွာ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပြည်သူများအကြား ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်လျော်မည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ခုကို ပုံဖော်ရာတွင် အထောက်အကူပြုစေရန်အလို့ငှာ ဤသုတေသနစာတမ်းကို ရေးသားပြုစုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းရည်ရွယ်ချက်နှင့် အညီ အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းများကို အခြေခံပြီး ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး ဤစာတမ်းတွင် တင်ပြထားပါသည်။

- (က) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ (အသုံးစရိတ်အာဏာ၊ အခွန်အာဏာ၊ ဘဏ္ဍာရေး ကွာဟချက်များနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်) များကို မည့်သို့ ခွဲဝေကျင့်သုံးကြသနည်း။
- (ခ) ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် မည်သည့် အားသားချက်နှင့် အာနည်းချက်များ ရှိပါသနည်း။
- (ဂ) ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ပုံဖော်ရာတွင် မည်သည့်စံနှုန်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသနည်း။
- (ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးရန် မည်မျှ အရေးကြီးပါသနည်း။
- (င) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေစနစ်အရ အစိုးရအဖွဲ့များ (အထူးသဖြင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရ) ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာခွဲဝေမှုနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု အခြေအနေတို့သည် မည်သို့ ရှိပါသနည်း။
- (စ) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်လျော်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်ကို မည်သို့ ပုံဖော်သွားနိုင်သနည်း။

ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းက နားလည်သဘောပေါက်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့မှသာ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံသားများ၏ အားပေး ထောက်ခံမှုနှင့် လိုအပ်ပါက ပိုင်းဝန်းတည့်မတ်ပေးမှုတို့ကို ထိရောက်စွာ ပြုလုပ်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို စနစ်တကျရေးဆွဲချမှတ်ထားသော ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖက်ဒရယ်စနစ်ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ဤစာတမ်းက အခိုင်အမာယူဆထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ မေးခွန်းများကို အခြေခံပြီး ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင်တွေ့ရသော ဘဏ္ဍာရေးစနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများကို အများနားလည်နိုင် အောင် အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားပြီး ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း(၃)

သုတေသန နည်းနာနှင့် လွှမ်းခြုံမှု

ဤသုတေသနစာတမ်းကို ရေးသားပြုစုရာတွင် တစ်ဆင့်ခံ အရင်းအမြစ်များဖြစ်သော နိုင်ငံတကာပညာရှင်များ ရေးသားထုတ်ဝေထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ စာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးများနှင့် သုတေသန စာတမ်းများ (အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း ထဲထဲဝင်ဝင် သိရှိနားလည်သည့် ပညာရှင် Robin Boardway and Anwar Shah တို့၏ စာအုပ်များ)၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေစနစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း အကြောင်းတို့ကို ရေးသားထားသည့် သုတေသနစာတမ်းအချို့ကို မှီငြမ်း ကိုးကားထား ပါသည်။ ထို့ပြင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်းကို ထဲထဲဝင်ဝင် သိကျွမ်းနားလည်သည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ်သည့် Prof. Dr. Paul A. R. Hobson^၃ နှင့်လည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ကာ စာတမ်းပါ အခန်း အချို့ကို သုံးသပ်စေခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ENAC မှ ထုတ်ဝေသော "အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံသင့်သော ကဏ္ဍအလိုက် မူဝါဒအကြံပြုချက်များ (မူကြမ်းများ)" စာအုပ်မှ အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများ (မူကြမ်း) ကို (နောက်ဆက်တွဲ - ၁ ရှု) အခြေခံပြီး အခွန်ဘဏ္ဍာ ဆိုင်ရာ အသေးစိတ်လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်ထားသည့်စာတမ်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် အကြောင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးသားပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ မရှိသလောက် နည်းပါးပြီး ၎င်းအစား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းအကြောင်းကိုသာ ရေးသားထားသည့် စာတမ်းများ ကိုသာ တွေ့ရပါသည်။

ယခုသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်သည့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအချို့တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ "ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်" သည် ပညာရပ်ပိုင်းအားဖြင့် နက်နဲမှုရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံသားအများစုအတွက် အကျွမ်းတဝင် မရှိလှသော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်တည်ထောင်မည့် မြန်မာ နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံအခြေအနေနှင့် သင့်လျော်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုသည် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပီပြင်စွာ ပေါ်ထွန်းလာရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်နေသည်။ ဤစာတမ်းထဲတွင် ထိုလိုအပ် ချက်အတွက် တစ်ထောင့်တစ်နေရာ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံ သဘောတရားများနှင့် နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံတို့ကို အများနားလည်နိုင်သည့် ရေးသားတင်ဆက်မှုပုံစံဖြင့် အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားတင်ပြထားပါသည်။

၃ Prof. Dr. Paul A.R. Hobson သည် ကနေဒါနိုင်ငံ၊ Nova Scotia ပြည်နယ်ရှိ အာကေးဒီးယားတက္ကသိုလ် (Acadia University) ၏ ဘောဂဗေဒ ဌာန၏ ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခတစ်ဦးဖြစ်သည့်အပြင် ဒါလဟိုစီတက္ကသိုလ် (Dalhousie University) ၏ ဘွဲ့လွန်ပညာရေးဌာန၏ တွဲဖက်ပါမောက္ခ တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ Prof. Paul Hobson သည် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး အစိုးရအဖွဲ့များအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်များ ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုများ၊ ဒေသန္တရဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခွန်မူဝါဒများအပြင် မြေယာနှင့် သဘာဝ သယံဇာတပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို နှံ့နှံ့စပ်စပ်သိရှိနားလည်သည့် ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ကနေဒါ နိုင်ငံအပြင် စပိန်၊ ဂျာမနီနှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံတို့တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ သုတေသနများပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချသည့် ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှုများကို လည်း သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သည်။ Prof. Paul Hobson သည် နိုင်ငံတကာဂျာနယ်များတွင် ဆောင်းပါးများနှင့် အစီရင်ခံစာ ပေါင်း (၅၀) ကျော်ကို ရေးသားခဲ့သည်။ Acadia University အပြင် ကနေဒါနိုင်ငံရှိ University of Toronto, Western University and Queen's တို့တွင် သင်ကြားပို့ချမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ Jinan ခရိုင်ရှိ Shandong University of Finance and Economics တွင် Visiting Professor အဖြစ် ဘောဂဗေဒဘာသာရပ်များကို သင်ကြားပို့ချသည်။

အခန်း(၄)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းတို့ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ထိုနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများနှင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ဆက်နွှယ်မှုရှိသည်။ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုသည် စီးပွားရေးကို ရိုက်ခတ်နိုင်သကဲ့သို့ စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်လျှင်လည်း နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍကို ရိုက်ခတ်နိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းတူပင် ဘဏ္ဍာရေးစနစ် ခိုင်မာအားကောင်းမှု မရှိလျှင် ထိုနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးကဏ္ဍ တို့ကို ရိုက်ခတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို လေ့လာသုံးသပ်ရာတွင် ထိုနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းများကို သိရှိနားလည်ထားရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ရိုက်ခတ်နိုင်သည့် လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းတို့ကို အပိုင်း (၄) ပိုင်း (၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိစီးပွားရေး အခင်းအကျင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း မူဝါဒများတို့ကို) ခွဲပြီး ခြုံငုံသုံးသပ်ထားပါသည်။ ထိုအခင်းအကျင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးရန် နိုင်ငံ၏ အဆင်သင့်ဖြစ်မှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးလိုသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် အခွင့်အလမ်းများ သို့မဟုတ် အတားအဆီး များ ဖြစ်နိုင်မှုတို့ကို ထင်ဟပ်ပြနေသည်။

၄.၁။ ၂၀၁၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကကျောရိုးဖြစ်သော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ခွဲဝေထားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဇယား - ၁ ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြု စာရင်းတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုလည်းကောင်း၊ ဇယား - ၂ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် ဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် ဇယား - ၅ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခစာရင်းတို့တွင် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုလည်းကောင်း ခွဲဝေပေးထားသည်။^၄ ထိုအာဏာခွဲဝေမှုများသည် ဖက်ဒရယ်စနစ် (federalism) အသွင်ဆောင်သော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများထက် ပိုများနေသဖြင့် ထိုအာဏာခွဲဝေမှုများသည် ဖက်ဒရယ်ပြုခြင်း (federalization) အသွင်ဆောင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်

၄ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် (၇) ခုနှင့် တိုင်း (၇) တိုင်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် တိုင်းများကို "တိုင်းဒေသကြီးများ" ဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ပြီး ယခင် "ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း" ကို ယခု "တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်" ဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်လာခြင်းသည် ပြည်နယ်များကို စကားလုံးဖြင့် နှိမ်ထားသည့်သဘောရှိသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးနှင့် အိမ်အကြောင်းအရာ သန်းခေါင်စာရင်းအရ ပြည်နယ်များတွင် ဗမာမဟုတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အများစုနေထိုင်ပြီး တိုင်းများတွင် ဗမာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အများစု နေထိုင်ကြသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အချို့နေရာကလွဲပြီး (ကိုးကားသော မူရင်းအရင်းအမြစ်တွင် ခေါ်ဝေါ်သည့်အတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်း) "ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ" ဟုသာ သုံးနှုန်းသွားမည်။ ထို့ပြင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းနှစ်ခုလုံးကို ရည်ညွှန်းပြီး "ပြည်နယ်" ဟုသာ သုံးနှုန်းသွားမည်။

ထွက်လာပြီး ထိုဥပဒေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်စာရင်း (ဇယား - ၂ နှင့် ဇယား - ၅) တို့ကို တိုးချဲ့ပေးထားသည်။ အဆိုပါတိုးချဲ့စာရင်းများသည် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမှ အချို့ကို ခွဲပေးထားခြင်းသာ (ဥပမာ - ပညာရေးကဏ္ဍတွင် မူလတန်းအဆင့်ကိုသာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ပေးထားပြီး အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းနှင့် အဆင့်မြင့် ပညာရေးတို့ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား အပ်နှင်းထားသည်) ဖြစ်ပြီး "ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ" စကားရပ်နှင့်ခံကာ အဆိုပါ တိုးချဲ့စာရင်းများကို ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရနှစ်ခုလုံးက ပူးတွဲကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အရေးပါမှုများသော ထပ်တူပြုအာဏာစာရင်းများ (concurrent powers with Union / federal paramountcy) အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

ထိုတိုးချဲ့စာရင်းများမှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်များနှင့် မျှဝေခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျော့ခြင်း (decentralization) သာ ဖြစ်နေပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ) သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လက်ထဲတွင်သာ စုပုံနေသေးသဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ကြီးစိုးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် အကန့်အသတ် နှင့်သာ ရှိသည်။ ဝင်ငွေအလုံးအရင်းရနိုင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ စီမံဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ အသွင်ပြောင်းနိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဆက်လက်ပြင်ဆင် သွားရန် လိုပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ဦးဆောင်သည့် လက်ရှိအာဏာရ အစိုးရအပါအဝင် နိုင်ငံရေး အစုအဖွဲ့အသီးသီးသည် ဖွဲ့စည်းပုံ ပြင်ဆင်ရေးကိစ္စကို နည်းမျိုးစုံ (ဆန္ဒလက်မှတ်ခံယူပွဲ၊ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ၊ ဆန္ဒပြပွဲ၊ ဖိုရမ်နှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ လွှတ်တော်သို့ အဆိုတင်သွင်းခြင်းနှင့် ဝေဖန်ထောက်ပြခြင်း) ဖြင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု များ၍ ရှိနေသော်လည်း အများပြည်သူလိုလားသော ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများမှာ အလှမ်းဝေးနေဆဲ ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးပြဿနာများကို လျော့ချ နိုင်သည့်အပြင် ဆယ်စုနှစ်ချီ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက်လည်း အထောက်အကူပြုနိုင်သည်ဟု ယူဆသူများရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးသည် အလွန်ခက်ခဲနေသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၃၆ (က) အရ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့ကို ပြင်ဆင်လိုလျှင် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ပြင်ဆင်ရန် ထောက်ခံမှုအပြင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပပြီး ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော် ဆန္ဒမဲများရရှိမှသာလျှင် ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပြည်သူ လူထုရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များမဟုတ်ဘဲ တပ်မတော်မှ တင်မြှောက် ထားသော တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်ရာ တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ်များသည် တပ်မတော်၏ လက်ရှိ အာဏာများကို လျော့ချနိုင်သည့် သို့မဟုတ် ရုတ်သိမ်းနိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်မှုကို ထောက်ခံမည်ဟု မျှော်လင့်၍မရနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် လွှတ်တော်တွင်း ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ခြင်းထက် လွှတ်တော်ပြင်ပတွင် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်သည့် နည်းလမ်းများကိုလည်း ရှာဖွေဖော်ထုတ်သွားရန် အရေးကြီးသည်။ လက်ရှိသွားနေသည့် လွှတ်တော်ပြင်ပလမ်းကြောင်း (၄.၃ ရှု) မှာလည်း အငြင်းပွား စရာ ရှိနေသည်။

၄.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိစီးပွားရေးအခင်းအကျင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် ယခင်အစိုးရအဆက်ဆက်တို့၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ်များကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှောင့်နှေး နေသည်။ ပြောင်းလဲလာသော နိုင်ငံရေးအခြေအနေ (စစ်အာဏာရှင်အစိုးရမှ အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရ၊ ထို့နောက် အရပ်သားအစိုးရဦးဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်) နှင့်အညီ စီးပွားရေးကဏ္ဍအတွက် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်း အသစ်များပြဋ္ဌာန်းကာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာဖြေလျော့မှုများကို ယခင်ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက်တွင် စတင်ဆောင်ရွက် လာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နာတာရှည်စီးပွားရေးပြဿနာအချို့ (ဥပမာ- ဆင်းရဲမွဲတေမှု၊ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်မှုနှင့် ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်မားမှု) ကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့်

၅ <http://archive-1.mizzimaburmese.com/news/inside-burma/14817-2013-10-13-16-50-04.html>, <https://burma.irrawaddy.com/news/2014/01/31/54204.html>, <http://www.m-mediagroup.com/news/24752>, <https://burmese.voanews.com/a/lower-house-approved-for-constitution-amendment/1622132.html>, <http://www.rfa.org/burmese/multimedia/constitution-amendment-ygn-03042014012218.html>, <http://www.rfa.org/burmese/news/unfc-federal-constitution-02122016093316.html>, <https://myanmar.mmtimes.com/news/105496.html>, accessed on 5 May 2018

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် သမ္မတဦးထင်ကျော်နှင့် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့ ဦးဆောင်သည့် အစိုးရ အဖွဲ့သည် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အခွင့်ထူးခံအာဏာများ ရရှိထားသော တပ်မတော်သည် နိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များ တွင် ဝင်ရောက် ခြယ်လှယ်နေသေးသဖြင့် အများပြည်သူ မျှော်လင့်ထားသလောက် ခရီးမပေါက်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။^၆

ဦးထင်ကျော်ဦးဆောင်သည့် အရပ်သားအစိုးရတက်လာပြီး (၄) လအကြာတွင် အခြေခံမူ (၁၂) ချက်ပါဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမူဝါဒကို ချပြခဲ့သည်။ (နောက်ဆက်တွဲ - ၂ ရှု) ယင်းမူဝါဒသည် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်စီမံကိန်းတစ်ပြည်ထောင်စု ပေါ်ထွန်းရေးကို ဦးတည်ပြီး စီးပွားရေးကဏ္ဍများစွာကို လွှမ်းမိုးထားသည်။ ထိုမူဝါဒများသည် ဈေးကွက်စီးပွားရေးနှင့် စီးပွားရေးလွတ်လပ်မှုတို့ကို အားပေးသော မူဝါဒများဟု အကောင်း ရှုမြင်ပေးသူများ ရှိသကဲ့သို့ ယေဘုယျဆန်ပြီး သေချာရေရာမှုမရှိသော မူဝါဒများဟု ဝေဖန်သူများလည်းရှိသည်။ အစိုးရသည် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ပြည်တွင်း အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (SMEs) မြှင့်တင်ရန် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဇေယျာမူများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှာ နှေးကွေးနေပြီး စီးပွားရေး တိုးတက်မှုအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ဖြစ်စေသည်။ ထို့နောက် နှစ်နှစ်ခန့်အကြာ၌ အချက် (၂၃၈) ချက်ပါ စီးပွားရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုအစီအစဉ် (အတိအကျဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေးအစီအစဉ်) ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^၇ ထိုအစီအစဉ်ကို ခြုံငုံကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် ချမှတ်ထားသော လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် စီမံကိန်းများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များသည် တစ်နိုင်လုံး ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုသာ ဦးတည်ထားပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်အားဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား (ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ) လုပ်ပိုင် ခွင့်အာဏာ ခွဲဝေမှုများကို လုံးဝနီးပါး ထည့်သွင်းချမှတ်ထားခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၄.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေး အင်းအကျင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၌ ဦးထင်ကျော်ဦးဆောင်သည့် အရပ်သားအစိုးရ တက်လာသည့်တိုင် နိုင်ငံအတွင်း ပြည်တွင်းစစ် များ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးသည် အချို့သော တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများအတွက် အလှမ်းဝေးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို စစ်ရေးနည်းလမ်းထက် နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းများ (တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းအဖြေရာသည့် နည်းလမ်းများ) ဖြင့် အဖြေရာရန် ယခင်အစိုးရ လက်ထက်ကပင် ကြိုးပမ်းလာခဲ့ သော်လည်း တိုင်းရင်းသားများ လိုလားသော ရလဒ်ကောင်းများ မရရှိသေးပေ။ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရေး၏ ပထမအဆင့်အနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးအတွက် တစ်နိုင်လုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု သဘောတူစာချုပ် (NCA)^၈ကို

၆ ဦးထင်ကျော်သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၃၀) ရက်နေ့တွင် အာဏာရလာပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၂၀) ရက်နေ့တွင် သမ္မတရာထူးမှ နုတ်ထွက်သွားသည်။ <http://www.president-office.gov.mm/zg/?q=administration%2Fpresident%2Fid-11070>, accessed on 5 May 2018

၇ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအရ တပ်မတော်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရရှိထားပြီး တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အခြားလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကဲ့သို့ အများပြည်သူရွေးကောက်တင်မြှောက်ထား ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးထားသူများ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဦးထင်ကျော်အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုအဆင့်ဝန်ကြီးဌာ (၂၁) ခု အနက် အရေးကြီးသော ဝန်ကြီးဌာန (၃) ခုဖြစ်သော ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာ စသည့် ဝန်ကြီးဌာနတို့ကို တာဝန်ယူထားသည်။

၈ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေး အစီအစဉ် (Myanmar Sustainable Development Plan - MSDP) သည် မဏ္ဍိုင် (၃) ရပ်၊ ရည်မှန်းချက် (၅) ခု၊ မဟာဗျူဟာ (၂၈) ခုနှင့် စီမံ ကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရေးအစီအစဉ် (၂၃၈) ခု ပါဝင်သော စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အစီအစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ <http://www.7daydaily.com/story/121749>, accessed on 5 May 2018

၉ ဦးသိန်းစိန်ဦးဆောင်သည့် အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရတက်လာသည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မတိုင်ခင်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်များ ကို အစိုးရတပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခုချင်းစီနှင့် ထိုးသည့် အပစ်ရပ်စာချုပ်ပုံစံဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှုများကို ရပ်စဲစေခဲ့ရာမှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်း အကျိုးသက်ရောက်သည့် တစ်နိုင်လုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုသဘော တူစာချုပ် (စာချုပ်တစ်ခုတည်းဖြင့် အပစ်ရပ် သဘောတူညီမှု) ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ချုပ်ဆိုရန် အစိုးရဘက်မှ စတင်ကမ်းလှမ်းလာခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက် (၂၀၁၁-၂၀၁၅) ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (၂၁) ဖွဲ့အနက် (၈) ဖွဲ့နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် NCA ထိုးခဲ့ပြီး လက်ရှိအစိုးရလက်ထက် ယခုစာတမ်းရေးနေချိန်တွင် နောက်ထပ် (၂) ဖွဲ့နှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၃) ရက်နေ့တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သဖြင့် လက်ရှိတွင် NCA ထိုးထားသည့် အဖွဲ့ (၁၀) ဖွဲ့ရှိသည်။

သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့များက လက်မှတ်ရေးထိုးရမည်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအဆင့်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာ မူဘောင် (FPD) ချမှတ်ကာ ထိုမူဘောင်အတိုင်း နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပသွားရန် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် တတိယ အဆင့်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သွားရန် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့ တွင် မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ထိုသို့ တစ်ဆင့်ချင်းသွားသည့် ပုံစံနှင့် သွေဖီနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းပေါင်း (၂၁) ခုရှိသည့်အနက် လက်ရှိတွင် (၁၀) ဖွဲ့သာ NCA ထိုးထားသည်။^{၁၀} လက်ရှိအစိုးရသည် NCA မထိုးရသေးသည့် အဖွဲ့များနှင့် ဆက်လက်ညှိနှိုင်းမှုများရှိသော်လည်း တိုးတက်မှု အခြေအနေမှာ ရေရာမှုမရှိသည့်အပြင် NCA ထိုးထားပြီးသော အဖွဲ့အချို့နှင့်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ရံဖန်ရံခါ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားနေသဖြင့် NCA သည် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အာမခံချက်ရှိသော လမ်းကြောင်းတစ်ခုဟု မှတ်ယူရန် ခက်ခဲ စေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း NCA မဟုတ်သည့် အခြားသော လမ်းကြောင်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်သွားရန် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းအချို့က ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံရေးဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ (FPNCC) က^{၁၁} အဆိုပြုခဲ့သည်။ NCA ပြင်ပလမ်းကြောင်းများသည် မည်သို့သော လမ်းကြောင်းများ ဖြစ်သည်မှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပြီး ဆက်လက်စောင့်ကြည့်လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိသွားနေသော NCA လမ်းကြောင်းကို အကျဉ်းချုံးပြီး ဖော်ပြသွားမည်။ NCA ပါ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံအရ (စာစု သေတ္တာ - ၁ ရှု) NCA ထိုးပြီးလျှင် FPD^{၁၂} ရေးဆွဲပြီး FPD နှင့်အညီ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများကို ပြည်နယ်အဆင့်နှင့်

စာစုသေတ္တာ (၁) NCA တွင် ပါရှိသော နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ

တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်

အခန်း (၅) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဆိုင်ရာ အာမခံချက်များ

နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံချမှတ်ခြင်း

- ၂၀။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါ အချက်များကို သဘောတူသည် -
 - (က) တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း။
 - (ခ) အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်းများက “နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု ဆိုင်ရာမူဘောင်” (The Framework for Political Dialogue) ကို ရေးဆွဲသဘောတူညီမှု ရယူခြင်း။
 - (ဂ) ထိုမူဘောင်ကို အခြေခံ၍ အမျိုးသားအဆင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည် ပေါင်းစည်းခြင်း ကိစ္စရပ်များ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းနှင့် နှစ်ဖက်သဘောတူညီသော ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ဖွယ်ရာများကို လုပ်ဆောင်ခြင်း။
 - (ဃ) ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ ကျင်းပခြင်း။
 - (င) ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်း။
 - (စ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့တင်သွင်း၍ အတည်ပြုချက်ရယူခြင်း။
 - (ဆ) “ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် (Pyidaungsu Accord)” ပါ သဘောတူညီချက်များကို အကောင် အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀ NCA ထိုးထားသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှာ CNF, ABSDF, ALP, RCSS, KNU, KNU/KNLA PC, DKBA, PNLO, NMSP and LDU တို့ ဖြစ်သည်။
 ၁၁ FPNCC ၏ လက်ရှိ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများမှာ ULA/AA, KIO/KIA, MNTJP/MNDAA, PSLF/TNLA, SSPP/SSA, PSC/NDAA and UWSP/UWSA တို့ ဖြစ်သည်။
 ၁၂ FPD ကို အစိုးရအဖွဲ့၊ လွှတ်တော်နှင့် တပ်မတော်တို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ် များနှင့် တရားဝင်နိုင်ငံရေးပါတီကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC) က ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပြီး ရေးဆွဲ ခဲ့သည်။ FPD ကို လက်ရှိတွင် နှစ်ကြိမ် (၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တစ်ကြိမ်) ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်း အတည်ပြုထားသော်လည်း ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် တရားဝင်အတည်ပြုခြင်း မပြုရသေးပါ။ FPD ကို သက်ဆိုင်ရာ အစုအဖွဲ့များက ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ဆက်လက်ညှိနှိုင်းသွားမည့် သဘောဖြစ်သည်။

စာစုသေတ္တာ (၂) FPD တွင် ပါရှိသော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာများ

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာမူဘောင်

(မှတ်ချက်။ ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော (၆) ကြိမ်မြောက် JICM အစည်းအဝေးတွင် အတည်ပြုသည်။)

အခန်း (၅) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာများ

၅။ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံတွင် အောက်ဖော်ပြပါ ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာ အသေးစိတ်ကို တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) နှင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု ဆိုင်ရာ မူဘောင်တွင် ပါဝင်သော မူများပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်သွားရမည်။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးရမည့် အကြောင်းအရာများမှာ -

(က) နိုင်ငံရေး

- (၁) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၂) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအလိုက် ခံစားသင့်ခံစားထိုက်သော လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်း အခွင့်အရေး ကိစ္စရပ်များ။

(ခ) လူမှုရေး

- (၁) ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ။
- (၂) ပြန်လည်နေရာချထားရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ။

(ဂ) စီးပွားရေး

- (၁) ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၂) ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ။

(ဃ) လုံခြုံရေး

- (၁) နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ။
- (၂) လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပေါင်းစည်းရေး ကိစ္စရပ်များ။

(င) မြေယာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒကိစ္စရပ်များ

- (၁) မြေယာနှင့် သဘာဝသယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊
- (၂) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ။

၆။ UPDJC သည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်တွင် ဆွေးနွေးရမည့် အကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ခေါင်းစဉ်ခွဲများနှင့် အစီအစဉ်များကို ညှိနှိုင်းချမှတ်ပေးရမည်။

ပြည်ထောင်စုအဆင့် ကျင်းပသွားရန်ဖြစ်သည်။ (စာစုသေတ္တာ - ၂ ရှု) FPD ပါ အခန်း (၅) နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ (ပြည်နယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်) တွင် ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ လုံခြုံရေး၊ မြေယာနှင့် သဘာဝသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒကိစ္စရပ်များဟူ၍ ကဏ္ဍကြီး (၅) ရပ်အားဖြင့် ခွဲခြားထားသည်။ ထိုကဏ္ဍကြီး (၅) ခုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ခေါင်းစဉ်ခွဲများကို ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု ပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC)^{၁၃} က ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပြီး ချမှတ်ပေးသည်။

၁၃ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု ပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC) တွင် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် တာဝန်ယူပြီး အစိုးရ၊ လွှတ်တော်နှင့် တပ်မတော်အစုအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၆ ဦး၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ကိုယ်စားလှယ် (၁၆) ဦး၊ နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ် (၁၆) ဦးတို့ ပါဝင်သည်။ (available at: <http://thevoicemyanmar.com/it/13214-dak>, accessed on 5 May 2018)

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဦးထင်ကျော်ဦးဆောင်သော NLD အစိုးရတက်လာသောအခါ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်နိုင်ရန် “နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းပြမြေပုံ” ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ (စာစုသေတ္တာ - ၃ ရှု)^{၄၇} ထိုလမ်းပြမြေပုံတွင် အဆင့် (၇) ဆင့်ပါပြီး အဆင့် (၃) တွင် ဆက်လက်အတည်ပြုပြီးသော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု မူဘောင်နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - ၂၁ ရာစုပင်လုံ ကျင်းပခြင်းပါဝင်သည်။ လက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံကို (၂) ကြိမ် ကျင်းပပြီးစီးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကျင်းပပြီးစီးခဲ့သော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ၏ ပထမအကြိမ်နှင့် ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေးတို့ကို အောက်တွင် ခြုံငုံတင်ပြထားသည်။

စာစုသေတ္တာ (၃) နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုလမ်းပြမြေပုံ

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး လမ်းပြမြေပုံ

- ၁။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုမူဘောင် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။
 - ၂။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုမူဘောင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း။
 - ၃။ ပြင်ဆင်အတည်ပြုပြီးဖြစ်သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုမူဘောင်နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁) ရာစုပင်လုံကျင်းပခြင်း။
 - ၄။ ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံရလဒ်များအား စုစည်း၍ ပြည်ထောင်စုသဘောတူညီချက် 21st Century Panglon Conference Agreement လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း။
 - ၅။ ပြည်ထောင်စုသဘောတူညီချက်နှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးသားခြင်း အတည်ပြုခြင်း။
 - ၆။ ပြင်ဆင်ရေးသားအတည်ပြုပြီးဖြစ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်း။
 - ၇။ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲရလဒ်နှင့်အညီ ဒီမိုကရက်တစ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ခြင်း။
- (အရင်းအမြစ်။ ။ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ စာ-၆၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၆) ရက်)

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ ပထမအကြိမ်အစည်းအဝေးကို နေပြည်တော်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၃၁) ရက် နေ့မှ စက်တင်ဘာလ (၃) ရက်နေ့အထိ (၄) ရက် ကြာကျင်းပခဲ့သည်။ အစိုးရ၊ လွှတ်တော်၊ တပ်မတော်၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး အဆိုပြုစာတမ်းစုစုပေါင်း (၇၂) စောင်ကို ဖတ်ကြား တင်သွင်းခဲ့သည်။ စာတမ်း အများစုတွင် ပင်လုံစာချုပ်သမိုင်းကြောင်း၊ နိုင်ငံရေးတန်းတူရေးနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာအာဏာခွဲဝေမှုတို့ကို တင်ပြဆွေးနွေးထားသည်။ စာတမ်းအချို့၌သာ စီးပွားရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ မူဝါဒများ ပါရှိပြီး ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးရန်၊ မျှတပြီး ထိရောက်မှု ရှိသော အခွန်စနစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ရန်၊ သဘာဝသယံဇာတဝင်ငွေများကို ခွဲဝေရန်၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျော့ရန် စသည့် ယေဘုယျဆန်သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အဆိုပြုမူဝါဒများ ပါဝင်သည်။ ပထမအကြိမ်အစည်းအဝေးကို စာတမ်းတင်သွင်း ဖတ်ကြားခြင်းဖြင့်သာ ကျင်းပခဲ့ပြီး အဆိုပြုချက်များအပေါ် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုမရှိသဖြင့် ဖက်ဒရယ်မူဝါဒဆိုင်ရာ ရလဒ်များ မထွက်ပေါ်ခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ညီလာခံကို ရုပ်မြင်သံကြားမှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက်ထုတ်လွှင့်ပြသခဲ့သဖြင့် အစုအဖွဲ့ အသီးသီး၏ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ သဘောထားဆန္ဒများကို တစ်နိုင်ငံလုံးက သိခွင့်ရခဲ့သည်။

၁၄ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၆) ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၌ “နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့်ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းပြမြေပုံ” ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါဖော်ပြချက်နှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်အချို့ကို ဇူလိုင်လဖြစ်စေသည်။ ထိုလမ်းပြမြေပုံသည် NCA လမ်းပြမြေပုံနှင့်တူ၊ မတူနှင့် နောက်ထပ် လမ်းပြမြေပုံတစ်ခုလော မေးခွန်းထုတ်နေကြပြီး၊ တပ်မတော် ဘက်မှလည်း NCA လမ်းပြမြေပုံအတိုင်းသာ ဆောင်ရွက်ဟုဆိုကာ အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်သဖြင့် အောက်တိုဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် အမှား ပြင်ဆင်ချက်အဖြစ် “လမ်းပြမြေပုံ” အစား “အစိုးရမူဝါဒများ” အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲဖတ်ရှုရန် ဖော်ပြပေးခဲ့ရသည်။ (Source: ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့၌ UNFC မှ ကြီးမှူးကျင်းပသော Stakeholders’ Consultation စာတမ်းများ၊ စာမျက်နှာ ၂၄၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ)

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေးကို နေပြည်တော်တွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၄) ရက်နေ့မှ (၂၉) ရက်နေ့အထိ (၆) ရက်ကြာ ကျင်းပခဲ့သည်။ ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေးထူးခြားချက်မှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲကျင်းပခြင်းမပြုမီ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအချို့တွင် လူမျိုးနှင့် ဒေသအလိုက် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ^{၁၅} ကျင်းပခဲ့ပြီး ထွက်ရှိလာသော ကဏ္ဍအလိုက် မူဝါဒအကြံပြုချက်များကို UPDJC ၏ အလုပ်အဖွဲ့များသို့^{၁၆} တင်သွင်းခွင့်ရခဲ့သည်။ ထို့နောက် ထိုအလုပ်အဖွဲ့များ၏ စိစစ်မှုများမှတစ်ဆင့် ထွက်ပေါ်လာသော မူဝါဒအဆိုပြုချက်များကို ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကြသည်။ UPDJC အလုပ်အဖွဲ့သို့ စုစုပေါင်း စာတမ်း (၈) စောင် တင်သွင်းခဲ့သော်လည်း စာတမ်းအချို့၌သာ စီးပွားရေးကဏ္ဍအဆိုပြုချက်များ ပါဝင်သည်။^{၁၇} ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေးတွင် တင်သွင်းခဲ့သော အဆိုပြုချက် (၄၅) ချက် အနက် (၃၇) ချက်ကို ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၁) အဖြစ် ညီလာခံတက်ခဲ့သော အစုအဖွဲ့အသီးသီး၏ ကိုယ်စားလှယ်များက သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် သဘောတူညီချက် (၁၁) ချက် ရရှိခဲ့သည်။ (နောက်ဆက်တွဲ - ၃ ရှု)

၃။ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသအသီးသီး တို့တွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများ ရရှိရေး ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။

၄။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အခွန်ငွေများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မျှတစွာ ခွဲဝေရန်။

စီးပွားရေးကဏ္ဍမူဝါဒသဘောတူညီချက် (၃) နှင့် (၄)
ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁)၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၉ ရက်

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ၏ ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေးမှ ရလဒ်များ (သဘောတူညီချက် ၃၇ ချက်) ထွက်ပေါ်လာသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲဖြစ်စဉ်နှင့် ရလဒ်များမှာ အငြင်းပွားစရာနှင့် ဝေဖန်စရာများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ညီလာခံတွင် ပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သော အစုအဖွဲ့များအားလုံး ပါဝင်ခွင့် (ဥပမာ - NCA မထိုးရသေးသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ခွင့်) မရခဲ့သဖြင့် သဘောတူညီချက်သည် အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုမှုမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်နေသည်။ ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ ညီလာခံ (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးကဏ္ဍဆွေးနွေးမှု) အတွင်း တင်းမာမှုများရှိခဲ့သဖြင့် ညီလာခံကျင်းပသည့်ရက်ကို တစ်ရက်ထပ်တိုးပြီး ကျင်းပခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် ရရှိလာသော ကဏ္ဍအလိုက် သဘောတူညီချက်များတွင် “ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အညီ” စကားရပ်ပါရှိပြီး ထိုစကားရပ်သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ မူဘောင်ကို ရည်ညွှန်းနေခြင်းဖြစ်ရာ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းပုံအောက်တွင် ပုံဖော်သွားမည့် သဘောရှိသည်။ ထို့အပြင် သဘောတူညီချက်များသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့နှင့် များစွာဆင်တူနေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ သိသာထင်ရှားစွာ တိုးလာခြင်းမရှိသည်ကို သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ (ဇယား-၁ ရှု)

ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေးရလဒ်ကို မကြာသေးမီက (၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၈ ရက်နေ့) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အတည်ပြုပြီး ဖြစ်သော်လည်း ထိုသဘောတူညီချက်များကို မည်သည့်အချိန်တွင် အကောင်အထည်ဖော်သွားမည်ကို မသိရသေးပေ။ ထို့ပြင် ဆက်လက်ကျင်းပမည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံအစည်းအဝေးများမှာလည်း တိုင်းရင်းသား

၁၅ ပထမအကြိမ်လူမျိုးအလိုက်အမျိုးသားအဆင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများကို ကရင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပထမအကြိမ် ဒေသအလိုက်အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများကို ပဲခူးတိုင်းနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းတို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၁၆ တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) အရ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုမူဘောင် (FPD) ၏ ကဏ္ဍကြီး (၅) ရပ် (နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ မြေယာနှင့် သယံဇာတ) အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသော UPDJC အလုပ်အဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။

၁၇ UPDJC အလုပ်အဖွဲ့များသည် ကရင်၊ ချင်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော လူမျိုးအလိုက် အမျိုးသားအဆင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ပဲခူးနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းတို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ဒေသအလိုက်အမျိုးသားအဆင့်နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများမှ ထွက်လာသော ကဏ္ဍအလိုက်မူဝါဒအဆိုပြုချက်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီနှင့် တပ်မတော်သားအစုအဖွဲ့တို့မှတင်သွင်းလာသော ကဏ္ဍအလိုက် အဆိုပြုချက်များကို စုစည်းစိစစ်ခဲ့သည်။

ပြည်သူများ လိုလားသော ရလဒ်ကောင်းများ ထွက်ပေါ်လာရန် စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေသည်။ NCA ထိုးထားပြီးသော အဖွဲ့များသည် နောင်လာမည့် အစည်းအဝေးများအတွက် ပြည်သူလူထုနှင့်တွေ့ဆုံပြီး ပြည်နယ်အဆင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အကန့်အသတ်များရှိနေချိန်၌ လက်မှတ်ထိုးထားသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အချို့နှင့် တပ်မတော်ကြား တိုက်ပွဲများ မကြာခင် ပြန်လည်ဖြစ်ပွားနေသည်။ ထို့ကြောင့် NCA လမ်းကြောင်းတွင် ပါဝင်နေသည့် အစုအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေးဆန္ဒပြည့်ဝမှုမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်နေသည်။

ဇယား (၁) စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပါရှိသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်း

	၂၁-ရာစုပင်လုံ ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေးမှ ရရှိလာသော စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များ	၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါရှိသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ
၁။	ဖက်ဒရယ်စနစ်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ	၁။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ကို ပီပြင်စွာ ဖော်ဆောင်ရေး ပုဒ်မ (၃၅) နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးစနစ်သည် ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ် ဖြစ်သည်။
၂။	(က) ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေး အတွက် ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း/ဒေသများက ခိုင်မာသည့် မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရေးဆွဲပြဌာန်းရန်။ (မှတ်ချက်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသဦးစီးအဖွဲ့ များက မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲပြဌာန်း နိုင်သည့် ဥပဒေများ ပေါ်ပေါက်လာပါက ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။	ပုဒ်မ ၂၇၉ (က) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့သည် - (က) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ မူဝါဒနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ မိမိ နယ်မြေဒေသအတွင်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် များကို ရေးဆွဲလျက် သက်က်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းထားရှိရမည်။
၃။	(ခ) အဆိုပါမူဝါဒနှင့် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေတို့နှင့်အညီ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ဖော်ဆောင်ရာတွင် လူနေမှုအဆင့် အတန်း မြှင့်မားရေး၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု လျော့ချရေး၊ လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးမှုကွာဟချက်များ လျော့ချနိုင်ရေး နှင့် ရေရှည်တည်တံ့ သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (sustainable Development) တို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန်။	ပုဒ်မ ၃၆ (ဂ) နိုင်ငံတော်သည် အများပြည်သူတို့၏ နေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းမြှင့်တင်ရေးနှင့် အထွေထွေ အရင်းအနှီးများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို ရှေးရှုဆောင်ရွက်မည်။
၄။	(ဂ) ပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုများကို ဥပဒေနှင့်အညီ တားဆီး ကာကွယ်ရန်။	ပုဒ်မ ၃၆ (ခ) နိုင်ငံတော်သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းကို ပျက်ပြားစေရန် တစ်ဦး တစ်ယောက်ကဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့ကဖြစ်စေ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ဈေးကစားမှု ပြုခြင်းဖြင့် အများ ပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမှ တားဆီး ကာကွယ်မည်။
၅။	၂။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က ဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့တစ်ခုက ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေး လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်မှုများ မဖြစ်ပေါ်စေရေး အတွက် ဥပဒေများ ပြဌာန်းပေးရန်။	ပုဒ်မ ၃၆ (ခ)
၆။	၃။ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း/ဒေသ အသီးသီးတို့တွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအတွက် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများ ရရှိရေး ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။	ပုဒ်မ ၂၂၅ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ကလည်းကောင်း၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း ဦးစီးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသဦးစီးအဖွဲ့တို့ကလည်းကောင်း လုပ်ငန်းများကို အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိရောက်အောင်မြင်မှု ရှိစေရေးအတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးသည်။
ရ။	၄။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အစိုးရ များအကြား ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အခွန်ငွေများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့်အညီ မျှတစွာ ခွဲဝေရန်။	ပုဒ်မ ၂၃၁ (က) ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာ ရန်ပုံငွေကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးစွဲခွင့်ရှိသည်။

	၂၁-ရာစုပင်လုံ ဒုတိယအကြိမ် အစည်းအဝေးမှ ရရှိလာသော စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များ	၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါရှိသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ
၈။	၅။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း/ဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များအကြား စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲခွင့်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများနှင့်အညီ မျှတစွာ ခွဲဝေရန်။	ပုဒ်မ (၂၅၀) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ချမှတ်ထားသည့် မူဝါဒများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေများနှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်စေဘဲ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စီမံကိန်းများကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။
၉။	၆။ နိုင်ငံတော်၏ ကာလတို၊ ကာလလတ်၊ ကာလရှည် စီးပွားရေး စီမံကိန်းများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိစွာဖြင့် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်။	
၁၀။	ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ၁။ လူသားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူမှုရေး စီးပွားတိုးတက်ရေးတို့အတွက် ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသများအကြား ညှိနှိုင်းပူးပေါင်း၍ ဒေသဆိုင်ရာ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ (regional Comprehensive Development Plans) ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်ရန်။ (မှတ်ချက်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကချမှတ်သော မူဝါဒများနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေများနှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်စေဘဲ ဆောင်ရွက်ရန်။	ပုဒ်မ (၂၂) (ဂ) နိုင်ငံတော်သည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပေါ်သည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်သော လူမှုစီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။ ပုဒ်မ (၃၇၁) နိုင်ငံတော်သည် အမျိုးသားစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် နည်းပညာ၊ အရင်းအနှီး၊ စက်မှုပစ္စည်း၊ ကုန်ကြမ်းအစရှိသည်တို့ကို ရှိရှိစေရန် ကူညီမည်။
၁၁။	၂။ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသများ၏ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်၊ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများ မြှင့်တင်ရေးအတွက် ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆီလျော်သင့်မြတ်သည့် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန်။	ဇယား ၂-၂။ စီးပွားရေးကဏ္ဍ (က) ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် စီးပွားရေးကိစ္စများ

အခန်း(၅)

ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ သဘောတရားများ

'ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်' သည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ရည်ညွှန်းလေ့ရှိပြီး ဖက်ဒရယ်မဟုတ်သော တပြည်ထောင်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများ၏ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ပြောဆိုရာတွင် 'ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှု (fiscal relation)' သို့မဟုတ် 'ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း (fiscal decentralization)' စကားရပ်ကိုသာ သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် 'ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်' နှင့် 'ဘဏ္ဍာရေးဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း' စကားရပ်တို့ကို အဓိပ္ပါယ်တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ပြောဆိုနေမှုများလည်း ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အနှစ်သာရပေါ်လွင်ရေးကို ရှေးရှုပြီး 'ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်' ဟုသာ ဤစာတမ်းက သုံးနှုန်းသွားမည်။ အကြောင်းမှာ တပြည်ထောင်စနစ်တွင် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းထက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ကျင့်သုံးသော ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ စနစ်တကျခွဲဝေထားရှိမှုကို မီးမောင်းထိုးပြလိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

"..... တပြည်ထောင်စနစ်တွင် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းထက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ကျင့်သုံးသော ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ စနစ်တကျ ခွဲဝေထားရှိမှုကို မီးမောင်းထိုးပြလိုခြင်း....."

"ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်' စကားရပ်ကို ဂျာမန်-အမေရိကန်ပညာရှင် ရစ်ချာ့မာ့စ်ဂရေ့ (Richard Musgrave) က ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် စတင်သုံးနှုန်းခဲ့သည်။^{၁၈} ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ အကြား ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများ ခွဲဝေထားခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု ယင်းပညာရှင်က ဆိုသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားပြီး ခေတ်အလိုက် ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများ ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ အများစုကို ပြည်ထောင်စုအား အပ်နှင်းထားပြီး အခြားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင်မူ ထိုအာဏာများကို ပြည်နယ်များအား ပို၍ အပ်နှင်းထားသည်။ ထို့ပြင် အစပိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ပြည်ထောင်စုသို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် ပို၍ရှိသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ထိုအာဏာအချို့တို့သည် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုထံသို့ အပ်နှင်းမှုများလည်းရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာကွဲပြားမှုနှင့် ပြောင်းလဲမှုတို့ကို အခန်း (၆) တွင် တင်ပြထားသည်။

၅.၁။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်

ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို Richard Musgrave (1959) နှင့် Wallace Oats (1972) တို့က " အစိုးရအဖွဲ့အဆင့်ဆင့် တို့၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာစနစ်တစ်ခု" ဟုလည်းကောင်း၊ Anwar Shah က "ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ အစိုးရအဖွဲ့အဆင့်ဆင့်တို့၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးစနစ်များ" ဟု

၁၈ <https://www.britannica.com/topic/fiscal-federalism>, accessed on 5 May 2018
၁၉ <http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/11719/5/c-chapter-ii.docx>, accessed on 5 May 2018

လည်းကောင်း ရည်ညွှန်းကြသည်။^{၂၀} ထို့ပြင် “ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းများကို ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့် အလေ့အထများ” ဟုလည်းအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသည်။^{၂၁} ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုကြသော်လည်း သဘောတရားအားဖြင့် တူညီသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည့် စနစ်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများဟု ဆိုရာတွင် ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ၊ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ၊ ပြည်သူ့အသုံးစရိတ် အာဏာနှင့် အခွန်အာဏာမညီမျှမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုကို ကုစားပေးသည့် အစိုးရအဖွဲ့ များအကြား (ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်မှ ပြည်နယ်သို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်များကို စီမံခွင့်အာဏာများ ပါဝင်သည်။

၅.၂။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်း (၄) ခု မှာ

- ၁) အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (Expenditure Responsibilities)
- ၂) အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (Revenue-raising or taxation powers)
- ၃) ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ (Fiscal Imbalances) နှင့်
- ၄) အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများ (Intergovernmental transfers) တို့ ဖြစ်သည်။

အောက်တွင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများကို အစိတ်ပိုင်းတစ်ခုချင်းစီအလိုက် တင်ပြထားသည်။

၅.၂.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (Expenditure Responsibilities)

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) သည် မိမိတို့ အုပ်ချုပ်မှုနယ်နိမိတ် အတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံလူနေမှုအဆင့်အတန်းကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် လူမှုစီးပွားအခြေအနေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အတွက် လိုအပ်သော အခြေခံပြည်သူ့ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများကို တာဝန်ယူဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ ဥပမာ - အခြေခံအဆောက်အုံများဖြစ်သော လမ်းတံတားများ ဖောက်လုပ်ခြင်း၊ စာသင်ကျောင်းနှင့် ဆေးရုံများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်း၊ ငွေကြေးစနစ်နှင့် ဈေးကွက် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ထိန်းကြောင်းပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ များစွာရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ များတွင် ယင်းအသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခုတည်းကသာ (ဥပမာ ပြည်ထောင်စု အစိုးရကသာ) တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခြင်းထက် အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) အကြား အသုံးစရိတ်တာဝန် များကို ခွဲဝေယူကြသည်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခြေခံပြည်သူ့ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအား ခွဲဝေပေးသင့်သည်ဟူသော ယူဆချက်သည် အကြောင်းပြချက်အချို့အပေါ်

^{၂၀} “Comparative Conclusions on Fiscal Federalism” by Anwar Shah 2007 (available at: <http://www.thomasfleiner.ch/files/categories/FiscalFederalism/Compared.pdf>), accessed on 5 May 2018

^{၂၁} Embassy of Switzerland in Myanmar ၏ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် Pyidaungsu Institutte မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေလိုက်သည့် “အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဖက်ဒရယ်မူနှင့် သက်ဆိုင်သော ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများ (English-Myanmar Glossary of Federalism Terms)” စာအုပ်

အခြေခံသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ အောက်ခြေအစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ) သည် ပြည်သူလူထု နှင့် ပိုနီးစပ်သဖြင့် ဒေသတွင်းကြိုက်နှစ်သက်မှုနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ပိုသိနိုင်ပြီး တုန့်ပြန် ဆောင်ရွက်ပေးမည့် အလားအလာ ပိုရှိသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပထဝီအနေအထား၊ လူဦးရေဖွဲ့စည်းပုံ၊ ကုန်ဈေး နှုန်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်များ မတူကွဲပြားနိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များအကြား မျှတမှုရှိရေးအတွက် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို တစ်သမတ်တည်းပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပြည်နယ်များ၏ အကြိုက် (သို့မဟုတ်) လိုအပ်ချက်များနှင့် ကွဲလွဲနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များ ပိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အောက်ခြေအစိုးရအဖွဲ့များအား ခွဲဝေသင့်သည်။

ဒုတိယအချက်မှာ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှု မတူညီခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့သော အခြေအနေ များတွင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ဒေသအခြေအနေကို ပိုသိကျွမ်းသဖြင့် ဒေသလိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာစွာနှင့် ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော် ရာတွင် ဒေသအလိုက် ကုန်ကျစရိတ်များကို သိရှိထားမှသာလျှင် အရင်းအမြစ်လေလွင့်မှုနည်းအောင် ဆောင်ရွက်နိုင် မည်။ ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်သူလူထုနှင့် ပိုနီးစပ်ပြီး မိမိတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေ အတွင်းရှိ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ပိုသိနိုင်သဖြင့် အသုံးစရိတ် တာဝန်များကို ခွဲဝေယူသင့်သည်။

တတိယအချက်မှာ ပြည်နယ်များအား အသုံးစရိတ်တာဝန်ခွဲဝေပေးခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအစီအစဉ်များ သည် ပိုမိုကောင်းမွန်လာနိုင်ခြင်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှု အစီအစဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အပြိုင်အဆိုင်ရှိလျှင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအစီအစဉ်များ ဆန်းသစ်လာနိုင် သည့် အခွင့်အလမ်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာနိုင်သည့် အလားအလာ ပိုရှိနိုင်သည်။ စတုတ္ထအချက်မှာ အစိုးရ၏ တာဝန်ယူ/တာဝန်ခံမှု ရှိခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့၏ မဲဆန္ဒရှင် ပြည်သူ များနှင့် ပိုနီးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအပေါ် တာဝန်ယူ/တာဝန်ခံမှု ပိုရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအား ခွဲဝေသင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရ သည် ပြည်သူ့နန်းစိုစပ်သဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် သင့်တော်သကဲ့သို့ အခြားတစ်ဖက်တွင် လည်း ထိုနီးစပ်မှုများကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုအလေ့အထများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်ကို အထူး သတိပြုရန် လိုသည်။

အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေရာတွင် အထက်ပါအချက်များအပြင် အခြားသော ပကတိ အခြေအနေများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြသည်။ ဥပမာ - ပြည်နယ်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးအဆင့် သို့မဟုတ် စီမံ အုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်း (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံများသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးစရိတ် တာဝန်များ ထမ်းဆောင်ရန် ပြည်နယ်များ၏ အဆင်သင့်ဖြစ်မှုကို ထင်ဟပ်နိုင်ပါသည်။ ပြည်နယ်များသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး အဆင့်နိမ့်နေလျှင် သို့မဟုတ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစွမ်းရည်များ နည်းနေလျှင် သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေးဆုံးဖြတ်ချက်များချရန် လိုအပ်သော နိုင်ငံရေး အတွေ့အကြုံများ မရှိခဲ့လျှင် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ထိရောက်စွာနှင့် ကျယ်ပြန့်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အရ အသုံးစရိတ် တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို မဖြစ်မနေခွဲဝေသွားရန် လိုသဖြင့် ထိုစိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်သည့် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ကာ ကျင့်သုံး သွားရန် အရေးကြီးသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေရာတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အကျိုးစီးပွား နှင့်ဆိုင်သော အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအားလည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်နှင့်သာ ပို၍သက်ဆိုင် သော အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်နယ်အစိုးရအားလည်းကောင်း၊ ဒေသန္တရအစိုးရနှင့် ပိုသက်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို ဒေသန္တရအစိုးရအားလည်းကောင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့နှစ်ခု သို့မဟုတ် အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့နှစ်ခု (ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့များအားလုံး) အား အပ်နှင်းလေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် အချို့သော အသုံးစရိတ်တာဝန်များ သည် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် (နိုင်ငံတစ်ခုထက်မက) သက်ဆိုင်နိုင်သည်။ ဥပမာ - မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းများသည် ကျယ်ပြန့်ပြီး အရင်းအမြစ်များစွာ လိုအပ်နိုင်သဖြင့် နိုင်ငံ

အားလုံး၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှုတို့ ရှိလျှင် ပိုထိရောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ထိရောက်မှု အခြေခံမူဖြင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အစိုးရအဖွဲ့များအား ခွဲဝေလေ့ ရှိသည်။

အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ) အကြား အသုံးစရိတ်တာဝန်များ အပါအဝင် လုပ်ငန်းတာဝန်များခွဲဝေနိုင်ပုံကို လေ့လာနိုင်ရန် အောက်ပါဇယား (ဇယား - ၂ ရှု) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ပိုအရေးကြီးသည်မှာ အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခွင့် စသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ခွဲခြားသိမြင်ရန် လိုပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လက်တွေ့တွင် အစိုးရအဖွဲ့များအား အသုံးစရိတ်တာဝန်များ အပ်နှင်းရာတွင် ထိုအာဏာနှစ်ရပ်လုံးအကျိုးဝင်မှုသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက်နှင့် အသုံးစရိတ်တာဝန် အမျိုးအစားအလိုက် ကွဲပြားမှုရှိသည်။ ဥပမာ - ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် အသုံးစရိတ်တာဝန် အများစုကို ဥပဒေပြုပြီး ပြည်နယ်များက ပြည်ထောင်စုအစိုးရပြဋ္ဌာန်း လိုက်သည့် ဥပဒေများနှင့်အညီ ထိုအသုံးစရိတ် တာဝန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရသည်။ သို့သော် အမေရိကန်၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့တွင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ သီးခြားအသုံးစရိတ် တာဝန်များကို ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခွင့် အာဏာ နှစ်ရပ်လုံး ရရှိကြသည်။ ဇယား (၁) အရ အသုံးစရိတ်တာဝန်အများစုအတွက် မူဝါဒ၊ စံနှုန်းများရေးဆွဲ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ထိန်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရလက်ထဲတွင် ထားရှိပြီး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုကို ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အားလုံး၏ လက်ထဲတွင် ထားရှိသည်။ ထို့ပြင် အသုံးစရိတ်တာဝန်အချို့အတွက် နိုင်ငံတကာနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဖက်ဒရယ်စနစ်အရ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအား ခွဲဝေပေးခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ ဝိပြင်အားကောင်းလာရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ထိုအာဏာခွဲဝေမှုများကြောင့် ပြည်နယ်များက အသုံးစရိတ် တာဝန်များကို ပုံစံနှင့် အရည်အသွေးအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းစီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအကြား မျှတမှုတို့ကို ထိခိုက်နိုင်သဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ စည်းဝါးညီရန် (harmonize) အရေးကြီးပါသည်။ များသောအားဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ အခြေခံဝိသေသ များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ထိန်းညှိပြီး ပြည်နယ်များက ကျန်သော အသေးစိတ်အစီအစဉ်များကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များသည် ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ဝပ်တူကျနိုင်ခြင်း (overlap) သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုအစီအစဉ်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် ပြည်နယ် တစ်ခုထက်မက ရှိနိုင်ခြင်း (Spillovers)^{၂၂} တို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ လိုလာသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စု အသုံးစရိတ်အာဏာနှင့် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်အာဏာများကို သဟဇာတရှိစွာ ခွဲဝေ ကျင့်သုံးသွားရန် လိုသည်။

^{၂၂} ပြည်နယ်တစ်ခု၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် ထိုပြည်နယ်၏ ပြည်နယ်သားများအပြင် အခြားပြည်နယ်များ (အထူးသဖြင့် အိမ်နီးချင်း ပြည်နယ်များ) ၏ ပြည်နယ်သားများကလည်း ရယူခံစားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်နယ် စိတ်ကြိုက် ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးထားပါက ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို လျော့ပေါ့ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုသွားနိုင်သည်။

ဇယား (၂) အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) ကိုယ်စားပြုအသုံးစရိတ်တာဝန်များ

လုပ်ငန်းတာဝန် (Functions)	မူဝါဒ၊ စံနှုန်းနှင့် ထိန်းကြောင်းမှု (Policy, Standards and Oversight)	ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Provision and Administration)	ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်း (Production and Distribution)	မှတ်ချက် (Comments)
ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံ တကာ ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းခြင်း (Interregional and International conflicts resolution)	U	U	N, P	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာ အထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး များကို ကာကွယ်ခြင်း (Protection of Fundamental Rights)	U, N	N	N, P	နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ ရှုထောင့်
ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး (External Trade)	U	U, N, S	P	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာအထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
ဆက်သွယ်ရေး (Telecommunication)	U, N	P	P	နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ ရှုထောင့်
ငွေကြေးလုပ်ငန်း (Financial Transactions)	U, N, S, L	U, N, S, L	N, S, L, P	နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ ရှုထောင့်
ပတ်ဝန်းကျင် (Environment)	N, L	L	P	နိုင်ငံတကာ၊ နိုင်ငံတော်၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ နယ်နိမိတ် အတွင်း (ဆောင်ရွက်ချက်များ၏) ပြင်ပအကျိုးဆက်များ
နိုင်ငံခြား တိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Foregin Direct Investment)	N, L	L	P	ဒေသန္တရအခြေခံအဆောက်အအုံများ အရေးပါမှု
ကာကွယ်ရေး (Defense)	N	N	N, P	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာအထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
နိုင်ငံခြားရေးရာ (Foreign Affairs)	N	N	N	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာအထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
ငွေကြေးမူဝါဒ၊ ငွေကြေးနှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်း (Monetary Policy, Currency and Banking)	U, ICB	ICB	ICB, P	အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ အမှီအခိုကင်းမှု အရေးပါခြင်း၊ ဘုံစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအတွက် နိုင်ငံတကာအခန်းကဏ္ဍအချို့
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (Interstate Commerce)	Constitution, N	N	P	ကုန်ထုတ်သွင်းအားစုများနှင့် ကုန်စည်များ စီးဆင်းမှု (mobility) အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ပေးမှုသည်အရေးပါခြင်း။
လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး(Immigration)	U, N	N	N	အတင်းအဓမ္မ ထွက်ခွာစေခြင်း

လုပ်ငန်းတာဝန် (Functions)	မူဝါဒ၊ စံနှုန်းနှင့် ထိန်းကြောင်းမှု (Policy, Standards and Oversight)	ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Provision and Administration)	ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်း (Production and Distribution)	မှတ်ချက် (Comments)
ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း (Transferred Payments)	N	N	N	ပြန်လည်ခွဲဝေခြင်း
ပြစ်မှုနှင့် တရားမမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ (Criminal and Civil Law)	N, S	N, S	N, S	တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု (တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့်ဆိုင်သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုတစ်ခု)
စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းမူဝါဒ (Industrial Policy)	N	N	P	အဆိုးဘက်ရောက်သွားနိုင်သည့်ပြိုင်ဆိုင်မှုဝါဒများ (beggar-thy-neighbor policies) ကို တားဆီး ကာကွယ်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည်။
စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရေး (Regulation)	N,S,L	N,S,L	N,S,L,P	ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက်
ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒ (Fiscal Policy)	N	N,SL	N,S,L,P	ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိခြင်း။
သဘာဝသယံဇာတ (Natural Resources)	N	N,S,L	N,S,L,P	ဒေသတွင်းမျှတရေးနှင့် နိုင်ငံတကာဘုံဈေးကွက်တို့ကို မြှင့်တင် ပေးသည်။
ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး (Education, Health and Social Welfare)	N,S,L	S,L	S,L,P	ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းမှု
လမ်းမကြီးများ (Highways)	N,S,L	N,S,L	S,L,P	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာအထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
ပန်းခြံနှင့် အပန်းဖြေစခန်းများ (Parks and Recreations)	N,S,L	N,S,L	N,S,L,P	အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်သည် နိုင်ငံတကာအထိ သက်ရောက်လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း။
ရဲတပ်ဖွဲ့ (Police)	S,L	S,L	S,L	အဓိကအားဖြင့် ဒေသန္တရအကျိုးခံစားခွင့်ရှိခြင်း။
ရေ၊ မိလ္လာ၊ အမှိုက်နှင့် မီးဘေး ကာကွယ်ရေး (Water, sewer, refuse and fire protection)	L	L	L,P	အဓိကအားဖြင့် ဒေသန္တရအကျိုးခံစားခွင့်ရှိခြင်း။

U = နိုင်ငံလွန် တာဝန်ဝတ္တရားများ (Supranational responsibility), ICB = လွတ်လပ်သောဗဟိုဘဏ် (Independent Central Bank),
 N = နိုင်ငံတော်အစိုးရ/ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရ (National Government), S = ပြည်နယ်အစိုးရ (State or provincial government), L = ဒေသန္တရအစိုးရ (Local government),
 P = အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း (non-governmental sectors or civil society)

Source: A Global Dialogue on Federalism: The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, Volume-4, Forum of Federation, p14-15

၅.၂.၂။ အခွန်ဘဏ္ဍာဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (Revenue-raising or Taxation Powers)

အခွန်ဘဏ္ဍာဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အရေးအကြီးဆုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အကောင်းဆုံးနှင့် အထိရောက်ဆုံး ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးသည် အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာငွေအခြေအနေနှင့် များစွာ သက်ဆိုင်ပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ များပြားနေလျှင် ထိုအသုံးစရိတ်များကို ကာမိစေရန် လုံလောက်သော ကိုယ်ပိုင်ငွေ အရင်းအမြစ် (သို့မဟုတ်) အခွန်ကောက်ခံခွင့်အာဏာရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ပြည်နယ် အစိုးရသည် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ငွေအရင်းအမြစ် (အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ်သော ဝင်ငွေများ) အပြင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းငွေများသည် အနှောင့်အယှက်/ သတ်မှတ်ချက်များပါလာနိုင်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှု ကို ခံနိုင်ဖွယ်ရှိရာ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိပါးလာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးသော အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ဟန်ချက်ညီရန် အရေးကြီးသည်။

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးရာတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမှု အချို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလေ့ ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းမှု (Efficiency of the Internal Common Market)၊ တစ်မျိုးသားလုံး သာတူညီမျှမှု (national equity)၊ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် လိုက်နာမှု ကုန်ကျစရိတ် (Administrative and compliance costs) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှု (fiscal accountability) တို့ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက် ဖြစ်ထွန်းမှုအရ အရင်းအမြစ်အားလုံး (လုပ်သား၊ အရင်းအနှီး၊ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ) သည် ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းခွင့်ရှိလျှင် ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက် ဖြစ်ထွန်းမည် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် အခွန်အခြေခံ ဖွင့်ဆိုချက် သို့မဟုတ် အခွန်နှုန်းထား သတ်မှတ်မှု မတူညီသော အခွန် စနစ်အမျိုးမျိုးကို ကျင့်သုံးလျှင် အရင်းအမြစ်များ၏ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းမှုကို အတားအဆီးဖြစ်စေနိုင်ပြီး အရင်းအမြစ် အချို့၏ ဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အရင်းအမြစ်များအပေါ် အခွန် စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရအား တာဝန်ယူစေခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်များ၏ အခွန်စနစ်များကို စည်းဝါးညီစေခြင်း (ဥပမာ - အခွန်အခြေခံများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှု တူညီစေခြင်း) ဖြင့် ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက် ဖြစ်ထွန်းမှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်သည်။

အခွန်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေမှုအတွက် အရေးကြီးသော နောက်ထပ်အခြေခံမှုမှာ တစ်မျိုးသားလုံး သာတူ ညီမျှရေး ဖြစ်သည်။ ဤမှုအရ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် အစိုးရ၏ “လူမှုဖူလုံရေးလုပ်ငန်းများ (social welfare functions)” ကို သာတူညီမျှ အကျိုးခံစားခွင့် ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တူညီသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို အစိုးရက ပံ့ပိုးပေးရမည်။ ထိုအတွက် အစိုးရသည် ကောက်ခံရရှိလာသော အခွန်ငွေများကို ပြန်လည်ဖြန့်ဝေပေးရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုထက် အခွန်အာဏာများ ပိုရှိနေလျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် တစ်နိုင်ငံလုံးမျှတမှုအတွက် တာဝန်ယူရာတွင် အခက်အခဲ ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုအတွက် သင့်တော်သော အခွန်အခြေခံ (အခွန်အမျိုးအစား) များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးအား စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ပေးရန် လိုပါသည်။

ထို့အပြင် အခွန်အာဏာများကို ခွဲဝေရာတွင် စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် လိုက်နာမှု ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် အရေးကြီးသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးလျှင် အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခုထက်မက အခွန်စည်းကြပ် ကောက်ခံကြသဖြင့် အခွန်စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် လိုက်နာမှုကုန်ကျစရိတ်များ မြင့်တက်လာနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်များက အခွန်စနစ်အမျိုးမျိုးကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် အခွန်ရှောင်သည့် အလားအလာမှာလည်း ပိုများ လာနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခွန်ခြေခံများရှိသည့် အခွန်များကို ပြည်နယ်များက စည်းကြပ် ကောက်ခံလျှင် အခွန်ရှောင်ခြင်းအပြင် အခွန်ထပ်ခြင်းနှင့် အခွန်မကောက်မိခြင်းများ ရှိလာနိုင်သည်။ ထိုစိန်ခေါ်မှု များကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ရိုးရှင်းသော အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံထားရှိခြင်း၊ အခွန်အခြေခံတိုးချဲ့ခြင်းနှင့် အခွန်နှုန်းထား လျှော့ချ ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

အထက်ပါအခြေခံမူများအပြင် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှုသည် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေရန် ခိုင်မာသော အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ် (အခွန်ရငွေများ) ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်လိုလျှင် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ယူမှု ပိုမိုနိုင်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများကို အလွန် အကျ မှီခိုနေလျှင် အသုံးစရိတ်များအပေါ်တာဝန်ခံမှု အားနည်းသွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်အစိုးရ စည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များသည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော အခွန်အမျိုးအစားများ ဖြစ်ရန် အရေးကြီးသည်။ သို့မှသာ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာငွေလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး တာဝန်ခံမှုကို ခိုင်မာအားကောင်းစေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အခွန်အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးသင့်သည့် အထက်ပါစဉ်းစားချက်များအပြင် အခွန်တစ်ခု၏ အခြေခံအခွန်ဖွဲ့စည်းပုံ (အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများ) သဘောတရား (စာစုသေတ္တာ - ၄ ရှု) ဦးစွာ သိရှိထားရန်လိုပြီး ထို့နောက် စည်းကြပ်ကောက်ခံမည့် အခွန်များကို ခွဲဝေရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သော အချက်များ/အခြေခံမူများ (စာစု သေတ္တာ - ၅ ရှု) ဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ အခြေခံမူများကို အသုံးပြုရန် ဆီလျော်မှုသည် အခွန်အမျိုးအစားအလိုက် ကွဲပြားသွားနိုင်သည်။ (စာစုသေတ္တာ - ၅ ရှု) ထို့အပြင် တစ်ခါတစ်ရံတွင် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အစိုးရအဖွဲ့များ အား အပ်နှင်းသည့် အာဏာများအပေါ်၌လည်း မူတည်သည်။ ထိုမူများအားလုံးကို ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်လျှင် စီးပွားရေး ထိရောက်မှု (efficiency)၊ တစ်နိုင်ငံလုံးမျှတမှု (equity)၊ စီမံအုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲနိုင်မှု (administrative feasibility) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက် သို့မဟုတ် ဝင်ငွေလုံလောက်မှု (fiscal needs or revenue adequacy) စသည့် အခြေခံမူ (၄) ခုအပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။^{၂၃} တစ်ခါတစ်ရံ၌ ထိုမူများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- သဘာဝသယံဇာတအခွန်၏ အခွန်အခြေခံသည် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု နည်းသဖြင့် ထိရောက်မှုအားဖြင့် ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်သင့်သည်။ ထို့အတူ သယံဇာတကဏ္ဍသည် ဝင်ငွေများစွာဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သဖြင့် မျှတမှုအားဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို လျော့ချနိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက စည်းကြပ်သင့်သည်။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာခွဲဝေမှုအခြေခံ သဘောတရားအရ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာများခွဲဝေနိုင်ပုံကို ဇယား (၃) တွင် (ဇယား - ၃ ရှု) လေ့လာနိုင်ပါသည်။

၂၃ စီးပွားရေးထိရောက်မှုသည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်နယ်များအကြား ကုန်စည်များ လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းနိုင်သည့် ပြည်တွင်းဘုံဈေးကွက် ဖြစ်ထွန်းမှု (efficiency of internal common market) ကို ဆိုလိုသည်။ တစ်မျိုးသားလုံးမျှတမှုသည် ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန် ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်များသို့ အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်ရှိသော ပြည်နယ်များသို့ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းဖြစ်သည်။ စီမံအုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲနိုင်မှုသည် အခွန်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲမှုနှင့် (အခွန်ဆောင်ရန်) လိုက်နာမှု ကုန်ကျစရိတ်သက်သာခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက် သို့မဟုတ် ဝင်ငွေလုံလောက်မှုသည် သုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်အခွန်ရင်းမြစ် များမှ အခွန်ငွေလုံလောက်စွာရှာဖွေနိုင်စွမ်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ (source: A Global Dialogue on Fedderalism, Volume 4, " The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives", edited by Anwar Shah, 2006

စာစုသေတ္တာ (၄) အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံ

အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံ (Tax Structure)

အခွန်တစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် စည်းကြပ်နိုင်သော အခွန်အခြေခံ (Tax Base) နှင့် အခွန်နှုန်းထားဖွဲ့စည်းပုံ (Rate Structure) ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းရှိပြီး ၎င်းတို့ကိုအခြေခံပြီး အခွန်ထမ်းတစ်ဦး (tax payer) ပေးဆောင်ရမည့် ကျသင့်အခွန်ငွေပမာဏ (Tax Liability) ကို တွက်ချက်ယူသည်။

အခွန်အခြေခံသည် ကျယ်ပြန့်နိုင်သလို ကျဉ်းမြောင်းသော အခွန်အခြေခံများလည်း ရှိသည်။ ဥပမာ-ဝင်ငွေခွန်အခြေခံတွင် ဝင်ငွေအမျိုးမျိုး (ပင်စင်၊ လူမှုဖူလုံရေးပံ့ပိုးငွေနှင့် အလုပ်လက်မဲ့ဝင်ငွေ စသည်တို့ အပါအဝင်) ထည့်ထားလျှင် ကျယ်ပြန့်သော အခြေခံရှိသော အခွန်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ ဝင်ငွေအချို့ကိုသာ စည်းကြပ်လျှင် ကျဉ်းမြောင်းသော အခွန်အခြေခံရှိသည့် ဝင်ငွေခွန် အမျိုးအစားအဖြစ် သတ်မှတ် ကြသည်။

အခွန်နှုန်းထားများသည် ပုံသေနှုန်းထားတစ်ခု (a flat rate) သို့မဟုတ် နှုန်းတိုးနှုန်းထားများ (progressive rates) နှင့် နှုန်းလျော့နှုန်းထားများ (regressive rates) ဟူ၍ အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ပုံသေနှုန်းထားသည် အခွန်တစ်ခုကို အခွန်နှုန်းထားတစ်ခုတည်းဖြင့် ကောက်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ နှုန်းတိုး နှုန်းထားသည် အခွန်နှုန်းထားအမျိုးမျိုးကို တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး နှုန်းလျော့နှုန်းထားသည် အခွန်နှုန်းထား အမျိုးမျိုး လျော့ချသတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဥပမာ - တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်ကို ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပေးဆောင်ရမည့် ဝင်ငွေခွန်ပမာဏတွက်ချက်သည့် ပုံသေနှုန်းကို အောက်တွင် တွက်ပြထားပါသည်။

- အခွန်အခြေခံ (M)
- နှုန်းထားဖွဲ့စည်းပုံ (t)

နှုန်းထား အုပ်စုများ (Tax Brackets)	ဝင်ငွေပမာဏ	နှုန်းထား
	၀ - ၂၀,၀၀၀	၁၀ %
	၂၀,၀၀၁ - ၄၀,၀၀၀	၂၀ %
	၄၀,၀၀၀ အထက်	၃၀ %

- အခွန်ထမ်းတစ်ဦး (i) ပေးဆောင်ရမည့် အခွန်ပမာဏ ($T_i = t_i M_i$)

တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်တွက်ချက်ပုံ

ဝင်ငွေ ၄၅,၀၀၀ ကျပ်ရှိသော အခွန်ထမ်းတစ်ဦး (i) က ပေးဆောင်ရမည့် ကျသင့်အခွန်ငွေပမာဏကို အောက်ပါအတိုင်း တွက်ယူနိုင်သည်။ အခွန်ထမ်း (i) ၏ ဝင်ငွေ = $M_i = ၄၅,၀၀၀$ ကျပ်

အခွန်ထမ်း (i) ပေးဆောင်ရမည့်
အခွန်ပမာဏ

$$\begin{aligned}
 T_i &= ၂၀,၀၀၀ \times ၁၀\% + (၄၀,၀၀၀ - ၂၀,၀၀၀) \times ၂၀\% + (၄၅,၀၀၀ - ၄၀,၀၀၀) \times ၃၀\% \\
 &= ၂,၀၀၀ + ၄,၀၀၀ + ၁,၅၀၀ \\
 &= \underline{\underline{၇,၅၀၀ \text{ ကျပ်}}}
 \end{aligned}$$

စာစုသေတ္တာ (၅)

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာများခွဲဝေရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သော အချက်များ

၁) အခွန်အခြေခံ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု

(Mobility of the Tax Base)

အခြားအခြေအနေများတူညီနေလျှင် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှုများသော အခွန်အခြေခံရှိသည့် အခွန်များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရစည်းကြပ်ကောက်ခံရန် သင့်တော်ပြီး ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု နည်းသော အခွန်အခြေခံများရှိသည့် အခွန်များကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများက စည်းကြပ်ကောက်ခံရန် သင့်တော်သည်။ အကြောင်းမှာ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခွန်အခြေခံ ရှိသည့်အခွန်များကို ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်ကောက်ခံလျှင် ယိုဖိတ်မှုများ (spillovers) များ ရှိလာနိုင်ပြီး ထိုယိုဖိတ်မှုများသည် ပြည်နယ်များအကြား အရင်းအမြစ်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ယိုဖိတ်မှုသည် ပြည်နယ် တစ်ခု၏ အခွန်စနစ်က အခြားပြည်၏ အခွန်ရငွေအပေါ် သက်ရောက်ခြင်းကို ရည်ညွှန်း သည်။)

၂) ပြည်လည်ဖြန့်ဝေရန် သင့်တော်သော အခွန်အခြေခံ

(Suitability of the Tax Base for redistributive purposes)

အချို့သော အခွန်အမျိုးအစားများသည် မျှတမှုအခြေခံ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုအတွက် သင့် တော်သော အခွန်အခြေခံ များရှိသည်။ ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်နှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝခွန်များသည် အခွန်ထားတိုးမြှင့်ကောက်ခံသည့် အခွန်များ ဖြစ်သည့်အပြင် ထိုအခွန်ရငွေများသည် ပြန်လည်ဖြန့်ဝေရန် သင့်တော်သော အခွန်အမျိုးအစားအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။ မျှတမှုအတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပြင် ပြည်နယ် အစိုးရများလည်း တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

၃) အခွန်အခြေခံဖြန့်ကျက်မှု မတူညီခြင်း

(Unequal Distribution of the Tax Bases)

အခွန်အခြေခံများဖြန့်ကျက်မှုသည် ပြည်နယ်အလိုက် ကွဲပြားနိုင်သောကြောင့် ပြည်နယ် အလိုက် အခွန်စည်းကြပ် ကောက်ခံနိုင်စွမ်း မတူညီကြပေ။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ၎င်းတို့၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများဖြင့်ဆောင်ရွက်ရမည်ဆို လျှင် အချို့သော ပြည်နယ်များသည် အခြားသော ပြည်နယ်များထက် အခွန်ကောက်ခံရရှိမှု ပိုများနိုင်သည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံအတွင်း သဘာဝသယံဇာတ ဖြန့်ကျက်တည်ရှိမှု အလွန် ကွာဟနေလျှင် သယံဇာတကြွယ်ဝသော ပြည်နယ်များသည် သယံဇာတ ချို့တဲ့သော ပြည်နယ်များထက် အခွန်ကောက်ခံရရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အခွန်အခြေခံဖြန့်ကျက်မှု အလွန်ကွာဟသော အခွန်များကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ကောက်ခံလျှင် ပိုသင့်တော် မည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

၄) အခွန်အခြေခံ ကျယ်ပြန့်မှု

(Breadth of the Tax Bases)

ဝင်ငွေအများအပြား ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော အခွန်များသည် အခွန်အခြေခံ ကျယ်ပြန့် သော အခွန်များဖြစ်ပြီး ဝင်ငွေအနည်းငယ်သာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော အခွန်များသည် အခွန်အခြေခံ ကျဉ်းမြောင်းသော အခွန်များ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်၊ ရောင်းဝယ်ခွန်နှင့်

လုပ်ခလစာခွန်တို့သည် အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးသော ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများတွင် အခွန်အခြေခံ ကျယ်ပြန့်သော အခွန်များဖြစ်သည်။ ဝင်ငွေများစွာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သဖြင့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများတွင် အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်သော အခွန်များကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ နှစ်ခုလုံးအား စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ပေးထားသည်။

၅) အခွန်အခြေခံများ၏ တုန်ပြန်နိုင်စွမ်း (Elasticity of the Tax Bases)

အခွန်အခြေခံအချို့သည် ပြည်နယ်များအကြား ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှုအပြင် အခွန်နှုန်းထားများ ပြောင်းလဲမှုအပေါ် တုန်ပြန်နိုင်စွမ်းမှာလည်း မတူညီကြပေ။ အခွန်နှုန်းထား တိုးမြှင့် ကောက်ခံလျှင် (အခွန်အခြေခံရွှေ့ပြောင်းနိုင်စွမ်းနှင့် တုန်ပြန်နိုင်စွမ်းများကြောင့်) အခွန် အခြေခံကျဉ်းမြောင်းသွားနိုင်ပြီး အခွန်ငွေဆုံးရှုံးမှုများ ရှိလာနိုင်သဖြင့် တုန်ပြန်နိုင်စွမ်း မြင့်သော အခွန်အခြေခံများအတွက် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ရာတွင် နည်းနိုင်သမျှ နည်း အောင်သတ်မှတ်သင့်သည်။ အခွန်အခြေခံတူသော ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ထပ်တူပြုအခွန်များကို ပြည်ထောင်စုသို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက နှုန်းထားတိုးမြှင့်ကောက်ခံ လျှင် အခွန်အခြေခံကျဉ်းသွားနိုင်ပြီး အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး၏ အခွန်ရငွေများကို လျော့နည်းသွား စေနိုင်သည်။

၆) အခနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်ဆိုင်ရာ အခွန် (User Fees and Benefit Tax)

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာ ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် ထွက်ပေါ်လာနိုင်သော ပြည်တွင်း ဘုံဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းမှုနှင့် တစ်မျိုးသားလုံးမျှတမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို လျော့ချရန်အလိုငှာ အချို့သော အခွန်များကို အကျိုးခံစားခွင့်အခြေခံမူ (benefit principle) ဖြင့် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ ဤမူအရ အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများကို ရယူခံစားသူများသည် ထိုလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် အခွန်ဆောင်သင့်သည်။ ပစ္စည်းခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်အချို့နှင့် အသုံးပြုခတို့သည် အကျိုးခံစားခွင့်မူဖြင့် ကောက်ခံသော အခွန်အခများ ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများက စည်းကြပ်ကောက်ခံရန် သင့်တော်သော အခွန်အခများ ဖြစ်သည်။

၇) စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ် (administrative cost considerations)

အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံသည် အခွန်အမျိုးအစားအလိုက် ကွဲပြားနိုင်သည့်အပြင် ပြည်နယ်များသည် အခွန်စနစ်အမျိုးမျိုး ကျင့်သုံးခွင့်ရှိလျှင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များလည်း ပိုများလာနိုင်သည်။ အခွန်အခြေခံရှုပ်ထွေးသော အခွန်များကို အစိုးရအဖွဲ့ တစ်ခုတည်းက သာ စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့်တိုင် အခွန်စနစ် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကုန်ကျစရိတ်များနိုင် သဖြင့် အစိုးရတစ်ခုထက်မက ကောက်ခံလျှင် ကုန်ကျစရိတ် အလွန်များသွားနိုင်သည်။ ဥပမာ - တန်းဖိုးဖြည့်ခွန် (VAT) သည် ထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်မှု အဆင့်ဆင့်ကို အခွန် ကောက်ခံသဖြင့် အခွန်အခြေခံရှုပ်ထွေးမှုရှိသော အခွန်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

Source: Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance by Robin Boardway and Anwar Shah, 2009

အခွန်အမျိုးအစားအလိုက် အခွန်အာဏာခွဲဝေခြင်း

တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်
(Personal Income Taxes)

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအပေါ် ကောက်ခံသော တိုက်ရိုက်အခွန်အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများအတွက် အရေးကြီးသော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိသေးသည့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ အတွက် အရေးကြီးသော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်တစ်ခု မဟုတ်ပေ။ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်သည် ပြန်လည်ဖြန့်ဝေရန် သင့်တော်သော အခွန်အခြေခံရှိသည့် အခွန်အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ အခြားအခွန်များနှင့်မတူသော အချက်မှာ အခွန်နှုန်းထားဖွဲ့စည်းပုံအတွက် တိုးမြှင့်နှုန်းထားများကို လိုသလို သတ်မှတ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အခွန်အခြေခံ ကျယ်ပြန့်သော တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်တွင် (အခွန်အခြေခံများဖြစ်သည့်) ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးအပေါ် အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၏ အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်မှုနှင့် အခွန်နှုန်းထားဖွဲ့စည်းပုံ တိုးမြှင့်သတ်မှတ်မှုတို့သည် နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားသွားသည်။ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေရန် သင့်တော်ခြင်းနှင့် အခွန်အခြေခံ ကျယ်ပြန့်မှု အလားအလာရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးက ကောက်ခံသင့်သော အခွန်အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသာ စည်းကြပ်ကောက်ခံလျှင် (အခွန်သက်သာခွင့်နှင့် ကင်းလွတ်ခွင့် စသည့်) အပြိုင်အဆိုင်များကြောင့် တစ်မျိုးသားလုံးမျှတမှုကို ထိခိုက်နိုင်ဖွယ် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်မျိုးသား လုံးသာတူညီမျှမှုရှိရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် လုံလောက်သော ကိုယ်ပိုင် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များ ရှိရန်ဖြစ်သည်။

ကော်ပိုရေးရှင်း ဝင်ငွေခွန်
(Corporation Income Taxes)

အုပ်ချုပ်မှုနယ်နိမိတ်တစ်ခုအတွင်း အရင်းအနှီးမှရသော ဝင်ငွေများအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် တိုက်ရိုက် အခွန်အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခွန်အခြေခံရှိသည့် အခွန်အမျိုးအစားလည်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် အရင်းအနှီးများ (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ) ကို ဆွဲဆောင်ရန်ပြိုင်ဆိုင်မှုများ ပြုလုပ်လာနိုင်ပြီး ထိုပြိုင် ဆိုင်မှုသည်အရင်းအနှီးဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ထိခိုက်သွားသည်အထိဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကော်ပိုရေးရှင်းများ သည် ပြည်နယ်တစ်ခုထဲတွင်မက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ကြသဖြင့် ပြည်နယ်သုံးလေးခုတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော ကော်ပိုရေးရှင်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်သည့်စနစ် ရှုပ်ထွေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရင်းအနှီးဈေးကွက်ဖြစ်ထွန်းရန်နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ် ရိုးရှင်းရန် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် ကော်ပိုရေးရှင်းဝင်ငွေခွန် စည်းကြပ်ခွင့်အာဏာကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား အပ်နှင်းလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံတို့တွင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအပြင် ပြည်နယ်အစိုးရများကလည်း ကော်ပိုရေးရှင်း ဝင်ငွေခွန် စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ရှိသည်။

အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်
(General Sales Taxes)

စားသုံးကုန်စည်များအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။ ရောင်းဝယ်ခွန်များကို ရောင်းဝယ်သည့် အဆင့် တစ်ခုတည်းကိုသာ ကောက်ခံသည့် စနစ်ဖြင့် (single-stage sale tax) လည်းကောင်း၊ အဆင့်တစ်ခုထက်မက ကောက်ခံသည့်စနစ်ဖြင့် (multi-stage sale tax) လည်းကောင်း ကောက်ခံကြသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် ပြည်နယ်များကောက်ခံသည့် အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်သည် ရောင်းဝယ်သည့် အဆင့်တစ်ခုတည်းကိုသာ ကောက်ခံသည့် ရောင်းဝယ်ခွန်အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များကို ရောင်းဝယ်ခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ပေးလျှင် တစ်နိုင်ငံလုံးမျှတမှုအပေါ် မထိခိုက်နိုင်သော်လည်း နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဈေးဝယ်ထွက်သည့် အခြေအနေ များ (ရောင်းဝယ်ခွန်မြင့်မားသော ပြည်နယ်များရှိ ပြည်သူများသည် ရောင်းဝယ်ခွန်နည်းသော ပြည်နယ်များသို့ သွားရောက်ဈေးဝယ်ခြင်း) ရှိလာနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် အဆင့်တစ်ခုထက်မက ကောက်ခံသည့်

ရောင်းဝယ်ခွန် အမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်သော တန်ဖိုးဖြည့်ခွန် (VAT) ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ စည်းကြပ် ကောက်ခံလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အခွန်စနစ်မဖွံ့ဖြိုးသေးသည့် နိုင်ငံများတွင် VAT ကောက်ခံရန် အဆင်သင့် မရှိကြပေ။

**ယစ်မျိုးခွန်
(Excises Taxes)**

ကုန်ပစ္စည်းအချို့ ရောင်းဝယ်မှုအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံသော သွယ်ဝိုက်အခွန်အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ အော်တို မိုဘိုင်း (မော်တော်ကား)၊ လောင်စာဆီ၊ ဆေးလိပ်ကြီး၊ စီးကရက်နှင့် အရက်သေစာ စသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းဝယ်စားသုံးခြင်းအပေါ် ကောက်ခံလေ့ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလောင်းအစားနှင့် လောင်းကစားပြုလုပ်ခြင်းစသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ်၌လည်း စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုများရှိသည်။ ယစ်မျိုးခွန် အချို့သည် အရင်းအမြစ် စီးဆင်းမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေမှုနည်းသဖြင့် ပြည်နယ်များက ကောက်ခံရန် သင့်တော်သော အခွန်အမျိုးအစား တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ရောက်ရှိရာဒေသအခြေခံပြီး စည်းကြပ်လျှင် စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းမှုကို မထိခိုက် နိုင်ပေ။ ထိုသို့ မဟုတ်ဘဲ မူလထုတ်လုပ်ရာ ဒေသအခြေခံပြီး စည်းကြပ်လျှင် ယစ်မျိုးထုတ်လုပ်သည့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများသည် အခွန်ရှောင်ရန် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သဖြင့် စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းမှုကို ထိခိုက်နိုင်သည်။ ထိုယစ်မျိုး ခွန်များကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရတစ်ခုတည်းသာ စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အခွန်အခြေခံနှင့် နှုန်းထားသတ်မှတ်ပြီး ပြည်နယ်များအား ကောက်ခံစေခြင်းတို့ဖြင့် စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းမှု အတားအဆီးများကို ဖြေလျော့နိုင် သည်။ ထို့ပြင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းနှင့် မတော်တဆမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းတို့သည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးနှင့် သက်ဆိုင် သဖြင့် အချို့သော ယစ်မျိုးခွန်များ (ဥပမာ - အရက်နှင့် ဆေးရွက်ကြီး) ကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးက ကောက်ခံသင့်သည်။

**လုပ်ခလစာခွန်
(Payroll Taxes)**

လုပ်ခလစာအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။ စက်မှုထွန်းကားသော နိုင်ငံများတွင် ကောက်ခံ လေ့ရှိပြီး (အထူးသဖြင့် အလုပ်သမားများအတွက်) လူမှုရေးအာမခံ/လူမှုဖူလုံရေးအစီအစဉ်များ (social insurance schemes)ကို ပံ့ပိုးရန်ဖြစ်သည်။ လုပ်ခလစာထဲမှ နတ်ယူရသဖြင့် စီမံခန့်ခွဲရလွယ်ကူစေသော အခွန် အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် လူမှုဖူလုံရေးအကျိုးခံစားခွင့်အတွက် ပြန်လည်အသုံးပြုသဖြင့် ပြည်နယ်များ အကြား အခွန်နှုန်းထား အလွန်ကွာဟမှုမရှိလျှင် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို ထိခိုက်နိုင်သည့် အလား အလာနည်းသည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်ခလစာခွန်သည် ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်ကောက်ခံရန် သင့်တော်သော အခွန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စက်မှုထွန်းကားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် (ဥပမာ - သြစတြေးလျ၊ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်) တို့တွင် လုပ်ခလစာခွန်သည် ပြည်နယ်များအတွက် အရေးကြီးသော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း အခွန်စနစ် မဖွံ့ဖြိုးသေးသည့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများအတွက် ကြီးမားသော ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်တစ်ခု မဟုတ်ပေ။

**သယံဇာတအခွန်
(Resource Taxes)**

သဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးအခြေခံမှု နှစ်ရပ်ဖြစ်သော ထိရောက်မှုနှင့် မျှတမှုတို့ တိုက်ရိုက်ပဋိပက္ခဖြစ်သည့် အခွန်အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ တစ်ဘက်တွင် သဘာဝသယံဇာတ အခွန်အခြေခံသည် ပြည်နယ်များအကြား ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု မရှိသဖြင့် စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲလျှင် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို မထိခိုက်နိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်သင့်သည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် ပြည်နယ်များ၏ သယံဇာတကြွယ်ဝမှုသည် များသောအားဖြင့် မတူညီကြသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ အခွန် ကောက်ခံ နိုင်စွမ်း (tax capacities) ကွဲပြားနိုင်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးမထိရောက်မှု (fiscal inefficiencies) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု

စာစုသေတ္တာ (၆) အဆက်

(fiscal inequities) တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သယံဇာတခွန်များကို အစိုးရတစ်ဖွဲ့တည်းထက် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေသင့်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ဥပမာ - သယံဇာတ ငှားရမ်းခ (အမြတ်နှင့် ဝင်ငွေခွန်တို့) (resource rent-profit and income taxes) ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက စည်းကြပ်လေ့ရှိပြီး ထုတ်လုပ်မှု/ ထွက်ရှိမှုအပေါ် စည်းကြပ်သည့် ခိုင်ကြေး၊ အစိုးရအခနှင့် စာချုပ်သက်တမ်းမစေ့မီ လုပ်ငန်းရပ်တန့်ခွန်တို့သည် ဒေသတွင်းဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ ကာမိစေရန် ၎င်းတို့ကို ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရက စည်းကြပ်သင့်သည်။ ထို့ပြင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်ဆီးမှုကို တားဆီးရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအခွန်ကိုလည်း ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများက စည်းကြပ်နိုင်သည်။

သယံဇာတအခွန်များ	အခွန်အခြေခံ သတ်မှတ်ခြင်း	အခွန်နှုန်းထား သတ်မှတ်ခြင်း	ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း	မှတ်ချက်
သယံဇာတ ငှားရမ်းခ (အမြတ်နှင့် ဝင်ငွေ) ခွန်	F	F	F, I	အခွန်အခြေခံ ဖြန့်ကျက်တည်ရှိမှု အလွန် ကွာခြားခြင်း။
ခိုင်ကြေး၊ အစိုးရအခနှင့် ထုတ်လုပ်မှု၊ ထွက်ရှိမှု နှင့် ပစ္စည်းခွန်များ	S, L	S, L	S, L, I	ပြည်နယ် ဒေသန္တရဝန်ဆောင်မှု များအတွက် အကျိုးခံစားခွင့် အခွန်နှင့် အခများ။
ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းခများ	S, L	S, L	S, L, I	ဒေသန္တရ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ကို ထိန်းသိမ်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်း။

F = ပြည်ထောင်စု၊ S = ပြည်နယ်၊ L = ဒေသန္တရ၊ I = လွတ်လပ်သော စီမံခန့်ခွဲမှု အကျိုးဆောင်အဖွဲ့

ပစ္စည်းခွန် (Property Taxes)

အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းများအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။ ပစ္စည်းခွန်အခြေခံသည့် အုပ်ချုပ်မှု နယ်နိမိတ်များအကြား ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု မရှိသဖြင့် ဒေသန္တရအစိုးရကောက်ခံရန် သင့်တော်သော အခွန်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဒေသန္တရဝန်ဆောင်မှုမှ အကျိုးခံစားခွင့်များကို ပစ္စည်းပိုင်ရှင်များက ရရှိကြသဖြင့် ပစ္စည်းခွန်သည် အခွန် ပေးဆောင်သူ အကျိုးခံစားခွင့်များသော အကျိုးခံစားခွင့် အခွန်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ပစ္စည်းခွန်ကောက်ခံရာတွင် ပစ္စည်းခွန်တန်ဖိုးကို စိတ်ကြိုက်သတ်မှတ်နိုင်သဖြင့် ပစ္စည်းခွန်စီမံအုပ်ချုပ်ရာတွင် ပြည်နယ် အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခု ရှိသင့်သည် ယူဆကြသည်။ ဥပမာ - ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ပစ္စည်းတန်ဖိုးများကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အကျိုးဆောင် အဖွဲ့တစ်ခုတည်းကသာ အကဲဖြတ်သတ်မှတ်ပြီး ယင်းပြည်နယ် အတွင်းရှိ ဒေသန္တရအစိုးရများက ၎င်းတို့၏ ပစ္စည်းခွန်နှုန်းထားများကို အသီးအသီး သတ်မှတ်ကာ ပစ္စည်းခွန်ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပစ္စည်းခွန်ကို ဒေသန္တရအစိုးရက စည်းကြပ် ကောက်ခံပြီး ပစ္စည်းတန်ဖိုးအလွန်အကျွံ မြင့်တက်လာမှသာ ပြည်နယ်အစိုးရက ကြားဝင်ဖြေရှင်းပေးသည်။

ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် အစိုးရအခသတ်မှတ်ခြင်း (Princing for Public Services)

အသုံးပြုသူပေးဆောင်ရသော အစိုးရအခ (user fees) နှင့် လိုင်စင်ကြေး (licenses) တို့ကို သတ်မှတ်ကောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေ၊ အမှိုက်၊ ဒေသန္တရအသုံးအဆောင်နှင့် အပန်းဖြေနေရာများ အစရှိသည့် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုအတွက်အခကြေးငွေ ကောက်ခံသည့်မူ (fees-for-service principle) ကို အသုံးပြုထား သဖြင့် များသောအားဖြင့် ပုဂ္ဂလိကဆန်ပြီး (အသုံးပြုသူသာ ပေးဆောင်ရပြီး) စီမံခန့်ခွဲရန် လွယ်ကူ သောကြောင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများက ကောက်ခံရန် သင့်တော်သော အစိုးရအခများ ဖြစ်သည်။

Source: Fiscal Feeralism: Principles and Practice of Multiorder Governance by Robin Boardway and Anwar Shah, 2009

ဇယား (၃) အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) ကိုယ်စားပြုအခွန်အာဏာများ သတ်မှတ်ခြင်း

အခွန်အမျိုးအစား (Type of Tax)	အခြေခံ (Base)	နှုန်းထား (Rate)	ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Collection and Administration)	မှတ်ချက် (Comments)
အကောက်ခွန် (Customs)	N	N	N, P	နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုအခွန်များ
ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေ (Corporate income)	N,U	N,U	N,U	ရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ တည်ငြိမ်ရေးအတွက် သုံးသည့် လက်နက်ကိရိယာ
သဘာဝသယံဇာတခွန် (Resource taxes)				
သယံဇာတဝင်ငွေခွန် (အမြတ်၊ ဝင်ငွေ) Resources rent tax (profits, income)	N	N	N	အလွန်မညီမျှစွာဖြန့်ကျက်တည်ရှိသည့် အခွန်အခြေခံများ
ခိုင်ကြေး၊ အစိုးရအခ၊ အခ၊ စာချုပ် သက်တမ်းမစေ့မီ အလုပ်ရပ်နား ဖြေငြင်းကြောင့် ပေးရသော လျော်ကြေး (Royalties, fees, charges, severance taxes ;)	S,L	S,L	S,L,P	အကျိုးခံစားခွင့်အခွန်များ/ပြည်နယ် - ဒေသန္တရ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပေးရသော အခကြေးငွေများ
ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအခ (Conservation charges)	S,L	S,L	S,L,P	ဒေသန္တရ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းရန်
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် (Personal income)	N	N,S,L	N	ပြန်လည်ဖြန့်ဝေနိုင်စွမ်းရှိပြီး ရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ တည်ငြိမ်ရေးအတွက် သုံးသည့် လက်နက်ကိရိယာ
ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုအခွန် (အခြေ ပစ္စည်း၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှု လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အမွေ ဆက်ခံခြင်းနှင့် အမွေပစ္စည်း) Wealth taxes (taxes on capital, wealth, Wealth transfers, inheritances, and bequests)	N	N,S	N	
လုပ်ခလစာ (payroll)	N,S	N,S	N,S	အကျိုးခံစားခွင့်အခကြေးငွေ၊ ဥပမာ - လူမှုဖူလုံရေးအတွက် ကာမိစေရန်
အဆင့်ဆင့်ကောက်ခံသော ရောင်းဝယ်ခွန်များ (တန်ဖိုးဖြည့်ခွန်) Multistage sales taxes (VAT)	N	N,S	N,S	ဖက်ဒရယ်အစိုးရအောက်တွင် နယ်စပ်အခွန်ကို အလိုက်သင့် ကောက်ခံ နိုင်ခြင်း၊ တည်ငြိမ်ရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် လက်နက်ကိရိယာ

အခွန်အမျိုးအစား (Type of Tax)	အခြေခံ (Base)	နှုန်းထား (Rate)	ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Collection and Administration)	မှတ်ချက် (Comments)
ထုတ်လုပ်မှုအဆင့်တစ်ခုကိုသာ ကောက်ခံသည့် ရောင်းဝယ်ခွန်များ (ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်ကား၊ လက်လီ) Single-stage sale taxes (manufacturing, wholesale, retail) ရွေးချယ်မှု (က) Option A ရွေးချယ်မှု (ခ) Option B	S N	S,L S	S,L N	လိုက်နာရမည့် ကုန်ကျစရိတ် ပိုမြင့်မားခြင်း လိုက်နာရမည့် ကုန်ကျစရိတ် ပိုနည်းခြင်း
"ဒုစရိုက်ပြစ်မှု"ဆိုင်ရာ အခွန်များ ("sin" Taxes) အရက်နှင့် ဆေးရွက်ကြီးယစ်မျိုး (Excises on alcohol and tobacco) အလောင်းအစားပြုခြင်း၊ လောင်း ကစားခြင်း (Betting, gambling) ထိများ (Lotteries) ပြိုင်ပွဲများ (Race tracks)	N,S S,L S,L S,L	N,S S,L S,L S,L	N,S,P S,L,P S,L,P S,L,P	ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသည် မျှဝေတာဝန်ယူမှုတစ်ခုဖြစ်ခြင်း ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရတာဝန်များ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရတာဝန်များ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရတာဝန်များ
"ဆိုးရွားမှုများ" အခွန်များ Taxation of "bads" ကာဗွန် (Carbon) ဇီဝစွမ်းအင်ဆိုင်ရာ အခွန် (BTU taxes) မော်တော်ယာဉ်လောင်စာဆီအခွန် (Motor fuels) စက်ရုံစွန့်ပစ်ပစ္စည်းအခွန် (Effluent charges) ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုပေးရသော အကောက် (Congestion tolls) ယာဉ်ရပ်နားခ (Parking fees)	N,U N,S,L N,S,L N,S,L N,S,L L	N,U N,S,L N,S,L N,S,L N,S,L L	N,U N,S,L,P N,S,L,P N,S,L,P N,S,L,P L,P	ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ/တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လေထုညစ်ညမ်းမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် လေထုညစ်ညမ်းမှုအကျိုးသက်ရောက်မှုသည် နိုင်ငံအတွင်း၊ ဒေသတွင်း သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအတွင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်း။ ဖက်ဒရယ်/ ပြည်နယ် / ဒေသန္တရလမ်းများ အသုံးပြုခြင်းအတွက် ပေးရသော အကောက်ခွန်များ နိုင်ငံ၊ မြူနီစီပါယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အခွန်များကို ကိုင်တွယ်ရန် ဒေသန္တရအတွင်း ယာဉ်ပိတ်ဆို့မှုကို ထိန်းချုပ်ရန်

အခွန်အမျိုးအစား (Type of Tax)	အခြေခံ (Base)	နှုန်းထား (Rate)	ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Collection and Administration)	မှတ်ချက် (Comments)
မော်တော်ယာဉ်များ (Motor vehicles)				
မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်းအခွန် နှင့် နှစ်စဉ်ကြေး (Registration, transfer taxes and annual fees)	S	S	S	ပြည်နယ်တာဝန်
ဒရိုက်ဘာမီးဖိုချောင်နှင့်အခကြေးငွေ (Driver's Kitchen and fees)	S	S	S	ပြည်နယ်တာဝန်
စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအခွန် (Business Taxes)	S	S	S	အကျိုးခံစားခွင့်အခွန်
ယစ်မျိုး (Excises)	S,L	S,L	S,L	နေထိုင်ရာ အခြေခံကောက်သည့် အခွန်များ
အိမ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု (Property)	S	L	L	လုံးဝမရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ အကျိုးခံစားခွင့်အခွန်
မြေယာ (Land)	S	L	L	လုံးဝမရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ အကျိုးခံစားခွင့်အခွန်
မြဲရှေ့၊ ပိုကောင်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်း (Frontage, betterment)	S,L	L	L	ကုန်ကျစရိတ်ပြည်လည်ရရှိခြင်း
မဲထည့်ခြင်း (Poll)	N,S,L	N,S,L	N,S,L,P	ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပေးချေမှုများ
သုံးသူအား ကောက်ခံခြင်း (User Charges)	N,S,L	N,S,L	N,S,L,P	လက်ခံရရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပေးချေမှုများ

U = နိုင်ငံလွန် အကျိုးဆောင်အဖွဲ့ (Supranational agency), ICB = လွတ်လပ်သော ဗဟိုဘဏ် (Independent Central Bank),
 N = ဖက်ဒရယ်/ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရ (National Government), S = ပြည်နယ်အစိုးရ (State or provincial government), L = ဒေသန္တရအစိုးရ (Municipal or local)
 P = ပုဂ္ဂလိက (Private)

Source: A Global Dialogue on Federalism: The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, Volume-4, Forum of Federation, p14-15

ဇယား (၃) အရ အခွန်အာဏာများကို အမျိုးမျိုးခွဲဝေနိုင်ပုံကို တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ (ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏) သီးခြားအခွန်အာဏာ (အခွန်အခြေခံ ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ အခွန် နှုန်းထား သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း)နှင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ထပ်တူပြု အခွန်အာဏာ (ပြည်ထောင်စုက အခွန်အခြေခံဖွင့်ဆိုပြီး ပြည်နယ်များက နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံ ခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုက အခွန်အခြေခံဖွင့်ဆိုပြီး ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များသည် မိမိတို့၏ နှုန်းထားများ ကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်း) ဟူ၍ အုပ်စုကြီး (၂) မျိုးဖြင့် ခွဲခြားသုံးသပ်နိုင်သည်။ ထိရောက်မှုနှင့် မျှတမှုဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအခြေခံမူနစ်ရပ်ကို အသုံးပြုပြီး အခွန်အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ ခွဲဝေထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမူများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် နိုင်ငံရေးအခြေခံမူအချို့ (ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်) နှင့် ပဋိပက္ခထိပ်တိုက်ဖြစ်နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အခွန်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအား ပိုပေးထားလျှင် စီးပွားရေးအခြေခံမူဖြင့် ခွဲဝေရန် ခက်ခဲသွားနိုင်သည်။ ဥပမာ - သဘာဝသယံဇာတအခွန်အားလုံးကို ပြည်နယ်များကိုသာ အပ်နှင်းထားလျှင် နိုင်ငံရေးအရ ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင် ခွင့်သည် အလွန်မြင့်မားနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးအရ ပြည်နယ်များအကြား မျှတမှုရှိရေးကို ဆောင်ရွက်ရာ တွင် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိလာနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား သယံဇာတကြွယ်ဝမှုအလွန်ခြားနားနေလျှင် အချို့သောပြည်နယ်များသည် သယံဇာတအခွန်အာဏာ ရှိသော်လည်း အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်းသည် မတူညီနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် သယံဇာတအပါအဝင် အချို့သော အခွန်များကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ထပ်တူပြုအခွန် အာဏာအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။

ထပ်တူပြုအခွန်အာဏာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခွန်ထပ်ခြင်း (အခွန်နှစ်ခါ ကောက်ခံခြင်း) နှင့် အခွန်ရှောင်သည့် ပြဿနာများကြောင့် နိုင်ငံ၏ ရှားပါးအရင်းအမြစ်များ အလေအလွင့်နည်းပါးသွားရန်နှင့် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကိုလည်း စနစ်တကျ ကျင့်သုံးသွားနိုင်ရန်အလို့ငှာ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ အခွန်စနစ် အမျိုးမျိုးကို စည်းဝါးညီစေခြင်း (tax harmonization) ပြုလုပ်သွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ အခွန်စနစ် စည်းဝါး ညီအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ရှိသည်။^{၂၄} ပထမတစ်မျိုးမှာ ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်း (revenue sharing) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များအတွက် ခွဲဝေပေးမည့် (အခွန်တစ်ခုစီ၏) အခွန်ရငွေ အချိုးအစားတစ်ခုကို ကြိုတင် သတ်မှတ်ပြီး ခွဲဝေပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ခွဲဝေရာတွင် ဆုံးဖြတ်ရမည့်အချက် (၂) ချက်မှာ ပြည်နယ်အားလုံးတွက် ခွဲဝေပေးမည့် အခွန်ငွေ အချိုးအစားနှင့် ထိုအချိုးအစားကို ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် ခွဲဝေမည့် အချိုးအစားတို့ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် (Landers) အားလုံးအတွက် ဝင်ငွေခွန်နှင့် ကော်ပိုရေးရှင်းအခွန်ရငွေ၏ ၄၂.၅ ရာခိုင်နှုန်းခွဲဝေပြီး ထိုဝေစုကို ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီအလိုက် ပြန်လည်ခွဲဝေရာတွင် ပြည်နယ်အလိုက် ကောက်ခံ ရရှိသည့် ပမာဏအပေါ် မူတည်ပြီး ခွဲဝေသည်။ ထို့အပြင် တန်းဖိုးဖြည့်ခွန် (VAT) ရငွေ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်နယ် အားလုံးအတွက်နှင့် ထိုစုပေါင်း ရရှိသည့် အခွန်ငွေကို ပြည်နယ်တို့အား အညီအမျှ ပြန်လည်ခွဲဝေပေးသည်။ ဤပုံစံ သည် စီမံခန့်ခွဲမှု ကုန်ကျစရိတ်နည်းသော်လည်း ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ မရှိသလောက်နည်းသည်။ ထို့ကြောင့် VAT ကဲ့သို့ ပြည်နယ်များစည်းကြပ်ကောက်ခံရန် မသင့်သောအခွန်များကိုသာ ဤပုံစံသုံးသင့်သည်။

ဒုတိယအခွန်စနစ်စည်းဝါးညီစေသည့်ပုံစံမှာ ပြည်နယ်ထပ်တိုးအခွန် (state surtax) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များသည် မိမိတို့ ပြည်နယ်တွင် တည်ရှိသော ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်များအပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤပုံစံတွင် အခွန်တစ်ခု၏ အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများကို ပြည်ထောင်စုက သတ်မှတ်ပြီး ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့၏ သီးခြား အခွန်နှုန်းထားများ သတ်မှတ်ကာ ပြည်ထောင်စုအခွန်ရငွေများအပေါ် ကောက်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်ထပ်တိုး အခွန်သည် အခွန်အပေါ်အခွန်ကောက်သည့်စနစ် (tax-on-tax system) တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင် ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ်နှုန်းတိုးအခွန်ကို ပြည်နယ်ကိုယ်စားကောက်ခံပြီး ရရှိလာသော အခွန်ငွေများ ကို ပြည်နယ်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ဤပုံစံသည် ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်းပုံစံ (revenue sharing) နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပြည်နယ်လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုရှိနေသလိုဖြစ်သော်လည်း အားနည်းချက်များလည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများကို ပြောင်းလိုက်လျှင် ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်ရငွေအပြင် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်

^{၂၄} Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance by Robin Boardway and Anwar Shah, 2009 p192-204

ရငွေအပေါ်၌လည်း သက်ရောက်နိုင်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်များသည် အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများကို မူဝါဒဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးပြုခွင့် မရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

တတိယနည်းမှာ တူညီသောအခွန်အခြေခံပေါ်တွင် မတူညီသော အခွန်နှုန်းထားများဖြင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်း (Tax on base sytem) ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့ကောက်ခံခွင့်ရှိသော ထပ်ထူပြုအခွန်များအတွက် ဘုံအခွန် အခြေခံကို ပြည်ထောင်စုက အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြီး မတူကွဲပြားသော အခွန်နှုန်းထားများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ် များက အသီးသီး သတ်မှတ်ကြသည်။ သတ်မှတ်အခွန်နှုန်းထားအတိုင်း အစိုးရတစ်ခုတည်းက အခွန်ကောက်ခံ ပေးပြီး လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ဥပမာ - ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အခွန်ကောက်ခံမှု သဘောတူချက်များ (Tax Collection Agreements) အရ သဘောတူစာချုပ် ထိုးထားသော ပြည်နယ်များသည် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေကို စည်းကြပ်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုဖွင့်ဆိုထားသော အခွန်အခြေခံများအပေါ် ၎င်းတို့၏ သီးခြားအခွန်နှုန်းထားများအတိုင်း ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ကိုယ်စားကောက်ခံပြီး ၎င်းတို့ထံ လွှဲပြောင်းသည်။ ဤပုံစံသည် အထက်ပါအခွန်စနစ် စည်းဝါးညီစေသည့် ပုံစံနှစ်ခုနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပြည်နယ်များတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုရှိသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သည်။ အခွန်အခြေခံတူညီခြင်း ကြောင့် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လိုက်နာမှု ကုန်ကျစရိတ် (administrative and compliance costs) သက်သာနိုင်ပြီး နှုန်းထားမတူညီခြင်းကြောင့် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အထိုက်အလျောက် အားပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံသည် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာထိန်းညှိရာတွင် အသင့်လျော်ဆုံးပုံစံတစ်ခုအဖြစ်သတ် မှတ်ကြသည်။

အခွန်စနစ် စည်းဝါးညီစေသည့်စနစ်အပြင် ပြည်နယ်များအား ပြည်ထောင်စုထက် အခွန်အာဏာပိုပေးထားလျှင် ဘဏ္ဍာရေး မထိရောက်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ကုစားနိုင်သည့် အခွန် ကောက်ခံနိုင်စွမ်းကို ညီတူမျှတူဖြစ်စေသည့်စနစ်တစ်ခု (a system of equalization of revenue-raising capacities) စီစဉ်ထားသင့်သည်။ သို့မှသာ နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအဆင့်ကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အခွန်နှုန်းထားများဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေပံ့ပိုးနိုင်မည့် အလားအလာရှိမည် ဖြစ်သည်။^{၂၅} ညီတူမျှတူစနစ်ကို ဤအခန်း၏ အပိုင်း (၂.၂.၄) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ အခွန်စနစ် စည်းဝါးညီစေခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်း သာတူညီမျှ ဖြစ်စေသည့် စနစ်တို့သည် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှု၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤအစီအစဉ် နှစ်ခုလုံးကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ထည့်သွင်းထားလေ့ရှိသည်။

၅.၂.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ (Fiscal Imbalances)

ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုသည် ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်နှင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ မညီမျှသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ရည်ညွှန်း သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝင်ငွေ (အခွန်အပါအဝင် အခြားသော အစိုးရဝင်ငွေများအားလုံး) နှင့် ထွက်ငွေ (ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်တာဝန်များအားလုံး) မညီမျှခြင်း၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ဝင်ငွေနည်းပြီး ထွက်ငွေ များနေသည့် အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံအများစုတွင် အစိုးရအဖွဲ့များအား အပ်နှင်းသော ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ (အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များ) သည် များသောအားဖြင့် ဟန်ချက်ညီမှု သို့မဟုတ် ညီမျှမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအား အပ်နှင်းထားသော အသုံးစရိတ်အာဏာ (တာဝန်များ) သည် ၎င်းတို့အား အပ်နှင်းထားသော အခွန် အာဏာများထက် ပိုများလေ့ရှိသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုသည် သဘာဝဖြစ်စဉ်တစ်ခုပင် ရှိနေသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုအတိုင်းအတာသည် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာခွဲဝေသည့် အတိုင်းအတာပေါ် မူတည်ပြီး ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားသွားသည်။

ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုပုံစံ (၂) မျိုး ရှိသည်။ ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု (vertical fiscal imbalance) နှင့် အလျား လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု (horizontal fiscal imbalance) တို့ ဖြစ်သည်။ ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုသည်

၂၅ ညီတူမျှတူစနစ်သည် ပြည်နယ် အားလုံး တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်ရန် ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ဘဲ အခြေခံနှုန်းတစ်ရပ် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအား အပ်နှင်းထားသော ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ မညီမျှသည့် အခြေအနေ (ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ်များထက် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာပိုရှိခြင်း) ကို ရည်ညွှန်းသည်။ အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုသည် ပြည်နယ်များက တူညီသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို မပေးနိုင်သည့် အခြေအနေကို ရည်ညွှန်းသည်။ ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုသည် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ (အသုံးစရိတ်တာဝန်နှင့် အခွန်အာဏာ) မညီမျှခြင်း သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေး စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ အားနည်းချက်များရှိခြင်း (စွမ်းဆောင်နိုင်မှုနှင့်ထိရောက်မှု မရှိခြင်း) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုသည် ပြည်နယ်အလိုက် သယံဇာတ ကြွယ်ဝမှုအဆင့်မတူညီခြင်း၊ မြို့ပြအခြေစိုက် စက်မှုလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးမှုအနေအထား မတူညီခြင်း၊ ပထဝီ အနေအထား ခက်ခဲခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံကြောင့် ထွက်ပေါ်လာနိုင်သော ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို နည်းလမ်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြေလျော့နိုင်သည်။ မူအရ ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို နည်းလမ်း (၄) ခု ဖြင့် ဖြေလျော့နိုင်သည်။^{၂၆} ၎င်းတို့မှာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်း (ပြည်နယ်၏ တာဝန်အချို့ကို ပြည်ထောင်စုက လွှဲပြောင်းယူခြင်း)၊ အခွန်အာဏာများကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ခွဲဝေခြင်း (ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အာဏာအချို့ကို ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေပေးခြင်း)၊ အစိုးရအဖွဲ့ များအကြား (ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း၊ (အခွန်) ဝင်ငွေခွဲဝေမှုအစီအစဉ်များကို ခိုင်မာ စွာချမှတ်ထားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား (ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့ သို့မဟုတ် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များမှ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များသို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း၊ ပြည်နယ်များ၏ အခွန်အာဏာကို တိုးပေးခြင်းနှင့် အခွန်စနစ်ထွက်ကားရေးအတွက် ပြည်နယ်များ၏ စီမံအုပ်ချုပ် နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း စသည့်နည်းလမ်းတို့ဖြင့် ကုစားနိုင်သည်။

၅.၂.၄။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း (Intergovernmental Transfers)

အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းသည် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှုကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် အရေးအကြီးဆုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံ အများစုတွင် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများသည် အနည်းနှင့်အများ ရှိကြသည်။ ထိုမညီမျှမှုများကို ဖြေရှင်းသည့်အစီအမံများ (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုဖြစ်စေသည့် အစီအစဉ်များ (fiscal equalization) သည် အမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ (စာစုအတွက် - ၇ ရှု) ထိုအစီအစဉ်များသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားမှုရှိပြီး ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုအားလုံးကို ပပျောက်သွားအောင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသည့်တိုင် လျော့နည်းသွားအောင် ကုစားပေးနိုင်သည်။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှု များကို ကုစားနိုင်သည့် နည်းလမ်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် (၃) မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်း (revenue sharing)၊ ထောက်ပံ့ငွေချပေးခြင်း (grants) နှင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း (intergovernmental transfers) တို့ ဖြစ်သည်။

ဝင်ငွေခွဲဝေသည့်နည်းသည် အခွန်တစ်ခုချင်းအလိုက် အခွန်ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်း (tax-by-tax sharing) (သို့မဟုတ်) အခွန်ဝင်ငွေအားလုံး စုပေါင်းထားသည့် စုပေါင်းဘဏ္ဍာငွေမှ ခွဲဝေခြင်း (sharing from total pool) စသည့် ပုံစံ တစ်ခုခုဖြင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအား အခွန်ငွေခွဲဝေသည့် အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်ဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ ထိုနည်းလမ်းအရ ခွဲဝေမည့်အခွန်အမျိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) ကို အခြေခံမှု (၂) ရပ်ဖြင့် (ကောက်ခံရာဒေသ အခြေခံမှုနှင့် ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုအခြေခံမှု - Derivation and Redistribution principles) သတ်မှတ်ကာ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်ငွေခွဲဝေသည်။ ထိုအခြေခံမှုများအရ အခွန်ကောက်ခံ ရရှိသည့် ဒေသအတွက် သီးသန့်အခွန် အမျိုးအစားတစ်ခု ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြင့် (သို့မဟုတ်) စုပေါင်းအခွန် ဘဏ္ဍာငွေမှ စည်းမျဉ်းအခြေပြု ပုံသေနည်းတစ်ခုခုဖြင့်လည်းကောင်း အခွန်ငွေခွဲဝေပြီး ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖြေလျော့နိုင်သည်။

^{၂၆} Brian Dollery, "A Century of Vertical Fiscal Imbalance in Australian Federalism," University of New England, School of Economics, Working Paper Series in Economics, No. 2001-14, Sept 2001, p4

စာစုသေတ္တာ (၇) ဘဏ္ဍာရေး သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း

ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း/အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်း (revenue-raising capacity) သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကုန်ကျစရိတ် (public service cost) တို့ မတူညီမှုများကို ဖြေလျော့နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်နယ်/အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေများအကြား ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များ လွှဲပြောင်းခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းသည် ပြည်နယ်အားလုံး တပြေးညီဖြစ်စေခြင်း မဟုတ်ဘဲ စံနှုန်းတစ်ရပ်ထိမ်းထားနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်ရှိသော ပြည်နယ် များအတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှု ဖြစ်စေခြင်းအစီအစဉ်များကို လွှဲငွေ လားရာအားဖြင့်ကြည့်လျှင် အလျားလိုက်ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်း (horizontal equalization) နှင့် ဒေါင်လိုက်ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်း (vertical equalization) ဟူ၍ ပုံစံ (၂) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သကဲ့သို့ မညီမျှ အမျိုးအစားအားဖြင့်ကြည့်လျှင် ဝင်ငွေညီတူမှုဖြစ်စေခြင်း (revenue equalization) နှင့် ကုန်ကျစရိတ် ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်း (cost equalization) ဟူ၍ ပုံစံ (၂) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။

ပထမပုံစံအရ အလျားလိုက်ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်း အစီအစဉ်များတွင် ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်အစိုးရ များအကြား လွှဲပြောင်းခြင်းဖြစ်ပြီး ဒေါင်လိုက်ညီတူမှုအစီအစဉ်များတွင် ဘဏ္ဍာငွေများကို ဗဟို/ ပြည်ထောင်စု/ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ လွှဲပြောင်းသည်။ ဒုတိယပုံစံအရ ဝင်ငွေညီတူ မှုဖြစ်စေခြင်းအစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်/အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေများ၏ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ ရှာဖွေနိုင်စွမ်း/ အခွန်ငွေ ကောက်ခံနိုင်စွမ်း (per capita revenue raising capacity) မတူညီမှုများကို လျော့ချရန် ရည်ရွယ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်ညီတူမှုဖြစ်စေသည့် အစီအစဉ်များသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုစံနှုန်းအချို့ ထိန်းညှိသည့် တစ်ဦးချင်းကုန်ကျစရိတ် မတူညီမှုများကို လျော့ချရန်ရည်ရွယ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းပုံစံများတွင် အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များ ရှိကြသည်။ အားသာ ချက်အနေဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို အမြဲတမ်းမဟုတ်သည့်တိုင် တစ်ခါတစ်ရံ တွင် တစ်ဝက် သို့မဟုတ် သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါး လျော့ချနိုင်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုအားလုံးကို ပပျောက်လုနီးပါး ကုစားနိုင်သည်။ အားနည်းချက်များမှာ ဝင်ငွေ/အခွန်ငွေ ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းသည် ပြည်နယ်အားလုံး၏ အနိမ့်ဆုံးဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (minimum fiscal capacity) တူညီရေး အတွက် လိုအပ်သော ပြည်နယ်များအား ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပေးသဖြင့် ပြည်နယ်/အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေတစ်ခု၏ အခွန်အားထုတ်မှု (tax effort) (ဂျီဒီပီတွင် ကိုယ်စားပြုအခွန်အချိုး/ရာခိုင်နှုန်း) ကို လျော့ကျစေနိုင်ခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသော ဒေသများအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးထောင်ချောက်တစ်ခု ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း (အခွန်ငွေ ကောက်ခံရရှိမှု မရှိသဖြင့် သို့မဟုတ် နည်းသဖြင့် လွှဲပြောင်းငွေများ ပိုလက်ခံရရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် ပြည်နယ် များသည် အခွန်ငွေရရှိလာနိုင်သည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအတွက် အားမစိုက်လိုခြင်း)၊ ကုန်ကျ စရိတ် ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းသည် အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များကို ဖောင်းပွစေနိုင်ခြင်း (လိုအပ်သည် ထက် ပိုတောင်းဆိုခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အရေးရယူခြင်း (rent seeking) (သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း ပုံသေနည်းနှင့်/သို့မဟုတ် အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖိအားပေးခြယ်လှယ်ခြင်း) တို့ ဖြစ်သည်။

အထက်တွင် အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ညီတူမှုဖြစ်စေခြင်းပုံစံတိုင်းတွင် အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များရှိသဖြင့် လက်တွေ့တွင် ပုံစံတစ်ခုတည်းထက် ပုံစံများကိုရောနှောအသုံးပြုထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုအစီအစဉ်များကိုသာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများ၌ တွေ့ရသည်။

(Source: Fiscal Equalization by Hansjorg Blochlinger and Claire Charbit, OECD Economic Studies No. 44, 2008/1, 2008, available at: <https://www.oecd.org/eco/42506135.pdf>)

ထောက်ပံ့ငွေချပေးရာတွင်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ်များအား သတ်မှတ်ချက်မပါသော အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေများ (unconditional grants) ပေးနိုင်သကဲ့သို့ သတ်မှတ်ချက်ပါသော (ပြည်နယ်များလိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းချက်များပါရှိသော) အထူးထောက်ပံ့ငွေများ (special grants) လည်း ပြည်နယ်များအား ချပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - ပြည်ထောင်စုအထူးထောက်ပံ့ငွေသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်သာ အသုံးချရမည် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ခွင့်ပြုထားသော အရက်ဝယ်ယူသုံးစွဲနိုင်သည့် အသက်အရွယ်ကို တိုးမြှင့်ရမည် အစရှိသည့် သတ်မှတ်ချက်များ ပါရှိပါက ထိုသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာမှသာလျှင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု၏ အထူးအထောက်အပံ့ကို ရယူခံစားပိုင်ခွင့်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်လုံလောက်မှု မရှိလျှင် ပြည်ထောင်စု၏ ထောက်ပံ့ငွေများကို ရယူလေ့ရှိသည်။

ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ငွေချပေးခြင်း နည်းလမ်းတို့အပြင် အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခုမှတစ်ခုသို့ (ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အချို့မှ အခြားပြည်နယ်များသို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပေးသည့် နည်းလမ်း (inter-governmental transfers) ဖြင့်လည်း ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို လျှော့ချနိုင်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းတွင် ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက် လိုငွေများ (budget deficit) အတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပေးခြင်းနှင့် ဒေသန္တရချေးငွေများထုတ်ပေးခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ ချေးငွေများကြောင့် ကြွေးမြီများ တိုးပွားလာနိုင်သဖြင့် ကြွေးမြီပမာဏ ကန့်သတ်မှုများ ထားရှိလာကြသည်။ (စာစုသေတ္တာ - ၈ ရှု) သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်တစ်ခုခုက ဘဏ္ဍာရေးအခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်နေရလျှင် အလိုက်သင့် ကူညီဖြေရှင်းပေးသည်က များပါသည်။ ထိုသို့ ဘဏ္ဍာရေး လိုအပ်ချက်များကို ကူညီဖြေရှင်း ပေးခြင်းကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ကူညီကယ်ထုတ်မှုများ (federal bailout) (တစ်နည်းချက်စာအုပ်ထုတ်ပေးသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ် - cheque book federalism) ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ထိုကူညီကယ်ထုတ်မှုသည် ပြည်နယ်များအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို မြင့်တက်စေနိုင်သဖြင့် အကန့်အသတ်ဖြင့် ခွင့်ပြုသင့်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပေးခြင်းသည် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ ကုစားရန်အတွက် ရည်ရွယ်သော်လည်း

စာစုသေတ္တာ (၈) ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်ချက်ပုံစံများ

ဘတ်ဂျက်လိုငွေနှင့် ကြွေးမြီကန့်သတ်ချက်စည်းကမ်းများကို ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံစံ (၂) မျိုးဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။ ပထမတစ်မျိုးမှာ စည်းကမ်း လျော့ရဲသော ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်ချက် (soft budget constraint) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များက ဘတ်ဂျက်နှင့် ကြွေးမြီဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာမှုအားနည်းသည့်တိုင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေများအတွက် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ဒုတိယတစ်မျိုးမှာ စည်းကမ်းတင်းကြပ်သော ဘတ်ဂျက်သတ်ချက် (hard budget constraint) ဖြစ်ပြီး ဘတ်ဂျက်နှင့် ကြွေးမြီဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာမှုအားနည်းလျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေ အားလုံးအတွက် တာဝန်ယူပေးခြင်း မရှိပေ။

ထိုအလေ့အထသည် တစ်ခါတစ်ရံ၌ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပေါ် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးအရ မှီခိုနေရမှု (Fiscal dependency) နှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှု (Fiscal accountability) တို့အပေါ် သက်ရောက်နိုင်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုအပေါ် ဘဏ္ဍာရေးအရ မှီခိုနေရမှုများလေလေ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ (Fiscal autonomy) ထိခိုက်လေလေ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်ထောင်စု၏ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှုများသည် ပြည်နယ်၏ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှုများနှင့် တစ်ထပ်တည်းမကျသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ပြည်နယ်များသည် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ပြည်ထောင်စု ထောက်ပံ့ငွေ ရရှိနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု၏ သတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာပေးရသည့်အခါ ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အားနည်းသွားစေသည်။ ပြည်ထောင်စု၏ ကူညီမှုနှင့်အတူ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှုများ ရှိလာနိုင်သောကြောင့် ပြည်ထောင်စု ထောက်ပံ့ငွေအပေါ် အလွန်အကျွံအားထားမှုသည် ရေရှည်အားဖြင့် ကောင်းသော အလေ့အထ မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ခြေထောက်ပေါ် ရပ်တည်ပြီး ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် မိမိတို့၏ ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (Fiscal capacity) ခိုင်မာ အားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ (ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ခွဲဝေခြင်း) ချမှတ်ရာတွင် နိုင်ငံရေးရှုထောင့် (ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ တာဝန်ယူ/တာဝန်ခံမှု စသည့် အခြေခံမှုများ) နှင့် စီးပွားရေးရှုထောင့် (ထိရောက်မှု၊ မျှတမှုစသည့် အခြေခံမှုများ) နှစ်ရပ်လုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပြီး ထိုရှုထောင့်များကို ချိန်ခွင်လျှာထိုးကာ ဆုံးဖြတ်သွားရန် လိုပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့ (ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ်) တစ်ခုခုကို ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများ (အသုံးစရိတ်အာဏာနှင့် အခွန်အာဏာများ) ကို မညီမျှစွာ အပ်နှင်းထားလျှင် (တနည်းအားဖြင့် ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအား ဘဏ္ဍာရေး အာဏာတစ်ရပ် သို့မဟုတ် နှစ်ရပ်လုံးကို ပိုပေးထားလျှင်) ထွက်ပေါ်လာနိုင်သော နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များ (ဥပမာ - နိုင်ငံရေးအရ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် မရှိခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး တာဝန်ခံမှု မရှိခြင်း၊ စီးပွားရေးအရ ထိရောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး သာတူညီမျှမှုမရှိခြင်း) ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် အစီအမံများ (ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမျှမှုဖြစ်စေခြင်းအစီအစဉ်များ) ကို စနစ်တကျ ချမှတ်သွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ နိုင်ငံရေးအာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ခွဲဝေမှုများသည် နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားနိုင်ပြီး မည်မျှပင် စနစ်တကျခွဲဝေသွားသည့်တိုင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လုံးဝ ပြီးပြည့်သော ခွဲဝေမှုပုံစံ မရှိပါ။ အားနည်းချက်များ မလွဲမရှောင်သာ ရှိနေနိုင်သဖြင့် ထိုအားနည်းချက်များကို ကုစားနိုင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ်များသည် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရေးကြီးဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

အခန်း(၆)

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များ

အခန်း (၅) တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် အစိတ်အပိုင်းများ၏ အခြေခံသဘောတရားများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင် နိုင်ငံတစ်ခု၏ သမိုင်းကြောင်းအစဉ်အလာနှင့် ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများကြောင့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအလိုက် တူညီနိုင်သော အချက်များနှင့် မတူညီနိုင်သော အချက်များရှိမည် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များသည် လုံးဝနီးပါးတူညီနိုင်သည်ဟု မျှော်လင့်၍ မရနိုင်သည့်အပြင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ တစ်ခုတွင် အလုပ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုသည် အခြားဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုတွင် အလုပ်ဖြစ်မည်ဟု မျှော်လင့်၍ မရနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် များ၏ အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီး ဆောင်ရန်နှင့် ရှောင်ရန်များကို သိရှိနားလည်ထားပါက ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဤအခန်းတွင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံများကို လေ့လာသုံးသပ် နိုင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ (၆) ခု ကို ရွေးချယ်ထားပါသည်။ လေ့လာနိုင်ရန် ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဩစတြေးလျနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံများသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ထွန်းကားသော နိုင်ငံများဖြစ်သည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ် များမှာလည်း ဖက်ဒရယ်ရှုထောင့်အားဖြင့် အထိုက်အလျောက် စနစ်တကျ ရှိနေသောကြောင့် လေ့လာရန် ရွေးချယ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကနဦးရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြလိုသည့်အချက်မှာ ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များကို ပုံတူကူးချပ် ကူးယူကျင့်သုံးရန်အတွက် မဟုတ်ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုအတွက် ဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်လျော်နိုင်မည့် အစိတ်အပိုင်းများကို အလေးအနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန်အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်း (၄) ခု (အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ၊ အခွန်အာဏာများ၊ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများနှင့် ထိုဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားသည့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ) အားဖြင့် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ အတိအကျအားဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများ (အသုံးစရိတ်အာဏာနှင့် အခွန်အာဏာများ) ခွဲဝေပုံနှင့် ထိုအာဏာခွဲဝေမှုများကြောင့် ထွက်ပေါ်လာ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားသည့် အစိအစဉ်များကို အဓိကထားပြီး ဖော်ပြထားသည်။ ဘဏ္ဍာရေး အာဏာ များ ခွဲဝေရာတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေခံမူအချို့တို့၏ အားပြိုင်မှုများကို အလျဉ်းသင့်သလို ထည့်သွင်း ဆွေးနွေးထားသည်။ ထို့နောက်တွင် ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်များမှ မှတ်သားဖွယ်ရာ ဘုံတူညီချက်နှင့် ဘုံခြားနားချက်အချို့ကို ကောက်နုတ်တင်ပြထားပါသည်။

၆.၁။ အမေရိကန်နိုင်ငံ

အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် သက်တမ်းအရင့်ဆုံးသော (နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်စုစုပေါင်း (၅၀) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖက်ဒရယ်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရ (၂) ရပ် တို့ဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (dual federalism) ကို ကျင့်သုံးသည်။

0 500 1,000 Kilometers

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် သက်တမ်းအရင့်ဆုံးသော (နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။^{၂၇} ပြည်နယ်စုစုပေါင်း (၅၀) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖက်ဒရယ် အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရ (၂) ရပ်တို့ဖြင့်စီမံအုပ်ချုပ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (dual federalism) ကို ကျင့်သုံးသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။^{၂၈} ပြည်နယ်များတွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့်မရှိသော အာဏာများရှိပြီး အာဏာအချို့ကိုသာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား လွှဲပြောင်းပေးထား သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ချက် (၁၀) အရ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား လွှဲပြောင်းပေးထားခြင်း မရှိသည့် လုပ်ပိုင် ခွင့်အာဏာများအားလုံးကို ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရတို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများမှ ဆင်းသက်လာသဖြင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအကြား ကြီးမားသော ကွာခြားချက်များ ရှိနေပါသည်။^{၂၉}

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသော အစောပိုင်းနှစ်များတွင် ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ၎င်းတို့၏ ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့တို့သည် ပြည်နယ်၏ အရေးကိစ္စများ (ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့်

၂၇ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံသည် ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ ယနေ့အထိ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်မှု (၂၆) ခုသာ ရှိသည်။
 ၂၈ ဖက်ဒရယ်အဆင့်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရကို ရည်ညွှန်းသည်။
 ၂၉ ပြည်နယ်တစ်ခု၏ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့ကို ကောင်းတီး (county) အခြေခံအုပ်ချုပ်ရေးယူနစ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ကောင်းတီး အောက်တွင် ကောင်းတီးခွဲအစိုးရအဖွဲ့များ (subcounty governments) ရှိပြီး ၎င်းတို့ကို မြို့ပြ၊ မြို့နှင့် မြို့နယ်များဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ ကောင်းတီးခွဲအစိုးရအဖွဲ့များသည် အထွေထွေပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်သော အစိုးရအဖွဲ့များဖြစ်သည်။ ထို့ အပြင် အထူးရည်ရွယ်ထားသော ခရိုင်များ (special-purpose districts) လည်းရှိပြီး ထိုခရိုင်များသည် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခု သို့မဟုတ် အချို့ကိုသာ ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသော ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။ ပညာရေး၊ ဆေးရုံ၊ မီးဘေးကာကွယ်ရေး၊ အိမ်ရာ၊ ရေပေးဝေမှု၊ ရေနုတ်မြောင်း၊ ဟိုင်းဝေးလမ်း၊ မြေဆီလွှာထိမ်းသိမ်းရေးစသည့် ကိစ္စတစ်ခုခုကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။

အခွန်ကောက်ခံခြင်း စသည်တို့) ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ပြည်တွင်းစစ်နှင့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကဲ့သို့သော အရေးကြီးစစ်ပွဲကြီးများဖြစ်ပွားသည့် အချိန်မှလွဲပြီး အခန်းကဏ္ဍအသတ်များစွာ ရှိနေသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များမှာလည်း ကျဉ်းမြောင်း နေသည်။ သို့ရာတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နှင့် ကိုးရီးယား စစ်ပွဲကြီးနှစ်ခုက မဟာစီးပွားရေးပျက်ကပ် (The Great Depression) ဆိုက်ရောက်သည့် ၁၉၃၀ ခုနှစ်မှစ၍ နှစ်ပေါင်း ၄၀- ၄၅ နှစ်အတွင်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်သည့် အခန်းကဏ္ဍမှာ စိုးမိုးခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအားပေးအပ်ထားသော လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့်ပတ်သက်၍ တရားရေးအဖွဲ့က ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် (ဝင်ငွေနှည်းပြည်သူများ အတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု - Medicaid၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု - Medicare၊ လူမှုဖူလုံရေး - Social Security နှင့် အခြားပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များအပါအဝင်) ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများစွာတို့အတွက် ဘဏ္ဍာငွေပံ့ပိုးပေးရသည်။

ထိုကာလနောက်ပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများသည် တဖြည်းဖြည်း ချိန်ခွင်လျှာ ပြည်လည်ညီလာသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့သည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများကို အဓိက ဆောင်ရွက်ပေးသူများအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေသော်လည်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အချို့အပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးမှုများမှာ ဆက်လက်မြင့်မားနေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အာဏာခွဲဝေမှုများသည် ဘုံနားလည်မှု၊ သမိုင်းကြောင်းအလေ့အထနှင့် တရားရေးအဖွဲ့၏ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် သက်ဆိုင်နေပြီး ခေတ်ကလေးလိုက် ပုံစံပြောင်းလဲမှုများရှိသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ၊ ဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံတစ်ခု (a fiscal constitution) မပါရှိသော်လည်း ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ကို ပေးအပ်ထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများမှာ အထိုက်အလျောက် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ခွဲဝေမှုများကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများအလိုက်အောက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

၆.၁.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဥပဒေပြုတာဝန် (legislative responsibilities) နှင့် လက်တွေ့ ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းတာဝန် (responsibilities for actual provision of services) ဟူ၍ ခွဲခြားသိမြင်ထားရန် အရေးကြီးသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် (ဖက်ဒရယ်၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်) အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ၊ အထူးသဖြင့် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုတာဝန်များကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အသုံး စရိတ်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုတာဝန်အများစုကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အသုံးစရိတ် ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုတာဝန်များနှင့် လက်တွေ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းတို့ကို (ဇယား - ၄ ရှု) လေ့လာကြည့်လျှင် အစိုးရအဖွဲ့ များသည် မကြာမကဆိုသလို ဝန်ဆောင်မှုအများစုကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် တာဝန်များကို (အနည်းဆုံး အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ) မျှဝေယူကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ကဏ္ဍ/လုပ်ငန်းအလိုက် တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်များ (ဇယား - ၅ ရှု) သည် အစိုးရတစ်ခုတည်းကသာ တာဝန်ယူရသည့် သီးခြားအသုံးစရိတ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့များပူးတွဲတာ ဝန်ယူရသည့် မျှဝေအသုံးစရိတ်များရှိသည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် စာတိုက်လုပ်ငန်းများသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြား အသုံးစရိတ်တာဝန်များဖြစ်သည်။ လူမှုရေးအာမခံလုပ်ငန်းသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ် အစိုးရတို့၏ မျှဝေအသုံးစရိတ် တာဝန်များဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များ၏ ပြည်နယ်အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များပေါ် မူတည်ပြီး ကွဲပြားသွားသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်၊ ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုက်ရိုက်ပေးသည့် အခန်းကဏ္ဍ အနည်းငယ်သာ ယူထားသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအပေါ် မကြာခင်လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ကန့်သတ်ချက်များပါသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ ငွေများ၊ ချေးငွေများနှင့် ကုန်ကျစရိတ်မျှဝေခြင်းအစီအစဉ်များနှင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အသုံးပြုပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်လာအောင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ

အား ဖိအားပေးလွှမ်းမိုးနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ဥပဒေပြုခွင့်မရှိသော ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုအာဏာအောက်ရှိသော အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို နိုင်ငံတော်အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဦးစားပေးချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်လာအောင် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအား လွှမ်းမိုးနိုင်သည်။ ဥပမာ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် (၂၁) အရ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အတွင်း အရက်တင်သွင်းခြင်းနှင့် သောက်သုံးခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အပြည့်အဝ ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်များကို ဖြတ်သွားသော အဝေးပြေးလမ်းများ ဖောက်လုပ်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အဝေးပြေးလမ်းဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ် ထောက်ပံ့ငွေများကို ရယူလိုပါက မိမိတို့ပြည်နယ်တွင် ခွင့်ပြုထားသော အရက်ဝယ်ယူခွင့်ရှိသည့် အသက်အရွယ် (၂၁ နှစ်အောက်)ကို တိုးမြှင့်ပေးရမည်ဟု ပြည်ထောင်စုက သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ဤနည်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၎င်းမှ တိုက်ရိုက်ဥပဒေပြုခွင့်မရှိသည့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ရယူနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ထောက်ပံ့ငွေမပါသော အမိန့်အာဏာများ (unfunded mandates)ကို အသုံးချခြင်းဖြင့်လည်း ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့အပေါ် ဖက်ဒရယ်ဦးစားပေးချက်များကို ဆောင်ရွက်ပေးရန် ဖိအားပေးနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ "မည်သည့်ကလေးမှ နောက်မကျန်ရ ဥပဒေ (No Child Left Behind legislation)" အရ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ထောက်ပံ့ငွေချပေးခြင်း မရှိသည့်တိုင် မသန်စွမ်းကလေးများအပါအဝင် ကလေးများအားလုံး၏ ပညာရေးအတွက် မဖြစ်မနေ တာဝန်ယူပေးရသည်။ နောက်ထပ် ဖက်ဒရယ်အမိန့်အာဏာပုံစံ တစ်ခုမှာ ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှု (federal control over interstate commerce) ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံပါဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်း ဝယ်ရေးလုပ်ပိုင်ခွင့် (Trade and Commerce Clause)အရ ပြည်နယ်များအကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတို့ကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သည့် ပြည်နယ်ဥပဒေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပယ်ဖျက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအချို့သည် ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ် တာဝန်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (သို့မဟုတ်) အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကန့်သတ်ချက် (၄) ခုဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များသည် ၁) အထွေထွေအကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်ရမည်။ ၂) ဖက်ဒရယ်လွတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များအား ကန့်သတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများပေးအပ်ရာတွင် ထိုထောက်ပံ့ငွေများကို လက်ခံခြင်းဖြင့် ကြိုတွေ့ရနိုင်သော အကျိုးဆက်များကို အသိပေးရမည်။ ၃) ပြည်နယ်များအတွက် ဖက်ဒရယ် ထောက်ပံ့ငွေသည် ပြည်ထောင်စုအကျိုးစီးပွားနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိပါက ထောက်ပံ့ငွေ သတ်မှတ်ချက်များ၏ တရားဝင်မှုကို ပယ်ဖျက်နိုင်သည်။ ၄) ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်သည် အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ချိုးဖောက်ပါက ပြည်ထောင်စုလွတ်တော်မှ ခွင့်ပြုမည်မဟုတ်ပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အဆိုပါ ကန့်သတ်ချက်များနှင့်အညီ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကျင့်သုံးရသည်။

ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ရှင်းလင်းတိကျသော ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ပြည်နယ်အများစု၏ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံများထဲတွင် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်များသည် ပြည်သူလူထုအတွက် ဖြစ်ရမည်ဟုသာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား သီးခြားအပ်နှင်းထားသည့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (ဝင်ကြေးထုတ်ဝေခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအပါအဝင်) ကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခွင့် မရှိပေ။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် - ၁၀ အရ ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား အပ်နှင်းထားခြင်းမရှိသည့် အာဏာများအားလုံးကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်ဟု ပါရှိသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိုးချဲ့နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကို ဖွင့်ထားပေးသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇယား (၄) အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် လက်တွေ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း

ဥပဒေပြုတာဝန် (တရားဝင်) (Legislative Responsibility) De jure	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း (Public service)	လက်တွေ့ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း (Actual allocation of function) De facto
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	အဆင့်မြင့်ပညာရေး (Higher education)	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	မူလတန်း/အလယ်တန်းပညာရေး (Primary/Secondary education)	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်	ကာကွယ်ရေး (Defence)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ရဲလုပ်ငန်း (Police)	ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	မီး (Fire)	ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	(ဘဝ) ပြုပြင်ရေး (Corrections)	ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ကျန်းမာရေး/ဆေးရုံ	ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	အစိုင်အခဲအညစ်အကြေး (Solid waste)	ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ရေနုတ်မြောင်း (Sewerage)	ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ရေ (Water)	ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်	စာတိုက်လုပ်ငန်း (Postal service)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပန်းခြံနှင့် အပန်းဖြေစခန်းများ (Parks and Recreations)	ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ဟိုင်းဝေးလမ်းမကြီးများ (highways)	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p351

ဇယား (၅) လုပ်ငန်းအလိုက် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်များ (ရာခိုင်နှုန်း)

လုပ်ငန်း (Function)	ဖက်ဒရယ် (Federal)	ပြည်နယ် (သို့) ခရိုင် (State or Provincial)	ဒေသန္တရ (Local)	အားလုံး (All)
ကာကွယ်ရေး (Defence)	၁၀၀.၀	၀	၀	၁၀၀
အတိုးနှုန်း (Interest)	၆၅.၇	၁၃.၈	၂၀.၅	၁၀၀
အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး (General administration)	၄၀.၀	၂၅.၉	၃၄.၁	၁၀၀
ဥပဒေနှင့် အမိန့်နာခံမှု (Law and order)				၁၀၀
စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Economic services)				၁၀၀
လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Social Services)				၁၀၀
ကျန်းမာရေး (Health)	၆၆.၈	၁၄.၅	၁၈.၇	၁၀၀
ပညာရေး (Education)	၄.၄	၂၆.၄	၆၉.၂	၁၀၀
အမတော်ကြေး (Subsidies)				၁၀၀
စုစုပေါင်း (Total)	၄၅.၇	၂၄.၄	၂၉.၉	၁၀၀
ဒေသန္တရပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ (Local Public Services)*	၈.၇	၂၇.၀	၆၄.၂	၁၀၀

“ဒေသန္တရပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ” တွင် မူလတန်းနှင့် မူကြိုပညာရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ဆေးရုံ၊ မြို့ပြဟိုင်းဝေးလမ်းများ၊ မြို့ပြပို့ဆောင်ရေး၊ သောက်ရေနှင့် ရေနုတ်မြောင်း၊ အမှိုက်သိမ်းဆည်းရေး၊ လျှပ်စစ်မီးပေးဝေရေး၊ မီးဘေးကာကွယ်ရေး၊ ငြိမ်ဝပ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး၊ ရဲလုပ်ငန်းတို့ ပါဝင်သည်။

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p352

၆.၁.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

အစိုးရ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများတွင် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း (အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများ သတ်မှတ်ခြင်း) ၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတို့အပြင် အခွန်ဝင်ငွေခွဲဝေမှုများကိုလည်း ခွဲခြားသိရှိ ထားရန် အရေးကြီးသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များအပေါ် စည်းကြပ်ခွင့် ရှိကြပြီး ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်သည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ ပြဋ္ဌာန်းချက်များပေါ် မူတည်ပြီးကွဲပြားသွားသည်။ (ဇယား-၆ ရှု) အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ (ဇယား-၇ ရှု) ကို သီးခြားအခွန်အာဏာများနှင့် ထပ်တူပြုအခွန်အာဏာများ ဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြားအခွန်အာဏာ များတွင် အကောက်ခွန်၊ လက်ဆောင်ခွန်နှင့် လုပ်ငန်စာခွန်တို့ ပါဝင်ပြီး ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ သီးခြားအခွန်အာဏာ များတွင် အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ခွန်တို့ ပါဝင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ထပ်တူပြုအခွန်အာဏာများတွင် ဝင်ငွေခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်နှင့် အိမ်ခြံမြေခွန်တို့ပါဝင်ပြီး ပြည်နယ် အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ ထပ်တူပြုအခွန် အာဏာများတွင် ဝင်ငွေခွန်၊ ရောင်းဝယ်ခွန်နှင့် ယစ်မျိုးခွန်တို့ ပါဝင်သည်။

ဇယား (၆) အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု

	သတ်မှတ်ခြင်း		အခွန်ကောက်ခံခြင်း နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း	အခွန်ငွေဝေစု (ရာခိုင်နှုန်း)	
	အခွန်အခြေခံ	အခွန်နှုန်းထား		ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ် ဒေသန္တရ အားလုံး
ဖက်ဒရယ်					
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၁၀၀
ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေ	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၁၀၀
ဓာတ်ဆီ ^၁	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၁၀၀
ပြည်နယ်/ခရိုင်^၂					
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
ရောင်းဝယ်ရေး	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
ဓာတ်ဆီ	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
အိမ်ခြံမြေပစ္စည်း	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀
မော်တော်ယာဉ်လိုင်စင်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
အရက်/ဆေးရွက်ကြီး	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
အသုံးပြုခ	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀
ဒေသန္တရ^၃					
အိမ်ခြံမြေပစ္စည်း	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀
ရောင်းဝယ်ရေး	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀
ယစ်မျိုး	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀
အသုံးပြုခ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၁၀၀

- ၁။ ထောက်ပံ့ငွေများမှတစ်ဆင့် မျှဝေခြင်း
- ၂။ ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီ၏ ဥပဒေများမှတစ်ဆင့် မျှဝေခြင်း
- ၃။ ပြည်နယ်အလိုက် ကျင့်သုံးမှု မတူညီခြင်း

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p354

ဇယား (၇) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် အခွန်အမျိုးအစားများ

ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်	တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်	တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်
ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်
လူမှုရေးအာမခံ (လုပ်ခလစာခွန်)	အိမ်ခြံမြေခွန်	အိမ်ခြံမြေခွန်
ယာဉ်မျိုးခွန်	အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်	အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်
အိမ်ခြံမြေနှင့် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာခွန်	မော်တော်ဓာတ်ဆီရောင်းရခွန်	မော်တော်ဓာတ်ဆီရောင်းရခွန်
အကောက်ခွန်နှင့် အဖိုးအခများ	ဆေးရွက်ကြီးထုတ်ကုန်ရောင်းရခွန်	ဆေးရွက်ကြီးထုတ်ကုန်ရောင်းရခွန်
	အရက်ရောင်းရခွန်	အရက်ရောင်းရခွန်
	မော်တော်ယာဉ်နှင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ခွန်	မော်တော်ယာဉ်နှင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ခွန်
	အခြား	အခြား

Source: Gianluigi Bizioli, Claudio Sacchetto, "Tax Aspects of Fiscal Federalism, A Comparative Analysis", Nov 2011, Ch2

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်သော (ဝင်ငွေများစွာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော) အခွန်များ (ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်များ) အပေါ် စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပြင် ပြည်နယ်အစိုးရများကိုလည်း ပေးထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်သည် ဝင်ငွေခွန်အပေါ်တွင် အများဆုံး မှီခိုနေရသည်။ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအခွန်ရငွေ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်နိုင်ငံလုံးစုစုပေါင်းဝင်ငွေခွန်ရငွေ၏ (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းကိုလည်းကောင်း ကိုယ်စားပြုသည်။ ပြည်နယ်များသည် ဝင်ငွေခွန်အပြင် အထွေထွေရောင်းဝယ်ခွန်များမှလည်း ဝင်ငွေများစွာ ကောက်ခံရရှိသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် ဖြန့်ကျက်မှုသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ဖြန့်ကျက်မှုများထက် ပိုများသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရ အခွန်ဝင်ငွေအားလုံး၏ လေးပုံသုံးပုံနီးပါးကို ပစ္စည်းခွန်များမှ ရရှိသဖြင့် ပစ္စည်းခွန်သည် ဒေသန္တရအစိုးရများအတွက် ဝင်ငွေအမြင့်ဆုံးရစေသော အခွန်အရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အစိုးရအဖွဲ့များသည် အခွန်များကို စည်းကြပ်ကောက်ခံရာတွင် အခွန်စနစ်အမျိုးမျိုး (အခွန် အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်မှုအမျိုးမျိုး) ကျင့်သုံးကြပြီး ထိုမတူညီသော အခွန်စနစ်များကို စနစ်တကျ စည်းဝါး ညီစေသည့်အစီအစဉ် (formal tax harmonization) မရှိပါ။ သို့ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ သည် ဖွဲ့စည်းပုံအရ သီးခြား လွတ်လပ်သော အခွန်အာဏာများရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်ဖွဲ့စည်းပုံများသည် အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်မှုရှိသည်။ အချို့သော ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်စနစ်ကို လွတ်လပ်စွာ ရေးဆွဲချမှတ် ကြသော်လည်း အချို့သော ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်အချို့ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံရာတွင် ဖက်ဒရယ်အခွန် အခြေခံများကို ယူထားသည့်အပြင် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဖက်ဒရယ်အခွန်နှုန်းထားများအတိုင်း ကောက်ခံကြသည်။ ဥပမာ - ပြည်နယ် (၃၇) ခု သည် ၎င်းတို့၏ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် အခြေခံအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို အသုံးပြုလာကြသည်။ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန်အပေါ် ပြည်နယ်ဝင်ငွေခွန် ထပ်ကောက်ခံခြင်း (တစ်နည်းအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန်စနစ်ဖြင့် ကောက်ခံရရှိလာသော ဝင်ငွေခွန်ရငွေများအပေါ် ရာခိုင်နှုန်းတစ်ခုဖြင့် ကောက်ခံခြင်း - piggybacking) ကို ခွင့်ပြုထားသော်လည်း မည်သည့် ပြည်နယ်မှ ထိုနည်းကို မရွေးချယ်ကြပေ။ ထို့ပြင် အချို့သော ပြည်နယ်များသည် အခွန်ကောက်ခံရာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။ အခွန်ဥပဒေလိုက်နာမှုကဲ့သို့သော အချက်အလက်များမျှဝေရန် အခြားပြည်နယ်များနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုကြသည်။

အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဌာန်းချက် (၅) ခုနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိရမည်။ ထိုပြဌာန်းချက်များမှာ ၁) ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အခွန်၊ အကောက်ခွန်၊ သွင်းကုန်ခွန်နှင့် ယာဉ်မျိုးခွန်တို့ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်အာဏာရှိသည်။ ၂) ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် မည်သည့်ပြည်နယ် ပို့ကုန်များအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခွင့် မရှိပါ။ ၃) ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်များသည် အမေရိကန် နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် တပြေးညီဖြစ်ရမည်။ ၄) လူဦးရေအရ ပြည်နယ်များနှင့်မျှဝေခြင်း မပြုသော မည်သည့်တိုက်ရိုက် ခွန်မှ စည်းကြပ်ခွင့် မရှိပါ။ ၅) ဘဏ္ဍာရေးမူကြမ်းများအားလုံးသည် အောက်လွှတ်တော် (House of Represent-

tatives) မှ တစ်ဆင့် ဆင်းသက်လာရမည်။ ထို့အပြင် ပုဒ်မ - ၅ အရ "ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း" ပြဌာန်းချက်ဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်အာဏာများကို လျော့ရဲစွာ ကန့်သတ်ထား သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုနည်းတူ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အခွန်အာဏာများကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပုံထဲပါ ပြဌာန်းချက် (၂) ခုဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်များမှာ ၁) ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှုများ (interstate commerce) အပေါ် ပြည်နယ်များက ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မပြုရန် တားမြစ်ထားသည်နှင့် ၂) နိုင်ငံ တကာကုန်သွယ်မှုများ (international trade) အပေါ် ပြည်နယ်များမှ အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ထားသည်။^{၃၀}

၆.၁.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများသည် ပုံမှန်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေသည်။ ပြည်နယ် တစ်ခုစီ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (fiscal capacity)၊ သဘာဝသယံဇာတကြွယ်ဝမှု (natural resource endowment) နှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့် (economic status) ပေါ်မူတည်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများသည် ပြည်နယ်အလိုက် ကွဲပြားသွားသည်။ နိုင်ငံအတွင်း ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ ရှိနေပြီး အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများမှာ အလွန်မြင့်မားနေသည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (တစ်နည်းအားဖြင့် အခွန် ကောက်ခံနိုင်စွမ်း) မတူညီကြသဖြင့် ပြည်နယ်များသည် တစ်ပြေးညီအခွန်နှုန်း တစ်ခုဖြင့် အခွန်ကောက်ခံပြီး မှုတသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ထို့ပြင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ အတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများကို ၎င်းတို့၏ အခွန်အရင်းအမြစ် တစ်ခုတည်း ဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိကြသဖြင့် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများကို မှီခိုအားထားရသည်။ အချို့သော ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများကို အလွန်အကျွံမှီခိုနေရပြီး အချို့သော ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေ အနည်းငယ်ကိုသာ ရယူကြသည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်အာဏာများကို (အခွန်နှုန်းတိုးခြင်း သို့မဟုတ် အခွန်အခြေခံချဲ့ခြင်းဖြင့်) အတိုး အလျော့ပြုခွင့်ရှိသော်လည်း ကန့်သတ်ချက်များ ပါလေ့ရှိသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေအပေါ် အနည်းနှင့်အများ မှီခို အားထားနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မှီခိုအားထားနေရမှုများသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှုများကို အားနည်းစေနိုင်သည်ကို ပြည်နယ်အများစုက သိရှိနားလည်ကြသော်လည်း လက်တွေ့ တွင် ဘဏ္ဍာရေးအရ အမှီအခိုကင်းသော ပြည်နယ်သည် အလွန်ရှားပါသည်။

၆.၁.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် တိုက်ရိုက်ဘဏ္ဍာရေးညီမျှမှုအစီအစဉ်များ (direct fiscal equalization scheme) ချမှတ်ထားခြင်း မရှိပေ။ ယင်းအစား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပေးမှုအများစုမှာ သတ်မှတ်ချက်များပါသော ဒေါင်လိုက် ထောက်ပံ့ ငွေ (ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များသို့ ချပေးသည့် ထောက်ပံ့ငွေများ) (conditional vertical transfers) ဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အထူးထောက်ပံ့ငွေ အစီအစဉ်အပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ် များ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အိမ်ရာနှင့် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးစသည့် ကဏ္ဍများကို မြှင့်တင်ပေးရန် ရည်ရွယ် လျက် ပြည်နယ်အား ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးလေ့ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများသည် အဓိက အားဖြင့် အမျိုးအစား (၂) မျိုး ရှိသည်။ ပထမတစ်မျိုးမှာ စီမံကိန်းထောက်ပံ့ငွေ (project grants) ဖြစ်ပြီး သတ်မှတ် ကာလတစ်ခုအတွင်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် စီမံကိန်းတစ်ခုခုအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ ပုံသေနည်းထောက်ပံ့ငွေများ (formula grants) ဖြစ်ပြီး ဝင်ငွေ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု နှုန်းနှင့် လူဦးရေစသည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့မှုများကို ရည်ညွှန်းသည်။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများသည် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်တစ်ခုခုအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေ အားလုံးထက် စုစုပေါင်းလိုငွေ၏ အချိုးအစား တစ်ခုကိုသာ ပံ့ပိုးပေးခြင်းမျိုးလည်းရှိသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် သတ်မှတ်ချက်များ မပါသလောက် နည်းသော ထောက်ပံ့ငွေများ (block grants) ကိုလည်း ပြည်နယ် များအတွက် ချပေးသည်။

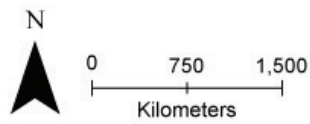
၃၀ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ထိန်းကြောင်းမှုအာဏာကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ပေးအပ်ထားပြီး ပြည်နယ် များအကြား ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံနိုင်သော နယ်မြေများကို ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြင့် ပြည်နယ်သားမဟုတ်သူများအပေါ် ပြည်နယ်များမှ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။

၆.၂။ ကနေဒါနိုင်ငံ

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရနယ်မြေများ

ကနေဒါနိုင်ငံသည် အမေရိကန်နိုင်ငံကဲ့သို့ပင် သက်တမ်းရှည်သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ပါဝင်သော အုပ်ချုပ်မှုအဆင့် (၃) ဆင့်တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်ပြီး ပြည်နယ် - Province (၁၀) ခုနှင့် နယ်မြေ - Territory (၃) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံသည် အမေရိကန်နိုင်ငံကဲ့သို့ပင် သက်တမ်းရှည်သော (နှစ်ပေါင်း ၁၃၀ ကျော်) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ တစ်ခုဖြစ်သည်။^{၃၀} ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ပါဝင်သော အုပ်ချုပ်မှုအဆင့် (၃) ဆင့်တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်ပြီး ပြည်နယ် (province) (၁၀) ခုနှင့် နယ်မြေ (territories) (၃) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။^{၃၂} ဒေသန္တရ အဆင့်အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ် အဆင့်အစိုးရများကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပိုအားထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိသဖြင့် ပြည်နယ်မှထပ်ဆင့်လွှဲအပ်သည့် အာဏာများကိုသာ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မူလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဗြိတိန်သျှပါလီမန်၏ သာမန် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်တည်လာခဲ့သည်။ ဗြိတိန်၏ ဒိုမီနီယမ်ကနေဒါ (Dominion Canada) ကို မူလအစတွင် ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း (Confederation) အဖြစ် စီရင်စု (၅) ခု (ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မူလပြည်နယ် (၄) ခုနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ) တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။^{၃၃} အစပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရလက်ထဲတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုရှိပြီး ပြည်နယ်အစိုးရလက်ထဲတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနည်းသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပို၍နှစ်သက် ကြသော်လည်း နောက်ပိုင်း၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုနည်းသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ တဖြည်းဖြည်း ကူးပြောင်းလာခဲ့သည်။^{၃၄}

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအသတ်ရှိသည့် ဝက်မင်နင်စတာ၏ ၁၉၃၁ ခုနှစ် ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေတစ်ခုမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ပြင်ဆင်ခွင့်ရသည့် ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှသည် ပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အပြည့်အဝပေးထားသည့် ၁၉၈၂ ခုနှစ် ကနေဒါအက်ဥပဒေ (Canada Act) ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့သည်အထိ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်ရှားသော ဖွဲ့စည်းပုံပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၃၁ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံသည် ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်မှုအချို့ ရှိခဲ့သည်။
- ၃၂ ပြည်နယ်နှင့် နယ်မြေများတွင် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် နယ်မြေဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများမရှိပါ။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် (a federal parliament) နှင့် ပြည်နယ်နှင့် နယ်မြေတစ်ခုစီတို့တွင် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့ (a legislature) တို့ ရှိသည်။
- ၃၃ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မူလပြည်နယ် (၄) ခုမှာ Quebec, New Brunswick, (Illll) တို့ဖြစ်သည်။ Quebec သည် ပြင်သစ်စကားကို ပြောများ ပြီး ကျန်ရှိသော ပြည်နယ်များတွင် အင်္ဂလိပ်စကားပြောကြသည်။ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်စာသည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ တရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာ စကားဖြစ်သည်။
- ၃၄ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ မူလပြည်နယ် (၄) ခုက British North America Act ထုတ်ပြန်ပြီး ဒိုမီနီယမ်ကနေဒါကို ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။

- ၁) လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးချာတာ (the Charter of Rights of Freedoms) - နိုင်ငံသားများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးချာတာဖြင့် ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်ဥပဒေ များသည် ချာတာကို လေးစားလိုက်နာမှု ရှိရမည်။
- ၂) သဘာဝသယံဇာတဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များ၏ ထပ်တိုးလုပ်ပိုင်ခွင့်များ (Additional provincial powers over natural resources) - ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေအတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် သယံဇာတဝင်ငွေခွဲဝေခွင့်များကို ပေးအပ်ထားသည်။
- ၃) ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုအစီအစဉ်များ (Fiscal Equalizations) - ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များအကြား အရင်းအမြစ်များပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးပေးရန် ပြည်နယ်များအတွက် သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ ချပေးသည်။

၆.၂.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံကဲ့သို့ပင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် တိကျရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော်လည်း တရားရုံးများက ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် အခွန်အာဏာများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရရှိရေးကို အလေးပေးသည့် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ထုတ်ပြန်ပေးလေ့ ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၆ (က) အရ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး ကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံတစ်ဝန်း လုံလောက်စွာ ရရှိရေးနှင့် အခွင့်အရေးတန်းတူ ရရှိရေးတို့အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရတို့ကို ပူးတွဲအသုံးစရိတ်တာဝန်များ အပ်နှင်းထားသည်။ ထိုတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများကို ပြည်နယ်များအား ချပေးခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအဆင့်ကို ထိန်းညှိပေးသည်။ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများအပေါ် မှီခိုနေရမှု နည်းလာလေလေ ဖက်ဒရယ် အစိုးရကသာ ဆုံးဖြတ်သွားသည့် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များ သည် နိုင်ငံရေးအရ အများလက်ခံနိုင်မှု လျော့နည်းလာလေလေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ် နှစ်ခုလုံး သဘောတူညီမှုသာ ဆောင်ရွက် သွားရန် အဆိုပြု ထားသည့် လူမှုရေးပေါင်းစည်းမှုမူဘောင်သဘောတူညီချက် (Social Union Framework Agreement) ကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ညှိနှိုင်းခဲ့သည်။ ပြည်နယ် (၁၀) ခုအနက် ပြည်နယ် (၉) ခုက ပြည်နယ်များ၏ သီးသန့် လုပ်ပိုင်ခွင့် နယ်မြေအတွင်း ဖက်ဒရယ်အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို သင့်လျော်သော ကန့်သတ်ချက်ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်သွားပါက ဖက်ဒရယ်အသုံးစရိတ်အာဏာများကို ပြည်နယ်များက အသိအမှတ်ပြုသွားမည်ဟု ထိုသဘောတူညီချက်တွင် ပါရှိသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် “ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ကောင်းမွန်သော အစိုးရ (peace, order and good government)” အတွက် လိုအပ်သလို ဥပဒေပြုခွင့် ရှိသည်။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုခွင့်ကိုလည်း တာဆီးပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ထိုအာဏာကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ကြွင်းကျန်အာဏာ (တစ်နည်းအားဖြင့် မည်သည့်အစိုးရ အဖွဲ့ကိုမှ ပေးအပ်ထားခြင်းမရှိသော အာဏာ) များကို ပြည်နယ်များအား ပေးအပ်ထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အစိုးရအဖွဲ့ များအား ပေးအပ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို အောက်ပါဇယား (ဇယား - ၈) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ကနေဒါ နိုင်ငံ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေမှု (division of powers) သည် အကောင်းဆုံး အလေ့အထအခြေခံမူများ (best-practice principles) နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးအပေါ် လွှမ်းခြုံသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရအားလည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် လွှမ်းခြုံသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ပြည်နယ်များအားလည်းကောင်း တာဝန်ပေးထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများတွင် လုံခြုံရေး၊ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု၊ ငွေကြေးနှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ နိုင်ငံတကာ ရေကြောင်းလမ်းများ၊ အလုပ်လက်မဲ့အာမခံ၊ ဒေဝါလီခံရမှုနှင့် ကွာရှင်းမှုများ ပါဝင်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ သီးခြား လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ မျှဝေ ယူကြသည့် ထပ်ထူပြုအာဏာများတွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် အဆင့်မြင့် ပညာရေးတို့ပါဝင်သည်။

ဇယား (၈) ကနေဒါအစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ

(Legislative Responsibility and actual provision of services by different orders of government)

ဥပဒေပြုတာဝန်(ဥပဒေအရ) Legislative responsibility (de jure)	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း Public service	အမှန်တကယ်လုပ်ငန်းတာဝန် ခွဲဝေခြင်း (လက်တွေ့အရ) Actual allocation of function (de facto)
F	ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (Trade and Commerce)	F
F	အလုပ်လက်မဲ့အာမခံလုပ်ငန်း (Unemployment insurance)	F
F	ဘဏ်လုပ်ငန်းနှင့် ငွေကြေးစနစ် (Banking and currency)	F
F	စာတိုက်လုပ်ငန်း (Postal Service)	F
F	သန်းခေါင်စာရင်းနှင့် စာရင်းအင်း (Census and statistics)	F
F	ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေး (Defense and foreign affairs)	F
F	ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကမ်းလွန်လုပ်ငန်း (Shipping and offshore)	F
F	ဒေဝါလီခံခြင်း (Bankruptcy)	F
F	ဒီဇိုင်းမူပိုင်ခွင့်နှင့် ကူးယူဖြန့်ချိခွင့် (Patents, copyrights)	F
F	အင်ဒီယန်းလူမျိုးများ (Indians)	F
F	နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း (Citizenships)	F
F	လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့်လင်မယားကွာရှင်းခြင်း (Marriage and divorce)	F
F	ရာဇဝတ်မှုနှင့် တရားမမှုများ (Criminal Law and Penitentiaries)	F
F and P	ပင်စင်များ (Pensions)	F and P
F and P	လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး (Immigration)	F
F and P	စိုက်ပျိုးရေး (Agriculture)	F and P
P	တရားရေးကဏ္ဍလုပ်ငန်းများ (Administration of justice)	P
P	နိုင်ငံသားနှင့် ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများ (Civil and property rights)	P
P	ပြည်သူပိုင်မြေနှင့်သဘာဝသယံဇာတ (Public Lands and natural resources)	P
P	ကျန်းမာရေး (Health)	P
P	လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း (Licensing)	P
P	မြူနီစီပယ်/စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့အစည်းများ (Municipal institutions)	P
P	ကုမ္ပဏီအသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း (Incorporation of companies)	P
P	ဒေသန္တရဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ (Local services)	L
P	ပညာရေး (Education)	P and L
P	လူမှုဖူလုံရေး (Social welfare)	P and L

Source: *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p103*

ဇယား (၉) ကနေဒါအစိုးရအဖွဲ့အသီးသီးအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများ

(Tax assignment for various orders of government)

	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း (Determination of)		အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (Tax collection and administration)
	အခြေခံ (Base)	နှုန်းထား (Rate)	
ဖက်ဒရယ်အစိုးရ (Federal)			
ဝင်ငွေခွန် (Income tax)	F	F	F
စားသုံးခွန် (Consumption tax)	F	F	F
လုပ်ခလစာအခွန် (Payroll tax)	F	F	F
အသုံးပြုသူပေးရသည့် အခကြေးငွေ (User fees)	F	F	F
ပြည်နယ်အစိုးရ (State or provincial)			
ဝင်ငွေခွန် (Income tax)	F	P	F
စားသုံးခွန် (Consumption tax)	P	P	F and P
လုပ်ခလစာအခွန် (Payroll tax)	F	P	F
သဘာဝသယံဇာတအခွန် (Resource tax)	P	P	P
ကျန်းမာရေး အာမခံ (Health premium)	P	P	P
အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းအခွန် (Property tax)	P	P	P
အသုံးပြုသူပေးရသည့် အခကြေးငွေ (User fees)	P	P	P
ဒေသန္တရအစိုးရ (Local)			
အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းအခွန် (Property tax)	P	L	P
အသုံးပြုသူပေးရသည့် အခကြေးငွေ (User fees)	L	L	L

F= ဖက်ဒရယ်/ပြည်ထောင်စုအစိုးရ (Federal), P = ပြည်နယ်အစိုးရ (Provincial or State), L = ဒေသန္တရအစိုးရ (Local)

အရင်းအမြစ်။ ။ *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p105*

၆.၂.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအား အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပေးအပ်ထားသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရများတွင်လည်း အခွန်အာဏာအချို့ရှိပြီး ထိုအခွန်အာဏာများသည် ပြည်နယ် ဥပဒေများမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အခွန်အားလုံးနီးပါးကို စည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့် ရှိသည်။ ပြည်နယ်များသည် "တိုက်ရိုက်ခွန်" ကို အဓိကကောက်ခံပြီး "လိုင်စင်ကြေး" ကို အရံအဖြစ် ကောက်ခံသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများကို (ဇယား - ၉ ရှု) ကြည့်လျှင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးသည် အဓိက အခွန်များ (ဥပမာ- ဝင်ငွေခွန်၊ စားသုံးခွန်၊ လုပ်ခလစာခွန်နှင့် အသုံးပြုခ) ကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အခွန်စနစ် (အခွန် ဖွဲ့စည်းပုံ) များဖြင့် စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ရှိကြသဖြင့် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ကိုယ်စီရှိကြသည်။ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစည်းကြပ်ခွင့် မရှိသည့် အခွန်အခြေခံအချို့အပါအဝင် အခွန် အခြေခံ အားလုံးနီးပါးကို ရရှိထားသည်။ ပြည်နယ်အားလုံးသည် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်၊ လုပ်ခ လစာခွန်၊ အရက်နှင့် ဆေးရွက်ကြီး ကဲ့သို့သော ယစ်မျိုးခွန်နှင့် ရေနံထွက်ပစ္စည်းအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန်တို့ အပါအဝင် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတနှင့် အမြတ်ခွန်တို့ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် သဘာဝသယံဇာတနှင့် အိမ်ခြံမြေခွန်ကလွဲပြီး ပြည်နယ်များ ကောက်ခံသည့် အခွန်များစွာကိုလည်း ကောက်ခံသည်။

အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁) ကိုယ်စားပြုမှုရှိသော အခွန်များကိုသာ ကောက်ခံရေးအတွက် ကောက်ခံမည့် အခွန်များကို ဥပဒေပြုပြင်ရေး သွားရန် (democratic taxation)၊ ၂) ကနေဒါနိုင်ငံအတွင်း ကုန်စည်များ လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းနိုင်ရေးအတွက် ပြည်တွင်း အကောက်ခွန်များ ကောက်ခံခြင်း မပြုရန် (no internal custom duties) ၊ ၃) အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အိမ်ခြံမြေ ခွန်များ ကောက်ခံခြင်း မပြုရန် (no inter-governmental taxation) နှင့် ၄) အစိုးရအဖွဲ့များသည် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို လွှဲအပ်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုသာ လွှဲအပ်ရန် (delegation) တို့ဖြစ်သည်။ ထိုကန့်သတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်စနစ်များကို စိတ်ကြိုက်ကျင့်သုံးခွင့်နှင့် ဖက်ဒရယ် - ပြည်နယ်အခွန်စည်းဝါးညီရေး အစီအစဉ်များတွင် လွတ်လပ်စွာပါဝင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်အချို့သော ပြည်နယ် များသည် အခွန်အချို့အတွက် အခွန်စည်းဝါးညီရေးအစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်ကြသော်လည်း အချို့သော ပြည်နယ် များသည် ထိုအစီအစဉ်များတွင် မပါဝင်ဘဲ ၎င်းတို့အစီအစဉ် (ကိုယ်ပိုင်အခွန်စနစ်များ) ဖြင့် အခွန်များကို စည်းကြပ် ကောက်ခံသည်။ ဥပမာ - ခေးဘက်ပြည်နယ် (Quebec) သည် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် ကော်ပိုရိတ် ဝင်ငွေခွန်များကို စည်းဝါးညီအစီအစဉ်များတွင် မပါဝင်ပေ။ ခေးဘက်ပြည်နယ်ကဲ့သို့ပင် အယ်ဘာတာပြည်နယ်နှင့် အွန်တာရီယို ပြည်နယ်တို့သည် ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန် ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (corporate tax collection agreements) ကို^{၃၅} ချုပ်ဆိုခြင်းမပြုဘဲ ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်ဖြင့် ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံ ကြသည်။ ထို့ပြင် တန်ဖိုးဖြည့်ခွန် (VAT) နှင့် ပတ်သက်၍ ခေးဘက်ပြည်နယ်သည် ခေးဘက်ပြည်နယ်အတွက်အပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက်လည်း တန်ဖိုးဖြည့်ခွန်ကောက်ခံပေးသည်။ အခြားပြည်နယ်များသည်လည်း ခေးဘက် ပြည်နယ်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသော်လည်း ထိုသို့ရွေးချယ်ခြင်း မပြုကြပေ။

ဒေသန္တရအစိုးရသည် ၎င်းတို့၏ ဒေသန္တရဆိုင်ရာ တာဝန်များ (ဒေသန္တရရေလုပ်ငန်း၊ ရေ၊ ရေနတ်မြောင်းနှင့် အမှိုက်၊ လမ်းများနှင့် အပန်းဖြေစခန်းများ) အတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများအတွက် ပစ္စည်းခွန်(အိမ်ခြံမြေအပါအဝင်) နှင့် အသုံးပြုခများကို အဓိကအားထားပြီး ထိုအခွန်အခနှုန်းထားများကို လွတ်လပ်စွာ သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်အားလုံးသည် ပစ္စည်းခွန်များကို အခွန်စည်းဝါးညီအောင် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပစ္စည်းခွန် အခြေခံသည် ပစ္စည်းများ၏ဈေးကွက် တန်ဖိုးဖြစ်ပြီး စံနှုန်းအကဲဖြတ်မှုတို့ကို အသုံးပြုပြီး သတ်မှတ်သည်။ ပြည်နယ် အများစုသည် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (အထူးသဖြင့် ပစ္စည်းခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်း) ကို သာတူညီမျှစေသည့် စနစ်များ ရှိကြသည်။

၃၅ ထိုစာချုပ်အရ သက်ဆိုင်ရာအခွန်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရအဖွဲ့က ကောက်ခံပေးပြီး အခွန်ရငွေများကို စာချုပ်တွင် ပါဝင်သော ပြည်နယ်များအား ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ပါဝင်သော ပြည်နယ်များ၏ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်များကို ကောက်ခံရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်အခြေခံကို ယူပြီး ပြည်နယ်များ၏ အခွန်နှုန်းထားများဖြင့် ကောက်ခံပေးသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ကောက်ခံသော အခွန်အချို့နှင့်ပတ်သက်၍ ထိုအခွန်ရငွေများကို ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း အချို့အတွက် အသုံးပြုရန် ကြိုတင်လျာထားသည်/ သတ်မှတ်ထားသည်။ ဥပမာ - လုပ်ခလစာခွန်များကို တစ်ခါ တစ်ရံတွင် လူမှုရေးအာမခံအစီအစဉ်အချို့ (ပင်စင်၊ အလုပ်လက်မဲ့အာမခံ) တွင် အသုံးပြုရန်လျာထားပြီး တစ်ခါတစ်ရံ တွင် အထွေထွေဘဏ္ဍာငွေများကို အားဖြည့်ပေးရန်အတွက် အသုံးပြုသည်။ ထို့ပြင် ပစ္စည်းခွန်အချိုးစားတစ်ခုကို လည်း ပညာရေးကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးရန်အတွက် လျာထားလေ့ရှိသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အခွန် အချို့ကို ယခင်ကောက်ခံခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ကောက်ခံခြင်းမပြုတော့သည့် အခွန်များလည်း ရှိသည်။ ဥပမာ - အမွေခွန်ကို ပြည်နယ်များက ယခင်ကောက်ခံခဲ့သော်လည်း ပြည်နယ်များအကြား (အခွန်နှုန်းထား လျှော့ပေါ့ ကောက်ခံသည့်) အခွန်ပြိုင်ဆိုင်မှု အကျိုးဆက်များကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် ကောက်ခံခြင်း မရှိတော့ပေ။

၆.၂.၃။ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များသည် အခြားသောဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ပြည်နယ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်နှင့် အခွန်အာဏာများ ပိုရှိကြသော်လည်း ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုနှင့် အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု စသည့် ဘဏ္ဍာရေးပြဿနာနှစ်မျိုးလုံးရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များစွာ ရှိသော်လည်း ထိုအာဏာများသည် ပြည်နယ်များအတွက် လုံလောက်မှုမရှိသေးကြောင်း ပြည်နယ်အချို့က ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ ရှိလာသည်။ ထိုမညီမျှမှုများကို ယေဘုယျအားဖြင့် နည်းလမ်း (၂) မျိုးဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အခွန်နှုန်းထားများကို လျှော့ပြီး ပြည်နယ်အခွန် နှုန်းထားများကို တိုးခြင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်၏ အခွန်အာဏာ (tax room) အချို့ကို ပြည်နယ်များအား ပေးအပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်များအတွက် ဖက်ဒရယ် လွှဲပြောင်းငွေပမာဏ တိုးမြှင့်ပေးခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့် နည်းလမ်းက ပိုသင့်တော်သည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်နယ်များအကြား သဘောထားကွဲလွဲကြသည်။ အချို့သော ပြည်နယ်များ (ဥပမာ - ခေးဘက်နှင့် အာဘာတာ) က ဖက်ဒရယ်အခွန်အာဏာအချို့ ပေးအပ်ခြင်းနည်းလမ်းကို ပိုလိုလားကြသော်လည်း အချို့သောပြည်နယ်များ (ဥပမာ - အတ္တလန္တိတ်ဒေသ ပြည်နယ်များ) က ဖက်ဒရယ် လွှဲပြောင်းငွေပမာဏ တိုးပေးခြင်းနည်းလမ်းကို ပိုလိုလားကြသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း မြင့်မားမှုအကျိုးဆက်များကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များ၏ စီးပွားရေးကွာဟချက်များကြောင့်လည်းကောင်း ပြည်နယ်များအကြား အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှု အလွန်များလာသည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ စုပုံနေသည့် အွန်တာရီယိုပြည်နယ်နှင့် သဘာဝ သယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝသည့် အာဘာတာပြည်နယ်တို့သည် အခြားသော ပြည်နယ်များနှင့် စီးပွားရေးအရ အလွန် ကွာဟနေသည်။ ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသဖြင့် ယင်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ၏ အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးပြဿနာကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက သာတူညီမျှရေး ပေးငွေများ/လွှဲပြောင်းငွေများဖြင့် ဖြေရှင်း လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုသည် သာတူညီမျှရေးစနစ်အပေါ် ရိုက်ခတ်မှု ရှိသဖြင့် (သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ ထပ်တိုးပေးရသဖြင့်) နောက်ပိုင်းတွင် သာတူညီမျှရေး အစီအစဉ်အတွက် ပညာရှင်အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပြီး အစီစဉ်အတွက် အကြံဉာဏ်များ ရယူခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် တဖြည်းဖြည်းတိုးပွားလာပြီး ကောက်ခံ ရရှိသော အခွန်ငွေများသည်လည်း ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်များအတွက် အချိုးအစားကြီးမားစွာ ကာမိစေနိုင်သဖြင့် ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများထက် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများက ကနေဒါနိုင်ငံ၏ အဓိကဘဏ္ဍာရေး ပြဿနာ ဖြစ်နေသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် ထိုဘဏ္ဍာရေးပြဿနာများ (ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ) သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးအကြားဝင်မှုကို လိုအပ်စေသည်။ ဖက်ဒရယ်စိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အခွန်အာဏာအချို့ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသွားရန်၊ ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုရှိရေးအတွက် ပြည်နယ်များအတွက် သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ လွှဲပေးရန်နှင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအရည်အသွေးကို ထိန်းပေးရန် လိုအပ်လာသည်။

၆.၂.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချလာသည်နှင့်အမျှ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့အသုံးစရိတ်များအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများကို ကိုယ်ပိုင်အခွန်အရင်းအမြစ်များဖြင့် အချိုးအစားကြီးမားစွာ တစ်ဖြည်းဖြည်း ဆောင်ရွက်လာကြသည်။ ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ် အားထားမှုမှာ တဖြည်းဖြည်း လျော့ကျလာသော်လည်း ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏အသုံးစရိတ်များအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား တစ်စိတ် တဒေသအားဖြင့် အားထားနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားနိုင်ရန် ခိုင်မာသည့် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ်များ (Fiscal Transfer Schemes) ချမှတ်ထားသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ပါဝင်သော နီးနှောဖလှယ်ပွဲများ (intergovernmental forums) ကျင်းပပြီး ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုကိစ္စများကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကြ သည်။ နီးနှောဖလှယ်ပွဲများမှထွက်လာသော ဆုံးဖြတ်ချက် များကို ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနက အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် (၄) ခု ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁) ကနေဒါကျန်းမာရေးလွှဲအပ်ငွေ (Canada Health Transfer)၊ ၂) ကနေဒါလူမှုရေးလွှဲအပ်ငွေ (Canada Social Transfer)၊ ၃) သာတူညီမျှရေး လွှဲအပ်ငွေ (equalization) နှင့် ၄) နယ်မြေအခြေခံ ပုံသေနည်းပေးအပ်ငွေ (Territorial Formula Financing) တို့ ဖြစ်သည်။^{၃၆} ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးလွှဲအပ်ငွေများသည် သတ်မှတ်ချက်ပါသော လွှဲပြောင်းငွေများ (conditional transfers) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များ၏ စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းတို့အပေါ် မူတည်ပြီး ချပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပြည်နယ်တစ်ခုစီ၏ ဝင်ငွေများအပေါ် မူတည်ပြီး ချပေးသည်။ ကနေဒါလူမှုရေး လွှဲအပ်ငွေသည် ပြည်နယ်များ၏ အထက်တန်းလွန်ပညာရေး၊ လူမှုရေးထောက်ပံ့မှုနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ရှေးဦးကလေးသူငယ် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ကလေးသူငယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့အတွက် လိုအပ်သော အသုံးစရိတ်များ အတွက် ပံ့ပိုးပေးသည်။ သာတူညီမျှရေးရေး လွှဲအပ်ငွေနှင့် နယ်မြေအခြေခံ ပုံသေနည်းပေးအပ်ငွေတို့သည် ပြည်နယ် နှင့် နယ်မြေတို့ကို ချပေးသည့် သတ်မှတ်ချက်မပါသော လွှဲအပ်ငွေများ (unconditional transfers) ဖြစ်သည်။ ညီမျှရေးအစီအစဉ်တွင်^{၃၇} တန်းတူညီမျှရေးပေးငွေများ (equalization payments)ကို ပြည်နယ်တစ်ခုချင်း၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းအပေါ် မူတည်ပြီးချပေးသည်။ တန်းတူ ညီမျှရေးပေးငွေပမာဏကို သတ်မှတ်ရာတွင် ပြည်နယ်အားလုံး၏ ယေဘုယျဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းကို ဖော်ထုတ်ပြီး ၎င်းကို တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အနိမ့်ဆုံး စံနှုန်းအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ထို့နောက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ယင်းစံနှုန်းအောက် ရောက်သော ပြည်နယ်များ အတွက် စံနှုန်းနှင့်နီးစပ်မှုအလိုက် တန်းတူညီမျှရေးပေးငွေများကို ချပေးသည်။ ထိုစံနှုန်းတွင် ပြည်နယ်များ၏ သယံဇာတဝင်ငွေကို ထည့်တွက်သဖြင့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေကဲ့သို့သော တန်ဖိုးမြင့်သယံဇာတဝင်ငွေ ရှိသည့် ပြည်နယ်များက ခံစားခွင့် မရှိပါ။

^{၃၆} Tuomo Virkola, "Fiscal Federalism in Four Federal Countries", 31 Oct 2014. (available at: <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-38.pdf>), accessed on 3 April 2018
^{၃၇} ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုများအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် "သင့်တင့်မျှတသော အခွန်စနစ်များနှင့် သင့်တင့်မျှတသော ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်" ရည်ရွယ်ချက် သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ (equalization payments) ကို ပြည်နယ်များအတွက် ချပေးရန် ပါရှိသည်။ (၁၉၈၂ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မခွဲ ၃၆.၂)

၆.၃။ ဂျာမနီနိုင်ငံ

ဂျာမနီနိုင်ငံသည် အစိုးရအဆင့် (၃) ဆင့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ (Bund)၊ ပြည်နယ်အစိုးရ (Lander) နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ (Germinden) ဟူ၍ အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့် (၃) ဆင့် ရှိသည်။ ဒေသန္တရ အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပ်နှင်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိသည့် ပြည်နယ်အောက်ရှိ အုပ်ချုပ်ရေးယူနစ်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်ပေါင်း (၁၆) ခု ရှိသော ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အလေးထားသော ပူးပေါင်းရေးဖက်ဒရယ်စနစ် (cooperative federalism) ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ၊ ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းများ ပါဝင်သော ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံ (Finanzverfassung) ကို ဂျာမနီဖွဲ့စည်းပုံ သို့မဟုတ် ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ (German Constitution or the Basic Law)^{၃၈} ၏ အခန်း (၁၀) တွင်^{၃၉} သီးခြား အခန်းတစ်ခုအနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများအားဖြင့် အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၆.၃.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အဓိကကျင့်သုံးပြီး ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများအပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကိုလည်း အကောင်အထည်ဖော်ပေးရသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအချို့ကိုသာ (ဥပမာ - နိုင်ငံခြားရေး၊ ဖက်ဒရယ် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ရဲလုပ်ငန်း) တိုက်ရိုက်စီမံအုပ်ချုပ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာများသည် အနည်းငယ်သာရှိသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို အလေးထား သဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို ပူးတွဲယူကြသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင် မှုအသုံးစရိတ်များအတွက် လိုအပ်သော ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများကို များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဥပဒေပြု ပေးပြီး ပြည်နယ်များက ထိုငွေများကို စီမံခန့်ခွဲပေးရသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသဖြင့် ဥပဒေကြမ်းများ ဆွေးနွေးရာတွင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ သဘော ထားများကို တင်ပြခွင့်ရှိသည်။

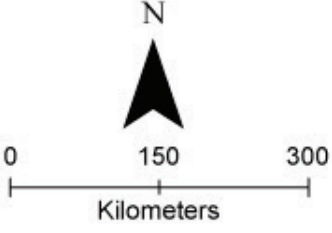
ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များ (ဇယား - ၁၀ ရှု) ကို ဥပဒေပြုခြင်း (legislation)၊ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်း (execution) နှင့် ငွေကြေးပံ့ပိုးခြင်း (expenditure) တာဝန် (၃) ရပ်အားဖြင့် ခွဲခြား လေ့လာကြည့်လျှင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်နှင့်ဒေသန္တရအစိုးရများထက် ဥပဒေပြုတာဝန်ပိုရှိသည်ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကိုသာ ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ထိုပူးတွဲအာဏာများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုးချဲ့အသုံးပြုလာသဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များသည် အကန့်အသတ်များ ရှိနေသည်။ ဥပဒေပြုတာဝန်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မှာ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းတာဝန်များသည် ဖက်ဒရယ်နှင့်ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းတာဝန်များထက် ပိုများသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်များအပြင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ ပူးတွဲတာဝန်များကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထို့ပြင် လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များအတွက်

၃၈ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် အာဏာတည်လာပြီး အရှေ့ဂျာမနီနှင့် အနောက်ဂျာမနီတို့ ပူးပေါင်းကာ ဥရောပသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာသည့်နောက်တွင် တွေ့ရသော အဓိကတိုးတက်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။
၃၉ အခန်း (၁၀) တွင် ဖော်ပြထားသော ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံသည် အခွန်ကောက်ခံခွင့်အာဏာ၊ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်ဥပဒေ များသာပါရှိပြီး အစိုးရအသုံး သို့မဟုတ် လူမှုလုံခြုံရေး ထည့်ဝင်ငွေများကဲ့သို့သော အခြားကောက်ခံငွေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အခြားအခန်းတွင် ထည့်ထားသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များ

ပြည်နယ်ပေါင်း (၁၆) ခု ရှိသော ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ တို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အလေးထားသော ပူးပေါင်းရေးဖက်ဒရယ်စနစ် (cooperative federalism) ဖြစ်သည်။

ဇယား (၁၀) ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
 (Legislative Responsibility and actual provision of services by different orders of government)

ဥပဒေပြုတာဝန် (ဥပဒေအရ) Legislative responsibility (de jure)	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း Public service	အမှန်တကယ်လုပ်ငန်းတာဝန်ခွဲဝေခြင်း (လက်တွေ့အရ) Actual allocation of function (de facto)
ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ		ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ
EU	ငွေကြေးမူဝါဒ (Monetary policy)	EU
EU	အကောက်ခွန် (Customs)	EU
F	ကာကွယ်ရေး (Defence)	F
F	နိုင်ငံခြားရေး (Foreign affairs)	F
F	နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း (Citizenship)	F
F	အကောက်ခွန် (Customs)	F
F	မီးရထားနှင့် လေကြောင်းပို့ဆောင်ရေး (Rail and air transport)	F
F	စာတိုက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်း (Post and telecommunication)	F
F	လူမှုလုံခြုံရေး (Social security)	F and S
F	ကျန်းမာရေး (Health including health insurance and local health facilities)	F, S and L
F	လူမှုရေးအထောက်အပံ့ (Social assistance – supplementary welfare)	F, S and L
F	အညစ်အကြေးစွန့်ပစ်ခြင်း (Waste Disposal)	L
F, S and L joint task	ဒေသတွင်းစီးပွားရေးမူဝါဒ (Regional economic policy)	S
F, S and L joint task	ကမ်းရိုးတမ်းထိန်းသိမ်းခြင်း (Coastline preservation)	S
F, S and L joint task	စိုက်ပျိုးရေးမူဝါဒ (Agricultural policy)	S
F, S and L joint task	ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာဖြင့် ပြုလုပ်သည့် သုတေသန (Publicly funded research)	F and S
F and S	သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး (Environmental protection)	S
F and S	ရေပေးဝေရေး (Water supply)	L
F and S	ရေနုတ်မြောင်းများ (Sewerage)	L
S	တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး (Law and order)	S
S	ယဉ်ကျေးမှု (Culture)	S
S	ကျောင်းနှင့် ပညာရေး (Schools and education)	S
S	တက္ကသိုလ်များ (Universities)	S
L	ဒေသန္တရလမ်းများ (Local roads)	L
L	အားကစားနှင့် အပန်းဖြေခြင်း (Sports and recreation)	L
L	ကျောင်းဆောက်လုပ်ရေး (School construction)	L
L	ပြည်သူ့အိမ်ရာ (Public Housing)	L

EU = ဥရောပသမဂ္ဂ၊ F = federal (ဖက်ဒရယ်အစိုးရ)၊ S = State or Lander (ပြည်နယ်အစိုးရ)၊ L = Local (ဒေသန္တရအစိုးရ)
 Source: *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p136*

ငွေကြေးပံ့ပိုးခြင်း တာဝန်အများစုကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အချိုးအစားများဖြင့် ခွဲဝေယူကြသည် (ဇယား - ၁၁ ရှု)။ အစိုးရတစ်ရပ်၏ သီးခြားတာဝန်အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ ဥပမာ - လုံခြုံရေးသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြားအသုံးစရိတ် တာဝန်ဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအချို့ကိုလည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကျခံပေးခြင်းမရှိပေ။ အလားတူပင် လုပ်ငန်းတာဝန်အချို့ (ဥပမာ- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ကျောင်းများနှင့် တက္ကသိုလ်များ) အတွက် ပြည်နယ်များ၏ ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုဝေစုသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ ဝေစုထက် ပို၍ များနေသည်။

ဇယား (၁၁) ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
(Direct Responsibilities by functions and sphere of government in Germany)

လုပ်ငန်း (functions)	ဖက်ဒရယ် (%)	ပြည်နယ် (%)	ဒေသန္တရ (%)	အားလုံး (%)
ကာကွယ်ရေး	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ကြွေးမြီဆပ်ခြင်း	၇၇	၁၉	၄	၁၀၀
အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး	၁၉	၂၉	၅၂	၁၀၀
တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး	၁၁	၆၀	၂၉	၁၀၀
ကျောင်းများ	၀	၈၀	၂၀	၁၀၀
တက္ကသိုလ်များ	၁၀	၉၀	၀	၁၀၀
အခြားပညာရေး	၂၀	၅၆	၂၄	၁၀၀
သိပ္ပံနှင့် သုတေသန	၇၂	၂၆	၂	၁၀၀
လူမှုလုံခြုံရေး	၆၅	၁၃	၂၂	၁၀၀
ကျန်းမာရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ အားကစားနှင့် အပန်းဖြေစခန်း	၇	၄၀	၅၃	၁၀၀
အိမ်ရာ၊ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ဒေသစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း	၁၆	၄၇	၃၇	၁၀၀
ဒေသန္တရလူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (၁)	၀	၄	၉၆	၁၀၀
အမတ်ကြီးများ	၃၉	၅၁	၁၀	၁၀၀
ယာဉ်ကြောနှင့် ဆက်သွယ်ရေး	၄၄	၂၆	၃၀	၁၀၀
အစိုးရပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ	၆၃	၁၃	၂၃	၁၀၀
စုစုပေါင်း	၄၇	၃၇	၁၇	၁၀၀
ဒေသန္တရလူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (၂)	၁၁	၅၃	၃၆	

ဒေသန္တရလူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (၁) တွင် လမ်းမီး၊ ရေနံမြောင်း၊ အမှိုက်သိမ်းခြင်းနှင့် လမ်းသန့်ရှင်းရေးတို့ ပါဝင်သည်။
ဒေသန္တရလူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (၂) တွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ကျောင်းများ၊ အခြားပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ အားကစားနှင့် အပန်းဖြေစခန်း၊ အိမ်ရာ၊ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဒေသန္တရစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဒေသန္တရလူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (၁) တို့ ပါဝင်သည်။

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p137

**ဇယား (၁၂) ဂျပန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု
(Tax assignment of various orders of governments)**

	သတ်မှတ်ခြင်း		အခွန်ကောက်ခံခြင်း နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း	အခွန်ငွေဝေစု (ရာခိုင်နှုန်း)			
	အခွန်အခြေခံ	အခွန်နှုန်းထား		ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ	အားလုံး
ဖက်ဒရယ်							
ရေနံခွန် (Mineral oil)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ဆေးရွက်ကြီးခွန် (Tobacco tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
အရက်ခွန် (Spirits tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ပိုင်ခွန် (Sparkling wine tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ကုန်ပစ္စည်းခွန် (Intermediate good tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ကော်ဖီခွန် (Coffee tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
အာမခံခွန် (Insurance tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
လျှပ်စစ်ဓါတ်ခွန် (Electricity tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
သွေးစည်းညီညွတ်ရေးခွန် (Solidarity levy)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ပြည်နယ်/ခရိုင်							
ပစ္စည်း (ပိုင်ဆိုင်မှု) ခွန် (Property/wealth tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
အမွေခွန် (Inheritance tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
အိမ်ခြံမြေဝယ်ခွန် (Real estate purchase tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
မော်တော်ယာဉ်အခွန် (Motor vehicle tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
အလောင်းအစားနှင့်တီခွန် (Betting and lottery tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
မီးဘေးကာကွယ်ရေးခွန် (Fire protection tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
ဘီယာခွန် (Beer tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
ဒေသန္တရ							
စီးပွားရေးလုပ်ငန်းခွန် (Business tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ	၄.၄	၁၅.၄	၈၀.၂	၁၀၀
အိမ်ခြံမြေခွန် (Real estate taxes)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ	၀	၀	၁၀၀	၁၀၀
မျှဝေအခွန်များ							
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် (Personal Income Tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ပြည်နယ်	၄၂.၅၀	၄၂.၅၀	၁၅	၁၀၀
အတိုးသက်သာခွင့် (Interest rebate)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ပြည်နယ်	၄၄	၄၄	၁၂	၁၀၀
ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန် (Corporate tax)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ပြည်နယ်	၅၀	၅၀	၀	၁၀၀
တန်ဖိုးဖြည့်ခွန် (VAT)	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲ	ပြည်နယ်	၄၉.၅၀	၄၈.၄၀	၂.၁၀	၁၀၀

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fisci Federalism: Compartiave Perspectives, p141-142

၆.၃.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (ဇယား-၁၂ ရှု) ကို အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန် နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းအာဏာ (၃) ရပ်အားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အခြားအစိုးရ အဖွဲ့များ (ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ) ထက် အဆမတန် အခွန်အာဏာများနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြားအခွန်များ၊ ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်တို့၏ ပူးတွဲ အခွန်များအတွက် အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများ သတ်မှတ်ခွင့်အပြင် ဒေသန္တရအခွန်များ၏ အခွန်အခြေခံများကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဂျာမနီနိုင်ငံအတွင်း စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် အခွန် အားလုံး၏ အခွန်အခြေခံများကို သတ်မှတ်ခွင့် ရှိနေသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်ကောက်ခံခြင်း အာဏာကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ အခွန်ကောက်ခံခြင်း အာဏာများထက် ပိုများနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အခွန်အပြင် ဖက်ဒရယ်အခွန်အချို့ ကိုလည်း ကောက်ခံပေးရသည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရအခွန်များကိုလည်း ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် ပူးတွဲကောက်ခံ ပေးရသည်။ ပို၍ အရေးကြီးသည်မှာ ကောက်ခံရရှိလာသော အခွန်ငွေများကို ခွဲဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် အခွန်ငွေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကလည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်အစိုးရကလည်းကောင်း အပြည့်အဝရရှိကြသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရသည် ဒေသန္တရအတွင်းရှိ အိမ်ခြံမြေခွန် ငွေများကို အပြည့်အဝ ရရှိသည်။ သို့ရာတွင် (ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကိုသာ ခွဲဝေပေးသည့် ကော်ပိုရိတ် ဝင်ငွေခွန်မှလွဲပြီး) မျှဝေအခွန်များမှ ကောက်ခံရရှိလာသော အခွန်ငွေများကို အစိုးရအဖွဲ့ (၃) ခုလုံးအတွက် သတ်မှတ်အချိုးအစားအလိုက် ပြန်လည် ခွဲဝေသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများကိုကြည့်လျှင် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများတစ်သမတ်တည်းဖြစ်မှု (tax-base and tax-rate uniformity) ကို အသားပေးထားသည်။ ပြည်နယ်အခွန်များအတွက် အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်မှုသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ တို့၏ ပူးတွဲအာဏာများဖြစ်သော်လည်း လက်တွေ့တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက သတ်မှတ်သွားသဖြင့် ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် လုံးဝနီးပါး မရှိပါ။ (ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားသော ဖက်ဒရယ် အောက်လွှတ်တော် (Bundestag) မှ တစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ သဘောထားများကို တင်ပြဆွေးနွေးပြီး အခွန်ဥပဒေများကို သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့်သာ လွှမ်းမိုးနိုင်သည်။) ထို့ကြောင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် အခွန်များကို စည်းဝါးညီအောင်ပြုမှုသည် (tax harmonization) အလွန်မြင့်မားနေသည်။ ထိုအချက်သည် တစ်ဘက်တွင် ပြည်တွင်းစီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှုအတွက် အထောက်အကူပြုသော်လည်း အခြားတစ်ဘက်တွင် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေသည်။

ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်မရှိသော်လည်း ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ဒေသန္တရအဆင့် စီးပွားရေးနှင့် အိမ်ခြံမြေခွန်များ၏ နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်ခွင့်ရှိသဖြင့် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ ရှိသည်။ အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှုများကို ဒေသန္တရအဆင့်တွင်သာ ပြုလုပ်ခွင့် ရှိသည့်သဘောဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အိမ်ခြံမြေခွန်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံများတွင် အရေးပါသလောက် ဂျာမနီနိုင်ငံ တွင် အရေးမပါပေ (အရေးပါမှုကို ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ပမာဏဖြင့် တိုင်းတာသည်)။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုအခွန်ငွေ များသည် ဒေသန္တရအဆင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် လုံလောက်မှုမရှိပေ။

၆.၃.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ

အခြားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများကဲ့သို့ပင် ဂျာမနီပြည်နယ်များအကြားတွင် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ ရှိသည်။ ပြည်နယ်များသည် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်မရှိခြင်း (ပြည်နယ်အခွန်များအတွက် အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန် နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်ခွင့်မရှိခြင်း) နှင့် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်တာဝန်များအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိခြင်း (ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံးအဆင့်တစ်ခုကို ပြည်နယ်များက ဖြည့်ဆည်းပေးရခြင်း) တို့ ကြောင့် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်များအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများနှင့် ချေးငွေများအပေါ် မှီခိုနေရသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များအား အခွန်ငွေခွဲဝေမှုများ ပြုလုပ်သဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်

ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုအနည်းငယ်သာရှိသည်။ ပြည်နယ်များအကြားအလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး ညီတူမှုတူစနစ် (fiscal equalization system) ဖြင့် ဖြေရှင်းပေးသည်။ ထိုစနစ် အကြောင်းကို အပိုင်းခွဲ (၆.၃.၄) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်လိုငွေများအတွက် ဖက်ဒရယ် လွှဲပြောင်းငွေများဖြင့် ဖြည့်ဆည်းနိုင်သကဲ့သို့ ချေးငွေများဖြင့်လည်း ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များအပေါ် ကြွေးမြီဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အလွန်အကျွံ မပိရေးအတွက် ကြွေးမြီကန့်သတ်မှု (debt break) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်ပြီး ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေပြုမှု (fiscal deficit) ကို တားမြစ်ထားသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော ပြည်နယ်အချို့ကို ကူညီ ကယ်တင်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကူညီကယ်တင်မှု (bailout) သည် ပြည်နယ်များအပေါ် စည်းကမ်းလျော့ရ သော ဘဏ္ဍာရေးကန့်သတ်ချက်များ (soft budget constraints) ကိုသာ ကျင့်သုံးနေသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ ကူညီကယ်တင်မှုရနိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်များသည် ဘဏ္ဍာငွေများကို အလွန်အကျွံသုံးရန်နှင့် ဘတ်ဂျက်လို ငွေပြရန် တွန်းအားပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။

၆.၃.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် (၃) ခု^{၅၀} ရှိသည်။ ထိုအစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းကို အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ တန်းညှိပေးသည် (သာတူညီမျှဖြစ်စေသည်)။ ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး၏ ပြောကြားချက်အရ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာငွေများကို တန်းညှိပေးရသည့် ရည်ရွယ် ချက်များမှာ ဂျာမနီနိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် တူညီသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးနိုင်ရန်နှင့် ထိမ်းသိမ်းပေးနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ် (၃) ခုလုံးသည် မူအားဖြင့် သတ်မှတ်ချက်မပါသော ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ (unconditional transfers) ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ လက်ခံရရှိသော ဖက်ဒရယ်လွှဲပြောင်းငွေများကို ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များအတွက် လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြု နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် အချို့သော ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုသည် ကန့်သတ်ချက်အချို့ ပါရှိသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် များကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

- **တန်ဖိုးမြင့်ကုန်စည်ခွန်ရငွေများကို ခွဲဝေခြင်း (Revenue sharing of the value added tax)**
တန်ဖိုးမြင့်ကုန်စည်ခွန်၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို (ကိုယ်ပိုင်အခွန်ငွေ ကောက်ခံရရှိမှု) တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့်အောက် ရောက် နေသော ပြည်နယ်များအတွက် သီးသန့်ခွဲဝေပေးပြီး ကျန် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်နယ်အားလုံးအတွက် တစ်သီးချင်း ရငွေ တူညီမှုအခြေခံ (equal per capita basis) ဖြင့် ခွဲဝေသည်။ ပို၍ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေကို မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် ဖြစ်သည်။
- **အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးညီမျှရေးအစီအစဉ် (Horizontal fiscal equalization)**
ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များက ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ် များ၏ ဆင်းရဲချမ်းသာမှုကို အခြေခံ အားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (fiscal capacity) ဖြင့် တိုင်းတာသည်။ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင် နိုင်စွမ်းမြင့်သော ပြည်နယ်များက ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနိမ့်သော ပြည်နယ်များသို့ ဘဏ္ဍာရေး သာတူညီမျှရေး ပေးငွေများ (equalization payments) လွှဲပြောင်းပေးသည်။
- **ပြည်နယ်အချို့အတွက် ချပေးသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများ - (Federal grants to individual Lander)**
ညီမျှရေးပေးငွေများလွှဲပြောင်းပြီးသည့်တိုင် တစ်နိုင်ငံလုံးပျမ်းမျှဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း၏ ၉၉.၅ ရာခိုင်နှုန်း အောက် ရောက်နေသော ပြည်နယ်များအတွက် ချပေးသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ထိုပြည်နယ်များအတွက် အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးသည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းသော ဂျာမနီအရှေ့ဘက်ခြမ်းပြည်နယ်များအတွက် အထူးထောက်ပံ့ငွေများ (ဥပမာ - သွေးစည်းညီညွတ်ရေး ထောက်ပံ့ငွေ - Solidarity Pact grants) ချပေးသည်။

^{၅၀} Tuomo Virkola, "Fiscal Federalism in Four Federal Countries", 31 Oct 2014. (available at: <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-38.pdf>), accessed on 7 March 2018

ခြုံငုံသုံးသပ်ရသော် ဂျာမဏီနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်သည် အခြားသော ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများ၏ ပြည်နယ်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် အကန့်အသတ် ရှိနေသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေပြု အာဏာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မိမိတို့၏အသံများကို တိုက်ရိုက်ဖော်ထုတ်ခွင့် ရှိသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးမှုမှာ အလွန်ကြီးမားနေပါသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များရောထွေးမှုကြောင့် ရှုပ်ထွေးမှုကို ဖြစ်စေသဖြင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအက်ဥပဒေ (Federal Reform Act) ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေအရ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အောက်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီမှု ရယူရန်လိုအပ်သော နယ်ပယ်အချို့ကို ကန့်သတ်ပြီး ဖက်ဒရယ်ဥပဒေမှ သွေဖီခွင့်ရှိသော ဖြေလျော့မှု များကို ခွင့်ပြုထားသည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်လိုသည့် သဘောလည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေဂျာမဏီနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ဆန်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ပုံစံ ပေါက်နေသည်။ ဥပဒေပြုအာဏာများထက် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကိုသာ ပြည်နယ်များအား မျှဝေထားသည့်သဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အသွင်ဆောင်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် (an administrative or executive federalism)ကို ကျင့်သုံးနေသည်ဟုသာ အများက သုံးသပ်ရကြသည်။

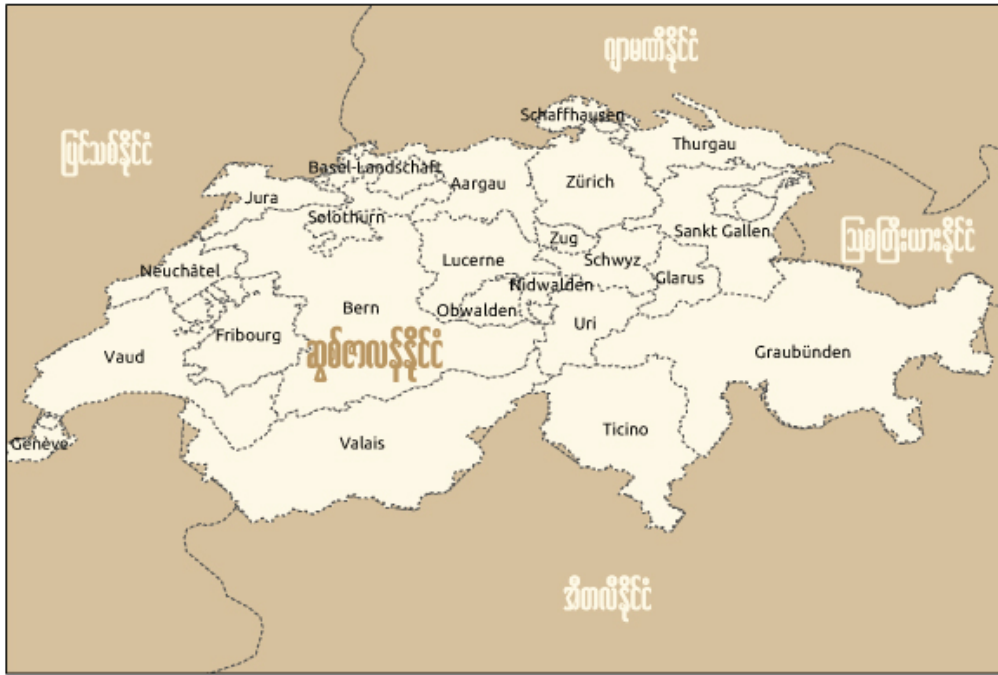
၆.၄။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် ၁၈၄၈ ခုနှစ်မတိုင်မီ၌ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းပုံစံ (Confederation) ဖြင့် ၁၃ ရာစုကတည်းက တည်ရှိ ခဲ့သည်။^{၄၁} ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို စတင်ကျင့်သုံးသည်။ နိုင်ငံကို အစိုးရအဆင့် (၃) ဆင့် - ဖက်ဒရယ် (confederation)၊ ပြည်နယ် (canton) နှင့် ဒေသန္တရ (Communes) တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ ဒေသန္တရအစိုးရတွင် ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပနှင်းထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိသော်လည်း ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပနှင်းထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ရှိသည်။ ပြည်နယ်ပေါင်း (၂၆) ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် (the Federal Assembly)၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ (၇) ဦးပါဝင်သော ဖက်ဒရယ် အစိုးရအဖွဲ့ (the Federal Council) နှင့် တရားရေးအာဏာအမြင့်ဆုံးရှိသော ဖက်ဒရယ် တရားလွှတ်တော် (the Federal Court) တို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာများကို ပိုင်းခြားထားသည်။ ပြည်နယ် တိုင်းတွင် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများ ရှိသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် တစ်ဖက်တစ်ဖက်အချို့ရှိသည်။ ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ ဖက်ဒရယ်တရားရုံးသည် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်မှ ထုတ်ပြန်လိုက်သော ဖက်ဒရယ်အက်ဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိ တရားရုံး ပြန်လည်သုံးသပ်မှု (judicial review) မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်တရားရုံးသည် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းလိုက် သော ဥပဒေအားလုံးသည် နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ညီညွတ်မှုရှိသည်ဟု အလိုအလျောက် ယူဆပြီး ထိုဥပဒေအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်များ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိမရှိကိုမူ ဖက်ဒရယ်တရားရုံးက ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ နောက်ထပ်ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ (referendum) ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဆင့် (၄) ခု လုံးတွင် ဥပဒေတစ်ခုပြုတိုင်း (ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ အပါအဝင်) လူထုဆန္ဒ ခံယူပွဲကို ကျင်းပလိုက် ကျင်းပခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသားများသည် ဥပဒေတိုင်းအတွက် တိုက်ရိုက် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိကြသည်။

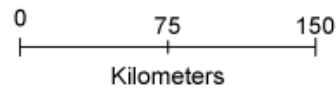
ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို အခန်းတစ်ခုအနေဖြင့် သီးခြားထည့်သွင်းထားသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းအားဖြင့် တင်ပြသွားပါမည်။

၄၁ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းစနစ်တွင် ပြည်နယ်များက ဖက်ဒရယ်/ဗဟိုအစိုးရထက် အာဏာပိုရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင်မူ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု များသော ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုနည်းသော ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုခုဖြင့် ကျင့်သုံးသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များ

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် ၁၈၄၈ ခုနှစ်မတိုင်မီ၌ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းပုံစံ (Confederation) ဖြင့် ၁၃ ရာစုကတည်းက တည်ရှိခဲ့သည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို စတင်ကျင့်သုံးသည်။ နိုင်ငံကို အစိုးရအဆင့် (၃) ဆင့် - ဖက်ဒရယ် (confederation)၊ ပြည်နယ် (canton) နှင့် ဒေသန္တရ (Communes) တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်။ ပြည်နယ်ပေါင်း (၂၆) ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် (the Federal Assembly)၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ (၇) ဦးပါဝင်သော ဖက်ဒရယ် အစိုးရအဖွဲ့ (the Federal Council) နှင့် တရားရေးအာဏာအမြင့်ဆုံးရှိသော ဖက်ဒရယ် တရားလွှတ်တော် (the Federal Court) တို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာများကို ပိုင်းခြားထားသည်။

၆.၄.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

ဆွစ်ဇာလန်အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဆွစ်ဇာလန်အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ခွဲဝေမှုများကို အောက်ပါဇယား (ဇယား - ၁၃ ရှု) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား (၁၃) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
(Legislative Responsibility and actual provision of services by different orders of government)

ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း Public service	ဥပဒေပြုတာဝန် (Legislative Responsibility)	အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်ခြင်း (Execution)
နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး (International relations)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
ကာကွယ်ရေး (Defence)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
ငွေကြေးမူဝါဒနှင့် အကောက်ခွန် (Monetary policy, customs)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
စာတိုက်လုပ်ငန်း၊ တယ်လီကွန်၊ မီဒီယာ (Postal services, telecom, mass media)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
မီးရထားလမ်း၊ လေကြောင်း (Railway, aviation)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
အက်တမ်မြူ စွမ်းအင် (Atomic power)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
ရေစွမ်းအင် (Water power)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
လူမှုလိုခြုံရေး (Social security)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်
နိုင်ငံတော်လမ်းမကြီးများ (National roads)	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်
ကုန်သွယ်ရေး၊ စက်ရုံ၊ အလုပ်သမားမှတ်ပုံတင်ခြင်း (Trade, industry, employee legislation)	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်
စိုက်ပျိုးရေး (Agriculture)	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်
နိုင်ငံသားနှင့် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေ (civic and criminal law)	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်
ရဲလုပ်ငန်း (Police)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်
ဘုရားကျောင်း (Churches)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်
ပညာရေး (Education)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်
အခွန်များ (Taxes)	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်	ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်
လူမှုလိုခြုံရေး (Social security)	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒ (Environmental policy)	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်လမ်းများ (Cantonal roads)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်
ဒေသန္တရလမ်းများ (Local roads)	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ
ဒေသန္တရပို့ဆောင်ရေး (မြို့ကြီးများတွင်) (Local transport in cities)	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ
ဒေသန္တရသဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ လျှပ်စစ်မီးနှင့် ရေပေးဝေရေး၊ အမှိုက် (Local gas, electricity and water supply, waste)	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ
မူလတန်းကျောင်းများ (Primary schools)	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ
အများပြည်သူဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှု (Public care)	ဒေသန္တရ	ဒေသန္တရ

Source: *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p323*

ဆွစ်ဇာလန်အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းတာဝန်အားဖြင့် ကြည့်လျှင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အစိုးရအဖွဲ့များအား ပေးအပ်ထားသော တာဝန်များစု သည် ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ခွင့်အာဏာ နှစ်ခုလုံး အကျုံးဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းတာဝန် နှစ်ရပ်လုံးပါဝင်သည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးခြားတာဝန်များ (ဥပမာ - နိုင်ငံ တကာဆက်ဆံရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ငွေကြေးမူဝါဒနှင့် အကောက်ခွန်)၊ ပြည်နယ်များ၏ သီးခြားတာဝန်များ (ဥပမာ - ရဲလုပ်ငန်း၊ ဘုရားကျောင်း၊ အလယ်တန်းပညာရေးနှင့် ပြည်နယ်လမ်းများ)၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဥပဒေပြုပြီး ပြည်နယ် အစိုးရများက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ဖက်ဒရယ် - ပြည်နယ်ပူးတွဲတာဝန်များ (ဥပမာ - ကုန်သွယ် ရေး၊ စက်ရုံအလုပ်ရုံ၊ အလုပ်သမားမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ လူမှုလုံခြုံရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မူဝါဒ)၊ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ ပူးတွဲဥပဒေပြုပြီး ပူးတွဲတာဝန်ယူကြသည့် ဖက်ဒရယ် - ပြည်နယ်ပူးတွဲတာဝန်များ လည်း (ဥပမာ - ထိုတာဝန်များတွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ နိုင်ငံသားနှင့် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေ၊ အခွန်များ) နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ၏ သီးခြားတာဝန်များ (ဥပမာ - ဒေသန္တရလမ်း၊ ဒေသန္တရပို့ဆောင်ရေး၊ ဒေသန္တရ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ လျှပ်စစ်မီး၊ ရေပေး ဝေပေးနှင့် အမှိုက်၊ မူလတန်းပညာရေး) ဟူ၍ အုပ်စု (၄) ခုအားဖြင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။ ထိုတာဝန်အသီးအသီးကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများ (အသုံးစရိတ်များ) ကို အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီးက အချိုးအစားတစ်ခုခုဖြင့် ကျခံပေးရသည်။ (ဇယား - ၁၄ ရှု) အချို့သော အသုံးစရိတ်များ (ကာကွယ်ရေး၊ ကြေးမီဆပ်ခြင်း၊ စီးပွားရေး ဝန်ဆောင်မှုများ) ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အဓိကကျခံပေးရပြီး အချို့ကို (ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကို) ပြည်နယ်များက အဓိကကျခံပေးရသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဇယား (၁၄) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
(Direct Responsibilities by functions and level of government in Switzerland)

လုပ်ငန်း (functions)	ဖက်ဒရယ် (%)	ပြည်နယ် (%)	ဒေသန္တရ (%)	အားလုံး (%)
ကာကွယ်ရေး (Defence)	၉၀	၄.၈	၄.၄	၁၀၀
ကြေးမြီဆပ်ခြင်း (Debt servicing)	၅၉.၆	၂၃.၀	၁၇.၄	၁၀၀
အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး (General administration)	၂၀.၇	၃၈.၃	၄၁.၀	၁၀၀
တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး (Law and order)	၉.၃	၆၅.၇	၂၅.၀	၁၀၀
စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Economic services)	၄၁.၁	၃၆.၁	၂၂.၈	၁၀၀
လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Social services)	၂၀.၆	၄၈.၃	၃၁.၀	၁၀၀
ကျန်းမာရေး (Health)	၁.၀	၅၇.၈	၄၁.၂	၁၀၀
ပညာရေး (Education)	၁၃.၇	၅၄.၃	၃၂.၀	၁၀၀
အမတ်ကြေး (Subsidies)	၄၁.၄	၃၅.၄	၂၂.၉	၁၀၀
စုစုပေါင်း (Total)	၃၁.၄	၄၁.၆	၂၇.၀	၁၀၀
ဒေသန္တရအဆင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ (Local public services)	၅.၂	၅၁.၅	၄၃.၂	၁၀၀

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p137

ဆွစ်အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော အချက်တစ်ခုမှာ ဖက်ဒရယ် အစိုးရက ဥပဒေပြုပြီး ပြည်နယ်များက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ပူးတွဲတာဝန်များအတွက် ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် အတင်းအဓမ္မဖိအားပေး၍ မရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်မူဝါဒကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဥပဒေပြုသည့်အခါ လေထုညစ်ညမ်းမှု ပမာဏကို ကန့်သတ်ချက် ချမှတ် ထားသော်လည်း ပြည်နယ်များက ထိုဥပဒေကို ချိုးဖောက်လျှင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ပြည်နယ်များကို အရေးယူခွင့် မရှိသလောက်နည်းသည်။ ပြည်နယ်များအတွက် ချပေးသည့် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများနှင့် အခွန်ငွေ ခွဲဝေမှုများကို ဖြတ်တောက်ခြင်းဖြင့် အရေးယူခွင့်မရှိပါ။ ထိုအခြေအနေသည် ဆွစ်ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားနည်းချက်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်တို့၏ ဆုံးဖြတ် ချက်များအပေါ် ပြောပိုင်ခွင့် မရှိသလောက်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဥပဒေသစ်တစ်ခုခုကို ပြုရာတွင် ပြည်နယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားကို များစွာ ထိပါးလာလျှင် ပြည်နယ်များသည် (အနည်းဆုံးပြည်နယ် ၈ ခုသည်) လူထု ဆန္ဒခေါ်ယူပွဲကို ခေါ်ယူကျင်းပနိုင်သည်။ (လူထုဆန္ဒခေါ်ယူရန် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသားများ၏ လက်မှတ်ပေါင်း ၅၀,၀၀၀ လိုအပ်သည်။)

၆.၄.၂) အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများကို စနစ်တကျခွဲဝေထားသည် (ဇယား-၁၅ ရှု)။^{၄၂} အစိုးရ အဖွဲ့များ၏ တာဝန်ခွဲဝေမှုများကဲ့သို့ပင် ၎င်းတို့၏ အခွန်အာဏာများခွဲဝေရာတွင်လည်း တိကျရှင်းလင်းမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများကို အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံ ခြင်းအားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်အခွန်အားလုံးအတွက် အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန် နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်ပြီး ပြည်နယ်နှင့်ဒေသန္တရအစိုးရတို့က ဖက်ဒရယ်အခွန်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကိုယ်စား ကောက်ခံပြီး ရရှိလာသော အခွန်ငွေများကို (တိုက်ရိုက်ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန်နှင့် ပင်ရင်းမှ ဖြတ်တောက်ငွေကလွဲပြီး) ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံ လွှဲပြောင်းပေးရသည်။ ပြည်နယ်များ၏ အခွန်အာဏာများကို ကြည့်လျှင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အခွန်အားလုံး နီးပါး၏ (မော်တော်ယာဉ်အခွန်ကလွဲပြီး) အခွန်အခြေခံများကိုသာ သတ်မှတ်ပြီး အခွန်နှုန်းထား သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကို ဒေသန္တရအစိုးရနှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်နယ်အခွန်များမှ ကောက်ခံရရှိလာသောဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များအကြားသာခွဲဝေပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ခွဲဝေပေးရန် မလိုပေ။ ပြည်နယ်အခွန်ငွေများ ခွဲဝေရာတွင် အချို့သော အခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ အကြား အညီအမျှနီးပါး ခွဲဝေပြီး အချို့ကို ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအား အချိုးအစားများစွာ ခွဲပေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် အခွန်အချို့ကို နှစ်ကာလသတ်မှတ်ပြီး ယာယီစည်းကြပ်ကောက်ခံမှုသာ ခွင့်ပြုထားသည်။ ဥပမာ - တန်ဖိုးမြင့်ကုန်စည်ခွန်ကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်အထိသာ ကောက်ခံခွင့်ပေးထားသည်။ အခြားနိုင်ငံနှင့် အခွန်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခွင့်အာဏာသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရလက်ထက်တွင်သာ ရှိသည်။ ပြည်နယ်များတွင် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေများ အတွင်းအခွန်အသစ်များကို ဖန်တီးပြီး စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိကြသဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား အခွန်ပြိုင်ဆိုင်မှု မြင့်မားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆွစ်ဇာလန်ပြည်နယ်များ၏ ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်များသည် အလွန်ကွာခြားပြီး ပြည်နယ်များသည် ကော်ပိုရိတ်ကြီး များကို ဆွဲဆောင်နိုင်ရန် အခွန်နှုန်းထားများကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် လျော့ချကြသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ် များ၏ အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှုများသည် နိုင်ငံ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို အလေအလွင့်များစွာဖြစ်စေသည့် ယှဉ်ပြိုင်မှုများ မဟုတ်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။

၄၂ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းစနစ်ကျင့်သုံးခဲ့စဉ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တစ်ခုတည်းသော ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်မှာ အကောက်ခွန် ဖြစ်ပြီး ၎င်းကို ပြည်နယ်များနှင့် ခွဲဝေရသည်။

ဇယား (၁၅) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု

	သတ်မှတ်ခြင်း		အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း	အခွန်ငွေဝေမှု (ရာခိုင်နှုန်း)			
	အခွန်အခြေခံ	အခွန်နှုန်းထား		ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ	အားလုံး
ဖက်ဒရယ်							
တိုက်ရိုက်ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန် (Direct federal income tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၇၀	၃၀	၀	၁၀၀
ပင်ရင်းမှ ဖြတ်တောက်ငွေ (Withholding tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၉၀.၅	၉.၅	၀	၁၀၀
အရင်းအနှီးလွှဲပြောင်းခွန် (Capital transfer tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
တန်ဖိုးမြင့်ခွန် (Value added tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ယစ်မျိုးခွန် (Excise taxes)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
သွင်းကုန်ခွန် (Import duties)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ယာဉ်ကြောခွန် (Traffic duties)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
စိုက်ပျိုးရေးခွန် (Agriculture duties)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
အပြုမူပြောင်းရေးအခွန် (Steering tax)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
လောင်းကစားပွဲရုံခွန် (Gambling house taxes)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
မူပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွန် (Patents and concessions)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွန်အခ (Fees for legal acts)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ဆေးရုံဆိုင်ရာ အခ (Hospital fees)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
အသုံးပြုခ (User fees, services)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
အခြား (Other)	ဖက်ဒရယ်	ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၁၀၀	၀	၀	၁၀၀
ပြည်နယ်							
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် (Personal income taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၅၄.၉	၄၅.၁	၁၀၀
ပစ္စည်းခွန် (Property taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၅၅.၃	၄၄.၇	၁၀၀
ကော်ပိုရိတ်ခွန် (Corporate income taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၅၅.၆	၄၄.၄	၁၀၀

	သတ်မှတ်ခြင်း		အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း	အခွန်ငွေဝေစု (ရာခိုင်နှုန်း)			
	အခွန်အခြေခံ	အခွန်နှုန်းထား		ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ	အားလုံး
အရင်းအနှီးခွန် (Capital taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၆၀.၆	၃၉.၄	၁၀၀
အိမ်ခြံမြေခွန် (Real estate taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၂၆.၅	၇၃.၅	၁၀၀
ပစ္စည်းအမြတ်ခွန် (Property gain taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၅၃.၈	၄၆.၂	၁၀၀
ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းမှုအခွန် (Property transfer taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၇၂.၂	၂၇.၈	၁၀၀
အမွေနှင့် လက်ဆောင်ခွန် (Heritage and gift taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၉၁.၅	၈.၅	၁၀၀
မော်တော်ယာဉ်အခွန် (Motor vehicle taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်	၀	၁၀၀	၀	၁၀၀
အပန်းဖြေကစားစရာနေရာ (Amusement taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၃၁.၈	၆၈.၂	၁၀၀
ခွေးခွန် (dog taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၂၅.၆	၇၄.၄	၁၀၀
အခြားပစ္စည်းနှင့်ကုန်ကျစရိတ်ခွန် (other property & expense taxes)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၇၆.၀	၂၄	၁၀၀
မူပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွန် (Patents and concessions)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၈၄.၅	၁၅.၅	၁၀၀
ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွန်အခ (Fees for legal acts)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၇၆.၄	၂၃.၆	၁၀၀
ဆေးရုံဆိုင်ရာ အခ (Hospital fees)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၄၄.၄	၅၅.၆	၁၀၀
အသုံးပြုခ၊ ဝန်ဆောင်ခ (User fees, services)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၂၆.၅	၇၃.၅	၁၀၀
အခြား (Other)	ပြည်နယ်	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	၀	၄၉.၂	၅၀.၈	၁၀၀

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p330-331

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် အဓိကအခွန်အမျိုးအစား (ဥပမာ - တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်နှင့် တန်ဖိုးမြင့်ခွန်) အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး (ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်) များက စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ရှိကြသဖြင့် အခွန်စနစ်များကို စည်းဝါး ညီအောင် ပြုလုပ်မှုများ (tax harmonization) ရှိသည်။ အခွန်အားလုံးထက် တိုက်ရိုက်ခွန်များဖြစ်သည့် ဝင်ငွေခွန်နှင့် ရောင်းဝယ်ခွန်များ၏ အခွန်အခြေခံများကိုသာ စည်းဝါးညီစေသည်။ (တစ်နည်းအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်များ သည် ထိုအခွန်များကို စည်းကြပ်ကောက်ခံရာတွင် ဘုံအခြေခံများကို အသုံးပြု ကြသည်။) တိုက်ရိုက် ခွန်စည်းဝါးညီ ရေးဥပဒေ (Law on Harmonization of Direct Taxes) အရ ပြည်နယ်များသည် ဥပဒေများကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ဥပဒေများကို ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် တိုက်ရိုက်ခွန် စည်းဝါးညီရေးဥပဒေတို့နှင့် ညီညွတ်မှုရှိနေသရွှိ လွတ်လပ်စွာ ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဆွစ်ဇာလန်ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ (ပြည်နယ်အခွန်ခြေခံနှင့်အခွန်နှုန်းထား တို့ကို သတ်မှတ်ခွင့်ရှိခြင်း) သည် အလွန်မြင့်မားသည်ဟု သုံးသပ်ရှုမြင်ကြသည်။

၆.၄.၃) ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများအား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို လုံလောက်စွာ အပ်နှင်းထားသဖြင့် ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများသည် ကြီးမားသော ဘဏ္ဍာရေးပြဿနာတစ်ခု မဟုတ်ပေ။ ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ (သို့မဟုတ်) အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများသည်သာ နိုင်ငံ၏ ပုံမှန်ဘဏ္ဍာရေး ပြဿနာတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေသည်။ အချို့သောဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများနည်းတူ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး ညီတူမျှတူအစီအစဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ငွေချေးယူခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း ကုစားသည်။ ညီတူမျှတူအစီအစဉ်ကို အောက်တွင် (၆.၄.၄) ဖော်ပြထားသည်။ ပြည်နယ်များအပြင် ဒေသန္တရအစိုးရများကလည်း နိုင်ငံခြားဘဏ်များမှ ငွေချေးယူပိုင်ခွင့် ရှိကြသဖြင့် အချို့ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ များသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုအသုံးစရိတ်လိုငွေများအတွက် ငွေချေးယူကြသည်။ ပြည်နယ်များသည် ကြွေးမြီအလွန်အကျွံ မတင်စေရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းများ (fiscal discipline) ချထားသည်။ ထိုစည်းကမ်းအရ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေပြုမှု (budget deficit) ကို တားမြစ်ထားပြီး ကြွေးမြီ ပမာဏကန့်သတ်မှုများလည်း ထားရှိသည်။ ထိုစည်းကမ်းများကို ပြည်နယ်များ လိုက်နာစေရန် ဖက်ဒရယ်မက်လုံး (၂) ခု ထားရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ (fiscal referendum) ဖြစ်ပြီး ပြည်သူများသည် အစိုးရ၏ မည်သည့် အစီအစဉ်ကိုမဆို မဲထည့်ကန့်ကွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ ပြည်နယ်အချို့တွင် ပြဋ္ဌာန်း ထားသည့် ဥပဒေတစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုဥပဒေအရ ပြည်နယ်များသည် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ ကောင်းသည့်အချိန်တွင် ပိုလျှံနေသည့် ဘဏ္ဍာငွေအချို့ကို ဖယ်ထုတ်ထားပြီး ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေမကောင်းသည့် အချိန်တွင် ပြန်လည် အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

၆.၄.၄) ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် ထားရှိသည်။ နိုင်ငံအတွင်း ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဘဏ္ဍာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ လုပ်ငန်း တာဝန်များကို ပြန်လည်ဖွင့်ဆိုထားပြီး နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးညီတူမျှတူစနစ်ကို များစွာပြောင်းလဲလိုက်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေး ညီတူမျှတူစနစ်သစ်တွင် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ် (၃) ခု ပါရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

၁) အရင်းအမြစ်သာတူညီမျှရေး (Resource Equalization)

ပြည်နယ်များ၏ အရင်းအမြစ်များကို နှိုင်းယှဉ် ဖော်ပြထားသည့် အရင်းအမြစ်အခြေခံအညွှန်းကိန်းများကို အခြေခံပြီး ပြည်နယ်များထံသို့ သာတူညီမျှရေးပေးငွေများ (equalization payments) လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ထိုသာတူညီမျှရေး ပေးငွေများကို လိုအပ်ချက်ရှိသော ပြည်နယ်များထံသို့ ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှလည်းကောင်း၊ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနိမ့်ကျသော ပြည်နယ်များထံသို့ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း မြင့်မားသော ပြည်နယ်များမှလည်းကောင်း လွှဲပြောင်းပေးသည်။

၂) ဖက်ဒရယ်ကုန်ကျစရိတ်ထုတ်ပေးရေး (Federal Cost Compensation)

ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ် များထံသို့ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးသည့် အစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက် မတူညီမှုများကို လျော့ချရန် ရည်ရွယ်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုကုန်ကျစရိတ်များအပေါ် သက်ရောက်နိုင်သည့် ပြည်နယ် များ၏ ပထဝီတည်နေရာနှင့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပြီး တောင်ထူထပ်ပြီး ကျေးလက်ဆန်သော ပြည်နယ်များအတွက် ရည်ရွယ်သည်။ ထိုအပြင် မြို့ပြဒေသများအတွက် အရေးကြီးသော လူဦးရေ ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။

၃) ပေါင်းစည်းညီညွတ်ရေး ရန်ပုံငွေ (Cohesion Fund)

ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သစ်တစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းရာတွင် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်များကို ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းတစ်ချို့ လျော့ကျသွားနိုင်သဖြင့် စနစ်သစ်နှင့် အံဝင်ဝင်ကျ ဖြစ်သွားသည်အထိ လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များကို ကူညီပေးရန် ဖြစ်သည်။ ဤပေါင်းစည်း ညီညွတ်ရေးရန်ပုံငွေကို ဖက်ဒရယ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအားကောင်းသော ပြည်နယ်များက မတည်ထည့်ဝင်ပေးပြီး ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဘဏ္ဍာရေးအားနည်းသော ပြည်နယ်များထံသို့ ပြန်လည် လွှဲပြောင်းသည်။

အချုပ်ဆိုရသော် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် သေးငယ်သော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အားကောင်းသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည်။ တစ်ဘက်တွင် ပြည်နယ်များ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို လုံလောက်စွာပေးထားပြီး အခြားတစ်ဘက်တွင် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင် နိုင်စွမ်းနိမ့်ကျသော ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုရေး အစီအစဉ်များကို ထားရှိသည်။ ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေး မျှတရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပြင် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းမြင့်သော ပြည်နယ်များကလည်း သာတူညီမျှရေး ပေးငွေများ လွှဲပြောင်းခြင်းဖြင့် ဝိုင်းဝန်းဖြေရှင်းပေးသည်။ ထိုအချက်သည်နိုင်ငံ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းရာ လည်း ရောက်သည်။

၆.၅။ သြစတြေးလျနိုင်ငံ

သြစတြေးလျနိုင်ငံသည် ပြည်နယ် (State) (၆) ခု နှင့် နယ်မြေ (territory) (၂) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော နှစ်ပေါင်း (၁၀၀) ကျော် သက်တမ်းရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အစိုးရအဆင့် (၂) ဆင့် - ဖက်ဒရယ် (the Commonwealth) နှင့် ပြည်နယ် (States) ကိုသာ ခွဲဝေပေးသည်။ ဒေသန္တရ အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပနှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိသော်လည်း ပြည်နယ်များမှ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများမှ တစ်ဆင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ရရှိကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးပြီး ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ် (အထက်လွှတ်တော် - Senate နှင့် အောက်လွှတ်တော် - House of Representatives) ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးစသည့် အစိုးရ၏ အဓိကကျသော လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိပေ။ ပြည်နယ် များကသာ ထိုလုပ်ငန်းများကို အဓိကတာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ကန့်သတ်ချက် မထားသည့် မည်သည့် ကိစ္စရပ်ကိုမဆို ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသည်။

အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများနည်းတူ သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ သြစတြေးလျဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်း အားဖြင့် ဖော်ပြသွားပါမည်။

ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်နှင့် နယ်မြေများ

ဩစတြေးလျနိုင်ငံသည် ပြည်နယ် (State) (၆) ခု နှင့် နယ်မြေ (territory) (၂) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော နှစ်ပေါင်း (၁၀၀) ကျော် သက်တမ်းရှိသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အစိုးရအဆင့် (၂) ဆင့် - ဖက်ဒရယ် (the Commonwealth) နှင့် ပြည်နယ် (States) ကိုသာ ခွဲဝေပေးသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံမှ အုပ်စိုးထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မရှိသော်လည်း ပြည်နယ်များမှ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများမှ တစ်ဆင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ရရှိကြသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးပြီး ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ် (အထက်လွှတ်တော် - Senate နှင့် အောက်လွှတ်တော် - House of Representatives) ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

0 900 1,800
Kilometers

၆.၅.၁) အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေအပ်နှင်းထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို (ဇယား - ၁၆ ရှု) ဥပဒေပြုခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ (အသုံးစရိတ်) ကျခံခြင်းတို့ကို လေ့လာသုံးသပ် ကြည့်လျှင် အသုံးစရိတ်တာဝန်အမျိုးမျိုးကို ခွဲခြားကြည့်နိုင်သည်။ ဥပဒေပြုခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း တာဝန်နှစ်ခုလုံး အကျုံးဝင်သည့် သီးခြားဖက်ဒရယ်လုပ်ငန်းတာဝန်များ (ဥပမာ- ကာကွယ်ရေး၊ လူမှုလုံခြုံရေးနှင့် ဖူလုံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေးရာ၊ အကောက်ခွန်နှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ စာတိုက်လုပ်ငန်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေး)၊ ပြည်နယ်/နယ်မြေများ၏ သီးခြားလုပ်ငန်း တာဝန်များ (ဥပမာ- ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပြည်သူ့လုံခြုံရေး)၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရများ ပူးတွဲလုပ်ပိုင်ခွင့် တာဝန်များ (ဥပမာ - အိမ်ရာနှင့် လူမှုအဆောက်အအုံများ၊ အပန်းဖြေစခန်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု)၊ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ပူးတွဲလုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များ (ဥပမာ - စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေး) နှင့် အစိုးရအဖွဲ့သုံးခုလုံး၏ ပူးတွဲတာဝန်များ (ဥပမာ - ပို့ဆောင်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ) ဟူ၍ လုပ်ငန်းတာဝန်ခွဲဝေမှုပုံစံ (၅) မျိုး တွေ့ရှိရသည်။ ထိုလုပ်ငန်းတာဝန်များအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကျခံမှုကိုမူ (ဖက်ဒရယ် အစိုးရတစ်ခုတည်းသာ အပြည့်အဝကျခံသည့် ကာကွယ်ရေးတာဝန်ကလွဲပြီး ကျန်တာဝန်များ၏ ကုန်ကျစရိတ်များကို) အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အချိုးအစားအသီးသီးဖြင့် တာဝန်ယူကြသည် (ဇယား - ၁၇ ရှု)။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများက ဒေသန္တရအစိုးရများထက် အချိုးအစားပိုများစွာ ခွဲဝေယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဇယား (၁၆) ဩစတြေးနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ
(Legislative Responsibility and actual provision of services by different orders of government)

ဥပဒေပြုတာဝန် (ဥပဒေအရ) Legislative responsibility (de jure)	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း Public service	အမှန်တကယ် လုပ်ငန်းတာဝန် ခွဲဝေခြင်း (လက်တွေ့အရ) Actual allocation of function (de facto)
ဖက်ဒရယ်	ကာကွယ်ရေး (Defence)	
ဖက်ဒရယ်	လူမှုလုံခြုံရေးနှင့် ဖူလုံရေး (Social security and welfare)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်	နိုင်ငံခြားရေး (Foreign affairs)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်	အကောက်ခွန် (Customs)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်	လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး (Immigration)	ဖက်ဒရယ်
ဖက်ဒရယ်	စာတိုက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေး လုပ်ငန်း (Post and telecommunication)	ဖက်ဒရယ်
ပြည်နယ်/နယ်မြေ	ပညာရေး (Education)	ပြည်နယ် (အမျိုးသား ရည်မှန်းချက်များကို ပံ့ပိုးပေးရန် ဖက်ဒရယ်ငွေကြေး အကူအညီပေးခြင်း)
ပြည်နယ်/နယ်မြေ	ကျန်းမာရေး (Health)	ပြည်နယ် (အမျိုးသား ရည်မှန်းချက်များကို ပံ့ပိုးပေးရန် ဖက်ဒရယ်ငွေကြေး အကူအညီပေးခြင်း)
ပြည်နယ်/နယ်မြေ	ပြည်သူ့လုံခြုံရေး (Public order and safety)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	အိမ်ရာနှင့် လူမှုအဖွဲ့ပိုင် အဆောက်အအုံများ (Housing and community amenities)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်/ဒေသန္တရ	အပန်းဖြေစခန်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (Recreation and culture)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ဖက်ဒရယ်/ ပြည်နယ် (ပြည်နယ်များက စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရေး တာဝန်ယူခြင်း)	စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်း (Agriculture, forestry, fishing, mining and manufacturing, construction)	ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်
ဖက်ဒရယ် (ဥပမာ - နိုင်ငံတော် လမ်းမကြီး) ပြည်နယ် (ဥပမာ - ပင်မလမ်း)၊ ဒေသန္တရ (ဥပမာ - ဒေသန္တရလမ်း)	ပို့ဆောင်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ (Transport and infrasture)	ဖက်ဒရယ်/ ပြည်နယ်/ ဒေသန္တရ

Source: *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p51*

ဇယား (၁၇) သြစတြေးလျနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်တာဝန်များ
 (Direct Responsibilities by functions and level of government in Australia)

လုပ်ငန်း (Functions)	ဖက်ဒရယ် (%)	ပြည်နယ် (%)	ဒေသန္တရ (%)	အားလုံး (%)
ကာကွယ်ရေး (Defence)	၁၀၀			၁၀၀
ကြေးမြီဆပ်ခြင်း (Debt servicing)	၆၄	၃၁	၅	၁၀၀
အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး (General administration)	၅၈	၂၇	၁၅	၁၀၀
တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး (Law and order)	၁၇	၈၀	၃	၁၀၀
စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Economic services)	၅၉	၃၄	၇	၁၀၀
လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Social services)	၉၂	၇	၃	၁၀၀
ကျန်းမာရေး (Health)	၆၁	၃၈	၁	၁၀၀
ပညာရေး (Education)	၃၀	၇၀		၁၀၀
အမတ်ကြေး (Subsidies)				၁၀၀
စုစုပေါင်း (Total)				၁၀၀
ဒေသန္တရအဆင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ (Local public services)	၄၀	၅၆	၄	၁၀၀

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p52

လုပ်ငန်းတာဝန်ခွဲဝေမှုပုံစံများအနက် ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်ပူးတွဲတာဝန်နှင့် ဖက်ဒရယ်-ပြည်နယ်-ဒေသန္တရ ပူးတွဲတာဝန်များသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအကြား ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခွဲဝေမှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရတွင် ဖွဲ့စည်းပုံက အပ်နှင်းထားသည့် ဖက်ဒရယ်အသုံးစရိတ်အာဏာ (federal spending power) များရှိပါသည်။ ထိုအသုံးစရိတ်အာဏာများသည် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအပေါ် ကျူးကျော်မှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။^{၇၉} ဥပမာ - ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် အခမဲ့ဆေးဝါးထုတ်ပေးမည့် ဥပဒေတစ်ရပ်ပြုရန် ကြိုးပမ်းသောအခါ ထိုကိစ္စသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုအာဏာတွင် မပါဝင်ဟု အကြောင်းပြကာ ဖက်ဒရယ်တရားရုံးက ပယ်ချခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် သြစတြေးလျ ပြည်နယ်များနှင့် နိုင်ငံသားများက ထိုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုလိုလားကြ သဖြင့် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတစ်ခုကျင်းပပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုခွင့်ကို တိုးချဲ့ပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ခေတ်တွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစနစ်ကုန်ကျစရိတ်အချို့ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကျခံပေးပါသည်။

၄၃ Source: Gianluigi Bizzioli and Claudio Sacchetto, "Tax Aspects of Fiscal Federalism: A Comparative Study," Nov 2011, Chapter 4, p148

၆.၅.၂) အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ဩစတေးလျနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အခွန်အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား (အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်များအကြား) ခွဲဝေထားသည် (ဇယား - ၁၈ ရှု)။ အခွန်အာဏာများခွဲဝေမှုများကို အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းအားဖြင့် သုံးသပ်ကြည့်လျှင် အခွန်အခြေခံများကို ဘုံတူညီမှု မရှိသလောက်ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်နှင့် လုပ်ခလစာခွန်များ၏ အခွန်အခြေခံများသာ ဘုံသတ်မှတ်ချက်ထားရှိသည်။ ထို့ပြင် အခွန်တစ်ခုအပေါ် အခွန်ထပ်ကောက်သည့်စနစ် (surtax or piggybacking) ကို ကျင့်သုံးခြင်း မရှိပါ။ ဖက်ဒရယ်အခွန်အများစုကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကသာ စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ပြည်နယ်အခွန်အများစုကို ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ ထိုနည်းတူ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်များမှ ကောက်ခံရရှိလာသော အခွန်ရငွေများကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့များကသာ ရရှိကြပြီး အခြားအစိုးရအဖွဲ့များနှင့် ခွဲဝေခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဩစတေးလျနိုင်ငံတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်အာဏာများနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်က ပြည်နယ်များ၏ ပစ္စည်းများ (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်အစိုးရအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။ ဒုတိယ ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုမှာ အခွန်မူကြမ်းများသည် ဖက်ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်၌ တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ် အထက်လွှတ်တော်သည် ထိုမူကြမ်းများကို ပြင်ဆင်ခွင့် မရှိပါ။ တတိယကန့်သတ်ချက်တစ်ခုမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်စနစ်သည် ပြည်နယ်များအကြား တစ်ပြေးညီဖြစ်ရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ်အခွန်များ၏ အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားများသည် ပြည်နယ်အလိုက် ကွဲပြားမှုမရှိရန်လိုသည်။ အလားတူပင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ပစ္စည်းများအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခွင့် မရှိပေ။

ဩစတေးလျနိုင်ငံတွင် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတများကို ယင်းပြည်နယ်များက ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အခွန်ကောက်ခံခွင့်ရှိသည်။ သဘာဝသယံဇာတဆိုင်ရာအခွန်များသည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော အခွန်အမျိုးအစားများ ဖြစ်သောကြောင့် သဘာဝသယံဇာတကြွယ်ဝသော ပြည်နယ်များအတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများစွာကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဩစတေးလျနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုသည် ခေတ်ကာလအပြောင်းလဲမှုများနှင့်အညီ အပြောင်းအလဲများရှိသည်။ ပြည်နယ်များသည် ဝင်ငွေခွန်နှင့် ရောင်းဝယ်ခွန်တို့ကို ယခင်ကောက်ခံခဲ့သော်လည်း ယခုတွင်မူ စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း မရှိတော့ပေ။^{၄၄} ထို့ပြင် ချမ်းသာကြွယ်ဝခွန်၊ အမွေခွန်နှင့် လက်ဆောင်ပစ္စည်းခွန်တို့ကိုလည်း ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရနှစ်ခုလုံးက ကောက်ခံခြင်း မရှိတော့ပေ။^{၄၅}

၄၄ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်ခင်တွင် ပြည်နယ်အားလုံးသည် ဝင်ငွေခွန်ကောက်ခံကြပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် ဝင်ငွေခွန်ဥပဒေကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း စစ်အသုံးစရိတ် တိုးမြှင့်နိုင်ရန်နှင့် အခွန်ကောက်ခံမှုနှင့် စည်းကမ်းများကို ကြပ်မတ်နိုင်ရေးအတွက် ဝင်ငွေခွန်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကသာ ကောက်ခံခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်နယ်များသည် ဝင်ငွေခွန်ကောက်ခံခွင့်ကို ပြန်ရယူခွင့်ရှိသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရတစ်ခုတည်းသာ ဝင်ငွေခွန်ကို ဆက်လက်ကောက်ခံလာခဲ့သည်။

၄၅ အမွေဆက်ခံခွန် (inheritance tax) ကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အားလုံးက ယခင်ကောက်ခံခဲ့သော်လည်း ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် Queensland ပြည်နယ်အစိုးရက ဖျက်သိမ်းလိုက်သည့်နောက်ပိုင်းတွင် အခြားသောပြည်နယ်များလည်း နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ထိုနည်းတူ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ အကြောင်းမှာ ပြည်သူများသည် အခွန်ရှောင်နိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို Queensland ပြည်နယ်သို့ ပြောင်းရွှေ့သွားမည်ကို စိုးရိမ်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (<https://epublications.bond.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1230&context=rlij>)

ဇယား (၁၈) သြစတြေးလျနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ အခွန်အာဏာများ ခွဲဝေထားမှု
 (Tax assignment for various orders of government)

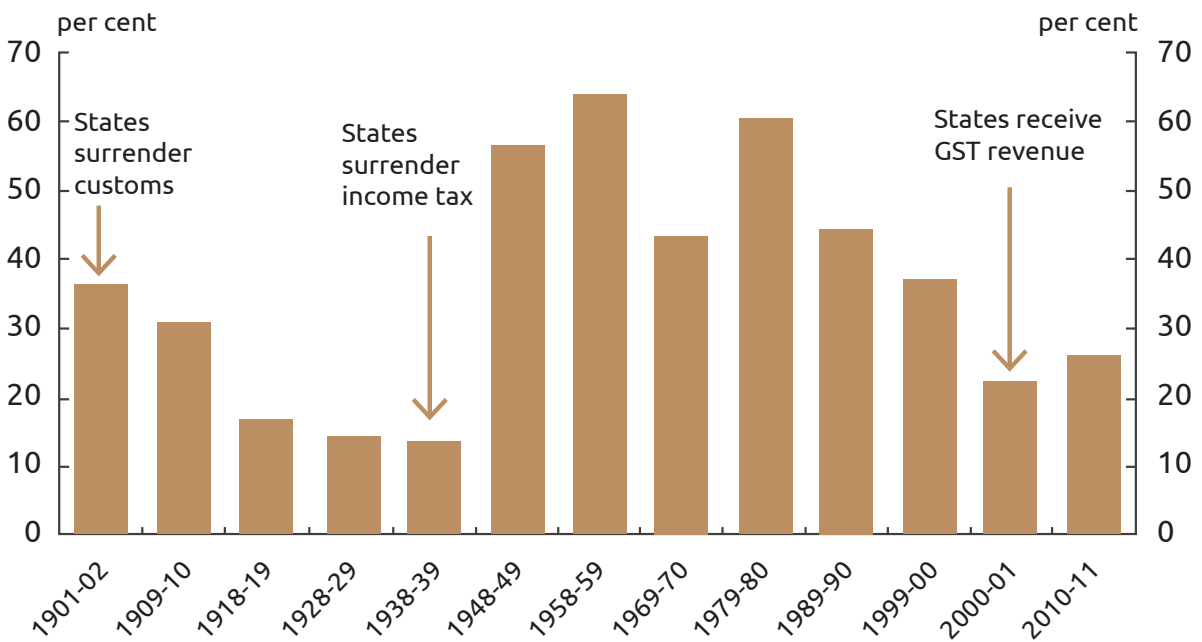
	သတ်မှတ်ခြင်း		အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း	အခွန်ငွေဝေစု (ရာခိုင်နှုန်း)		
	အခွန်အခြေခံ	အခွန်နှုန်းထား		ဖက်ဒရယ်	ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ အားလုံး
ဖက်ဒရယ်						
ဝင်ငွေခွန် (Income tax)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
စီးပွားရေးလုပ်ငန်း (ကုမ္ပဏီ) ခွန် (Enterprise (Company) tax)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
ရောင်းဝယ်ခွန် (Sale tax)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုခွန် (Goods and Services tax)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
ဖက်ဒရယ်ယစ်မျိုးခွန် (Commonwealth excise tax)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုအခွန်အခများ (Agricultural production excise)			ဖက်ဒရယ်/ပြည်နယ်	၉၉	၁	၁၀၀
နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန် (Taxes on international trade)			ဖက်ဒရယ်	၁၀၀		၁၀၀
ပြည်နယ်						
လုပ်ခလစာခွန် (Payroll tax)			ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်	၂၅	၇၅	၁၀၀
မြေခွန် (Land tax)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
ငွေကြေးနှင့် အရင်းအနှီးခွန် (Financial and capital taxes)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
အခြားပစ္စည်းအမြတ်ခွန် (Other property taxes)			ပြည်နယ်	၀.၆	၉၉.၄	၁၀၀
လောင်းကစားခွန် (Real estate taxes)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
ပြည်သူပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအပေါ်ကောက်ခံသောအခွန် (Taxes from public enterprises)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
အာမခံလုပ်ငန်းအပေါ်ကောက်ခံသောအခွန် (Taxes on insurance)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
ကုန်ပစ္စည်းရောင်းချခွင့်ဆိုင်ရာ အခွန်အခ (Franchise fees)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
မော်တော်ယာဉ်အခွန် (Mining revenue)			ပြည်နယ်		၁၀၀	၁၀၀
ဒေသန္တရ						
မြူနီစီပယ်အခွန်အခ (Municipal rates)			ဒေသန္တရ			၁၀၀ ၁၀၀

Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p54

၆.၅.၃) ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ

ဩစတေးလျနိုင်ငံသည် အခြားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများထက် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ အလွန်မြင့်မားနေသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထက် လုပ်ငန်းတာဝန်ပိုများနေပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများမှာ ပြည်နယ်များထက် ပိုများနေသဖြင့် ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်များအကြား ဒေါင်လိုက် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဩစတြေးလျဖက်ဒရယ်စနစ် စတင်ကျင့်သုံးချိန်ကတည်းကပင် ရှိပြီး ယခုတိုင် ရှိနေ သည်။ ထိုမညီမျှမှုများသည် နှစ်အလိုက်ကွဲပြားပြီး ပြောင်းလဲမှုရှိသည် (ပုံ - ၁ ရှု)။ ဩစတြေးလျပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ တို့သည် စုစုပေါင်းအခွန် ဘဏ္ဍာငွေ၏ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ထိန်းချုပ်ထားပြီး ဩစတြေးလျ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ကျန်ရှိသော အခွန် (၈၂) ရာခိုင်နှုန်းကို ထိန်းချုပ်ထားသည် (ဇယား - ၁၉ ရှု)။^၆ ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်များသော အဓိက အခွန်အခြေခံ (၃) ခု (ဝင်ငွေခွန်၊ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုခွန်၊ အကောက်ခွန်) ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက လက်ဝါးကြီး အုပ်ထားသည်။ ပြည်နယ်များက ကောက်ခံသော အခွန်များသည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်နည်းပါးသဖြင့် ပြည်နယ်များ သည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန် အချို့အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့ငွေများအပေါ် မှီခိုအားထားနေရ သည် (ပုံ - ၂ ရှု)။ သို့ရာတွင် ဒေသန္တရအစိုးရ အများစုသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်အများစု (ယေဘုယျအားဖြင့် ၈၃ ရာခိုင်နှုန်း) ကို ၎င်းတို့ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေများဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးကွာဟချက်အများစုမှာ ပြည်နယ် အစိုးရနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်။^၇

ပုံ (၁) ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ (ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံထူထောင်ချိန်ကတည်းက)

Source: Australia National Commission of Audit (available at: <http://www.ncoa.gov.au/report/appendix-vol-1/8-3-addressing-vertical-fiscal-imbalance.html>)

^၆ Alan Fenna, "Commonwealth Fiscal Power and Australian Federalism", UNSW Law Journal, Volume 31 (2), p501-529, 2008.

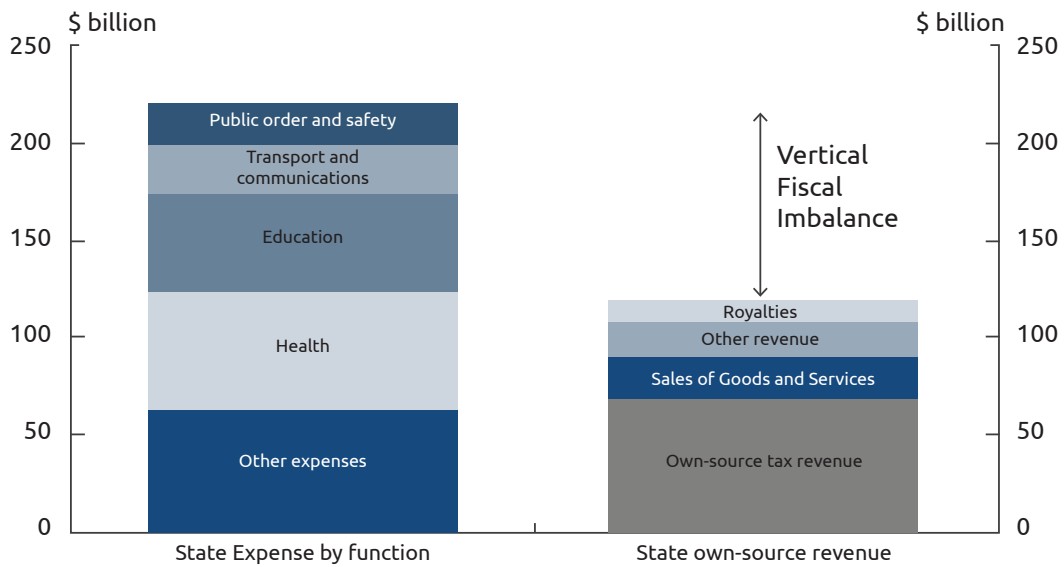
^၇ Gianluigi Bizioli, Claudio Sacchetto, "Tax Aspects of Fiscal Federalism, A Comparative Analysis", Nov 2011, ch4, p163

ဇယား (၁၉) သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အလိုက် အခွန်ဝင်ငွေအမျိုးအစား

အစိုးရအဆင့်	ကိုယ်ပိုင်အခွန်ဝင်ငွေ အမျိုးအစား (%)
ဖက်ဒရယ် (commonwealth)	၈၂ %
ပြည်နယ်နှင့် နယ်မြေများ (States and Territories)	၁၅ %
ဒေသန္တရအစိုးရ (Local Government)	၃ %

Source: Bhajan S. Grewal, 'Tax Sharing and Fiscal Equalization in Australia', 1 Dec 2011

ပုံ (၂) သြစတြေးလျပြည်နယ်၏ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်ဝင်ငွေများ၊ ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်နှင့် ခေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှု (၂၀၁၃-၂၀၁၄)

Source: 2013-2014 State Budgets, Australian Government (available at: <http://www.ncoa.gov.au/report/appendix-vol-1/8-3-addressing-vertical-fiscal-imbalance.html>)

ထို့အပြင် သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များသည် လူဦးရေ၊ ပထဝီအနေအထားနှင့် သယံဇာတကြွယ်ဝမှု မတူညီသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းမှာလည်း မတူကွဲပြားကြပြီး ပြည်နယ်များအကြား အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် လူဦးရေနည်းပြီး စိုက်ပျိုးရေး အခြေခံသော ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်အတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလိုအပ်ချက်များအတွက် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေကို ရှာဖွေပေးနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ယင်းအလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို အစဉ်အဆက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ငွေကြေးအခက်အခဲရှိသော ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအတွက် အထူးထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးကာ ကုစားခွဲရာမှ ၁၉၃၃ ခုနှစ်မှ စ၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၎င်း၏ ညီမျှတမှုတူ အစီအစဉ်များမှ တစ်ဆင့် ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုရေး ထောက်ပံ့ငွေများ (fiscal equalization grants) ချပေးသည်။

၆.၅.၄) ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

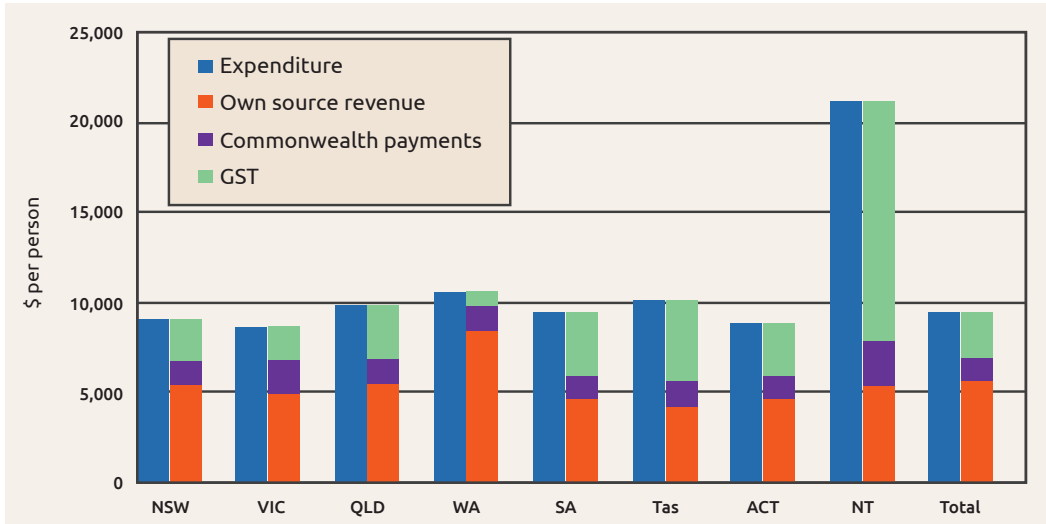
ဩစတြေးလျဘဏ္ဍာရေးစနစ်၏ ဘဏ္ဍာရေးညီမျှရေးအခြေခံမူမှာ "ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တစ်ခုစီသည် အထွေထွေ မူဝါဒများအောက်တွင် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် အထွေထွေဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် တူညီသော ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။"^{၄၈} ထိုအခြေခံမူသည် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေနိုင်စွမ်း မတူညီမှုနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ ကုန်ကျစရိတ်မတူညီမှုတို့ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှု (fiscal equity) ရှိရေးကို ရှေးရှုထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ကြီးမားသော အခွန်အခြေခံများကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားသဖြင့် နှစ်တိုင်းလိုလိုတွင် ပြည်နယ်ဝင်ငွေသည် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ် တစ်ဝက်ခန့်ကိုသာ ကာမိသည်။ ကျန်ရှိသော ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည်။

ပြည်နယ်များအား ချပေးသည့် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေ (၂) မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁) သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေ (Tied grants) နှင့် ၂) သတ်မှတ်ချက် မပါသော ထောက်ပံ့ငွေ (untied grants) တို့ ဖြစ်သည်။^{၄၉} ပြည်နယ်များသည် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ငန်းနှင့် စီမံကိန်းများအတွက်သာ အသုံးပြုရမည် ဖြစ်ပြီး သတ်မှတ်ချက်မပါသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများကို ပြည်နယ်များ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုသွားနိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများ (သို့မဟုတ်) အထူးရည်ရွယ်ချက်အတွက် ထုတ်ပေးသော ဘဏ္ဍာငွေများ (specific purpose payments-SPPs) ကို နိုင်ငံတော်၏ အထူးဦးစားပေးလုပ်ငန်း အချို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည်။ SPPs အများစုကို ကျန်းမာရေး (၃၂%)၊ ပညာရေး (၂၈%)၊ ပို့ဆောင်ရေး (၁၅%) နှင့် အခြားကဏ္ဍများ (၂၅%) တွင် အသုံးပြုစေသည်။^{၅၀} အဓိကအားဖြင့် သတ်မှတ်ချက် မပါသော ထောက်ပံ့ငွေများ (အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေများ) ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရသာ စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအခွန် (GST)^{၅၁} တို့မှ ရသော အခွန်ဝင်ငွေများဖြင့် ပြည်နယ်များ အတွက် ထောက်ပံ့ငွေများ ထုတ်ပေးသည်။

ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (တစ်နည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း) သည် ကွဲပြားလျက်ရှိရာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ထောက်ပံ့ငွေမပေးလျှင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေးများသည် ပြည်နယ်အလိုက် ကွဲပြားသွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးညီမျှရေးအစီအစဉ် (horizontal fiscal equalization) တစ်ခု ချမှတ်ခဲ့ပြီး ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေကော်မရှင် (the Commonwealth Grants Commission - CGC) တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းပြီး ထိုအစီအစဉ်ကို ကြီးကြပ်စေခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း ခြားနားမှုကို ဖြေလျော့ရန် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု အခွန်ဝင်ငွေကို အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးညီမျှရေးနှင့်အညီ ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေပေးသည်။ CGC ၏ အကြံပြုချက်နှင့် အညီ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအခွန်ဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်အားလုံးအတွက် ခွဲဝေရာတွင် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနိမ့်သော ပြည်နယ်များက ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းမြင့်သော ပြည်နယ်များထက် ပို၍ ရရှိကြသည်။ (ပုံ-၃ ရှု)

၄၈ <https://theconversation.com/explainer-coag-and-the-gst-carve-up-40323>, accessed on 5 May 2018
၄၉ https://cgc.gov.au/index.php?option=com_docman&view=document&Itemid=524&layout=default&alias=949-introduction-to-fiscal-equalisation-in-australia-pdf&category_slug=about-fiscal-equalisation, accessed pm 5 May 2018
၅၀ Bhajan S. Grewal, "Tax Sharing and Fiscal Equalization in Australia", 1 Dec 2011 (available at http://vises.org.au/documents/events/2011-Wshop-CUFE/GREWAL2011_Fiscal_Federalism.pdf) , accessed on 5 May 2018
၅၁ GST သည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် စတင်ကောက်ခံသော အထွေထွေစားသုံးခွန် ဖြစ်သည်။ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု အားလုံးအပေါ် ကောက်ခံခြင်းမဟုတ်ဘဲ အိမ်ထောင်စုများ ဝယ်ယူစားသုံးသည့် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု တစ်ဝက်ခန့်အပေါ်တွင်သာ ပုံသေ အခွန်နှုန်း ၁၀ % ဖြင့် ကောက်ခံသည်။ ကုန်စိမ်း (fresh food)၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ကလေးသူငယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ ရေနှင့် မိလ္လာလုပ်ငန်း စသည်တို့ကို အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် ပေးထားသည်။

ပုံ (၃) သြစတြေးလျပြည်နယ်အလိုက် တစ်ဦးချင်းကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအခွန် လိုအပ်ချက်

Source: https://cgc.gov.au/index.php?option=com_docman&view=document&Itemid=524&layout=default&alias=949-introduction-to-fiscal-equalisation-in-australia-pdf&category_slug=about-fiscal-equalisation

အထက်ပါပုံအရ ပြည်နယ်အားလုံး၏ အသုံးစရိတ် (အပြာ) သည် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေ (လိမ္မော်) ထက် ပိုများနေသဖြင့် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေ (ခရမ်း) နှင့် ဖက်ဒရယ်မှ ခွဲဝေပေးသော ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုခွန်များ (အစိမ်း)ဖြင့် ပြည်နယ်၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရ သည်။ ပြည်နယ်အလိုက် အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက် မတူညီသဖြင့် ပြည်နယ်အလိုက် လက်ခံရရှိသော GST ပမာဏများလည်း မတူညီကြပါ။ ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေနှင့် GST ခွဲဝေမှုများသည် ပြည်နယ်၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းပေးသော်လည်း အခြားတစ်ဖက်တွင် ပြည်နယ်များ၏ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ် ဘဏ္ဍာရေးမှီခိုနေရမှုမှာ နာတာရှည်ရောဂါပမာ ဖြစ်နေသည်။ ဖက်ဒရယ်အကူအညီများသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်များအပေါ် တာဝန်ခံမှုကို အားနည်းစေနိုင်သည့်အပြင် ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သြဇာခံများသဖွယ် ဖြစ်သွားနိုင်သည်ဟု ပညာရှင် အချို့က သုံးသပ်ကြသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ရသော် သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဘက်သို့ ယိမ်းနေသည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်တို့သည် သီးခြားအခွန်အာဏာများအပြင် ပူးတွဲအခွန်အာဏာများကို ရရှိထားကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်များသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အခွန်များထက် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အားဖြင့် ပိုကြီးမားနေသည်။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပူးတွဲအခွန်အာဏာများကိုလည်း ပြည်နယ်အစိုးရထက် ပိုကျင့်သုံးပြီး ပြည်နယ်အစိုးရက ထိုအာဏာအချို့ (ဥပမာ - ပြည်နယ်ဝင်ငွေခွန်နှင့် ပြည်နယ် ရောင်းဝယ်ခွန်) ကို လက်လွှတ်ပေးရသည်အထိ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံမှ ပေးထားသော ဖက်ဒရယ်အသုံးစရိတ်အာဏာများ (ဥပမာ- ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရအတွက် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများချပေးခြင်း) ဖြင့် ဖက်ဒရယ်၏ ဥပဒေပြုခွင့်စာရင်းတွင် မပါသော ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ (ဥပမာ - ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည်တို့) ကို ကူညီပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိရာ ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်သည်။

သြစတြေးလျဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဘက်ယိမ်းနေသော်လည်း အားသာချက်များရှိသည်။ အခွန်အချို့ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရကသာ ကောက်ခံခြင်းဖြင့် အခွန်စနစ်ကို တစ်ပြေးညီဖြစ်စေခြင်း (uniformity) နှင့် အခွန်စီမံခန့်ခွဲရန် ရိုးရှင်းလွယ်ကူခြင်း (simplicity) စသည့် အားသာချက်များ ရရှိစေသည်။ ထို့အပြင် သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးညီမျှရေးအစီအစဉ် (Horizontal fiscal equalization) သည် ပြည်နယ်များအကြားဘဏ္ဍာရေးညီမျှမှုအဆင့် ရာနှုန်းပြည့်နီးပါးအထိ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း၊ သီးခြားလွတ်လပ်သော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေကော်မရှင် (FGC) က ဖက်ဒရယ် အစိုးရကသာ ကောက်ခံသော GST အခွန်များကို ပြည်နယ်များအကြား စနစ်တကျနှင့် မျှမျှတတခွဲဝေနိုင်ရန် အကြံပြုပေးခြင်း^{၅၂} စသည်တို့ကြောင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေတည်ငြိမ်ရေးကို ကူညီပေးသည်။

^{၅၂} Horizontal Fiscal Equalization, Productivity Commission Draft Report, Oct 2017 (available at: <https://www.pc.gov.au/inquiries/current/horizontal-fiscal-equalisation/draft/horizontal-fiscal-equalisation-draft-overview.pdf>) , accessed on 5 May 2018

၆.၆။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မတူကွဲပြားမှု (ဘာသာစကား၊ ကိုယ်ကျယ်သည့်ဘာသာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံ) ရှိသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပြီး ပြည်နယ် (၂၈) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (၇) ခု တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။^{၅၃} ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်နှစ်ခုလုံးတွင် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးသည်။ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကို လွှတ်တော် (၂) ရပ် (ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်ကောင်စီ) တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။^{၅၄} ပြည်နယ်အများစု၏ လွှတ်တော်များကို လွှတ်တော်တစ်ရပ်ဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားပြီး ပြည်နယ် လွှတ်တော်အမတ်များကို ပြည်သူတို့က တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးကို ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကောင်စီဝန်ကြီးတို့ကလည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးကို ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က လည်းကောင်း တာဝန်ယူထားကြသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်အဆင့် တရားရေးအာဏာများကိုလည်း နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာတို့ ပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စုစာရင်း (Union List)၊ ပြည်နယ်စာရင်း (State List) နှင့် ထပ်တူပြုစာရင်း (Concurrent List) တို့ကို ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ဇယား (၇) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။^{၅၅} ထိုစာရင်းများတွင် မပါသော ကျွင်းကျန်အာဏာ (residual powers) များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံ အပ်နှင်းထားသည်။ ထပ်တူပြုအာဏာမှတစ်ဆင့် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ပြည်နယ်ဥပဒေတစ်ခုသည် ပြည်ထောင်စုဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်နေလျှင် (သို့မဟုတ်) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ အကြား ပဋိပက္ခတစ်ခုတစ်ရာဖြစ်လျှင် ပြည်ထောင်စု ဥပဒေကသာ ကြီးစိုးခွင့် (supremacy) ရှိသည်။ အိန္ဒိယ ဖွဲ့စည်းပုံကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ချိန်၌ ဒေသန္တရအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်သောအခါ (ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ) ဒေသန္တရ အစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (အထူးသဖြင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များ) ကို ထပ်ထည့်ထားသော ဇယား ၁၁ နှင့် ၁၂ တို့တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။^{၅၆}

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ဖွဲ့စည်းပုံသည် အစိုးရအဆင့်အလိုက် ဖွဲ့စည်းပုံ (ပုံ - ၄ ရှု) ကို အခြေခံထားသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းများအားဖြင့် အောက်တွင် လေ့လာ တင်ပြထားသည်။

၅၃ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပုဒ်မ ၂ အရ ဗဟို/ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ နယ်နိမိတ်ကို ပြင်ဆင်ခွင့် သို့မဟုတ် လက်ရှိပြည်နယ်များမှ ပြည်နယ်သစ်များ ဖွဲ့စည်းခွင့် ရှိသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ် (၁၄) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (၆) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လက်ရှိတွင် ပြည်နယ် (၂၈) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (၈) ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်တည်လာသည်။

၅၄ အနိုင်ရသူအကုန်ယူစနစ် - FPTP စနစ်ဖြင့် ပြည်သူများက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ပြည်သူ့လွှတ်တော် (the Lok Sabha or people's assembly) နှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် သွယ်ဝိုက်ပြီးရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ပြည်နယ်ကောင်စီ (the Rajya Sabha or States' council)

၅၅ ပြည်ထောင်စုစာရင်းတွင် ပြည်ထောင်စုကသာ ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသော အစိုးရလုပ်ငန်းတာဝန်များပါရှိပြီး ပြည်နယ်စာရင်းတွင် ပြည်နယ်များ ကသာ ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသော အစိုးရလုပ်ငန်းတာဝန်များပါရှိသည်။ ထပ်တူပြုစာရင်းတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရတို့ ဥပဒေပြု ခွင့်ရှိသော အစိုးရလုပ်ငန်း တာဝန်များပါရှိသည်။

၅၆ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ချက် ၇၃ နှင့် ၇၄ တွင် (ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ) ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို ထည့်သွင်းထားသည်။

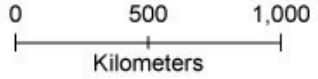

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်များနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ

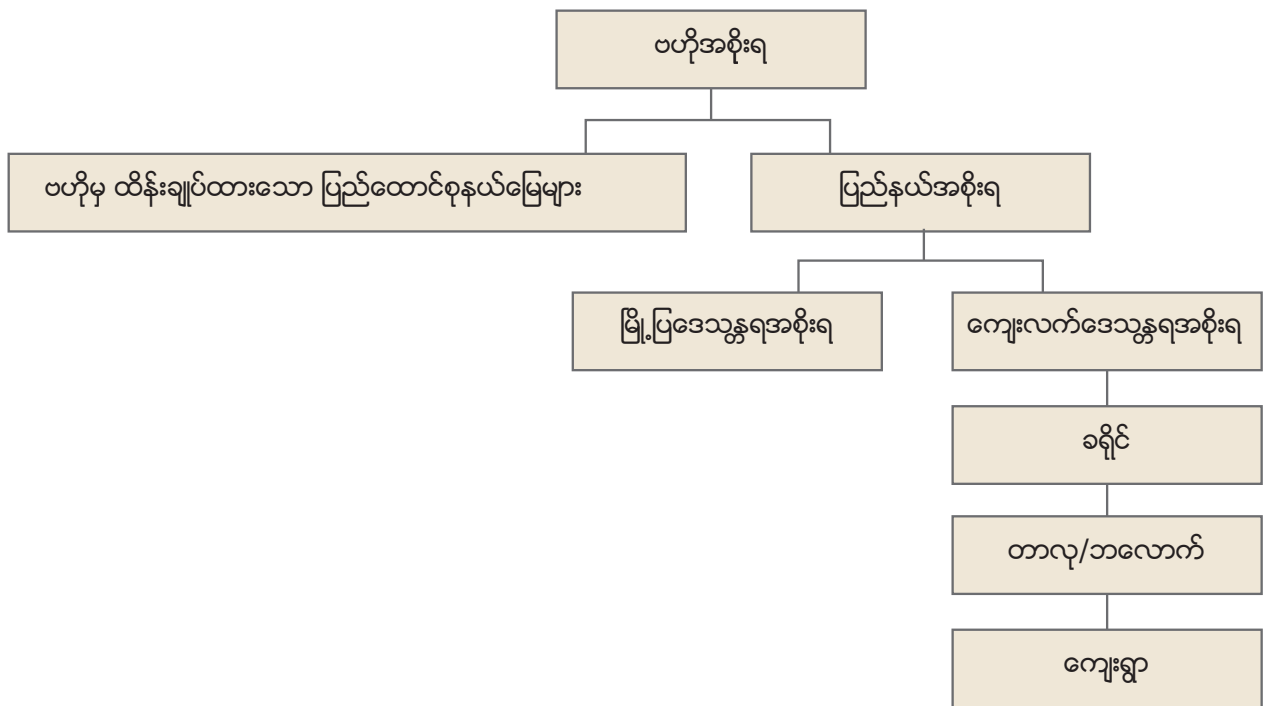
အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မတူကွဲပြားမှု (ဘာသာစကား၊ ကိုယ်ကွယ်သည့် ဘာသာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ) ရှိသော နိုင်ငံ တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပြည်နယ် (၂၈) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စု နယ်မြေ (၇) ခု တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စု အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်နှစ်ခုလုံးတွင် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးသည်။

N

ပုံ (၄) အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဆင့်အလိုက် ဖွဲ့စည်းပုံ

Source: M. Govinda Rao, "Chainging Contours in Fiscal Federalism in India", P5, available at: <http://www.econ.hit-u.ac.jp/~kokyo/APPPsympo04/PDF-papers-nov/Rao-Final2.pdf>

၆.၆.၁။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၇) တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသော ကိစ္စရပ်များပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စု စာရင်း၊ ပြည်နယ်များကသာ ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသော ကိစ္စရပ်များပါဝင်သည့် ပြည်နယ်စာရင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်နှစ်ခုလုံး ပူးတွဲဥပဒေပြုခွင့်ရှိသော ကိစ္စရပ်များပါဝင်သည့် ထပ်တူပြုစာရင်းတို့ ပါရှိသည်။ ကြွင်းကျန် အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံ အပ်နှံထားသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ချက် (၇၃) နှင့် (၇၄) တို့နှင့် အတူ ထပ်ထည့်ထားသော ဇယား (၁၁) နှင့် (၁၂) တို့တွင် ကျေးလက်ဒေသန္တရအစိုးရနှင့် မြို့ပြဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။^{၅၇} သို့ရာတွင် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းတွင် ပါရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များမှာ ပြည်နယ်စာရင်းတွင်ပါဝင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များနှင့် ထပ်တူကျနေသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရက ဒေသန္တရအစိုးရကို အမှန်တကယ် ခွဲဝေပေးသည့် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များနှင့် အသုံးစရိတ်တာဝန် များသည် ပြည်နယ်အစိုးရက ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဒေသန္တရအစိုးရအား လွှဲပြောင်းပေးလိုသည့် အတိုင်းအတာအပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ ထိုသို့ ပြည်နယ်မှ ဒေသန္တရအစိုးရများထံသို့ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် လွှဲပြောင်းမှုသည် ပြည်နယ်များ၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအလိုက် ကွဲပြားမှုရှိသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရ သည် ဒေသန္တရအစိုးရ (အထူးသဖြင့် ကျေးလက်အဆင့်) ကို ဝင်ငွေဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ (revenue autonomy) ပေးအပ်မှု အလွန်နည်းနေသည်။^{၅၈}

၅၇ ပြည်ထောင်စုစာရင်းတွင် အကြောင်းအရာ (၉၇) ခု၊ ပြည်နယ်စာရင်းတွင် (၆၇) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ထပ်တူပြုစာရင်းတွင် (၄၇) ခု ပါဝင်သည်။ စာရင်း (၁၁) ကျေးလက်ဒေသန္တရအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်စာရင်းတွင် အကြောင်းအရာ (၂၉) ခုပါဝင်ပြီး စာရင်း (၁၂) မြို့ပြဒေသန္တရ အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်စာရင်းတွင် အကြောင်းအရာ (၁၈) ခု ပါဝင်သည်။
 ၅၈ Nirvikar Singh, "Fiscal Federalism and Decentralization in India", University of California, Santa Cruz, Jan 2007. P9

ဇယား (၂၀) အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ ဥပဒေပြုတာဝန်နှင့် အမှန်တကယ်ဆောင်ရွက်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ

(Legislative Responsibility and actual provision of services by different orders of government)

ဥပဒေပြုတာဝန် (ဥပဒေအရ) Legislative responsibility (de jure)	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း Public service	အမှန်တကယ်လုပ်ငန်းတာဝန် ခွဲဝေခြင်း (လက်တွေ့အရ) Actual allocation of function (de facto)
ပြည်ထောင်စု	နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (International trade and commerce)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	အဓိကသတ္တုများ (Major minerals)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ အာမခံလုပ်ငန်းနှင့် ငွေကြေး (Banking, insurance, and currency)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	မီးရထားလမ်းကြောင်း (Railways)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	စာတိုက်လုပ်ငန်း (Postal service)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	သန်းခေါင်စာရင်း (Census)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေး (Defence and foreign affairs)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	သင်္ဘောဖြင့် ပစ္စည်းပို့ခြင်းနှင့် ကမ်းလွန်ရှာဖွေရေး (Shipping and offshore exploration)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	လေကြောင်းလိုင်းများ (Airways)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	မူပိုင်ခွင့်များ (Patents and copyrights)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	နိုင်ငံသားဖြစ်မှု (Citizenship)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်ဖြတ်ကျော်ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (Interstate trade & commerce)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်ဖြတ်ကျော်မြစ်များ (Interstate rivers)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	ဘဏ်လုပ်ငန်း (Banking)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စု	နိုင်ငံအတွင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်း (Emigration)	ပြည်ထောင်စု
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	ရာဇဝတ်မှုဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (Criminal law and procedures)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	နိုင်ငံသားဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (Civil procedure)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် လင်မယားကွာရှင်းခြင်း (Marriage and divorce)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	ဒေဝါလီခံခြင်းနှင့် ကြွေးမြီမဆပ်နိုင်ခြင်း (Bankruptcy and insolvency)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	ပညာရေး (Education)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု (Healthcare)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်

ဥပဒေပြုတာဝန်(ဥပဒေအရ) Legislative responsibility (de jure)	ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း Public service	အမှန်တကယ်လုပ်ငန်းတာဝန် ခွဲဝေခြင်း (လက်တွေ့အရ) Actual allocation of function (de facto)
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	စာချုပ်များ (Contracts)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သစ်တော (Environment and forests)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း (Economic and social planning)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	လူမှုလုံခြုံရေးနှင့် လူမှုရေးအာမခံ (Social security and insurance)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်	လျှပ်စစ်ဓါတ် (Electricity)	ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	ရဲလုပ်ငန်းနှင့် တည်ငြိမ်ရေး (Police and public order)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	တရားမျှတရေး စီမံအုပ်ချုပ်ရေး (Administration of justice)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	အကျဉ်းထောင်၊ ပြုပြင်ရေးဌာနများ စသည် (Prisons, reformatories etc.)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေး (Public health and sanitation)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး (Agriculture and animal husbandary)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	ရေ (Water)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	သစ်တော (Forests)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	အသေးစားသတ္တုတွင်းများ (Minor minerals)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	တရားရေး၊ အကျဉ်းထောင်နှင့်ရဲလုပ်ငန်းအုပ်ချုပ်ရေး (Administation of justice, jails, & police)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	နိုင်ငံသားနှင့် ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများ (Civil and property rights)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	အများပိုင်မြေနှင့် သဘာဝသယံဇာတများ (Public lands and natural resources)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများ - မြို့ပြဒေသမြူနီစီပယ်အဖွဲ့များနှင့် ကျေးလက်ဒေသ ပန်ချာရတီအဖွဲ့များ (Local body insittutions – municipal institutions in urban areas and Panchayati Raj Institutions in rural areas)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	ရေပေးဝေခြင်းနှင့် သန့်ရှင်းရေး (Water supply and sanitation)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	ကုမ္ပဏီများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း (Incorpotion of companies)	ပြည်နယ်
ပြည်နယ်	ဒေသန္တရ ဝန်ဆောင်မှုများ (Local serices)	ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	ပညာရေး (Education)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ
ပြည်နယ်	လူမှုဖူလုံရေး (Social welfare)	ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ

Source: *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, A Global Dialogue on Federalism, Volume IV, 2007, p158*

အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပိုင်းခြားထားခြင်းအခြေခံမူ (the principle of separation) ဖြင့် ခွဲဝေပေးထားသည် (ဇယား - ၂၀ ရှု)။ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဥပဒေပြုခြင်း၊ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်ကျခံခြင်းအားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် ဆောင်ရွက်ခွင့်တာဝန် နှစ်ရပ်လုံးအကျုံးဝင်သည့် သီးခြားပြည်ထောင်စုတာဝန်များ (ဥပမာ - နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု၊ စာတိုက်လုပ်ငန်း၊ သန်းခေါင်စာရင်း၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးရာ)၊ သီးခြားပြည်နယ် တာဝန်များ (ဥပမာ - ရဲလုပ်ငန်း၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အသေးစားသတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၊ နိုင်ငံသားနှင့် ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေး)၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ထပ်တူပြုတာဝန်များ (ဥပမာ - ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လျှပ်စစ်မီး)၊ ပြည်နယ်က ဥပဒေပြုပြီး ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ပူးတွဲဆောင်ရွက်သည့်ပူးတွဲတာဝန်များ (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရိစ္ဆာန်မွေးမြူရေး၊ ရေ၊ သစ်တော၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး) နှင့် ပြည်နယ်က ဥပဒေပြုပြီး ဒေသန္တရအစိုးရက ဆောင်ရွက်သည့် ပူးတွဲတာဝန်များ (ဥပမာ - ဒေသန္တရဝန်ဆောင်မှုများ) ဟူ၍ လုပ်ငန်းတာဝန်ခွဲဝေမှု အမျိုးအစား (၅) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။

လုပ်ငန်းတာဝန်များအတွက် အသုံးစရိတ်ကျခံခြင်းအားဖြင့်ကြည့်လျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ကာကွယ်ရေး၊ မီးရထားလမ်း၊ စာတိုက်လုပ်ငန်းနှင့် တယ်လီဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် အာကာသနှင့် အင်္ဂါမြူစွမ်းအင် (Atomic power) သုတေသနလုပ်ငန်းတို့တွင် အဓိကကျခံသည်။ ကျန်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အစိုးရအဖွဲ့အားလုံးက အသုံးစရိတ် ပူးတွဲကျခံကြသည် (ဇယား - ၂၁ ရှု)။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်တွင်းလုံခြုံရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ တိရိစ္ဆာန်မွေးမြူရေး၊ သစ်တော၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ ဆည်ရေသွင်းခြင်းနှင့် စွမ်းအင်ကဲ့သို့သော လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် အခြားအစိုးရအဖွဲ့များထက် အသုံးစရိတ်ကျခံမှု ပိုများသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရများသည် လည်း ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များကဲ့သို့ပင် အသုံးစရိတ်ကျခံမှုများရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရနိုင်သဖြင့် ဒေသန္တရအစိုးရ၏ အသုံးစရိတ် ကျခံမှုအနည်းငယ်သာ ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းသုံးသပ်ကြသည်။ ဥပမာ-ဒေသန္တရအစိုးရ၏ ၂၀၀၂-၂၀၀၃ ခုနှစ် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအရ ဒေသန္တရအစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်သည် တစ်နိုင်ငံလုံးစုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း (ဂျီဒီပီ၏ ၂ %) သာ ရှိသည်။

ဇယား (၂၁) အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အစိုးရအဖွဲ့အသီးသီး၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်ကျခံမှုများ*
(Shares of different levels of government in total expenditures)

အသုံးစရိတ်အမျိုးအစားများ	ပြည်ထောင်စု (%)	ပြည်နယ် (%)	အားလုံး (%)
(က) အတိုးပေးချေမှုများ (Interest payment)	၅၃.၈	၄၆.၂	၁၀၀
(ခ) ကာကွယ်ရေး (Defence)	၁၀၀	၀.၀	၁၀၀
(ဂ) အုပ်ချုပ်ရေး (Administrative service)	၅၁.၆	၄၈.၄	၁၀၀
(ဃ) လူမှုရေးနှင့် လူမှုအဖွဲ့စည်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ (Social & community services)	၁၇.၃	၈၂.၇	၁၀၀
• ပညာရေး (Education)	၁၃.၀	၈၇.၇	၁၀၀
• ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် ကျန်းမာရေး (Medical and health)	၁၁.၂	၈၈.၈	၁၀၀
• မိသားစုဖူလုံရေး (Family welfare)	၂၀.၉	၇၉.၁	၁၀၀
• အခြား (Others)	၃၃.၃	၆၆.၇	၁၀၀
(င) စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Subsidies)	၄၂.၆	၅၇.၄	၁၀၀
• စိုက်ပျိုးရေးဝန်ဆောင်မှုများ (Agri. And allied services)	၃၈.၈	၆၁.၂	၁၀၀
• စက်ရုံနှင့် ဓာတ်သတ္တု (Industry and minerals)	၇၇.၉	၂၂.၁	၁၀၀
• စွမ်းအင်၊ ဆည်ရေသွင်းမှုနှင့် ရေဘေးကာကွယ်ရေး (Power, irri. & flood control)	၁၂.၆	၈၇.၄	၁၀၀
• ဆက်သွယ်ရေး (Tpt. and communication)	၄၇.၄	၅၂.၆	၁၀၀

• အခြား (Others)	၆၉.၅	၃၀.၅	၁၀၀
(စ) အခြား (Others)	၄၁.၇	၅၈.၃	၁၀၀
(ဆ) ချေးငွေနှင့် ကြိုတင်ငွေများ (Loans and advances)	၂.၁	၉၇.၉	၁၀၀
စုစုပေါင်း (Total)	၄၂.၆	၅၇.၄	၁၀၀

*ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ၏ အသုံးစရိတ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ယုံကြည်စိတ်ချရသော အချက်အလက်များ မရှိပါ။
 Source: A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives, p52

၆.၆.၂) အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံပါ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းများတွင် ပါရှိသော အခွန်အာဏာများကို (ဇယား - ၂၀ ရှု) အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခွန်ဝင်ငွေခွဲဝေခြင်းအားဖြင့် လေ့လာကြည့်လျှင် ရှင်းလင်းတိကျသော အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအခွန်နှင့် ပြည်နယ်အခွန်များသည် အခွန်အာဏာသုံးရပ်လုံး (အခွန်အခြေခံဖွင့်ဆိုခြင်း၊ အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အခွန်ငွေကောက်ခံခြင်း) အကျုံးဝင်သည့် သီးခြားအခွန်အာဏာများ ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်နှင့် ခွဲဝေပြီး ပြည်နယ်အခွန်ငွေ များကို ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် ခွဲဝေသည်။^{၅၉} ဒေသန္တရအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဖွဲ့စည်းပုံပါဇယား (၁၁) နှင့် (၁၂) တို့တွင် ထည့်သွင်းထားသော်လည်း ထိုတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်များကို ရှင်းလင်းစွာ ထည့်ထားခြင်းမရှိပေ။ ဒေသန္တရအစိုးရ၏ ဝင်ငွေသည် ပြည်နယ်အစိုးရမှ ခွဲဝေပေးသော အခွန် ဘဏ္ဍာ အရင်းအမြစ်၊ ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများအပေါ်တွင်သာ မူတည်သည်။

အိန္ဒိယအစိုးရအဖွဲ့များအား ပေးအပ်ထားသော အခွန်အာဏာများကို ဝင်ငွေဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်စွမ်းအားဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အခွန်အခြေခံ ကြီးမားကျယ်ပြန့်ပြီး နှုန်းတိုးကောက်ခံနိုင်သော အခွန်များ (ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်) ကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရအား ပေးအပ်ထားသည်။ ပြည်နယ်များကိုလည်း အခွန်အာဏာအချို့ ပေးအပ်ထားသော်လည်း ရောင်းဝယ်ခွန် (sale tax) ကလွဲပြီး ကျန်အခွန်များမှာ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အားဖြင့် အရေးမပါလှပေ။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်အခွန်အရင်းအမြစ်သည် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်များအတွက် လုံလောက်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဥပဒေပြုစာရင်းများတွင် မပါဝင်သည့် ကြွင်းကျန်အခွန်အာဏာများကို လည်း ပြည်ထောင်စု အစိုးရကို ပေးအပ်ထားသဖြင့် ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ်များထက် အခွန် အာဏာပိုရှိနေသည့် သဘောဖြစ်သည်။

အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့ ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှုမရှိဟု ပညာရှင်အချို့က ထောက်ပြသည်။^{၆၀} ဥပမာ - ကုန်စည်ရောင်းဝယ်ခွန်ကို ကုန်စည်တင်ပို့သော ပြည်နယ်များအား ကောက်ခံခွင့် ပေးထားခြင်း၊ ပြည်နယ်များအကြား လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်များအကြား သွင်းကုန်နှင့် ပို့ကုန်ခွန် ကောက်ခံခြင်း ကို တားမြစ်ထားခြင်း (ပုဒ်မ ၂၈၆) နှင့် ပြည်နယ်စာရင်းတွင် ပြည်နယ်အတွင်း ဝင်လာသော ကုန်စည်များအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခွင့်ရှိခြင်း (ပုဒ်မ ၅၂) စသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ညီညွတ်မှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သည် “ပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွား (public interest)” အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ပြည်နယ်အာဏာများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဖြေလျှော့မှုများကို သင့်တော်သလို ဆောင်ရွက်ခွင့် ပေးထားသည်။ (ပုဒ်မ ၃၀၂ အရ)

၅၉ ပြည်ထောင်စုအခွန်အချို့၏ အခွန်ငွေများကိုသာ ပြည်နယ်များနှင့် ယခင်ခွဲဝေသော်လည်း ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယဖွဲ့စည်းပုံ ပြင်ဆင်သောအခါ ပြင်ဆင်ချက် (၈၀) အရ ပြည်ထောင်စုအခွန်အားလုံး၏ ရငွေများကို ပြည်နယ်များနှင့် ခွဲဝေရန် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သဖြင့် လက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုအခွန်အားလုံးမှ ရငွေများကို ပြည်နယ်နှင့် ခွဲဝေယူသည်။
 ၆၀ Nirvikar Singh, “Fiscal Federalism and Decentralization in India”, University of California, Santa Cruz, Jan 2007. P9

၆.၆.၃) ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ

ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပ်နှင်းထားသော အခွန်အာဏာများသည် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်အတွက် လုံလောက်မှုမရှိသဖြင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးကွာဟချက်များ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ပြည်နယ်များမှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာသည် ယျေဘုယျအားဖြင့် စုစုပေါင်းအခွန်ဝင်ငွေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံကျော်သာ ရှိသော်လည်း ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ်သည် စုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်၏ ထက်ဝက်ကျော်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း သို့မဟုတ် အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံနိုင်စွမ်းတို့သည် မတူညီသဖြင့် အသုံးစရိတ်များမှာလည်း ပြည်နယ်အလိုက် ကွာခြားမှု ရှိနေသည်။^{၆၀} တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေနှင့် အခွန် - ဂျီဒီပီအချိုးတို့သည် ပြည်နယ်အလိုက် မတူညီသောကြောင့် ပြည်နယ်များအကြား အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများလည်းရှိသည်။ ထိုအလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ထိန်းညှိပေးသည့် ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေ အစီအစဉ်များရှိသော်လည်း ပြည်နယ်များအကြား အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာမညီမျှမှုသည် တဖြည်းဖြည်း ပို၍ ကြီးမားလာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၆.၆.၄) ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖြေလျှော့ပေးသည့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား (အထူးသဖြင့် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့၊ ပြည်နယ်များမှ ဒေသန္တရအစိုးရများသို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်များ ထားရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များအား အခွန်ငွေ ခွဲဝေပေးခြင်း (tax devolution) နှင့် ထောက်ပံ့ငွေပေးခြင်း (grants in aid) အစီအစဉ်များ ထားရှိသည်။ အလားတူပင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ငွေများကို ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် ခွဲဝေခြင်း၊ ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများ ဒေသန္တရအစိုးရများအတွက် ထုတ်ပေးခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်ရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးသော ဘဏ္ဍာငွေများခွဲဝေမှု အစီအစဉ် များကို အောက်ပါအတိုင်း (၄) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။^{၆၂}

၁) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်၏ လွှဲပြောင်းငွေ (Finance Commission Transfers)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ (ပြည်ထောင်စုအဆင့်) ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်ကို သမ္မတမှ (၅) နှစ် တစ်ကြိမ် သို့မဟုတ် ထိုထက်စောပြီး ခန့်အပ်သည်။ ယင်းကော်မရှင်သည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်နှင့် လိုအပ်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်သို့ အခွန်ငွေခွဲဝေခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ငွေ ချပေးခြင်း တို့အတွက် အကြံပြုပေး ရသည်။ အခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် သတ်မှတ်ချက်များ (criteria) နှင့် အလေးပေးမှုများ (weighting) သည်ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်အလိုက် ကွဲပြားသည် (ဇယား - ၂၂ ရှု)။ အလားတူပင် ပြည်နယ်များသည် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်များကို စနစ်တကျ ငွေကြေးပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် ပြည်နယ်အဆင့် ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်ကို (၅) နှစ်တစ်ကြိမ် ဖွဲ့စည်းသည်။ ယင်းကော်မရှင်သည် ၁) ပြည်နယ် နှင့်ဒေသန္တရအကြားဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရတစ်ဖွဲ့စီအား ခွဲပေးမည့် ဘဏ္ဍာငွေပမာဏကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ ၂) ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ်သောအာဏာများကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ၃) ဒေသန္တရအစိုးရကို ပေးမည့် ပြည်နယ်ရန်ပုံငွေ ပမာဏကို သတ်မှတ်ခြင်းစသည်တို့ကို တာဝန်ယူရသည်။

၆၀ အိန္ဒိယပြည်နယ်များကို အနေအထားဆင်တူရှိသော "ယျေဘုယျအုပ်စုပြည်နယ်များ (homogenous general-category states)(၁၇) ခုနှင့် တောင်ထူထပ်သော "အထူးအုပ်စုပြည်နယ်များ (Special category states)(၁၁) ခု ဟူ၍ ခွဲခြားထားသည်။
၆၂ M. Govinda Rao, "Changing Contours in Fiscal Federalism in India," New Delhi: National Institute of Public Finance and Policy, 2004.

ဇယား (၂၂) အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုအခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေရာတွင် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အလေးပေးမှုများ

ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်	သတ်မှတ်ချက်နှင့် အလေးပေးမှု (ရာခိုင်နှုန်း)										
	လူဦးရေ	ထည့်ဝင်မှု	တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ		ဆင်းရဲမဲ့ တေမှုအချိုး	အခြေခံအဆောက် အအုံအညွှန်းကိန်း	မြေဧရိယာ	ဘဏ္ဍာရေး စည်းကမ်း	အခွန် အားထုတ်မှု	လူဦးရေဖွဲ့စည်းပုံ ပြောင်းလဲမှု	သစ်တော ဖုံးလွှမ်းမှု
			ပြောင်းပြန်	အက္ခရာအဝေး							
ပထမ	၈၀	၂၀*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ဒုတိယ	၉၀	၁၀*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
တတိယ	၈၀	၂၀*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
စတုတ္ထ	၈၀	၂၀*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ပဉ္စမ	၉၀	၁၀#	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ဆဋ္ဌမ	၉၀	၁၀#	-	-	-	-	-	-	-	-	-
သတ္တမ	၉၀	၁၀#	-	-	-	-	-	-	-	-	-
အဋ္ဌမ	၂၂.၅	၁၀#	၂၂.၅	၄၅	-	-	-	-	-	-	-
နဝမ (၁)	၂၂.၅	၁၀#	၁၁.၂၅	၄၅	၁၁.၂၅	-	-	-	-	-	-
နဝမ (၂)	၂၂.၅	၁၀#	၁၁.၂၅	၄၅		၁၁.၂၅**	-	-	-	-	-
ဒသမ	၂၀	-	-	၆၀	-	၅+	၅	-	-	-	-
ဧကဒသမ	၁၀	-	-	၆၂.၅	-	၇.၅	၇.၅	၇.၅	၁၀	-	-
ဒွာဒသမ	၂၅	-	-	၅၀	-	-	၁၀	၇.၅	၅	-	-
တရေသ	၂၅	-	-	၄၇.၅	-	-	၁၀	၁၇.၅	-	-	-
စတုဒသ	၁၇.၅	-	-	၅၀	-	-	၁၅	-	-	၁၀	၇.၅

* ကောက်ခံရရှိမှု

အကဲဖြတ်မှု

**နောက်ပြန်ဆုတ်မှုအညွှန်းကိန်း

+အခြေခံအဆောက်အအုံအညွှန်း (စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ရှိနေမှုကို ရည်ညွှန်းသည်။)

တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေအက္ခရာအဝေးသည် တစ်ဦးချင်းအမြင့်ဆုံးဝင်ငွေရှိသောပြည်နယ်မှ ပြည်နယ်တစ်ခုခု၏ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေအက္ခရာအဝေးကိုရည်ညွှန်းသည်။

အခွန်အားထုတ်မှုသည် ပြည်နယ်၏ တစ်ဦးချင်းကိုယ်ပိုင်အခွန်နှင့် ၎င်း၏ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေအချိုးကို ရည်ညွှန်းသည်။

ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းသည် ပြည်နယ်၏ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေရရှိမှုနှင့် ၎င်း၏ စုစုပေါင်းဝင်ငွေအချိုးတိုးတက်မှုကို ရည်ညွှန်းသည်။

သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှုသည် ဂေဟစနစ်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအပေါ် စီမံခွန်ခွဲမှုကို ရည်ညွှန်းသည်။

Source: Fiscal Federalims in India, table 3.1, p60; various India's Fianace Commison of Reports

၂) စီမံကိန်းကော်မရှင်၏ လွှဲပြောင်းငွေ (Planning Commission Transfers)

စီမံကိန်းကော်မရှင်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဝန်ကြီးချုပ်၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင် ထားရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ (အိမ်ခြံမြေ) ပစ္စည်း၊ အခြေပစ္စည်းနှင့် လူသားအရင်းအမြစ်တို့ကို လေ့လာ ဆန်းစစ်ပြီး ထိုအရင်းအမြစ်များကို ထိရောက်စွာနှင့် ဟန်ချက်ညီစွာ အသုံးချသွားနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်း ကော်မရှင်သည် ပြည်နယ်များအတွက် အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (National Development Council) မှ^{၆၃} ရေးဆွဲ ချမှတ်ထားသော ပုံသေနည်း (ဇယား- ၂၃ ရှု) အတိုင်း ပြည်နယ်များကို ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများ ထုတ်ပေးသည်။

ဇယား (၂၃) အိန္ဒိယပြည်နယ်စီမံကိန်းထောက်ပံ့ငွေအတွက် ပုံသေနည်း

သတ်မှတ်ချက်များ	အလေးပေးမှု (ရာခိုင်နှုန်း)
၁။ လူဦးရေ (၁၉၇၁) (Population)	၆၀.၀
၂။ တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေ (Per capita SDP)	၂၅.၀
၁) ပြည်နယ်၏ ယေဘုယျတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေမှ သွေဖီခြင်း	၂၀.၀
၂) အထွေထွေစာရင်းဝင်ပြည်နယ်များအားလုံး၏ အမြင့်ဆုံးတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေမှ အကွာအဝေး	၅.၀
၃။ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်မှု (Fiscal Performance)	၇.၅
၁) အခွန်ဆိုင်ရာ အားထုတ်မှု	၂.၅
၂) ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု	၂.၅
၃) နိုင်ငံတော်ရည်ရွယ်ချက်များ	၂.၅
၄။ အထူးပြဿနာများ (Special Problems)	၇.၅
စုစုပေါင်း (Total)	၁၀၀.၀

Source: M. Govinda Rao, "Fiscal Federalism in India: Emerging Challenges"

၃) ဗဟိုအစိုးရလုပ်ငန်းနှင့် ဗဟိုမှ ထောက်ပံ့သော စီမံကိန်းများအတွက် လွှဲပြောင်းငွေ (Transfers for central programs)

ပြည်ထောင်စုစိုးရလုပ်ငန်းအချို့နှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ထောက်ပံ့သော စီမံကိန်းများအတွက် ပြည်ထောင်စု အစိုးရမှ ဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အထူးရည်ရွယ်ထားသော စီမံကိန်းများအတွက် ဘဏ္ဍာငွေများကို အပြည့်အဝ (သို့မဟုတ်) တစ်ချို့တစ်ဝက် ချပေးသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန် အချို့ကို ပြည်နယ်များက အကောင်အထည်ဖော်ပေးရပါက အစိုးရသည် ထိုစီမံကိန်းအတွက် ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အပြည့်အဝကျခံပေးသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စုက ထောက်ပံ့သော စီမံကိန်းများသည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့မှ ကုန်ကျစရိတ်ပူးတွဲကျခံပေးရသော စီမံကိန်းများဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရ သည် ထိုစီမံကိန်းများအတွက် ထောက်ပံ့ငွေ တစ်ချို့တစ်ဝက် ထုတ်ပေးသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်အချို့နှင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရထောက်ပံ့သော စီမံကိန်းအချို့ကို ဒေသန္တရအစိုးရကလည်း အကောင်

၆၃ အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများ၊ ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များနှင့် စီမံကိန်းကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များပါဝင်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်မှ သဘာပတိအဖြစ် ပါဝင်သည်။

အထည်ဖော်ပေးရပြီး ထိုလုပ်ငန်းစီမံကိန်းများအတွက် ရည်ရွယ်ထားသော ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများကို ပြည်နယ်အစိုးရများမှ တစ်ဆင့် ချပေးသည်။ ပြည်ထောင်စု အစိုးရမှ ထောက်ပံ့သော စီမံကိန်းများတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျော့ချရေး၊ မိသားစုစီမံကိန်း၊ ပညာရေးစီမံကိန်းများနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ပါဝင်သည်။

၄) ပြည်နယ်အခြေခံအဆောက်အအုံများအတွက် ချေးငွေ (Loans for State infrastructures)

ပြည်နယ် အခြေခံအဆောက်အအုံလိုအပ်ချက်များအတွက် ချေးငွေများသည် ပြည်နယ်များ၏ အဓိကငွေကြေးအရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် နိုင်ငံခြားမှ ငွေချေးယူပိုင်ခွင့် မရှိသော်လည်း (ပုဒ်မ ၂၉၃) ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရထံမှလည်းကောင်း၊ ဘွန်းစာချုပ်ဈေးကွက် (market borrowing) များမှ လည်းကောင်း^{၆၄} ငွေများချေးယူနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပေါ် အကြွေးတင် ထားပါက ငွေချေးယူခြင်းမပြုမီ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုပါသည်။ ထိုစည်းကမ်းချက်သည် စည်ကမ်းတင်းကျပ်သော ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်မှု (hard budget constraint) အတွက် အိန္ဒိယနိုင်ငံက ကျင့်သုံးသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဟု ဆိုနိုင်သည်။ ပြည်နယ်အဆင့် ငွေစုဆောင်းမှုများမှာ တဖြည်းဖြည်းနည်းလာသည်နှင့်အမျှ ချေးငွေများသည် ပြည်နယ်များ၏ အရင်းအနှီး အသုံးစရိတ်များအတွက်သာမက လက်ရှိအသုံးစရိတ်များအတွက်ပါ အရေးပါသော အရင်းအမြစ်တစ်ခုလို ဖြစ်လာသည်။ ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်း ရှိရေးအတွက် အစိုးရ လိုငွေများလျှော့ချရန် ဘဏ္ဍာရေး တာဝန်ယူမှုဥပဒေ (fiscal responsibility legislation) များကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအချို့က ထုတ်ပြန်ကြေညာလည်း ထိရောက်မှုအပိုင်း၌ အားနည်းနေသေးသည်။

မြိုင်သုံးသပ်ရသော် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ပြည်နယ်များကို ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ပေးထားသော်လည်း ဗဟို/ပြည်ထောင်စုအား အပ်နှင်းထားသော ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ (အထူးသဖြင့် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်ကြီးမားသော အခွန်များကို ကောက်ခံခွင့်နှင့် ပြည်နယ်များအား ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေပေးခွင့်နှင့် ချေးငွေထုတ်ပေးခွင့်) က ပိုများနေသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် (fiscal autonomy) အပေါ် လွှမ်းမိုးမှုများ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံမှ အပ်နှင်းထားသော ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အသုံးစရိတ်နှင့် ဝင်ငွေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မညီမျှခြင်းနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း ကွဲပြားခြင်းကြောင့် ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးကွာဟချက်များကို ပြည်ထောင်စု ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများဖြင့် နှစ်စဉ်ကုစား နေရသော ဘဏ္ဍာရေးအားနည်းချက်များ ဖြစ်နေပါသည်။ ပြည်ထောင်စု ထောက်ပံ့ငွေများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်နယ်၏ ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်များ (အစိုးရ၏ အခြေခံဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများအတွက် လိုငွေများ)ကို ဖြည့်စွက် ပေးရုံသာမကသာ ရှိနေသည်ဟု ဝေဖန်မှုများ ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများကို ထိရောက်စွာ ကုစားနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ (အထူးသဖြင့် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်) များကို တိုးမြှင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်မှု မက်လုံးဖြစ်စေရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေ အစီအစဉ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင် ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းတို့ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။

^{၆၄} ချေးကွက်ချေးငွေ (market borrowings) များသည် ပြည်နယ်မှ ထုတ်ပေးသော ဘွန်းစာချုပ်များဖြစ်ပြီး ဘဏ်များ၊ အာမခံကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရနှင့်မသက်ဆိုင်သော ပင်စင်များနှင့် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ စုဆောင်းမှုစနစ်တွင်ထားသော ချေးငွေများ ဖြစ်သည်။

၆.၇။ တင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို မြှင့်သုံးသပ်ခြင်း

၆.၇.၁) တူညီသောအချက်များ

- ၁) အစိုးရအဖွဲ့များ (အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်) အကြား သီးခြားဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများထက် အခွန်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ပိုပေးထားပြီး ပြည်နယ်များကို အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများထက် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပိုပေးထားကြသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများအပေါ်၌လည်း ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်။ ဥပမာ - ဖက်ဒရယ်အခွန်များသည် ပြည်နယ်များအကြား တစ်ပြေးညီဖြစ်ရန်၊ အစိုးရအဖွဲ့အချင်းချင်း အခွန်ကောက်ခြင်း မပြုရန်နှင့် အခွန်များကို ဥပဒေပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး ကောက်ခံသွားရန် စသည့် ကန့်သတ်ချက်များ ထားကြသည်။
- ၂) အသုံးစရိတ်နှင့် အခွန်အာဏာခွဲဝေမှု မညီမျှခြင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ အကြား ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း မတူညီမှုသောကြောင့် ပြည်နယ်များအကြား အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို လေ့လာတင်ပြထားသည့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအားလုံးတွင် တွေ့ရသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများသည် ပြည်နယ်အစိုးရက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ရသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ အရည်အသွေးကို ကွဲပြားစေသည်။
- ၃) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတိုင်း (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ လွဲပြီး) တွင် ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများကို ကုစားပေးသည့် ဘဏ္ဍာရေးအစီအစဉ်များ (ဥပမာ - ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများ) ထားရှိကြသည်။ ထိုအစီအစဉ်များသည် ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း နိမ့်သော ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးသလို ထိုအစီအစဉ်များနှင့်အတူ အနှောင်အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ချက်များ (conditions) ပါလာနိုင်သောကြောင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက လွှမ်းမိုးစေနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုဟု ရှုမြင်ကြသည်။ (ဖက်ဒရယ် အစိုးရက တိုက်ရိုက်ဥပဒေပြုခွင့်မရှိသော လုပ်ငန်းတာဝန်များအတွက် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးခြင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အမျိုးသားရည်မှန်းချက်များကို ဖော်ဆောင်သွားသည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည်။) ဩစတြေးလျနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပြင်ပတွင် ရှိသော မူဝါဒများတွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့် ပေးထားသည်။ အမေရိကန်၊ ကနေဒါနှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတို့၌လည်း ထိုအာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကျင့်သုံးကြသည်။ ထိုသို့ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အမြင့်ဆုံး တရားရေးအာဏာရှိသော ဖက်ဒရယ်တရားရုံး၏ ဥပဒေအဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုပေးမှုသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။
- ၄) ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များအား ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများ ချပေးခြင်းနှင့် အခွန်ဘဏ္ဍာ ခွဲဝေပေးခြင်း အစီအစဉ်တို့ကို အဓိကအားဖြင့် မျှတရေးအခြေခံမှုအပေါ်တွင် အကောင်အထည် ဖော်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ထိုအစီအစဉ်များသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် လက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှု၊ ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအားထုတ်မှုအပေါ် သက်ရောက်သည်။ (ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေအပေါ် မှီခိုနေမှုများလျှင် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် အားထုတ်မှုတို့ကို အားနည်းသွားစေနိုင်သည်။)
- ၅) တင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအားလုံး၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် နိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ လက်ရှိနိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခင်းအကျင်းများအပေါ် မူတည်ပြီး ပြောင်းလဲမှုများ ရှိသည်။ ယခင် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာအချို့ကို လက်ရှိမကျင့်သုံးတော့ခြင်း (ဥပမာ - ဩစတြေးလျ

ပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေခွန်နှင့် အရောင်းခွန်တို့ကို ယခင်စည်းကြပ်ခဲ့သော်လည်း ယခုစည်းကြပ်မှု မပြုတော့ခြင်း၊ အခွန်အာဏာအချို့သည် ပြည်နယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်မှ ပြည်ထောင်စုလုပ်ပိုင်ခွင့်များသို့ ကူးပြောင်းသွားခြင်း (ဥပမာ - သြစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုအခွန်) နှင့် ဖက်ဒရယ် ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများထုတ်ပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသော သတ်မှတ်ချက်များ ပြောင်းလဲသွားခြင်း (ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင် အဆက်ဆက်က ချမှတ်သော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ထိုသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုစီ အတွက် အလေးပေးမှုများ) စသည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အချိုးအကွေများ ရှိခဲ့သည်။

၆.၇.၂) မတူညီသော အချက်များ

- ၁) ဆွေးနွေးတင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုနှင့် ဗဟို ဖြေလျော့မှုအားဖြင့် မတူညီကြပေ။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်များကို ပေးအပ်ထားသည့် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အားပေးမှုအတိုင်းအတာ မတူညီပါ။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ (ဥပမာ - ဂျာမနီ၊ သြစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ)၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုဘက်သို့ ပိုမိုလှမ်းနေပြီး အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ (ဥပမာ - အမေရိကန်၊ ကနေဒါ) ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဗဟိုဖြေလျော့ချမှုဘက်သို့ ပိုမိုလှမ်းနေသည်။
- ၂) ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအကြား ခေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုနှင့် ပြည်နယ်များ အကြား အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး (အခွန်အာဏာခွဲဝေခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးညီတူမှုတူ အစီအစဉ်များ ထားရှိခြင်း၊ ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများချပေးခြင်း) ဖြင့် ဖြေရှင်းကြသော်လည်း ထိုနည်းလမ်းတစ်ခုချင်းအပေါ် အဓိက အလေးပေးမှုသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ အလိုက် ကွဲပြားသည်။ ဥပမာ - ကနေဒါနိုင်ငံနှင့် သြစတြေးလျနိုင်ငံတို့တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုရေး အစီအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေရေး အစီအစဉ်ကိုလည်းကောင်း ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားသည့် အဓိကနည်းလမ်းများအဖြစ် အသုံးပြုသည်။
- ၃) ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေနှင့် ချေးငွေများအပေါ် ပြည်နယ်များ၏ မှီခိုနေမှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်နှင့် ဘဏ္ဍာရေး စည်းကမ်းများရှိစေရန် ချမှတ်သော ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် စည်းကမ်းတင်းကျပ်သော ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်မှုများ (hard budget constraint) ထားရှိသော်လည်း အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် စည်းကမ်းလျော့ရဲ သော ဘတ်ဂျက်ကန့်သတ်ချက်များ (soft budget constraint) ကိုသာ ထားရှိကြသည်။ ဥပမာ - ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းကျရောက်သော ပြည်နယ်များကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရက ကူညီကယ်ထုတ်မှုများ (federal bailout) ပြုလုပ်သဖြင့် ပျော့ပြောင်းသော ဘတ်ဂျက် ကန့်သတ်ချက်များကိုသာ ကျင့်သုံးသွားသည့် သဘောရှိသည်။
- ၄) လေ့လာတင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုစီတွင် တမူထူးခြားချက်များရှိကြသည်။ ဥပမာ - အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများအတွက် အထူးချမှတ်ထား သော ဘဏ္ဍာရေး ညီတူမှုတူအစီအစဉ်များ (fiscal equalization) မထားရှိသော်လည်း သတ်မှတ် ချက်ပါသော ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေဖြင့်သာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ဘဏ္ဍာရေး လိုအပ်ချက်ရှိသော ပြည်နယ်များအတွက် ချပေးသည်။ ကနေဒါပြည်နယ်အချို့ (Quebec and Alberta) သည် အခြားသော ပြည်နယ်များထက် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ (ဥပမာ ပြည်နယ်ဝင်ငွေခွန်) ကို ပြည်နယ်လက်ထဲတွင်သာ ထားကြသည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသား များသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် နှစ်ခုလုံး၌ အခွန်ဥပဒေအပါအဝင် ဥပဒေများကို လူထုဆန္ဒခံယူပွဲများမှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်လည်း အခွန် အများစုကို ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကသာ ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်များက ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော အခွန်ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ပေးရသည်။ သြစတြေးလျနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်နှစ်ခုလုံးတွင် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ အမွေဆက်ခံမှုနှင့် လက်ဆောင်ပဏ္ဍာများအပေါ်

အခွန်ကောက်ခံခြင်းမရှိပါ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်တို့၏ သီးခြားအခွန်အာဏာများကို တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မထပ်အောင် ခွဲဝေထားသည်။

- ၅) ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်များအကြား အငြင်းပွားမှုများ ရှိလာပါက ကြားဝင်ဆုံးဖြတ်ပေးရသည့် တာဝန်ရှိသော အမြင့်ဆုံးတရားရုံး၏ တရားရေးအာဏာများသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားသည်။ ဖက်ဒရယ်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်ဖြစ်စေ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ညီညွတ်မှု (constitutionality) ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ပေးရသည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ရာတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ပြည်ထောင်စုဘက် ပိုယိမ်းပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပြည်နယ်ဘက် ပိုယိမ်းသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေကြီးစိုးမှု (supremacy) နှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်ဥပဒေများ ငြိစွန်းပါက ဖက်ဒရယ်ဥပဒေ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေကသာ ကြီးစိုးသည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ထည့်သွင်းထားနိုင်သည်။ ဥပမာ - အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေကို ကြီးစိုးခွင့် ပေးထားသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေကြီးစိုးခွင့် ပါရှိသော်လည်း အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိသည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများအပေါ် တရားရေးအာဏာအမြင့်ဆုံးရှိသော ဖက်ဒရယ်တရားရုံးက ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိအတွက် တရားရေးသုံးသပ်ချက် (judicial review) ပြုလုပ်ခွင့် မရှိဘဲ ထိုဥပဒေအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရသည်။

အခန်း(၇)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးကတည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများပြီး စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်အုပ်ချုပ်လာခဲ့သော တပြည်ထောင်စနစ်မှ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု တဖြည်းဖြည်းလျော့ချသည့် အရပ်သားအစိုးရအုပ်ချုပ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ် သို့ ကူးပြောင်းရန် အားခဲနေသည်။ စစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် ရေးဆွဲပြီး အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမူဘောင်ဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပလာခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဦးသိန်းစိန်ဦးဆောင်သော အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဦးထင်ကျော် ဦးဆောင်သော အရပ်သားအစိုးရ တက်လာ သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာ (၃) ရပ် ဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြု ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို အစိုးရအဖွဲ့များ (ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ) အကြား ခွဲဝေ ထားသဖြင့် အပေါ်ယံအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် အလားသဏ္ဍာန် တူနေသော်လည်း ထိုအာဏာခွဲဝေမှုများ ကို အသေးစိတ် လေ့လာကြည့်လျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ကြီးစိုးနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ မှေးမှိန်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ဆင့်ကဲခွဲဝေပေးခြင်း (devolution) ထက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဝင်ရောက်ခြယ်လှယ်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ဖြန့်ကျက်ခြင်း (deconcentration) က ပိုများနေသဖြင့် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် တိုင်းရင်းသားများ လိုလားသော ဖက်ဒရယ်စနစ်ထက် စစ်အစိုးရ ရေးဆွဲပုံဖော်ထားသော ဖက်ဒရယ်တစ်ပိုင်းအုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (quasi-federalism) တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ပီပြင်စွာ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးသည် အဓိကကျသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာစုနှစ် (၇) ခု နီးပါးဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပြည်တွင်းစစ်များ ချုပ်ငြိမ်းနိုင်ရေး အတွက် လက်ရှိကျင်းပလျက်ရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများမှ ရလဒ်ကောင်းများ ထွက်ရှိရန်လိုပါသည်။ မကြာသေးမီကလည်း လက်ရှိသမ္မတဦးထင်ကျော်က အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်း သွားရန်နှင့် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်အောင်ဆန်းစုကြည်က “ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် မငြိမ်းချမ်းသေးသော ပြည်ထောင်စု၏ ထွက်ရပ်လမ်း” ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၆၅} သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများမှာ စိန်ခေါ်မှုများစွာရှိနေပြီး မျှော်လင့်ထားသလောက် ခရီးမပေါက်သေးပါ။ ဤစာတမ်းသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ လိုလားသော နိုင်ငံရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် တရားမျှတမှုတို့ကို အာမခံချက်ပေးသော ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး၏ အဓိကသော့ချက်တစ်ခုအဖြစ် ယူဆထားပြီး ထိုဖက်ဒရယ်စနစ် ပေါ်ထွန်းလာနိုင်ရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ရှေ့အခန်းများတွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်များကို ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်ရာ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းအားဖြင့် အားနည်းချက်နှင့်အားသာချက်များကို သုံးသပ်တင်ပြသွားပါမည်။

၆၅ <http://www.7daydaily.com/story/119860#>, <http://www.7daydaily.com/story/120296> (Accessed on 20 Feb 2018)

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မြန်မာ့ဘဏ္ဍာရေးစနစ်၏ အဓိကကျောရိုးဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် တွေ့ရသော ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံ (fiscal constitution) ကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် သီးသန့်ကဏ္ဍတစ်ခုအနေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း အခြားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့်အတူ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ (fiscal power) သည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုခွင့်၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့် (legislative, administrative and regulatory rights) တို့ကို ရည်ညွှန်း လေ့ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ သည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ထိုအာဏာ (၃) ရပ်လုံး အကျုံးမဝင်ဘဲ စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများသာ ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်များ ရှိသော်လည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများကသာ ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသည်ဟု အမြဲတမ်း မှတ်ယူ၍ မရပါ။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အခြားဥပဒေများကိုလည်း လေးစားလိုက်နာရသည်။

၇.၁။ အသုံးစရိတ်စာရင်းများ

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဇယား (၁) နှင့် (၂) တို့တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် ဇယား (၂) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဥပဒေပြုစာရင်းတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များထက် ဥပဒေပြုအာဏာ ပိုများသည်။^{၆၆} ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို တိုးချဲ့ထားသည် (ဇယား - ၂၄ ရှု)။ ထိုဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဇယား(၂) တွင် ဥပဒေပြုစာရင်း (၃၅) ခုတိုးလာပြီး ဇယား (၅) တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခများစာရင်းတွင် ဥပဒေပြုစာရင်း (၇၅) ခု တိုးလာသည်။ တိုးချဲ့စာရင်းများသည် ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်းထဲမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ အားခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချမှုများဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ထို့ပြင် တိုးချဲ့စာရင်းသည် ကဏ္ဍတစ်ခုလုံးကို ဥပဒေပြုခွင့်ထက် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍ၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကိုသာ ခွဲထားသဖြင့် ထိုစာရင်းသစ်သည် ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့ ပူးတွဲကျင့်သုံးခွင့် ရှိသောထပ်တူပြုအာဏာများနှင့်ဆင်တူသည်။

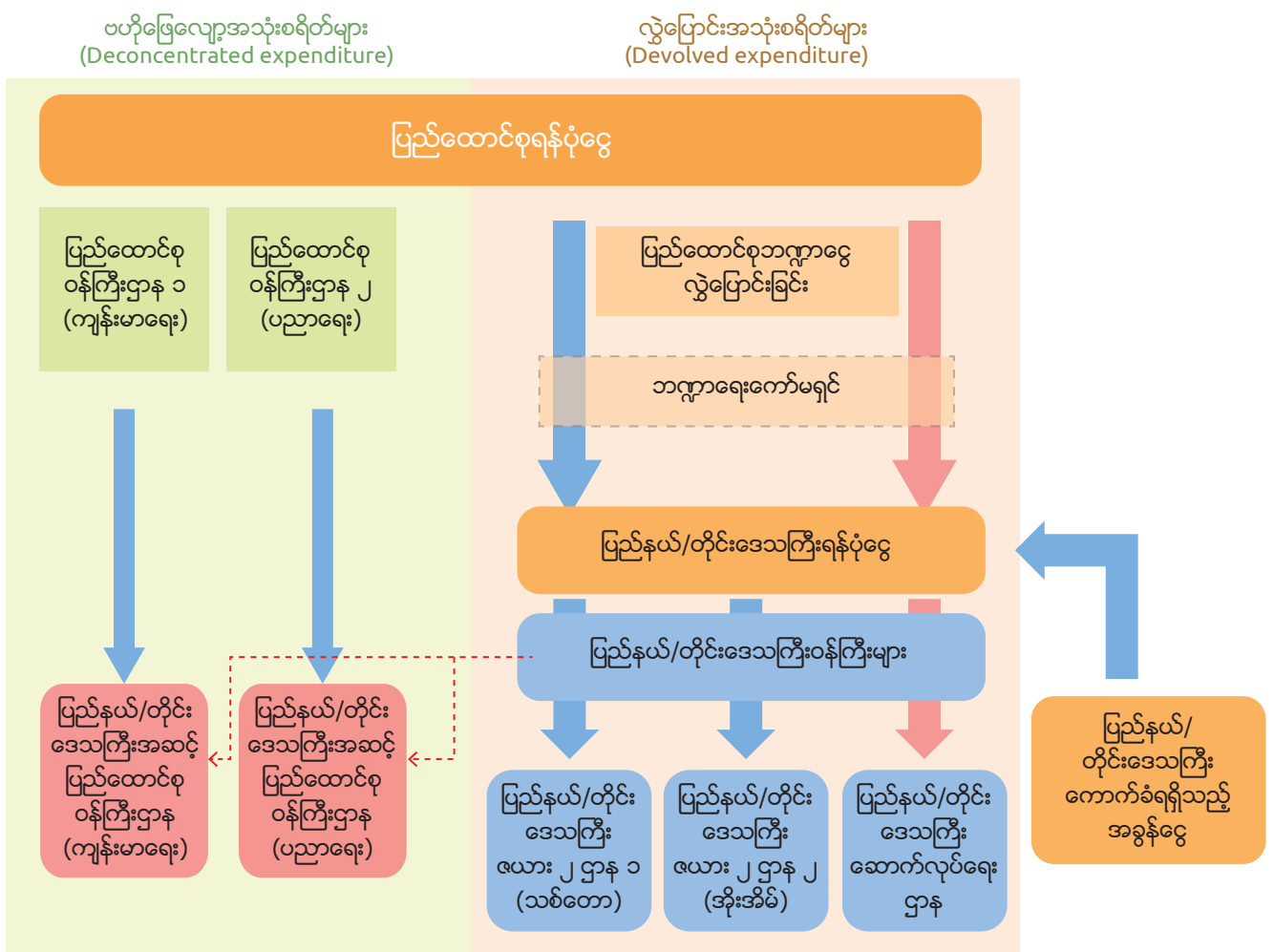
သို့ရာတွင် ဇယား (၁) နှင့် ဇယား (၂) တို့သည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ “ဥပဒေပြုစာရင်း” များဖြစ်သော်လည်း ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်လျှင် ရင်းလင်းပြည့်စုံမှုနှင့် ရှေ့နောက်ကိုက်ညီမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်းပါ ၎င်း၏ သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ဥပဒေပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး အပြည့်အဝတာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရမည် ဖြစ်သော်လည်း လက်တွေ့တွင် ပြည်ထောင်စု၏ သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန် အချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ဖြည့်ဆည်းပေးနေရသည်။^{၆၇} ဥပမာ - တနင်္သာရီ တိုင်းအတွင်းရှိ ပြည်ထောင်စုလမ်းများ ဖောက်လုပ်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်အချို့ကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး အစိုးရက ကျခံပေးရသည်။ ထို့အပြင် အသုံးစရိတ်တာဝန်အများအပြားကို ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်သာ ထားရှိသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဝန်ကြီးဌာနများသည် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးအဆင့် ဝန်ကြီးဌာနဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မှာ မရှိသလောက်ပင် နည်းပါးနေပါသည်။

^{၆၆} ဇယား (၁) တွင် ကဏ္ဍကြီး ၁၁ ခုရှိပြီး အကြောင်းအရာ (၁၂၂) ခု ရှိသည်။ ဇယား (၂) ကဏ္ဍကြီး ၈ ခုနှင့် အကြောင်းအရာ (၄၁) ခု ပါရှိသည်။

^{၆၇} Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016 (available at: https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/02/State-and-Region-Financing-Budgeting-and-Planning-in-Myanmar_ENG-version.pdf), accessed 20 Feb 2018

ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အဓိကပုံစံ(၂) မျိုးဖြင့် ခွဲခြားကြည့်နိုင်သည်။ (ပုံ-၅ ရှု) ပထမ အသုံးစရိတ်ပုံစံမှာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို တရားဝင်အပ်နှင်းထားပြီး ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘတ်ဂျက်အတွင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသော လွှဲပြောင်း အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (devolved expenditure responsibilities) ဖြစ်သည်။ ဤအသုံးစရိတ်တာဝန်များသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို အပြည့်အဝပေးအပ်ထားသော အသုံးစရိတ်များ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအသုံးစရိတ်ပုံစံမှာ ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရသော ဗဟိုဖြေလျှော့အသုံးစရိတ်တာဝန်များ (deconcentrated expenditure responsibilities) ဖြစ်သည်။ ဤအသုံးစရိတ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်အစိုးရနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများသည် ၎င်းတို့၏ သဘောထားများ ပေးနိုင်သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသော အသုံးစရိတ်တာဝန်များ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ပေါင်းစပ်ထားသော ဘဏ္ဍာရေးဖွဲ့စည်းပုံ

Source: Hamish Nixon and Cindy Joelene, "Fiscal Decentralization in Myanmar: Towards a Roadmap for Reform", MDRi and The Asia Foundation, June 2014, p12 (Accessed on ...)

ဇယား (၂၄) ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းများကို

နှိုင်းယှဉ်ခြင်း - ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၁) နှင့် ဇယား (၂)

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဂျူလိုင်လတွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေပါ တိုးချဲ့စာရင်းများအပါအဝင်)

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နယ်မြေ အစိတ်အပိုင်းများ ကာကွယ်ရေး၊ ယင်းသို့ ကာကွယ်ရေးအတွက် စီမံပြင်ဆင်ခြင်း။</p> <p>(ခ) ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ။</p> <p>(ဂ) ဇီဝဓာတုစသည့် လက်နက်များအပါအဝင် လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များနှင့် ပေါက်ကွဲ စေတတ်သည့် ပစ္စည်းများ။</p> <p>(ဃ) အကူမြူစွမ်းအင်၊ အကူမြူလောင်စာ၊ အကူမြူရောင်ခြည်နှင့် ယင်းတို့ကို ဖြစ်ထွန်းစေသော ဓာတ်သတ္တု ပင်ရင်းအခြေအမြစ်များ။</p> <p>(င) စစ်ကြေညာခြင်းနှင့် စစ်ပြေငြိမ်းခြင်း။</p> <p>(စ) နိုင်ငံတော်ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး။</p> <p>(ဆ) ရဲတပ်ဖွဲ့။</p>	
ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - နိုင်ငံခြားရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) သံတမန်ရေးရာ၊ ကောင်စစ်ရေးရာနှင့် အခြားရေးရာဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်များ။</p> <p>(ခ) ကုလသမဂ္ဂ။</p> <p>(ဂ) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နှစ်ပြည်ထောင်ဆိုင်ရာညီလာခံများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ အစည်းအဝေးများ၊ အသင်းများနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ယင်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အထမြောက်စေရေး။</p> <p>(ဃ) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာစာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များ၊ ကွန်ဗင်းရှင်းများ၊ နှစ်ပြည်ထောင်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များ၊ စာချုပ်များကို ချုပ်ဆိုရေးနှင့် အထမြောက်စေရေး။</p> <p>(င) နိုင်ငံကူးလက်မှတ်များနှင့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း သက်သေခံလက်မှတ်များ။</p> <p>(စ) ပြည်ဝင်ခွင့်ပီဇာ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ပြုရေး၊ နေထိုင်ခွင့်ပြုရေး၊ နိုင်ငံမှထွက်ခွာ ခွင့်ပြုရေး၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးရေး။</p> <p>(ဆ) ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်လွှဲအပ်ပေးရေးနှင့်သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံမှ တောင်းဆိုရေး။</p>	

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံကိန်းကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<ul style="list-style-type: none"> (က) ပြည်ထောင်စုအရအသုံးခန့်မှန်းခြေစာရင်း၊ (ခ) ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ၊ (ဂ) ငွေစက္ကူထုတ်လုပ်ရေး၊ ဒဂီးထုတ်လုပ်ရေး၊ (ဃ) မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်နှင့် ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ (င) နိုင်ငံခြားငွေ ထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်ရေး၊ (စ) အရင်းအနှီးနှင့် ငွေကြေးဈေးကွက်၊ (ဆ) အာမခံလုပ်ငန်း၊ (ဇ) ဝင်ငွေခွန်၊ (ဈ) ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ (ည) တံဆိပ်ကောင်းခွန်၊ (ဋ) အကောက်ခွန်၊ (ဌ) အောင်ဘာလေထီ၊ (ဍ) အခွန်အယူခံခြင်း၊ (ဎ) ပြည်ထောင်စု၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ (ဏ) ပြည်ထောင်စုပိုင်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ (တ) ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ထုတ်ချေးခြင်း၊ (ထ) ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ (ဓ) ပြည်ထောင်စုအတွက် ပစ္စည်းရယူခြင်း၊ (န) ပြည်ပမှ ငွေကြေးအကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့။ 	<ul style="list-style-type: none"> (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အရအသုံးခန့်မှန်းခြေစာရင်း၊ (ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ၊ (ဂ) မြေယာခွန်၊ (ဃ) ယစ်မျိုးခွန် (မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေတတ်သည့် ဆေးဝါးများမပါ)၊ (င) အဆောက်အအုံနှင့် မြေခွန်၊ ရေခွန်၊ လမ်းမီးခွန်၊ ဘီးခွန် စသည့် စည်ပင်သာယာရေးဆိုင်ရာ အခွန်အခများ၊ (စ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များ၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ (ဆ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ပိုင်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ (ဇ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ များ ပြည်တွင်း၌ထုတ်ချေးခြင်း၊ (ဈ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ များ ပြည်တွင်း၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ (ည) ဒေသန္တရစီမံကိန်း၊ (ဋ) အသေးစားငွေချေးလုပ်ငန်း <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <ul style="list-style-type: none"> (၄) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင် ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အရင်းအနှီး၊ (၅) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အာမခံလုပ်ငန်း၊ (၆) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ဝင်ငွေခွန်၊ (၇) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ (၈) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပြည်တွင်း ပြည်ပမှ ငွေချေးယူခြင်း၊ (၉) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပစ္စည်းရယူခြင်း၊ (၁၀) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပြည်ပမှ ငွေကြေးအကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့ရ

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံကိန်းကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
	<p>ယူခြင်း။" (၄) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် က အတွင်းဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အရင်းအနှီး၊</p> <p>(၃) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အာမခံလုပ်ငန်း၊</p> <p>(ပ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ဝင်ငွေခွန်၊</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ကဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊</p> <p>(က) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ကဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊</p> <p>(တ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ငွေချေးယူခြင်း၊</p> <p>(ထ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပစ္စည်းရယူခြင်း၊</p> <p>(ဒ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပြည်ပ မှ ငွေကြေးအကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့ရယူခြင်း။</p>

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - စီးပွားရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) စီးပွားရေး၊</p> <p>(ခ) ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊</p> <p>(ဂ) သမဝါယမ၊</p> <p>(ဃ) ကော်ပိုရေးရှင်း၊ ဘုတ်အဖွဲ့၊ လုပ်ငန်း၊ ကုမ္ပဏီ၊ အစုအစပ်၊</p> <p>(င) သွင်းကုန်၊ ထုတ်ကုန်နှင့် ယင်းကုန်ပစ္စည်းများ၏ အရည်အသွေးသတ်မှတ်ခြင်း၊</p> <p>(စ) ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုခန်း၊</p> <p>(ဆ) ခရီးသွားလာရေးလုပ်ငန်း။</p>	<p>(က) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် စီးပွားရေးကိစ္စများ၊</p> <p>(ခ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်း ဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက် သည့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စများ၊</p> <p>(ဂ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်း ဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက် သည့် သမဝါယမကိစ္စများ</p> <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <p>(ဃ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုခန်းလုပ်ငန်း၊</p> <p>(င) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ခရီးသွားလာရေးလုပ်ငန်း။</p>

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု၊</p> <p>(ခ) မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊</p> <p>(ဂ) ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်း၊</p> <p>(ဃ) မြေတိုင်း၊</p> <p>(င) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲသည့် ဆည်မြောင်း၊ တာတမံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိရေး လုပ်ငန်းများ၊</p> <p>(စ) မိုးလေဝသ၊ ဇလပေဒနှင့် မြေငလျင်တိုင်းတာရေး၊</p> <p>(ဆ) စာချုပ်စာတမ်းမှတ်ပုံတင်ရေး၊</p> <p>(ဇ) စက်မှုလယ်ယာ၊</p> <p>(ဈ) စိုက်ပျိုးရေးသုတေသန၊</p> <p>(ည) ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် ပိုးသတ်ဆေးထုတ်လုပ်ရေး၊</p> <p>(ဋ) ပင်လယ်ငါးလုပ်ငန်း၊</p> <p>(ဌ) တိရစ္ဆာန်မျိုးပွားရေး၊ ရောဂါကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေးနှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများ။</p>	<p>(က) လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊</p> <p>(ခ) အပင်နှင့် ဖျက်ပိုးမွှားရောဂါ ကာကွယ်ရေးနှင့် နိမ့်နင်းရေး၊</p> <p>(ဂ) ဓာတ်မြေဩဇာ စနစ်တကျသုံးစွဲရေးနှင့် သဘာဝမြေဩဇာများ စနစ်တကျထုတ်လုပ်သုံးစွဲရေး၊</p> <p>(ဃ) စိုက်ပျိုးရေး ချေးငွေနှင့် စုငွေများ၊</p> <p>(င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော ဆည်မြောင်း၊ တာတမံ၊ ရေကန်၊ ရေနတ် မြောင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိရေးလုပ်ငန်းများ၊</p> <p>(စ) ရေချိုငါးလုပ်ငန်း၊</p> <p>(ဆ) ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိစ ခွန်မွေးမြူရေးနှင့် စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းရေး။</p> <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <p>(ဇ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊</p> <p>(ဈ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် စာချုပ်စာတမ်းမှတ်ပုံတင်ခြင်း။</p> <p>(ည) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနလုပ်ငန်း၊</p> <p>(ဋ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ပင်လယ်ကမ်းနီး ငါးလုပ်ငန်း၊</p> <p>(ဌ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မိုးလေဝသလုပ်ငန်း။</p>

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - စွမ်းအင်၊ လျှပ်စစ်၊ သတ္တုနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ပြည်ထောင်စုဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်လောက်အောင် လောင်ကျွမ်းစေ တတ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော အခြားအရည် အခဲ စသည်များ၊</p> <p>(ခ) ပြည်ထောင်စု လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဖြူးရေး၊</p> <p>(ဂ) သတ္တုများ၊ သတ္တုတွင်းများ၊ သတ္တုတွင်း အလုပ်သမား ဘေးကင်းရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်တည်ဆောက်ရေး၊</p>	<p>(က) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အကြီးစားလျှပ်စစ် ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေးမှအပ မဟာဓာတ် အားလိုင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အလတ် စားနှင့် အသေးစား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဖြူးရေး၊</p> <p>(ခ) ဆားနှင့်ဆားထွက်ပစ္စည်း၊</p> <p>(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ကျောက်မျက်ရတနာဖြတ်တောက်ခြင်း၊ သွေးခြင်း၊</p>

- (ဃ) ကျောက်မျက်ရတနာ၊
- (င) ပုလဲ၊
- (စ) သစ်တော၊
- (ဆ) တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ သဘာဝအပင်များနှင့် သဘာဝနယ်မြေများ အပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး နှင့် ထိန်းသိမ်းရေး။

- (ဃ) ကျေးရွာထင်းစိုက်ခင်း၊
- (င) အပန်းဖြေစခန်းများ၊ တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်၊ ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်။

ထပ်တိုးစာရင်းများ

- (စ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် မိမိထုတ်လုပ်သောသယံဇာတများကို အချိုးအစား သတ်မှတ်ပေးရေး၊
- (ဆ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် သတ္တုအသေးစားနှင့် လက်လုပ်လက်စားလုပ်ငန်း၊
- (ဇ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် သတ္တုတွင်းအလုပ်သမား ဘေးကင်းရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင် တည်ဆောက်ရေး၊
- (ဈ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကျောက်မျက်ရတနာအသေးစားနှင့် လက်လုပ်လက်စားလုပ်ငန်း၊
- (ည) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကျွန်းအုပ်စု (၁) အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သော သစ်ယာ၊ အင်ကြင်း၊ ပျဉ်းကတိုး၊ ပိတောက်၊ သစ်နံ့နက်၊ တမလန်းမှ အပ ကျန်သစ်များ၊
- (ဋ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ သဘာဝအပင်များနှင့် သဘာဝနယ်မြေများအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းရေး။”

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - စက်မှုလက်မှုကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<ul style="list-style-type: none"> (က) ပြည်ထောင်စုအဆင့်က ဆောင်ရွက်မည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ (ခ) စက်မှုဇုန်များ၊ (ဂ) ထုတ်လုပ်သည့် ပစ္စည်းများအတွက် အခြေခံစံညွှန်းများ၊ (ဃ) သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာ၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ သုတေသန၊ (င) အလေးတင်းတောင်း၊ အတိုင်းအတာ စသည်တို့ကို စံပြုခြင်း၊ (စ) မူပိုင်ခွင့်များ၊ တီထွင်မှုမူပိုင်ခွင့်များ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များ၊ စက်မှုဆိုင်ရာဒီဇိုင်းများစသည့် အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ။ 	<ul style="list-style-type: none"> (က) ပြည်ထောင်စုအဆင့်က ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများမှအပ အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများ။ (ခ) အိမ်တွင်းစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ။ <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <ul style="list-style-type: none"> (ဂ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် စက်မှုဇုန်များ၊

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - ဝိုဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) ပြည်တွင်းရေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊</p> <p>(ခ) ရေကြောင်းလမ်းများပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေး၊</p> <p>(ဂ) ရေအရင်းအမြစ်နှင့် မြစ်ချောင်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊</p> <p>(ဃ) ပင်လယ်ရေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊</p> <p>(င) ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောဆိပ်ကမ်းကြီးများ၊</p> <p>(စ) မီးပြတိုက်၊ မီးပြသင်္ဘောနှင့် မီးပြအစီအမံများ၊</p> <p>(ဆ) သင်္ဘောတည်ဆောက်ရေး၊ ပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းရေး၊</p> <p>(ဇ) လေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊</p> <p>(ဈ) လေကြောင်းပျံသန်းရေး၊ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် လေယာဉ်ကွင်းတည်ဆောက်ရေး၊</p> <p>(ည) ကုန်းလမ်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊</p> <p>(ဋ) မီးရထား၊</p> <p>(ဌ) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲသည့် လမ်းမကြီးများ၊ တံတားကြီးများ၊</p> <p>(ဍ) စာတိုက်၊ ကြေးနန်း၊ တယ်လီဖုန်း၊ ဖက်(စ်)၊ အီးမေးလ်၊ အင်တာနက်၊ အင်ထရောနက်နှင့် အလားတူ ဆက်သွယ်ရေးများ၊</p> <p>(ဎ) ရုပ်မြင်သံကြား၊ ဂြိုဟ်တုဆက်သွယ်ရေး၊ အသံလွှင့်အသံဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် အလားတူဆက်သွယ်ရေးများ၊ အိမ်ရာနှင့် အဆောက်အအုံများ။</p>	<p>(က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် ဆိပ်ကမ်းများ၊ သင်္ဘောဆိပ်များ၊ ဆိပ်ခံများ၊</p> <p>(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့်လမ်းများ၊ တံတားများ၊</p> <p>(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းသာသွားလာသည့်ပုဂလိကယာဉ်များ စနစ်တကျပြေးဆွဲနိုင်ရေး။</p> <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <p>(ဃ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ရေအရင်းအမြစ်နှင့်မြစ်ချောင်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊</p> <p>(င) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသော စက်လှေနှင့် သင်္ဘောငယ်များ တည်ဆောက်ရေးနှင့် ပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းရေး၊</p> <p>(ဆ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် လေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊</p> <p>(ဇ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အိမ်ရာနှင့် အဆောက်အအုံများ။”</p>

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - လူမှုရေးကဏ္ဍ	ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း
<p>(က) ပညာသင်ကြားရေးဆိုင်ရာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာ၊ သင်ပြနည်းစနစ်၊ သုတေသန၊ စီမံကိန်း၊ စီမံချက်နှင့်စံများ၊</p> <p>(ခ) တက္ကသိုလ်၊ ဒီဂရီကောလိပ်၊ သိပ္ပံစသည့်သင်တန်းများနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာအခြားအဖွဲ့အစည်းများ၊</p> <p>(ဂ) ပြည်ထောင်စုကသတ်မှတ်သည့် စာမေးပွဲများ၊</p> <p>(ဃ) ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းများနှင့် သင်တန်းများ၊</p> <p>(င) အမျိုးသားအားကစား၊</p> <p>(စ) အမျိုးသားကျန်းမာရေး၊</p> <p>(ဆ) တိုင်းရင်းဆေးပညာနှင့် တိုင်းရင်းဆေးဝါး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊</p> <p>(ဇ) ကုသိုလ်ဖြစ်ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ၊</p> <p>(ဈ) မိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေး၊</p> <p>(ည) ကြက်ခြေနီအသင်း၊</p> <p>(ဋ) အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ ဆေးပစ္စည်းနှင့် အလှကုန်စသည်တို့ တုပရောနေထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်းမှ ကာကွယ်ရေး၊</p>	<p>(က) ပြည်ထောင်စုက ချမှတ်ထားသည့် တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် မဆန့်ကျင်သော တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာကိစ္စများ၊</p> <p>(ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းများ၊</p> <p>(ဂ) မီးဘေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး၊</p> <p>(ဃ) ကုန်တင်ကုန်ချလုပ်ငန်း၊</p> <p>(င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် -</p> <p>(၁) ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များထိန်းသိမ်းရေး၊</p> <p>(၂) ပြတိုက်နှင့် စာကြည့်တိုက်များ။</p> <p>(စ) ဇာတ်ရုံ၊ ရုပ်ရှင်ရုံနှင့် ဗီဒီယိုရုံ၊</p> <p>(ဆ) ဓာတ်ပုံ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု စသည့်ပြပွဲများ။</p> <p>ထပ်တိုးစာရင်းများ</p> <p>(ဇ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အခြေခံပညာကျောင်းများ စီမံရေးကိစ္စရပ်များ၊</p>

- (၄) ကလေးသူငယ်များ၊ လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ အခြေအနေ မဲ့များအား စောင့်ရှောက်ရေး၊
- (၅) ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြည်လည်ထူထောင်ရေးကိစ္စရပ်များ၊
- (၆) မီးသတ်တပ်ဖွဲ့၊
- (၇) အလုပ်လုပ်ချိန်၊ နားချိန်၊ အလုပ်ပိတ်ရက်များနှင့် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေး၊
- (၈) ဝါကီဇူပဋိပက္ခ၊
- (၉) လူမှုဖူလုံရေး၊
- (၁၀) အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများ၊
- (၁၁) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲသည့်
 - (၁) ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် သမိုင်းဝင်ဒေသများ၊ အဆောက်အအုံများ၊ အထိမ်းအမှတ်များ၊ မှတ်တမ်းများ၊ ကျောက်စာများ၊ မင်္ဂလာများ၊ ပေပုရပိုက်များ၊ လက် ရေးစာများ၊ လက်ရာများ၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနလုပ်ငန်းများ၊
 - (၂) ပြတိုက်များ၊ စာကြည့်တိုက်များ။
- (၁၂) စာပေ၊ သဘင်၊ ဂီတ၊ ရိုးရာပန်း၊ ရုပ်ရှင်၊ ဗီဒီယို၊
- (၁၃) မွေးဖွားခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်းဆိုင်ရာ မှတ်ပုံတင်ရေး။

- (၁၄) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကုသိုလ်ဖြစ် ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ၊ ပုဂ္ဂလိက ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများ၊
- (၁၅) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ ဆေးပစ္စည်းနှင့် အလှကုန် စသည်တို့ တုပရောနှော ထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်းမှ ကာကွယ်ရေး၊
- (၁၆) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကလေးသူငယ်များ၊ လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ အခြေအနေ မဲ့များအား စောင့်ရှောက်ရေး၊
- (၁၇) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ကိစ္စရပ်များ၊
- (၁၈) ပြည်ထောင်စုပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသ ကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် စာပေ၊ သဘင်၊ ဂီတ၊ ရိုးရာပန်း၊ ရုပ်ရှင်နှင့် ဗီဒီယို လုပ်ငန်းများ။”

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - စီမံခန့်ခွဲရေးကဏ္ဍ

- (က) အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး၊
- (ခ) ရွာမြေ၊ မြို့မြေစီမံခန့်ခွဲရေး၊
- (ဂ) အိမ်ငှား၊ မြေငှား၊
- (ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေတတ်သောဆေးဝါး၊
- (င) နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာကိစ္စများ၊
- (စ) အသင်းအဖွဲ့များ၊
- (ဆ) အကျဉ်းထောင်၊
- (ဇ) နယ်စပ်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊
- (ဈ) သန်းခေါင်စာရင်း၊
- (ည) နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားပြုခြင်း၊ နိုင်ငံသားအဖြစ်မှရပ်စဲခြင်း၊ ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ရေးလုပ်ငန်း၊
- (ဋ) ဘွဲ့ထူး၊ ဂုဏ်ထူး။

ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း

- (က) စည်ပင်သာယာရေး၊
 - (ခ) မြို့ရွာနှင့် အိုးအိမ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊
 - (ဂ) ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်များနှင့် ဂုဏ်ထူးဆောင်ဆုပစ္စည်းများ။
- ထပ်တိုးစာရင်းများ**
- (ဃ) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ယစ်မျိုးစီမံခန့်ခွဲဆိုင်ရာကိစ္စ ရပ်များ။
 - (င) ပြည်ထောင်စု ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် နယ်စပ်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်င န်းနှင့် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ။

ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း - တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ

- (က) တရားစီရင်ရေး၊
- (ခ) ရှေ့နေများ၊
- (ဂ) ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ ကျင့်ထုံးများ၊

ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း

- (ဃ) တရားမ ဥပဒေများ၊ ကျင့်ထုံးများအပါအဝင်၊ ပဋိညာဉ်၊ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရေး၊ တရားစွဲဆို ပိုင်ခွင့်ရှိသော နှစ်နာချက်များ၊ လူမွဲအဖြစ် ခံယူခြင်း၊ ယုံမှတ်အပ်နှံထားသဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသူများ၊ အမွေထိန်းနှင့် ပစ္စည်းထိန်း၊ မိသားစုဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ အုပ်ထိန်းသူများနှင့် အုပ်ထိန်းခံရသူများ၊ ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်း၊ အမွေဆက်ခံရေး၊
- (င) သက်သေခံဥပဒေ၊
- (စ) ကာလစည်းကမ်းသတ်၊
- (ဆ) အမှုတန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း၊
- (ဇ) သီးခြားသက်သာခွင့်၊
- (ဈ) နိုင်ငံခြားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၊
- (ည) ပင်လယ်ရေကြောင်းစီရင်ပိုင်ခွင့်၊
- (ဋ) ပင်လယ်ဓာပြုမှုများ၊ နိုင်ငံတကာပင်လယ်ပြင် သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ယံ၌ ကျူးလွန်သောပြစ်မှုများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်၍ မြေပြင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာပင်လယ်ပြင် သို့မဟုတ် ကောင်းကင်ယံ၌ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများ။

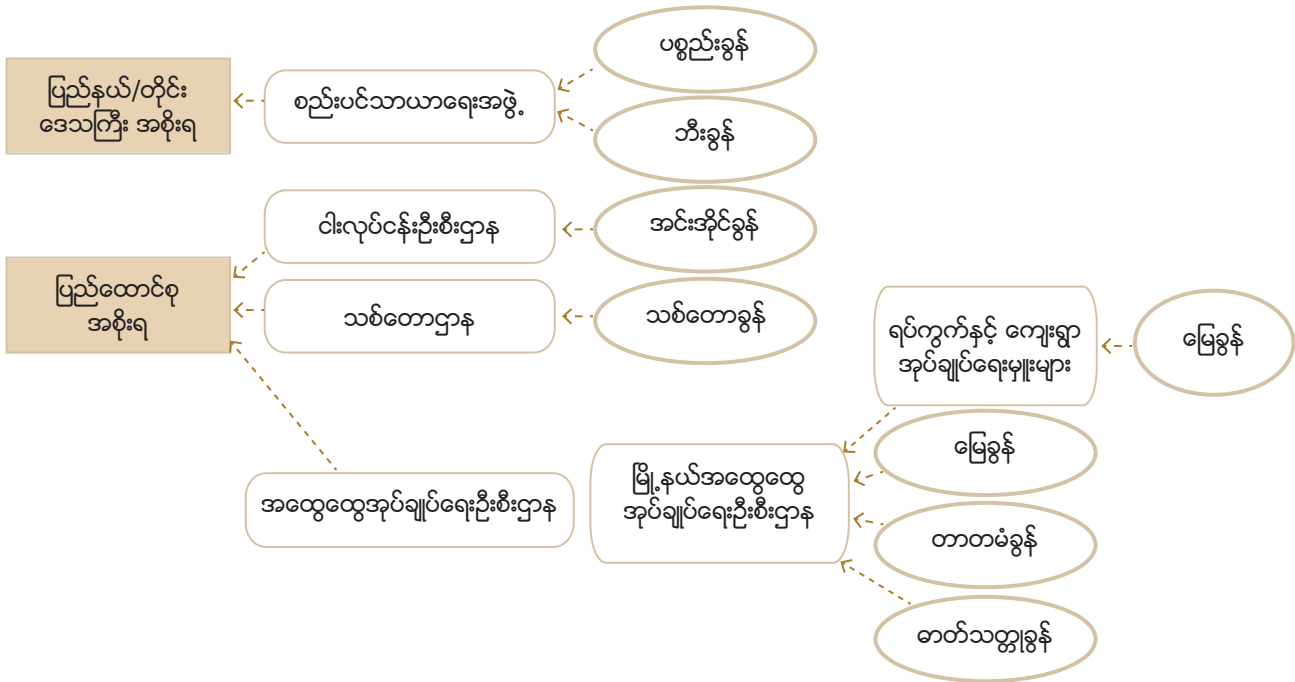
၇.၂။ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (Revenue Raising Power)

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဇယား (၁) တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများလည်း ပါဝင်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များတွင် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော ကုန်သွယ် လုပ်ငန်းခွန်၊ ဝင်ငွေခွန်နှင့် သဘာဝသယံဇာတနှင့်ဆိုင်သော အခွန်များ ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတဝန်း ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာအများစုကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ကောက်ခံပြီး တစ်နိုင်ငံလုံး အခွန်ဘဏ္ဍာငွေအားလုံး၏ (၉၆) ရာခိုင်နှုန်းသည် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်တို့မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဝင်ငွေများဖြစ်သည်။^{၆၈} ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ရန်ပုံငွေအတွက် ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၅) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံသော အခွန်များ (ပုံ - ၆ ရှု) တွင် မြေခွန်နှင့် ယစ်မျိုးခွန်မှလွဲပြီး ကျန်အခွန်များသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ဝင်ငွေအနည်းငယ်ကိုသာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည်။ ဥပမာ - ၂၀၁၃-၂၀၁၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏အခွန်ဝင်ငွေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဝင်ငွေ၏ (၅) ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ကိုယ်စားပြုသည်။^{၆၉} ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများထက် အခွန်ဝင်ငွေ ပိုကောက်ခံရရှိခြင်းသည် မဆန်းကျယ်ပေ။

^{၆၈} Jared Bissinger and Linn Maung Maung, *Subnational Governments and Businesses in Myanmar, MDRi and The Asia Foundation, Feb 2014, p24* (<https://asiafoundation.org/resources/pdfs/SubnationalGovernmentsandBusinessinMyanmarEnglish.pdf>) (Accessed on 20 Feb 2018)

^{၆၉} Giles Dickenson-Jones, S Kanay De, and Andrea Smurra, "State and Region Public Finances in Myanmar", MDRi, ICG, The Asia Foundation, p12, Sept 2015 (available at: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/SRPublicFinancesENG.pdf>) (Accessed on 20 Feb 2018)

ပုံ (၆) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်

Source: Giles Dickenson-Jones, S Kanay De, and Andrea Smurra, "State and Region Public Finances in Myanmar", MDRi, ICG, The Asia Foundation, p12, Sept 2015 (available at: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/SRPublicFinancesENG.pdf>)

ပုံ (၆) တွင် ပြထားသည့်အတိုင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များကို စည်းပင်သာယာရေးအဖွဲ့ (DAO) က လည်းကောင်း၊ မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (Township GAD) က လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန (IRD) ကလည်းကောင်း ကောက်ခံပြီး ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့သို့ ပေးအပ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဇယား (၅) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အခွန်အခများကို ကောက်ခံခွင့်ရှိသော်လည်း ဇယား (၂) တွင်လည်း ထည့်ထားသော မြေခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်နှင့် စည်းပင်သာယာခွန်က လွဲပြီး ကျန်အခွန်များအတွက် အခွန်နှုန်းထားများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့် ရှိ၊ မရှိကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ ဇယား (၅) ကို "တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ကောက်ခံရမည့် အခွန်အခများ" ဟု ဖော်ပြထားသဖြင့် ထိုအခွန်အခများကို ကောက်ခံခွင့်အပြင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရှိ၊ မရှိမှာ မသေချာပေ။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေနှင့်အတူ ဖွဲ့စည်းပုံပါဇယား (၂) တွင် ဥပဒေပြုစာရင်းတိုးလာသကဲ့သို့ ဇယား (၅) တွင်လည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့က ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခသည် ယခင် (၁၆) မျိုးမှ ယခု (၃၉) မျိုးအထိ အခု (၂၀) တိုးလာသည်။ တိုးချဲ့စာရင်းတွင် ယခင် ပြည်ထောင်စုလက်ထဲတွင်သာရှိခဲ့သော အခွန်အာဏာအချို့ကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချသည့်ပုံစံဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများအား ခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ထိုအခွန်ကောက်ခံခွင့်အာဏာတို့ကို မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ အသုံးချသွားနိုင်မည်ကို စောင့်ကြည့်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တိုးချဲ့စာရင်းသည် ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်းမှ မျှဝေပေးထားသော အခွန်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုစာရင်းများဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ထိုစာရင်းသည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့ ပူးတွဲကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော ထပ်ထပ်ပြုအခွန်အာဏာများ (concurrent taxation power)နှင့် ဆင်တူသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ် /တိုင်းဒေသကြီးများသည် တိုးချဲ့စာရင်းပါ အခွန်အာဏာများကို လက်တွေ့အသုံးချရာတွင် ပြည်ထောင်စု၏ လွှမ်းမိုးမှု ရှိမရှိကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရမည် ဖြစ်သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား အခွန်ကောက်ခံခွင့်အာဏာအချို့ ခွဲဝေပေးပြီးနောက် တွေ့ရသော နောက်ထပ်ဗဟို ဖြေလျှော့မှုပုံစံတစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စုအခွန်ငွေအချို့၏ အချိုးအစား

တစ်ခုကို ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများအား ခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုကသာ ကောက်ခံခွင့် ရှိသော အခွန်များဖြစ်သည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်တို့မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဝင်ငွေအချို့ (ဇယား- ၂၅ ရှု) ကို ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များနှင့် မျှဝေသည်။ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန (IRD) သည် ထိုအခွန်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအတွက် ကောက်ခံ ပေးပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ရန်ပုံငွေစာရင်းထဲသို့ သတ်မှတ်အချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) အတိုင်း တိုက်ရိုက်လွှဲပြောင်း ပေးသည်။^{၇၀} ထိုလွှဲပြောင်းပေးသည့် မျှဝေအခွန်ဝင်ငွေများသည် လက်ရှိတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက လက်ခံရရှိသော ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အလွန်နည်းနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များ၏ ဝင်ငွေပုံစံ (revenue patterns) ကို အနည်းငယ်သာ ပြောင်းလဲစေသည်။^{၇၁} ဥပမာ - ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ် အတွင်း ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများနှင့် မျှဝေသော ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်နှင့် အထူးကုန်စည်ခွန် မျှဝေပမာဏသည် မြန်မာကျပ်ငွေ (၂၁၃) ဘီလီယံသာ ရှိပြီး ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေစုစုပေါင်း (မြန်မာကျပ်ငွေ ၁၇၀၀ ဘီလီယံ)၏ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ရှိသည်။ တစ်ဦးကျဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန် မျှဝေပမာဏသည်လည်း ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ၏ စုစုပေါင်းဝင်ငွေ၏ သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကိုသာ ကိုယ်စားပြုသည်။

ဇယား (၂၅) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်ထောင်စုအခွန်ရငွေများ မျှဝေခြင်း

ပြည်ထောင်စုအခွန်များ	မျှဝေသော အချိုးအစား (%)	မှတ်ချက်
ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန် (သွင်းကုန်မှ အပ) (၂၀၁၆-၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စတင်သည်။)	၁၅ %	ကောက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအား
အထူးကုန်စည်ခွန် (သွင်းကုန်အပေါ် ကောက်ခံသည့် အသားတင်ရရှိသော အခွန်) (၂၀၁၆-၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စတင်သည်။)	၁၅ %	ကောက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအား
တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် (၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် စတင်သည်။)	၅ %	ကောက်ခံရရှိသော မြို့နယ်များအား
တံဆိပ်ခေါင်းခွန် (၃) ရပ်* (၂၀၁၇-၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မျှဝေသည်။)	၂ %	ကောက်ခံရရှိသော မြို့နယ်များအား

*တံဆိပ်ခေါင်းခွန်ကို ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းစာချုပ်၊ အစုရှယ်ယာလွှဲပြောင်းစာချုပ်နှင့် ခံဝန်ချုပ်များမှ ကောက်ခံသည်။

Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p24 (available at: https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/02/State-and-Region-Financing-Budgeting-and-Planning-in-Myanmar_ENG-version.pdf)

ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန (IRD) မှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့နှင့် မျှဝေရာတွင် ရယူသည့် အရင်းခံ (derivation) ပေါ် အခြေခံပြီး (တစ်နည်းအားဖြင့် အခွန် ကောက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် မြို့နယ်အပေါ် အခြေခံပြီး) သတ်မှတ်အချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း)

၇၀ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်နှင့် အထူးကုန်စည်ခွန်တို့၏ မျှဝေအခွန်ပမာဏကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ရန်ပုံငွေစာရင်းထဲသို့ လွှဲပေးပြီး တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်များ၏ မျှဝေအခွန်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအတွင်းရှိစည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့များအားလွှဲပေးသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၇ - ၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်တို့၏ မျှဝေအခွန်ပမာဏကို စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့အစည်းအတွက် လျာထားမှုအဖြစ် မသတ်မှတ်တော့ဘဲ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးရန်ပုံငွေစာရင်းထဲသို့ တိုက်ရိုက်လွှဲပြောင်းသွားမည်ဖြစ်သည်။

၇၁ Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p25 (available at: https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/02/State-and-Region-Financing-Budgeting-and-Planning-in-Myanmar_ENG-version.pdf)

အလိုက် မျှဝေသည်။^{၇၂} ထိုသတ်မှတ်အချိုးအစားကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ဆုံးဖြတ်သွားသဖြင့် ထိုအချိုးအစား နှင့်ပတ်သက်၍ အပြောင်းအလဲ ကြီးကြီးမားမားရှိလျှင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေပမာဏအပေါ် အကျိုး သက်ရောက်နိုင်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရသည် ထိုမျှဝေအခွန်များကို စိတ်ကြိုက်သင့်တော်သလို အသုံးပြုခွင့်ရှိသော်လည်း ခွဲဝေမည့်အချိုးအစားသတ်မှတ်ချက်ကို ဥပဒေပြုခွင့် သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ခွင့် မရှိသဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဝိသေသတစ်ခုဖြစ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (Fiscal autonomy) ကို အားပေးခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

သို့ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် အချိုးအစားမှတ်ပြီး ထိုသို့မျှဝေလိုက်ခြင်း သည် ယခင်အစိုးရအဆက်ဆက် မရှိခဲ့ဘူးသော အခွန်ရငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများသည် ၎င်းတို့ဒေသမှ ကောက်ခံရရှိသော ပြည်ထောင်စုအခွန် အချို့မှ အခွန်ရငွေများနှင့် မျှဝေ အခွန်ရငွေအချိုးအစားတို့ကို သိရှိခွင့်ရသဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် ကောင်းမွန်သော ခြေလှမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင် နိုင်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအခွန် ရငွေမျှဝေမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုထက်မက ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးနှင့် မျှဝေအချိုး အစားသတ်မှတ်ရာတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုခု ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက်လည်း တွန်းအား ပေးသွားရန် လိုပါသည်။

၇.၃။ ဘဏ္ဍာရေး မညီမျှမှုများ (Fiscal Imbalance)

နိုင်ငံအများစုကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်ထောင်စု၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အသုံးစရိတ်နှင့် အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ထက် ပိုများနေသည်။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို လက်ရှိအပိုင်းထားသော အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် လုံလောက်သော အခွန်ဝင်ငွေများကို ဆောင်ကျဉ်းပေး နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ထိုသို့ အခြေခံအချိုးမညီမှု (basic asymmetry) သည် ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေးကွာဟမှု (vertical fiscal gap) ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးကွာဟမှုကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများကို မှီခိုအားထား နေရသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့သည် ၎င်းတို့၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေများအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများအပေါ် အလွန်အကျွံမှီခိုအားထားနေရပါက ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်များအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်နိုင်သော ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များကို တိုးချဲ့သွားရန် လိုပါသည်။

၇.၄။ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ (Fiscal Transfers)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ကြုံတွေ့ရသော ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာရေး ကွာဟမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုနည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအမံများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး (fiscal relation) အတွက် အလွန်အရေးကြီးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအသုံးပြုလျက်ရှိသော ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု နည်းလမ်းများကို ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုများ (grant transfers) နှင့် ပြည်ထောင်စု အခွန်ရငွေ မျှဝေခြင်း (sharing of Union tax revenues) ဟူ၍ ပုံစံ (၂) မျိုးဖြင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စု အခွန်ရငွေ မျှဝေခြင်းအကြောင်းကို ရှေ့ပိုင်းတွင် တင်ပြထားပြီးဖြစ်ရာ ယခုအခါတွင် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ပြည်ထောင်စု ရန်ပုံငွေမှ ချပေးသော ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုများ (ဇယား- ၂၇ ရှု) ကို တစ်ခုချင်းစီ သုံးသပ်တင်ပြသွားပါမည်။

၇၂ ထိုသတ်မှတ်အချိုးအစားကို ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန (IRD) က အဆိုပြုပြီး ပြည်ထောင်စုရ သုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်း ဦးစီးဌာန ထံသို့ အဆိုပြုတင်သွင်းသည်။ ထိုအဆိုပြုချက်ကို ပြည်ထောင်စုရသုံး ခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာနက အတည်ပြုပြီးလျှင် IRD သည် အတည်ပြုထားသော သတ်မှတ်အခွန်ငွေ အချိုးအစားကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ရန်ပုံငွေစာရင်းသို့ လေးလ တစ်ကြိမ် လွှဲပြောင်းပေးသည်။

ဇယား (၂၇) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းထောက်ပံ့ငွေများ

လွှဲပြောင်းသည့် ထောက်ပံ့ငွေများ	ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား လျာထားမှု အခြေခံများ
ယေဘုယျရည်ရွယ်ထားသော 'လိုငွေ' ထောက်ပံ့ငွေ (ကာလ ရှည်ကြာ တည်ရှိထားသည့် ပုံစံ)	စည်းမျဉ်းအခြေခံပြီး လျာထားသည်။ ယခင်က ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုံးဝလုပ်ပိုင်ခွင့် (သို့မဟုတ်) ညှိနှိုင်းမှုကို အခြေခံသည်။
မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေ (ကာလ ရှည်ကြာ တည်ရှိထားသည့် ပုံစံ)	တစ်မြို့နယ်အတွက် မြန်မာကျပ်ငွေ သန်း (၁၀၀) ချပေးသည်။
အခြေအနေအရ ထောက်ပံ့ငွေ (သဘာဝဘေး အစရှိသည့် အခြေအနေများ)	အခြေအနေအပေါ် မူတည်သည်။

Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p24

၁) ယေဘုယျရည်ရွယ်ထားသော 'လိုငွေထောက်ပံ့ငွေ' (General purpose 'deficit grant')

အထွေထွေ 'လိုငွေထောက်ပံ့မှု' ကို ယခင်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုံးဝလုပ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ညှိနှိုင်းမှုပုံစံမျိုးဖြင့် ချပေးခဲ့ရာမှ ယခုတွင် စည်းမျဉ်းအခြေခံပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ထုတ်ပေးသည်။ စည်းမျဉ်း အခြေခံ ချပေးရာတွင် စုပေါင်းထည့်ဝင်မှုသတ်မှတ်ခြင်း (determining the total pool) နှင့် လျာထားခွဲဝေမှု ပုံသေနည်း (the allocation formula) ဟူ၍ (၂) ပိုင်း ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ အတွက်ချပေးမည့် စုပေါင်းထည့်ဝင်မှု (အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေနှင့် မျှဝေကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်) ကို သတ်မှတ်ပြီးနောက် ချမှတ်ထားသော ပုံသေနည်း(ဇယား - ၂၈ ရှု) အတိုင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို ထုတ်ပေးသည်။

ဇယား (၂၈) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုပုံသေနည်း ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံ

<p>၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် အသုံးပြုခဲ့သော သတ်မှတ်စံနှုန်းများမှာ</p> <ul style="list-style-type: none"> ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၏ စုစုပေါင်း လူဦးရေ (Total Population) <ul style="list-style-type: none"> - ၂၀၁၄ ခုနှစ် အမျိုးသားလူဦးရေ သန်းခေါင်စာရင်းကို အခြေပြုထားသည်။ (ဖွံ့ဖြိုးရေးလိုအပ်ချက်များ) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၏ ဆင်းရဲမှုညွှန်းကိန်း (Poverty Index) <ul style="list-style-type: none"> - ၂၀၀၉ - ၁၀ တစ်အိမ်ထောင်ချင်းလူမှုဘဝစစ်တမ်းကို အခြေပြုထားသည်။ (ဖွံ့ဖြိုးရေးလိုအပ်ချက်များ) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၏ တစ်ဦးကျ ပျမ်းမျှအသားတင်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုတန်ဖိုး (Per Capita GDP) <ul style="list-style-type: none"> - စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးဦးစီးဌာန၏ ခန့်မှန်းခြေအပေါ် အခြေပြုထားသည်။ (ဘဏ္ဍာငွေအကန့်အသတ်)
<p>၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ် တွင် သတ်မှတ်စံနှုန်း (၃) ခု ထပ်တိုးထားသည်။</p> <ul style="list-style-type: none"> ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၏ မြေဧရိယာ အကျယ်အဝန်း (Area) <ul style="list-style-type: none"> - ၂၀၁၄ ခုနှစ် အမျိုးသားလူဦးရေ သန်းခေါင်စာရင်းကို အခြေပြုထားသည်။ (ဖွံ့ဖြိုးရေးလိုအပ်ချက်များ) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် စုစုပေါင်း လူဦးရေတွင် မြို့ပြလူဦးရေ ပါဝင်မှုအချိုး (Urban Population as Percent of Total State/Region population) <ul style="list-style-type: none"> - ၂၀၁၄ ခုနှစ် အမျိုးသားလူဦးရေသန်းခေါင်စာရင်းကို အခြေပြုထားသည်။ (ဘဏ္ဍာငွေအကန့်အသတ်များ) တစ်ဦးကျအခွန်ကောက်ခံမှု (Per Capita Tax Collection) <ul style="list-style-type: none"> - ဘဏ္ဍာနှစ် N-1 ၌ ကောက်ယူရရှိသည့် အမှန်အခွန်ရငွေကို အခြေပြုထားသည်။ (ဘဏ္ဍာငွေအကန့်အသတ်)

၂၀၁၆ - ၂၀၁၇ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များ (Citizen's Budget)၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာန

Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p29

၂) မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေ (Constituency Development Fund)

မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရန်ပုံငွေသည် ၂၀၁၃-၂၀၁၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် စတင်အသုံးပြုသော ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု နည်းလမ်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှဲတော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်တွင်ရှိပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှဲတော်များမှ တစ်ဆင့် မြို့နယ်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ထောက်ပံ့ငွေများ ဖြစ်သည်။ မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ထောက်ပံ့ငွေများသည် သီးသန့်လျာထားငွေများ ဖြစ်ပြီး အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် အခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် မြို့နယ်ပေါင်း (၃၃၀) အတွက် တစ်မြို့နယ်လျှင် မြန်မာကျပ်ငွေ ၁၀၀ မီလီယံစီ ညီတူညီမျှထုတ်ပေးသည်။ မြို့နယ်လူဦးရေသည် ၂၀၀၀ မှ ၄၀၀၀၀၀ ကျော်အထိ ရှိပြီး မြို့နယ်လူဦးရေမတူသဖြင့် တစ်ဦးချင်းရငွေ အနေဖြင့် တွက်ကြည့်လျှင် လူဦးရေနည်းသော မြို့နယ်သည် လူဦးရေများသော မြို့နယ်များထက် ထောက်ပံ့ငွေ ပိုရရှိကြသည်။ လူဦးရေထူထပ်သိပ်သည်းသော မြို့နယ်များအတွက် မြန်မာကျပ်ငွေ ၂၅၀ မှ တောင်တန်းဒေသရှိ မြို့နယ်ငယ်များက မြန်မာကျပ်ငွေ ၅၀၀၀၀ အထိ ဝေး ၂၀၀ အချိုးအစားထိ ကွာဟသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် မဲဆန္ဒနယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေသည် သာတူညီမျှမှု/မျှတမှု (equity) စံနှုန်းဖြင့်တိုင်းတာလျှင် ကွာဟမှုများရှိနေမည်။

၃) အခြေအနေအမျိုးမျိုးအရ ထောက်ပံ့ငွေများ (Various ad hoc grants)

အခြေအနေအမျိုးမျိုးအရ ထောက်ပံ့ငွေများကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ် အစရှိသည့် အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ချပေးသော ထောက်ပံ့ငွေများဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် (ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုအခွန် ငွေမျှဝေခြင်း) ကို ဆန်းစစ်နိုင်ရန် အောက်ပါဇယား (ဇယား-၂၉ ချ) နှင့် ပုံများ (ပုံ-၇-၈ ချ) ကို အသုံးပြုသွားမည်။

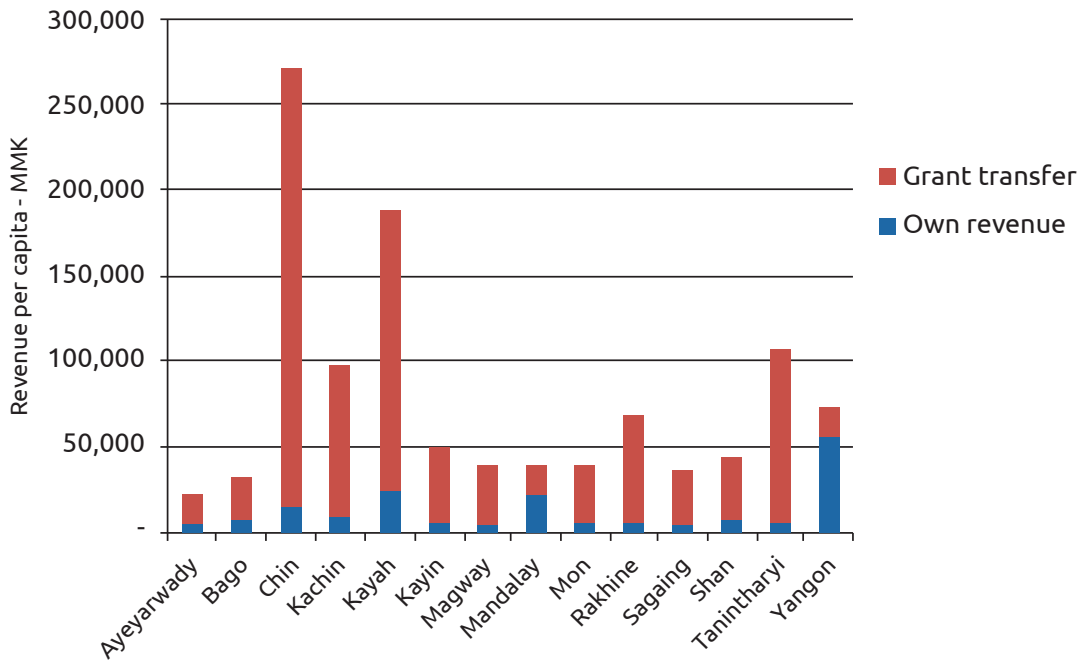
ဇယား (၂၉) ၂၀၁၅-၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်၌ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးချင်းရငွေများ (မြန်မာကျပ်သန်း)

ပြည်နယ်/ တိုင်း ဒေသကြီး	လူဦးရေ	၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်			၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်			
		ကိုယ်ပိုင် ရငွေ	ထောက်ပံ့ငွေ လွှဲပြောင်းမှု	စုစုပေါင်း	ကိုယ်ပိုင် ရငွေ	မျှဝေ အခွန်ရငွေ	ထောက်ပံ့ငွေ လွှဲပြောင်းမှု	စုစုပေါင်း
ဧရာဝတီ	၆,၁၈၄,၈၂၉	၄,၃၈၈	၁၇,၈၄၇	၂၂,၂၃၅	၃,၃၂၂	၃၂၀	၁၈,၇၈၈	၂၂,၄၃၀
ပဲခူး	၄,၈၆၇,၃၇၃	၇,၄၅၅	၂၄,၈၄၇	၃၂,၃၀၂	၄,၅၇၂	၃၃၃	၂၅,၉၆၂	၃၀,၈၆၆
ချင်း	၄၇၈,၈၀၁	၁၄,၉၇၄	၂၅၆,၅၅၇	၂၇၁,၅၃၂	၃,၅၇၇	၂,၁၉၇	၂၇၃,၀၅၅	၂၇၈,၈၂၉
ကချင်	၁,၆၄၂,၈၄၁	၉,၁၂၈	၉၈,၃၃၅	၉၈,၄၆၃	၇,၁၃၄	၇၇၇	၉၂,၆၉၉	၁၀၀,၆၁၀
ကယား	၂၈၆,၆၂၇	၂၄,၈၉၂	၁၆၃,၆၈၈	၁၈၈,၅၈၀	၇,၆၅၆	၄၂၂	၁၇၅,၉၇၁	၁၈၄,၀၄၈
ကရင်	၁,၅၀၄,၃၂၆	၅,၄၆၃	၄၅,၅၁၀	၅၀,၉၇၃	၃,၁၃၆	၃၀၄	၄၉,၁၂၄	၅၂,၅၆၄
မကွေး	၃,၉၁၇,၀၅၅	၅,၁၀၂	၃၄,၈၁၃	၃၉,၉၁၆	၃,၆၀၃	၇၈၂	၃၆,၁၃၀	၄၀,၅၁၅
မန္တလေး	၆,၁၆၅,၇၂၃	၂၂,၂၁၇	၁၇,၅၅၅	၃၉,၇၇၂	၁၈,၂၅၇	၂,၀၃၄	၁၇,၃၉၀	၃၇,၆၈၂
မွန်	၂,၀၅၄,၃၉၃	၆,၂၄၆	၃၄,၂၄၄	၄၀,၄၉၀	၄,၀၄၃	၃၇၃	၃၄,၅၄၄	၃၈,၉၆၀
ရခိုင်	၂,၀၉၈,၈၀၇	၅,၆၀၃	၆၃,၈၂၆	၆၉,၄၂၉	၃,၂၆၇	၄၉၉	၆၆,၈၉၉	၇၀,၆၆၅
စစ်ကိုင်း	၅,၃၂၅,၃၄၇	၄,၉၇၀	၃၂,၀၀၀	၃၆,၉၇၀	၄,၁၀၂	၇၂၁	၃၂,၉၅၇	၃၇,၇၇၉
ရှမ်း	၅,၈၂၄,၄၃၂	၇,၄၈၄	၃၅,၇၁၅	၄၃,၂၀၀	၅,၇၁၆	၆၆၉	၃၇,၁၅၅	၄၃,၅၄၀
တနင်္သာရီ	၁,၄၀၈,၄၀၁	၆,၄၀၅	၁၀၀,၈၇၇	၁၀၇,၂၈၂	၄,၂၈၄	၈၈၁	၁၀၃,၂၃၁	၁၀၈,၃၉၆
ရန်ကုန်	၇,၃၆၀,၇၀၃	၅၆,၅၅၆	၁၆,၃၉၄	၇၂,၉၅၀	၄၀,၁၂၇	၂၉,၆၀၀	၅၅,၅၅၁	၇၅,၂၇၈
ပျဉ်းမူ		၁၅,၈၃၆	၃၄,၇၄၂	၅၀,၅၇၈	၁၁,၄၃၂	၅,၁၀၆	၃၄,၃၇၀	၅၀,၉၀၇

၂၀၁၆ - ၂၀၁၇ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ (Citizen's Budget)၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာန (စာမျက်နှာ ၃၁)

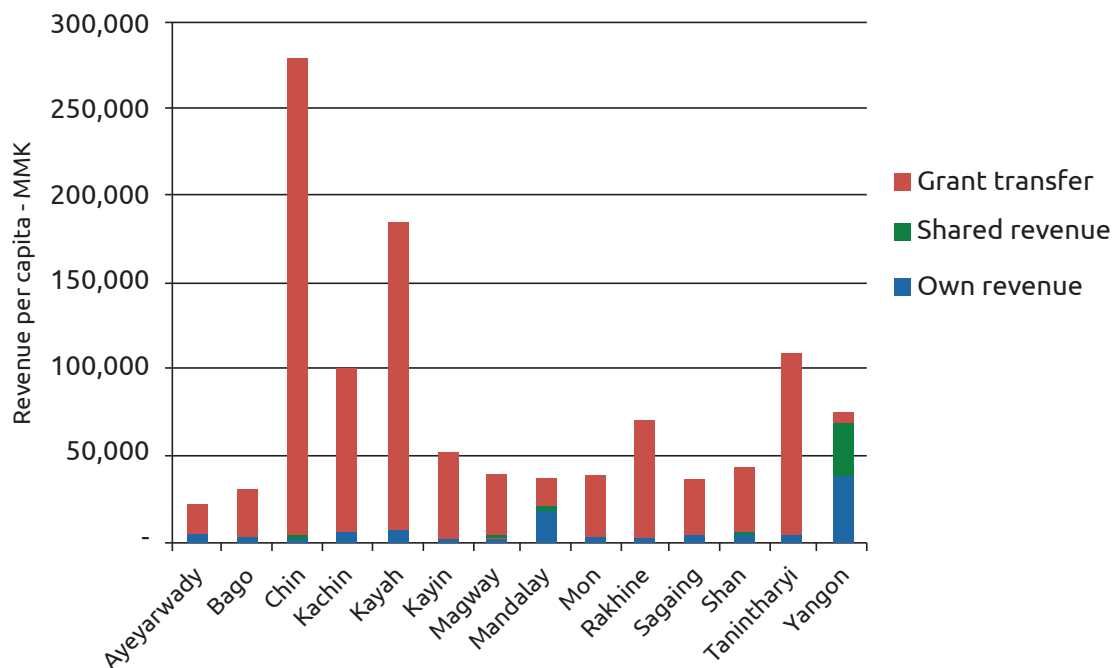
Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p39

ပုံ (၇) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးကျရငွေများ (၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်)

Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p55

ပုံ (၈) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်အလိုက် တစ်ဦးကျရငွေများ (၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်)

Source: Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, *State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?*, Renaissance Institute and The Asia Foundation, December 2016, p55

အထက်ပါဇယားနှင့် ပုံများပါ အချက်အလက်များမှ တွေ့ရှိချက်များကို အောက်တွင် အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားသည်။

တစ်ဦးကျကိုယ်ပိုင်အခွန်ရငွေ (per capita own tax revenue)

ဘဏ္ဍာနှစ် (၂) နှစ်လုံးတွင် မြို့ပြဆန်သော ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းတို့တွင် တစ်ဦးကျ ကိုယ်ပိုင်အခွန်ရငွေ ကောက်ခံရရှိမှုအများဆုံးဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်ကွာဟမှုသည် ကိုယ်ပိုင်အခွန်ကောက်ခံရရှိမှုအပေါ် သက်ရောက်သည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သည်။

တစ်ဦးကျထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှု (per capita transfer)

ဘဏ္ဍာနှစ်နှစ်လုံးတွင် မြို့ပြဆန်သော ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော တစ်ဦးကျ ထောက်ပံ့ငွေများသည် အခြားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ထောက်ပံ့ငွေများအောက် လျော့နည်းနေသည်။ ထိုတိုင်းနှစ်ခု၏ တစ်ဦးချင်းကိုယ်ပိုင်အခွန်ရငွေသည် အခြားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ထက်ပိုများသောကြောင့် ပြည်ထောင်စု၏ လွှဲပြောင်းထောက်ပံ့ငွေများကို လျော့ထားခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

တစ်ဦးကျမျှဝေအခွန်ရငွေ (per capita shared tax revenue)

၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ ပြည်ထောင်စုအခွန်အချို့ (တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်) မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာ အချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ခွဲဝေပေးသည်။ ကောက်ခံရရှိရာဒေသ (ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး/ မြို့နယ်) ကို အခြေခံပြီး သတ်မှတ်အချိုးအစားတစ်ခု (ရာခိုင်နှုန်း) ဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာအချို့ကို ခွဲဝေခြင်းဖြစ်ရာ အခွန်ငွေကောက်ခံရရှိမှု များလေလေ ခွဲဝေပေးမည့် အခွန်ငွေပမာဏများလေလေ ဖြစ်သည်။ မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်း မြို့ပြဆန်သော ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းတို့၏ တစ်ဦးကျ မျှဝေအခွန်ရငွေသည် အခြားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ တစ်ဦးကျ အခွန်ရငွေများထက် ပိုများသည်။ ခြွင်းချက်တစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအနိမ့်ဆုံး ပြည်နယ်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရသော ချင်းပြည်နယ်၏ တစ်ဦးကျမျှဝေအခွန်ရငွေသည် မန္တလေးတိုင်းထက် ပိုများနေသည်။

စုစုပေါင်းတစ်ဦးကျရငွေ (total per capita revenue)

၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တို့တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ စုစုပေါင်းတစ်ဦးကျရငွေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပိုများပြီး လူဦးရေထူထပ်သော ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းတို့၏ စုစုပေါင်း တစ်ဦးကျရငွေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနည်းပြီး လူဦးရေနည်းသော ချင်းပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့၏ စုစုပေါင်း တစ်ဦးကျရငွေများအောက် နည်းနေသည်။

ဇယားပါအချက်အလက်များမှ တွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို အောက်ပါဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ စံနှုန်းအချို့ဖြင့် သုံးသပ်သွားပါမည်။

ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှု (fiscal equity)

တစ်ဦးကျမျှဝေအခွန်များကို အခွန်ကောက်ခံရရှိရာဒေသ အခြေခံပြီး သတ်မှတ်အချိုးအစားဖြင့် ပြန်လည်ခွဲဝေသဖြင့် မျှတမှုကို အခြေခံထားသည်။ အခွန်များကောက်ခံရရှိလျှင် မျှဝေအခွန်ရငွေများများ ပြန်လည်ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက သင့်လျော်သလို ဆုံးဖြတ်သွားခြင်းထက် စည်းမျဉ်းအခြေခံပုံသေနည်းများကို အသုံးပြုပြီး ထုတ်ပေးသဖြင့် မျှတမှုကို အခြေခံထားသည်။ အသုံးစရိတ်လိုအပ်ချက် ပိုရှိနိုင်သော ပြည်နယ်များကို အခြားပြည်နယ်များထက် ထောက်ပံ့ငွေ ပိုပေးသည့် သဘောဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အသုံးစရိတ် တာဝန်များအတွက် လိုအပ်သော

ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ် (revenue sources) ညီမျှရေးအတွက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်များ (ကိုယ်ပိုင်အခွန်ရငွေ၊ မျှဝေအခွန်ရငွေနှင့် အထွေထွေထောက်ပံ့ ငွေ) ကို ထိန်းညှိထားမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ တစ်ဦးကျရငွေသည် ပျမ်းမျှ ကျပ် (၅၀,၅၇၈) သန်း၊ အနိမ့်ဆုံး ကျပ် (၂၂,၂၃၅) သန်း နှင့် အမြင့်ဆုံး ကျပ် (၂၇၁,၅၃၂) သန်းရှိရာ အမြင့်ဆုံးနှင့် အနိမ့်ဆုံးအချိုးမှာ (၁၂.၂) ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်လည်း တစ်ဦးကျရငွေသည် ပျမ်းမျှ ကျပ် (၅၀,၉၀၇) သန်း၊ အနိမ့်ဆုံး ကျပ် (၂၂,၄၃၀) သန်းနှင့် အမြင့်ဆုံး ကျပ် (၂၇၈,၈၂၉) သန်းရှိရာ အမြင့်ဆုံးနှင့် အနိမ့်ဆုံးအချိုးမှာ (၁၂.၄) ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်များသည် အလွန်ကွာဟမှုရှိနေသောကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီးများအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှု မရှိဟု ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးသပ်နိုင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှု ဖြစ်စေခြင်း (Fiscal Equalization)

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စု ထောက်ပံ့ငွေ လွှဲပြောင်းမှုသည် သာတူညီမျှဖြစ်စေခြင်း မရှိသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ပျမ်းမျှတစ်ဦးကျထောက်ပံ့ငွေ (average per capita grant transfer) သည် ၂၀၁၅-၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် မြန်မာကျပ် ၃၄,၇၄၂ သန်းရှိပြီးနှင့် ၂၀၁၆-၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ် တွင် မြန်မာကျပ် ၃၄,၃၇၀ သန်းရှိသည်။ ထိုပျမ်းမျှ ပမာဏအောက် ရရှိသော ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အရေအတွက် မှာ ၂၀၁၅-၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ် တွင် (၆) ခုနှင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် (၅) ခု ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ထောက်ပံ့ငွေများဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ရငွေ ကွာဟမှုကို ညီအောင်ညှိပေးရမည့်အစား ကိုယ်ပိုင်ရငွေနည်းသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ လွှဲပေးသော ထောက်ပံ့ငွေများမှာ အလွန်များနေပြီး ကိုယ်ပိုင်ရငွေနည်းသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ စုစုပေါင်းတစ်ဦးကျရငွေသည် ကိုယ်ပိုင်ရငွေများသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ စုစုပေါင်းတစ်ဦးကျ ရငွေများထက် ပိုများနေသည်။ ဥပမာ - ၂၀၁၆-၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ကိုယ်ပိုင်ရငွေနည်းသော ချင်းပြည်နယ်၏ တစ်ဦးကျရငွေသည် မြန်မာကျပ် ၂၇၈,၈၂၉ သန်းရှိပြီး ကိုယ်ပိုင်ရငွေများသော ရန်ကုန်တိုင်း၏ တစ်ဦးကျ ရငွေသည် မြန်မာကျပ် ၇၅,၂၇၈ သန်းသာ ရှိသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (Fiscal Autonomy)

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်အရင်းအမြစ် (ကိုယ်ပိုင်ရငွေ၊ မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာနှင့် ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေ) အချိုးအစားများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အချိုးအစားညီမျှမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အများစု၏ ကိုယ်ပိုင်ရငွေများသည် (ရန်ကုန် တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းကလွဲပြီး) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေ (အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေ) များ အောက် လျော့နည်းနေသည်။ ထိုနည်းတူ မျှဝေအခွန်ငွေ စတင်ခွဲဝေသည့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ထောက်ပံ့ငွေသည် (ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းမှ လွဲပြီး) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အများစု၏ ကိုယ်ပိုင်ရငွေနှင့် မျှဝေအခွန်ငွေ စုစုပေါင်းထက် ပိုများနေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများသည် ဘဏ္ဍာရေးအရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပေါ် ပုံမှန်မှီခိုနေရသည့်သဘော ရှိသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စုအခွန်အချို့ (တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်နှင့် တံဆိပ် ခေါင်းခွန်) တို့မှ ရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာအချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ခွဲဝေရာတွင် ခွဲဝေမည့် အချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ သင့်တော်သလို ဆုံးဖြတ်သွားသည့် သဘောရှိ သဖြင့် ပြည်နယ်များသည် မိမိတို့ ဒေသမှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေများအပေါ် မည်မျှခံစားခွင့်ရှိသည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် မရှိသည့် သဘောဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာမှု (Fiscal Transparency)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် သည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များကို ဖော်ပြထားမှုအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အနည်းငယ်ရှိလာသည်။ ယခင် ဘဏ္ဍာနှစ်များတွင် ဘဏ္ဍာအရင်းအမြစ်များကို ကိုယ်ပိုင် ရငွေနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရလွှဲပြောင်းငွေ (ထောက်ပံ့ငွေ) ဟူ၍ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ၏ ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ “မျှဝေအခွန်” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ပြည်နယ်/

တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ အခွန်အရင်းအမြစ် တစ်ခုတိုးလာသည်။ အမှန်တကယ်တွင် ထိုမျှဝေအခွန်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏အထွေထွေထောက်ပံ့ငွေအခွန်ကိုခေါင်းစဉ်ခွဲတစ်ခုတိုးချဲ့ပေးထားသည့်သဘောသာ ရှိသည်။ (ထိုအခွန်ငွေများကို အခြားဝင်ငွေများနှင့် ရောထားသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အထွေထွေ ထောက်ပံ့ငွေများသာ ဖြစ်သည်။) သို့ရာတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် ကောက်ခံရရှိသော သက်ဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စု အခွန်ငွေများသည် ကောက်ခံရရှိသော ဒေသများနှင့် ပြန်လည်ဝေမျှထားသည်ကို (ဝေမျှ ပေးသည့် အချိုးအစား နည်းနေသေးသည့်တိုင်) သိရှိရသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် ယခင် ထက်စာလျှင် အနည်းငယ်ရှိလာသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများအရ ဘဏ္ဍာရေး အာဏာများကို အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေထားမှုရှိသည်။ သို့ရာတွင် လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ခွဲဝေမှုအနေအထားသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လက်ထဲတွင် ပို၍ စုပုံနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အပေါ်ယံအားဖြင့်သာ ပေးအပ်ထားသည့်သဘော ရှိသည်။ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ် တစ်ခုတည်းဖြင့် မလုံလောက်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပေါ် ဘဏ္ဍာရေး အရ မှီခိုအားထားနေရဆဲဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှု (အလားတူ ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်များ) ရှိရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့မှု အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ပြည်ထောင်စုအခွန်ဘဏ္ဍာ အချို့နှင့် ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးသည်။ ထိုအစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘတ်ဂျက်လိုငွေများကို အတိုင်းတာ တစ်ခုထိ တည်ငြိမ်စေသော်လည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးမများ၏ ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အားနည်းစေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများ ခိုင်မာအားကောင်း သည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို စနစ်တကျ ပြုပြင်ပြောင်းလဲသွားရန် လိုပါသည်။

အခန်း(၈)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်စနစ်

၈.၁။ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခွန်အမျိုးအစားများ

နိုင်ငံအများစုတွင် ပြည်သူ့အသုံးစရိတ် (အစိုးရအသုံးစရိတ်) များကို အဓိကအားဖြင့် အခွန်ဝင်ငွေများဖြင့် ဖြည့်ဆည်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတိုင်းတွင် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ကောင်းမွန်ထိရောက်သော အခွန်စနစ်တစ်ခုရှိရန် လိုအပ်သည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော နိုင်ငံရေး၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျော့ခြင်းများနှင့်အတူ အစိုးရသည် အစိုးရအသုံးစရိတ်များကို (အထူးသဖြင့် လူမှုရေးကဏ္ဍအောက်ရှိ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များကို) အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများဖြင့် ကာမိစေရန်နှင့် အစိုးရ၏ အခွန်ဝင်ငွေများ တိုးပွားလာစေရန် အလိုတူ အခွန်မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်လာသည်။ သို့ရာတွင် မကြာသေးမီက ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေအချို့သည် အစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေတိုးပွားမှုကို ထိခိုက်နိုင်သည့်သဘော ရှိသည်။ ထိုဥပဒေများမှာ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ)၊^{၇၃} နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ)၊^{၇၄} တို့သည် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအတွက် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့်သက်သာခွင့် (tax exemptions and reliefs) ခံစားခွင့် ပေးထားသဖြင့် အစိုးရကောက်ခံရရှိနိုင်မည့် အခွန်ငွေပမာဏကို လျော့နည်းသွားစေနိုင်သည့် သဘောရှိသည်။^{၇၅}

နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေအရ ပေးဆောင်ရမည့် အခွန်အကောက်များကို ပေးဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

ပုဒ်မ (၃၈၉)၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

၇၃ အထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင် ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် လုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေးဇုန်ဟူ၍ သီးသန့်ဇုန်များ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပြီး ထိုဇုန်များအတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းများကို ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် သက်သာခွင့်တို့ကို ပေးထားသည်။ ကင်းလွတ်ခွင့်အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများကို စတင်လည်ပတ်သည့်နေ့မှ ပထမခုနှစ်နှစ်အတွက် ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် လုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေးဇုန်အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများကို စတင်လည်ပတ်သည့်နေ့မှ ပထမ (၅) နှစ်အတွင်း ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်တို့ကို ပေးထားသည်။ ထို့အပြင် ဇုန်နှစ်ခုလုံးအတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများတွင် ဒုတိယ (၅) နှစ်အတွက် တည်ဆဲဝင်ငွေခွန်နှုန်းထား၏ ၅၀ % သက်သာခွင့်၊ တတိယ (၅) နှစ်အတွက် အမြတ်ငွေကို ပြန်လည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလျှင် တည်ဆဲဝင်ငွေခွန်နှုန်း ထား၏ ၅၀% သက်သာခွင့်တို့ကို ပေးထားသည်။

၇၄ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသများကို ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေအလိုက် ဇုန်များ သတ်မှတ်ထားပြီး ထိုဇုန်များအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် သက်သာခွင့်များကို ပေးထားသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှု နည်းပါးသော ဒေသများ (ဇုန်-၁) အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် စတင်သည့်နှစ်မှ (၇) နှစ်အထိလည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုအသင့်အတင့်ရှိသော ဒေသများ (ဇုန်-၂) အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် စတင်သည့်နှစ်မှ (၅) နှစ်အထိ လည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိသော ဒေသများ (ဇုန်-၃) အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် စတင်သည့်နေ့မှ (၃) နှစ်အထိလည်းကောင်း ဝင်ငွေခွန် ကင်းလွတ်ခွင့်များ ပေးထားသည်။ ထို့အပြင် အခြားသက်သာခွင့်များလည်း ပေးထားသည်။

၇၅ <http://burmese.dvb.no/archives/256807> (Accessed on 5 Mar 2018)

ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် အစိုးရ၏ အခွန်ကောက်ခံရရှိသည့် ပမာဏသည် ပြည်သူ့ရငွေ၏ အချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) အားဖြင့် တိုးပွားလာသော်လည်း (ဇယား - ၃၀ ရှု) ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်များ၏ သေးငယ်သော အချိုးအစားတစ်ခုကိုသာ ကာမိစေသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရသည် အခွန်ဘဏ္ဍာတိုးလာစေရန် အခွန်စနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာ - မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ စ၍ ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေအရ အသုံးဆိုင်ရာဥပဒေ (Union Budget Law) ကို အများပြည်သူအားချပြခြင်း၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ စ၍ အခွန်ထမ်းများဆိုင်ရာရုံးများ (Taxpayer Office) ထားရှိခြင်းနှင့် အခွန်အချို့၏ နှုန်းထားများ လျော့ချပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လာခဲ့သည်။ လက်ရှိဦးထင်ကျော်အစိုးရ လက်ထက်တွင်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အခွန်အကောက်ဥပဒေဖြင့် အခွန်နှုန်းထားများ လျော့ချခြင်းနှင့် အခွန်ကင်းလွတ်ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ စာရင်းကို တိုးချဲ့ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အခွန်ရငွေတိုးလာရေးအတွက် မကြာသေးမီက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် တင်သွင်းခဲ့သော "၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ အခွန်အကောက်ဥပဒေကြမ်း" တွင်^၆ "ဝင်ငွေရလမ်း မပြနိုင်သည့် စည်းကြပ်မှု လွတ်ကင်းနေသော ဝင်ငွေအပေါ် ဝင်ငွေခွန် (၁၅) ရာခိုင်နှုန်းမှ ရာခိုင်နှုန်း (၃၀) အထိ ကောက်ခံမှု ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီး အခွန်မဆောင်ခဲ့သော ဝင်ငွေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအတွက် အခွန်သုံးရာခိုင်နှုန်းနှင့် ငါးရာခိုင်နှုန်းသာ ထမ်းဆောင်ရန် ပြင်ဆင်လျော့ချ" ထားသည်။ ထိုလျော့ချမှုသည် နိုင်ငံတော်၏ အခွန်ရငွေကို တိုးစေနိုင်သော်လည်း ငွေမဲကို ငွေဖြူဖြစ်အောင် တရားဝင် ခွင့်ပြုလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေနိုင်သည်ဟု ဝေဖန်ရှုချက်များ ရှိနေသည်။^၇ နိုင်ငံတော်၏ အခွန်ဘဏ္ဍာတိုးရေးသည် အရေးကြီးသော်လည်း ရေတိုအခွန်ရငွေ တစ်ခုတည်းထက် ရေရှည်အကျိုးဆက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။

ဇယား (၃၀) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ရငွေ (စုစုပေါင်းပြည်သူ့ရငွေပမာဏ၏ ရာခိုင်နှုန်း)

ဘဏ္ဍာနှစ်	ရာခိုင်နှုန်း
၂၀၁၂-၂၀၁၃	၂၇ %
၂၀၁၃-၂၀၁၄	၂၅ %
၂၀၁၄-၂၀၁၅	၂၉ %
၂၀၁၅-၂၀၁၆	၃၅ %

အရင်းအမြစ် ။ ။ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - ၂၁ ရာစုပင်လုံတွင် တပ်မတော်သားအစုအဖွဲ့မှ တင်သွင်းဖတ်ကြားသော တပ်မတော်သားအစုအဖွဲ့၏ "အခွန်ကောက်ယူခြင်းနှင့် ပြန်လည်ခွဲဝေခြင်း" စာတမ်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ (၃) ရက်)

နိုင်ငံတစ်ခုလုံး၏ အခွန်ဝင်ငွေတိုးပွားရေးအတွက် အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်နှင့် မူဝါဒများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများနှင့်အတူ အခွန်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုလည်း ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား စနစ်တကျ ခွဲဝေကျင့်သုံးသွားရန် လိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်စနစ်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မတိုင်မီအချိန်ထိတွင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင်သာ ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသော အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများဖြင့် အခွန်ကောက်ခံခွင့်ကိုယ်စီ ရှိကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်စာရင်းကို တိုးချဲ့ပေးခဲ့သော်လည်း^၈ အခွန်အာဏာများဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုခွင့်၊ အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခွင့်အားဖြင့်ကြည့်လျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ လက်ထဲတွင်သာ စုပုံနေသေးသည်။^၉ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ (ဥပဒေပြုခွင့်၊ စည်းကြပ်ခွင့်၊ ထိန်းကြောင်းခွင့်) ကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး

^၆ https://pyidaungsu.hluttaw.mm/uploads/pdf/37gJia_5-2-2018%20Draft%20of%202018%20Union%20Taxation%20Law%20version%201.2.pdf (Accessed on 5 Mar 2018)

^၇ <http://news-eleven.com/features/38965>, <http://news-eleven.com/features/40126> (accessed on 5 Mar 2018)

^၈ https://pyidaungsu.hluttaw.mm/uploads/pdf/PnzhcH_45._constitution_law_436_b_10-7-2015.pdf (Accessed on 5 Mar 2018)

^၉ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အစာရင်းကို တိုးချဲ့ပေးထားသော်လည်း ထိုအခွန်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဥပဒေပြုခွင့်၊ စည်းကြပ်ခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့်စသည့် အခွန်အာဏာများသည် ရှင်းလင်းမှု မရှိပေ။

အစိုးရများအကြား ခွဲဝေအပ်နှင်းနိုင်ရေးအတွက် လက်ရှိပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များနှင့် မည်သည့်အခွန်များကို မည်သည့်အစိုးရ (ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်) အား အပ်နှင်းသင့်သည်တို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်သွားရန် လိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကောက်ခံသော အခွန်များသည် အုပ်စုအားဖြင့် (၄) မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ပြည်တွင်း ထွက်ကုန်နှင့် ပြည်သူပြည်သားများ သုံးစွဲမှုအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန်အကောက်၊ (၂) ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်အကောက်၊ (၃) အကောက်အခွန်နှင့် (၄) နိုင်ငံပိုင်သယံဇာတများ ထုတ်ယူသုံးစွဲမှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်အကောက်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုအခွန်အုပ်စုများအောက်ရှိ အခွန်များကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ကောက်ခံသော အခွန်များ (၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဇယား - ၁) နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများက ကောက်ခံသော အခွန်များ (၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဇယား - ၅) ဟူ၍ ခွဲခြားထားပြီး ထိုအခွန်များကို အခွန်ရုံးတစ်ခုတည်းကသာ ကောက်ခံခြင်းထက် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများအား ကောက်ခံခွင့်ပေးထားသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ - ၄ ရှု) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဇယား (၁) နှင့် ဇယား (၅) တွင် ပါရှိသော ပြည်ထောင်စုအခွန်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအခွန်များမှ အဓိကကျသော အခွန်အချို့ကို အောက်တွင် အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားသည်။ ထို့နောက် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးသော အခွန်အချို့ကို သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။

၁။ ဝင်ငွေခွန် (Income Tax)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝင်ငွေခွန်ကို ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် စတင်ကောက်ခံခဲ့သည်။^{၈၀} ဝင်ငွေခွန်သည် တိုက်ရိုက်ခွန် ဖြစ်ပြီး မြန်မာ နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင်နေထိုင်သော နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံခြားသားအားလုံးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် နေထိုင်သော မြန်မာနိုင်ငံသားများအားလုံးအပေါ် စည်းကြပ်သည်။^{၈၁} လစာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာလုပ်ငန်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ ပစ္စည်းငှားရမ်းခ၊ အခြေပစ္စည်းမှ မြတ်စွန်းငွေ၊ စည်းကြပ်မှုလွတ်ကင်းသော ဝင်ငွေနှင့်အခြား ရလမ်းများမှ ရသော ဝင်ငွေစသည့် ဝင်ငွေအုပ်စု (၇) ခု အပေါ် စည်းကြပ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဝင်ငွေခွန်ဥပဒေအရ လက်ရှိ ကောက်ခံနေသော ဝင်ငွေခွန်နှုန်းထားသည် အခွန်ထမ်းအမျိုးအစား/ဝင်ငွေအလိုက် ကွဲပြားသည်။ (ဇယား - ၃၁ ရှု) ထို့ပြင် ဝင်ငွေခွန် ကင်းလွတ်ခွင့် (ဇယား - ၃၂) နှင့် သက်သာခွင့် (ဇယား - ၃၃) တို့ကိုလည်း ပေးထားသည်။

ဇယား (၃၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်နှုန်းထားများ

စဉ်	အခွန်ထမ်းအမျိုးအစား/ဝင်ငွေ	အခွန်နှုန်း (%)
(၁)	ပြည်ပနေနိုင်ငံသား ကင်းလွတ်ခွင့်ရငွေမှအပ သက်သာခွင့်များ နုတ်ပြီး ကျန်ငွေအပေါ်	၁၀ %
(၂)	နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ ပြည်တွင်းရှိ ကုမ္ပဏီများနှင့် သမဝါယမအသင်း	၂၅ %
(၃)	ပြည်ပနေ ပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီ	၃၅ %
(၄)	စည်းကြပ်မှုမှ လွတ်ကင်းနေသော ဝင်ငွေ	
(၅)	လစာ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဝင်ငွေနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာလုပ်ငန်းဝင်ငွေ (နှုန်းတိုး)	၀ % - ၂၅ %
(၆)	အခြေပစ္စည်းမှ မြတ်စွန်းငွေများ <ul style="list-style-type: none"> • ပြည်တွင်းနေနိုင်ငံသား • ပြည်ပနေနိုင်ငံခြားသား • မြတ်စွန်းငွေ (ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ) <ul style="list-style-type: none"> - ညီမျှကျပ်သန်းပေါင်း (၁၀၀,၀၀၀) အထိ - ညီမျှကျပ်သန်းပေါင်း (၁၀၀,၀၀၀) မှ (၁၅၀,၀၀၀) အထိ - ညီမျှကျပ်သန်းပေါင်း (၁၅၀,၀၀၀) နှင့် အထက် 	၁၀ % ၄၀ % ၄၀ % ၄၅ % ၅၀ %

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံဝင်ငွေခွန်ဥပဒေ

၈၀ ၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ ဝင်ငွေခွန်ဥပဒေကို ၁၉၈၉၊ ၂၀၀၆၊ ၂၀၁၁ နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တို့တွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

၈၁ နိုင်ငံသားဆိုသည်မှာ ဧည့်နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများလည်း ပါဝင်သည်။

ဇယား (၃၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်များ (ဝင်ငွေခွန်ဥပဒေပုဒ်မ ၃၁ (က) အရ)

စဉ်	ကင်းလွတ်ခွင့်များ
(၁)	မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေတတ်သော ဆေးဝါးများ ဥပဒေအရ ဖမ်းဆီးရမှုအပေါ် ဆုငွေ ချီးမြှင့်ခြင်း အစီအစဉ်အရ ဝင်ငွေနှစ်အတွင်း ဆုငွေကို တစ်ကြိမ်တည်းဖြစ်စေ၊ အကြိမ်ကြိမ်ရရှိခြင်း ဖြစ်စေရရှိသည့် စုစုပေါင်းဝင်ငွေ၏ ကျပ်သိန်း ၁၀၀ အထိ၊
(၂)	တရားမဝင်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးရမှုအပေါ် ဆုငွေချီးမြှင့်ခြင်း အစီအစဉ်အရ ဝင်ငွေနှစ်အတွင်း ဆုငွေကို တစ်ကြိမ်တည်းဖြစ်စေ၊ အကြိမ်ကြိမ်ရရှိခြင်း ဖြစ်စေရရှိသည့် စုစုပေါင်းဝင်ငွေ၏ ကျပ်သိန်း ၁၀၀ အထိ၊
(၃)	နိုင်ငံတော်မှ ချီးမြှင့်သော ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူး တံဆိပ်များနှင့်အတူ ရရှိသည့် ချီးမြှင့်ငွေများ၊
(၄)	ပြည်ပနေနိုင်ငံသား၏ ပြည်ပတွင် နိုင်ငံခြားငွေဖြင့် ရရှိသော လစာခေါင်းစဉ်မှ ဝင်ငွေ၊
(၅)	အစိုးရအောင်ဘာလေသိန်းဆုမဲ့မှ ထုတ်ယူရရှိငွေ၊
(၆)	နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း အငြိမ်းစားယူသည့်အခါ ရရှိသည့် ပင်စင်နှင့် ဂရုဏာကြေး၊
(၇)	ပြည်တွင်း/ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများက နိုင်ငံတော်သို့ လှူဒါန်းငွေ၊ ထောက်ပံ့ငွေဖြင့်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဝင်ငွေခွန်ကိစ္စရပ်များ
(၈)	စတော့ရှယ်ယာဈေးကွက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ရန်ကုန်စတော့အိတ်ချိန်းစာရင်းဝင် အများပိုင် ကုမ္ပဏီများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဝင်ငွေခွန်ကိစ္စရပ်များ၊

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံဝင်ငွေခွန်ဥပဒေ

ဇယား (၃၃) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေခွန်သက်သာခွင့်များ

စဉ်	အကြောင်းအရာ
၁။	တစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်လုပ်ငန်းများအတွက် <ul style="list-style-type: none"> • အခြေခံခွင့်ပြုငွေ ဝင်ငွေ၏ ၂၀% ကျပ် သိန်း ၁၀၀ ထက် မပိုရ • အတူနေမိဘ (ဝင်ငွေမရှိ) ယောက္ခမ တစ်ဦးလျှင် ကျပ် ၁၀ သိန်းစီ • အိမ်ထောင်ဖက် (အတူနေ/ထောက်ပံ့၊ ဝင်ငွေမရှိ) တစ်ဦးတည်းအတွက် ကျပ် ၁၀ သိန်း • သားသမီး (အရင်း/လင်ပါမယားပါ/ဥပဒေနှင့်အညီ မွေးစား)သည် အိမ်ထောင်မရှိ၊ ဝင်ငွေမရှိ၊ ၁၈ နှစ်အောက်၊ ၁၈ နှစ်ကျော်သော်လည်း ပညာသင်ကြားနေပါက တစ်ဦး ကျပ် ၅ သိန်းစီ
၂။	ကုမ္ပဏီများအတွက် သက်သာခွင့်မရှိ၊ နတ်ပယ်ခွင့်မရှိသော စရိတ်များ <ul style="list-style-type: none"> - မတည်စရိတ် - ကိုယ်ရေးကိုယ်တာစရိတ် - မဆီလျော်သည့်စရိတ်၊ လုပ်ငန်းပမာဏနှင့် မမျှအောင်များသည့် စရိတ်

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံဝင်ငွေခွန်ဥပဒေ

၂။ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန် (Commercial Tax)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ကို ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် စတင်စည်းကြပ်ခဲ့သည်။ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်သည် သွယ်ဝိုက်ခွန်ဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်း၌ ကုန်စည်ထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပမှ ကုန်စည်တင်သွင်းခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အပေါ် စည်းကြပ်သည်။^{၈၂} ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု၏ အခွန် အကောက်ဥပဒေအရ ကုန်စည် (၈၅) မျိုးနှင့် ဝန်ဆောင်မှု (၂၉) မျိုးမှအပ ကျန်ကုန်စည်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပြည်ပမှ တင်သွင်းခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန် ကျသင့်စေသည်။ ထို့အတူ နှုန်းထားကွဲပြားမှုရှိသော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ (ဇယား - ၃၄ ရှု) ရှိပြီး အခွန် ဥပဒေနှင့်အညီ

၈၂ ကုန်စည်ထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် ဝယ်ယူထံမှ တပါတည်း ကောက်ခံပြီး နိုင်ငံတော်သို့ ပေးဆောင်ရသည်။ သို့ရာတွင် ကုန်စည်တင်သွင်းခြင်းအတွက် တင်သွင်းသူက ပေးဆောင်ရသည်။

ကုန်စည်လုပ်ငန်းခွန် ခန့်ခွင့်ကိုလည်း ပေးထားသည်။ သို့ရာတွင် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန် စည်းကြပ်ခြင်းမပြုသည့် ရောင်းရငွေများလည်း ရှိသည်။ ပြည်တွင်း၌ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် ရောင်းရငွေ ကျပ်သိန်း ၅၀၀ မကျော်လျှင် စည်းကြပ်ခြင်းမပြုပေ။

ဇယား (၃၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်နှင့် နှုန်းထားများ

ကုန်စည်/ဝန်ဆောင်မှု	နှုန်းထား
• ကုန်စည် (၈၅) မျိုးနှင့် ဝန်ဆောင်မှု (၂၉) မျိုး	၅%
• ရွှေထည်လက်ဝတ်ရတနာများ ရောင်းချခြင်း	၁ %
• ပြည်တွင်းလေကြောင်းခရီး ပို့ဆောင်ခြင်းလုပ်ငန်း	၃ %
• အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ခြင်း	၃ %
• လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း	၈ %
• ရေနံစိမ်းပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း	၅ %
• ကျန်ကုန်စည်များ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း	၀ %

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အကောက်ဥပဒေ

၃။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန် (Stamp Duties)

တံဆိပ်ခေါင်းခွန်ကို စာချုပ်စာတမ်းများ မချုပ်ဆိုမီနှင့် ချုပ်ဆိုနေချိန်တို့တွင် ပေးဆောင်ရသော အခွန်ဖြစ်သည်။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်ကို တရားရုံးသုံးတံဆိပ်ခေါင်းနှင့် တရားရုံးသုံးမဟုတ်သော တံဆိပ်ခေါင်းများကို ရောင်းချ ခြင်းဖြင့် ကောက်ခံရရှိသည်။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်ဆိုသည့်စကားရပ်တွင် ရုံးခွန် (judicial stamp duties) နှင့် တံဆိပ်ခွန် (non-judicial stamp duties) ဟူ၍ နှစ်မျိုးပါဝင်သည်။ ရုံးခွန် ကို ရုံးခွန်အက်ဥပဒေ (Court Fees Act) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်ကို မြန်မာနိုင်ငံတံဆိပ်ခေါင်းအက်ဥပဒေ (Myanmar Stamp Act) ဖြင့် လည်းကောင်း အသီးသီး ကောက်ခံသည်။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန် လုံလောက်စွာကပ်နိုင်ထားခြင်းမရှိပါက ကျသင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်အပြင် ယင်း ကျသင့်တံဆိပ်ခေါင်းခွန်၏ (၁၀) ဆ ကို ဒဏ်ငွေအဖြစ် ပေးဆောင်ရသည်။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်နှုန်းထားသည် စာချုပ် အမျိုးအစားပေါ်မူတည်ပြီး ကွဲပြားသွားသည်။ (ဇယား - ၃၅ ရှု)

ဇယား (၃၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်နှုန်းထားများ

စဉ်	စာချုပ်အမျိုးအစား	နှုန်းထား (%)
၁။	သဘောတူစာချုပ် (အခြားနည်းဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းမထားလျှင်)	၃၀၀ ကျပ်
၂။	ကုမ္ပဏီသင်းဖွဲ့စည်းမှုခြင်း - မတည်ငွေရင်းမရှိလျှင်/သိန်း ၁၀၀၀ ထက်မပို - သိန်း ၁၀၀၀ ထက်ပိုလျှင်	၅၀,၀၀၀ ကျပ် ၁၅,၀၀၀ ကျပ်
၃။	ကုမ္ပဏီသင်းဖွဲ့မှတ်တမ်း - သင်းဖွဲ့စည်းမှုခြင်း ပူးတွဲပါလျှင် - သင်းဖွဲ့စည်းမှုခြင်း မပါလျှင်	၁၅,၀၀၀ ကျပ် ၁၅၀,၀၀၀ ကျပ်
၄။	ပစ္စည်းလွှဲစာချုပ် တန်ဖိုးအပေါ်	၂ %
၅။	မေတ္တာသက်သက်ပေးကမ်းစာချုပ် (gift deed) တန်ဖိုးအပေါ်	၂%
၆။	အငှားစာချုပ် - (ငှားရမ်းခ ၁ နှစ်ထက်မပို) ငှားရမ်းခရငွေ၏ - (ငှားရမ်းခ ၃ နှစ်ထက်မပို) တစ်နှစ်ပျမ်းမျှငှားရမ်းခရငွေ၏ - (ငှားရမ်းခ ၃ နှစ်ထက်ပို) တစ်နှစ်ပျမ်းမျှငှားရမ်းခရငွေ၏	၀.၅% ၀.၅% ၂%

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အကောက်ဥပဒေ

၄။ မြန်မာနိုင်ငံအောင်ဘာလေသိန်းဆုခွန် (State Lottery Tax)

မြန်မာနိုင်ငံအောင်ဘာလေသိန်းဆုသည် ၁၉၃၈ ခုနှစ်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ရှိသော တစ်ခုတည်းသော တရားဝင်ထိလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အောင်ဘာလေထိဖွင့်ပွဲကို နှစ်လ တစ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ရာမှ ၁၉၈၉ ခုနှစ်၊ မတ်လ နောက်ပိုင်းမှစ၍ လစဉ်ကျင်းပပြီး ထိလက်မှတ်ရောင်းရငွေ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ဆုကြေးငွေအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ပေးကာ ထိပေါက်သူများအား ပေးအပ်သည်။ ကျန် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အခွန်အဖြစ် ကောက်ခံပြီး^{၁၃} ထိုအခွန်နှင့်အတူ လာရောက်ထုတ်ယူခြင်း မရှိသည့် ထိပေါက်မဲများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ (မြန်မာနိုင်ငံအောင်ဘာ လေသိန်းဆုခွန်) အဖြစ် နိုင်ငံတော်၏ ဘဏ္ဍာငွေအရအသုံးစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းသည်။

၅။ အထူးကုန်စည်ခွန် (Special Good Tax)

အထူးကုန်စည်ခွန်သည် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်တွင် မူလကတည်းက ပါဝင်ခဲ့သော အခွန်ဖြစ်ပြီး ကျန်းမာရေး ထိခိုက် စေသော ကုန်စည် (၁၀) မျိုး၊ သယံဇာတ (၅) မျိုးနှင့် တန်ဖိုးမြင့်မော်တော်ကားတို့အပေါ် စည်းကြပ်သည်။ အထူး ကုန်စည်ခွန်သည် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်တစ်မျိုးအဖြစ်သာ ကောက်ခံခဲ့ရာမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော အထူးကုန်စည်ခွန် ဥပဒေအရ ၂၀၁၆-၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်အပြင် ထပ်မံပေးဆောင်ရသော အခွန်တစ်ခုအဖြစ် စည်းကြပ်သည်။ အထူးကုန်စည်ခွန်ကို လစဉ် စည်းကြပ်ပြီး ထုတ်လုပ်သူ၊ ပြည်ပမှတင်သွင်းသူနှင့် ပြည်ပသို့တင်ပို့သူများက မှတ်ပုံတင်ရန် လိုသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်တွင်းရောင်းဝယ်မှုများအတွက် အထူးကုန်စည်ခွန် ဆောင်ရန် မလိုပေ။ အထူးကုန်စည်ခွန်ကျသင့်သည့် ကုန်စည် အမျိုးအစားနှင့် ပြည်ပသို့တင်ပို့ရာတွင် အထူးကုန်စည် ကျသင့်သည့် ကုန်စည်အမျိုးအစားများကို နှစ်စဉ်ပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်သည် ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အကောက် ဥပဒေ တွင် ထည့်သွင်းထားသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်တွင်း၌ ထုတ်လုပ်သည့် ဆေးရွက်ပြီး၊ ဆေးပေါ့လိပ်နှင့် ဆေးပြင်းလိပ် ထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်းများအတွက် ဘဏ္ဍာနှစ် တစ်နှစ်အတွင်း ရောင်းရငွေစုစုပေါင်းကျပ်သိန်း ၂၀၀ တိတိသာရှိလျှင် အထူးကုန်စည်ခွန်စည်းကြပ်ခြင်း မပြုပေ။

၆။ အကောက်ခွန် (Custom Duties)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောက်ခွန်များကို ၁၈၇၈ ခုနှစ်၊ပင်လယ်ကြောင်းအကောက်ခွန်အက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၂၄ ခုနှစ်၊ ကုန်းလမ်း အကောက်ခွန်အက်ဥပဒေတို့ဖြင့် ရေလမ်းနှင့်ကုန်းလမ်းတို့မှတစ်ဆင့် ပြည်တွင်းသို့ဝင်ရောက်လာသော ကုန်ပစ္စည်းများကို ကောက်ခံလာခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထိုဥပဒေနှစ်ခုကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေနှစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှစ၍ အာဆီယံ (၁၀) နိုင်ငံ အတွင်း ဖြတ်သန်းသွားသော ကုန်စည်များအတွက် ဖြတ်သန်းခကြေးငွေ (transit fees) ကောက်ခံခြင်းကို ဖျက်သိမ်း ခဲ့သည်။ မြန်မာ့အကောက်ခွန်နှုန်းကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၌ စတင်ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့အကောက်ခွန်အဖွဲ့နှင့် အာဆီယံ စည်းဝါးညီ အကောက်ခွန်နှုန်း အမည်ပေးစနစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာမီ အသုံးပြုနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကောက်ခွန်စနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရေးအတွက် ဂျပန်နိုင်ငံတွင် အသုံးပြုလျက်ရှိ သော NACCS နှင့် CIS စနစ်တို့ကို အခြေခံပြီး ဂျပန်နိုင်ငံအစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး အကူအညီနှင့် ဂျပန်အကောက်ခွန်တို့၏ အကူအညီဖြင့် မြန်မာ့အကောက်ခွန်အတွက် MACCS နှင့် MCIS စနစ်တို့ကို ရေးဆွဲတပ်ဆင်အကောင်အထည်ဖော် လျက်ရှိသည်။

၇။ ယစ်မျိုးခွန် (Excise Tax)

ယစ်မျိုးခွန်ကို အရက်၊ ဘီယာ၊ ကဇော်နှင့် ဝိုင်စသည် အခြေခံယစ်မျိုး (၄) မျိုးအတွက် ထုတ်ပေးသည့် ယစ်မျိုး လိုင်စင်များအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန် ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်ကတည်းကရှိခဲ့သည့် ယစ်မျိုး လိုင်စင် (၄၁) မျိုးကို ယခင်အစိုးရအဆက်ဆက်က ထုတ်ပေးခဲ့ပြီး ယခုအခါတွင် ယစ်မျိုးလိုင်စင်(၂၈) မျိုးကိုသာ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ထုတ်ပေးလျက်ရှိသည်။ ယစ်မျိုးခွန်များကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ၁၉၁၇ ခုနှစ်၊ ယစ်မျိုးအက် ဥပဒေကို အခြေခံထားသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ယစ်မျိုးခွန်ကို ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် ကောက်ခံခွင့်ရှိသဖြင့် ယခုအခါတွင် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များမှ ယစ်မျိုးလိုင်စင်နှင့်

၈၃ ထိတစ်စောင်ရောင်းရငွေတွင် အခွန်ငွေ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်ပြီး ကျန်သည့် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ဆုခွန်အဖြစ် အချိုးကျ ပြန်လည် ချီးမြှင့်သည်။

ဥပဒေများကို သီးခြားပြဋ္ဌာန်းပေးလျက်ရှိသည်။ လိုင်စင်အသစ်များ ချပေးခြင်းကို ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကလည်းကောင်း၊ လိုင်စင် သက်တမ်းတိုးပေးခြင်းကို မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကလည်းကောင်း ဆုံးဖြတ်ပေးပြီး ကျသင့်သော ယစ်မျိုးခွန်များကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ် (Myanmar Economic Bank) သို့ ပေးသွင်းစေသည်။

၈။ မြေခွန် (Land Tax)

မြေခွန်သည် စိုက်ပျိုးမြေနှင့် မြို့ပြဒေသရှိ မြေယာအချို့အပေါ် အသုံးပြုခြင်းအတွက် အသုံးပြုခ ကောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။ မြေခွန်သည် မြေယာအမျိုးအစား (မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်း)^{၈၄} နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ၏ မြေယာဥပဒေအရ ရေးဆွဲထုတ်ပြန်ထားသော မြေယာနည်းဥပဒေပါ အခွန်နှုန်းထားများအပေါ် အခြေခံပြီး ကွဲပြားသွားသည်။ မြေခွန်များကို အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနအောက်ရှိ ကျေးရွာ/ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးများမှ ကောက်ခံပြီး ကောက်ခံရရှိသော မြေခွန်များကို မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးသို့ ပေးသွင်းသည်။

၉။ ရေနှင့် တာတမံခွန် (Water and Embarkment Tax)

ရေနှင့် တာတမံခွန်သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရမှ စီမံခန့်ခွဲသော ဆည်နှင့် ရေလှောင်တံများမှ ရေကို သုံးစွဲသဖြင့် ပေးရသောအခွန်ဖြစ်သည်။ တာတမံခွန်ကို ဆည်ရေသွင်းစိုက်ပျိုးသော စိုက်ပျိုးမြေဧကအပေါ် အခြေခံပြီး အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ကောက်ခံသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ရေခွန်နှင့် တာတမံခွန်ဥပဒေတွင် ရေခွန်နှင့် တာတမံခွန်နှုန်းထားများအပြင် ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် သက်သာခွင့်များကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။

၁၀။ ဓာတ်သတ္တုခွန် (Mineral Tax)

ဓာတ်သတ္တုခွန်ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ပိုင်ဆိုင်သော နယ်မြေများအတွင်း ဓာတ်သတ္တုပစ္စည်းများ ထုတ်ယူခြင်း အပေါ်ကောက်ယူခြင်းဖြစ်ပြီး ကျောက်တွင်းလုပ်ငန်းများ၊ သဲထုတ်ယူခြင်း၊ အုတ်လုပ်ငန်းစသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဓာတ်သတ္တုခွန်ကို မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက ကောက်ခံသည်။

၁၁။ မုတ်ကောင်ဝတ်ဆံသွင်းခြင်းအခွန် (Tax on nucleus insertion of oysters)

မုတ်ကောင်၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော ပုလဲများကို သဘာဝပုလဲနှင့် မွေးပုလဲဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။ သဘာဝပုလဲသည် မုတ်ကောင်၏ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းတွင် သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်ပြီး မွေးပုလဲသည် သဘာဝပုလဲ ဖြစ်ပေါ်မှုဖြစ်စဉ်ကို လူတို့က ပြုပြင်ဖန်တီးရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။^{၈၅} မုတ်ကောင်ဝတ်ဆံသွင်းခြင်းအခွန်သည် မွေးပုလဲများအပေါ် ကောက်ခံသောအခွန် ဖြစ်သည်။ မုတ်ကောင်ဝတ်ဆံသွင်းသည့် အခွန်ကို လက်ရှိတွင် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ မြန်မာ့ပုလဲလုပ်ငန်းက ကောက်ခံပြီး တည်ဆဲ မြန်မာ့ပုလဲလုပ်ငန်းဥပဒေအရ^{၈၆} မုတ်ကောင်တစ်ကောင်အား တစ်ကြိမ်ဝတ်ဆံသွင်းလျှင် ကျပ် ၂၀၀ နှုန်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရသို့ အခွန်အဖြစ် ပေးဆောင်ရသည်။

၈၄ မြေလွတ်၊ မြေလပ်ဆိုသည်မှာ ယခင်က သီးစားခံယူလုပ်ကိုင်လာခဲ့ပြီး အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် စွန့်လွှတ်ထားသည့် သီးစားခံယူလုပ်ကိုင်သူ မရှိသော စိုက်ပျိုးရေး သို့မဟုတ် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြေနှင့် နိုင်ငံတော်က သီးသန့်လျာထားသတ်မှတ်သည့် မြေများကို ဆိုသည်။ မြေရိုင်းဆိုသည်မှာ သစ်ပင်၊ ဝါးပင် သို့မဟုတ် ချုံနွယ်များ ပေါက်ရောက်လျက် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ပထဝီအနေအထားအရ မြေမျက်နှာ သွင်ပြင်ညီညာမှု ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိသော မြေသစ်ဖြစ်သည့် မြေရိုင်းနှင့် တောရိုင်းမြေများကို ဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ ဓာတ်သတ္တုထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်း၊ အစိုးရက ခွင့်ပြုထားသော ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သည့် အခြားလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရန်အလို့ငှာ တရားဝင်ပယ်ဖျက်ပြီးဖြစ်သည့် ကြီးစိုင်းသစ်တောမြေ၊ စားကျက်မြေနှင့် အင်းအိုင်မြေများလည်း ပါဝင်သည်။ (၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ)

၈၅ ပုလဲသား၏ သိပ်သည်းခြင်းနှင့် တူညီသော ဝတ်ဆံလုံး (nucleus) ကို ဆက်သားစ (mantle) နှင့်အတူ မုတ်ကောင်၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ ထည့်သွင်းပေးရာတွင် ဝတ်ဆံလုံးအလွယ်တကူပြန်ထွက်မသွားစေရန်နှင့် လုံးဝန်းကြီးမားသော ပုလဲရရှိစေရန်အတွက် မုတ်ကောင်၏ ခန္ဓာကိုယ်အား ခွဲစိတ်၍ သတ်မှတ်နေရာသို့ ရောက်ရှိအောင် ကျွမ်းကျင်သူများက ဝတ်ဆံသွင်းယူခြင်း ဖြစ်သည်။

၈၆ မြန်မာ့ပုလဲလုပ်ငန်းဥပဒေကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ထိုဥပဒေကိုပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ၂၀၁၄ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တို့တွင် ထပ်မံပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

၁၂။ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းခွန် (Tax for extraction from forests)

သစ်တောထွက်ပစ္စည်းခွန်ကို တားမြစ်ကန့်သတ်ထားသော ကျွန်းသစ်နှင့်သစ်မာများမှအပ ကျန်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ အားလုံးအပေါ် ကောက်ခံသောအခွန် ဖြစ်သည်။ ထင်း၊ မီးသွေး၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ငှက်သိုက်၊ ရှားစေး၊ သနပ်ခါး၊ ထင်းရှူးဆီ၊ သစ်မွှေး၊ ပျားထွက်ပစ္စည်းစသည်တို့ကို တည်ဆဲသစ်တောဥပဒေနှင့်အညီ^{၇၄} သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ကောက်ခံလျက်ရှိသည်။

၁၃။ ဓာတ်သတ္တုခွန်နှင့် ရတနာခွန် (Royalty)

ဓာတ်သတ္တုခွန်သည် ဓာတ်သတ္တုထုတ်လုပ်ရန် ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိသူမှ ထုတ်လုပ်ရရှိသော ဓာတ်သတ္တုများ ရောင်းချသည့်အခါ ရောင်းချသည့် ဓာတ်သတ္တုတန်ဖိုးအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန် ဖြစ်ပြီး ရတနာခွန်သည် ကျောက်မျက်ရတနာထုတ်လုပ်ခြင်းမှ ထွက်ရှိလာသော ကျောက်မျက်ရတနာအရိုင်းများအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်ဖြစ်သည်။^{၇၅} တည်ဆဲ မြန်မာ့သတ္တုတွင်းဥပဒေနှင့်အညီ ဓာတ်သတ္တုခွန်ကိုလည်းကောင်း၊ တည်ဆဲမြန်မာ့ ကျောက်မျက်ရတနာဥပဒေနှင့်အညီ ရတနာခွန်ကိုလည်းကောင်း သတ္တုဝန်ကြီးဌာနမှ ကောက်ခံသည်။^{၇၆} (ဇယား - ၃၆ နှင့် ၃၇ ရှု) ဓာတ်သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက် ရတနာများသည် အထူးကုန်စည်ခွန်အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သဖြင့် ၎င်းတို့ကို ရောင်းချခြင်းပြုလျှင် ဓာတ်သတ္တုအခွန် (သို့မဟုတ်) ကျောက်မျက်ရတနာခွန်အပြင် အထူးကုန်စည်ခွန်နှင့် အခြားသော အခွန်များကိုလည်း ပေးဆောင်ရသည်။ (ဇယား - ၃၈ ရှု)

ဇယား (၃၆) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဓာတ်သတ္တုခွန် (royalty)

စဉ်	ဓာတ်သတ္တုအမျိုးအစား	နှုန်းထားများ (%)
(က)	ရွှေ၊ ပလက်တီနမ်၊ ယူရေနီယမ်နှင့်ဝန်ကြီးဌာနက ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အခါအားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ သတ်မှတ်သည့် အဖိုးတန်သတ္တုများ	၅
(ခ)	ငွေ၊ ကြေးနီ၊ ခဲမဖြူ၊ အဖြိုက်နက်၊ နီကယ်၊ အလေးစီးသဲ၊ မော်လစ်ဒီနမ်၊ အီရိုဒီယမ်၊ အောက်စီယမ်၊ ပလက်ဒီယမ်၊ ရူသာနီယမ်၊ ရိုဒီယမ်၊ တန်လလန်၊ ကိုလံဘီယမ်၊ နိုင်အိုဘီယမ်၊ သိုရိုယမ်၊ ကက်ဒီမီယမ်၊ မြေရှားသတ္တု၊ ဗယ်ရယ်လီယမ်၊ တိုက်တေနီယမ် နှင့် ဝန်ကြီးဌာနက ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အခါအားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်၍ သတ်မှတ်သည့် သတ္တုများ	၄
(ဂ)	သံ၊ သွပ်၊ ခဲ၊ ခနောက်စိမ်း၊ အလူမီနီယမ်၊ အာဆင်းနစ်၊ ဘစ်မတ်၊ ခရိုမီယမ်၊ ကိုဘော့လ်၊ မင်းဂနီးစ်၊ မဂ္ဂနီဆီယမ်နှင့်ဝန်ကြီးဌာနက ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အခါအားလျော်စွာ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍သတ်မှတ်သည့် သတ္တုများ	၃
(ဃ)	စက်မှုတွင်းထွက်ကုန်ကြမ်းပစ္စည်း သို့မဟုတ် ကျောက်	၂

အရင်းအမြစ်။ ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မြန်မာ့သတ္တုတွင်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ

၈၇ မြန်မာ့သစ်တောဥပဒေကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထွက်လာသော်လည်း ဥပဒေတစ်ရပ်အနေဖြင့် ထွက်ပေါ်လာခြင်း မရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့်လက်ရှိတည်ဆဲသစ်တောဥပဒေသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ် သစ်တောဥပဒေ ဖြစ်သည်။

၈၈ ဓာတ်သတ္တုခွန်နှင့် ရတနာခွန်နှစ်ရပ်လုံးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် Royalty ဟုသာ သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်သည်။

၈၉ မြန်မာ့သတ္တုတွင်းဥပဒေကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ထိုဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ မြန်မာ့ကျောက်မျက် ရတနာဥပဒေကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီးထိုဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ၂၀၀၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တို့တွင် အသီးသီးပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာဥပဒေမူကြမ်းကို အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်)တွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနေသည်။

ဇယား (၃၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရတနာခွန် (royalty)

စဉ်	ရတနာအမျိုးအစား	နှုန်းထားများ (%)
၁။	ကျောက်မျက်ရတနာအရိုင်းကို ရောင်းချပါက အမှန်တကယ်ရောင်းချသည့်တန်ဖိုး၏	၃
၂။	ကျောက်မျက်ရတနာအရိုင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ သွေးခြင်းပြုလုပ် ပြီးသော ကျောက်မျက် ရတနာအချောထည်ကိုဖြစ်စေ၊ လက်ဝတ် ရတနာကိုဖြစ်စေ၊ ကျောက်မျက်ရတနာဖြင့် ပြုလုပ်သောပစ္စည်းကို ဖြစ်စေ ရောင်းချပါက အမှန်တကယ်ရောင်းချသည့်တန်ဖိုး၏	၁

အရင်းအမြစ် ။ ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာဥပဒေကို ဒုတိယအကြိမ်ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ

ဇယား (၃၈) ကျောက်မျက်ရတနာခွန် အမျိုးအစားနှင့် အခွန်ရာခိုင်နှုန်း

စဉ်	အခွန် အမျိုးအစား	ပုဒ်မ	တွက်ချက်မှု	အခွန် ရာခိုင်နှုန်း
၁။	ရတနာခွန် (တွင်းဝခွန်)	၁၉၉၅ ခုနှစ် ကျောက်မျက် ရတနာ ဥပဒေ ပုဒ်မ - ၂၇ (က) (၁)	ထုတ်လုပ်သည့်ပစ္စည်း၏ ရာဖြတ် တန်ဖိုးအပေါ်	၂၀%
၂။	အထူး ကုန်စည်ခွန်	၂၀၁၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု၏ အခွန် အကောက် ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ (က) နောက်ဆက်တွဲ ဇယားအရ	(က) ကျောက်စိမ်း၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ မြ၊ စိန်နှင့် အခြားအဖိုးတန် ကျောက် မျက်ရတနာများ (အရိုင်းများ) (ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း)	၁၅%
			(ခ) ကျောက်စိမ်း၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ မြ၊ စိန်နှင့် အခြားအဖိုးတန် ကျောက် မျက်ရတနာ (အချောထည်များ၊ လက်ဝတ်ရတနာများ) (ပြည်ပမှ တင်သွင်းခြင်း)	၅%
		၂၀၁၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု၏ အခွန် အကောက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မ ၁၁ (ခ) နောက်ဆက်တွဲ ဇယားအရ	(က) ကျောက်စိမ်း၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ မြ၊ စိန်နှင့် အခြားအဖိုးတန် ကျောက် မျက်ရတနာ (အရိုင်းများ) (ပြည်ပသို့တင်ပို့ခြင်း)	၂၀%
			(ခ) ကျောက်စိမ်း၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ မြ၊ စိန်နှင့် အခြားအဖိုးတန် ကျောက် မျက်ရတနာ (အချောထည်နှင့် လက်ဝတ်ရတနာများ) (ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း)	၅%
၃။	ကုန်သွယ် လုပ်ငန်းခွန်	၂၀၁၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု ၏ အခွန်အကောက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆ (က) (၂)၊ ၁၄ (ဂ)	ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ထုတ်လုပ် ရောင်းချခြင်း နှင့် ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ်	၅%
၄။	ဝင်ငွေခွန်	၂၀၁၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု ၏ အခွန်အကောက် ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၁	လုပ်ငန်းရှင်ကုမ္ပဏီ၏ အသားတင်အမြတ် အပေါ်တွင်	၂၅%
၅။	ဝန်ဆောင်ခ	ဒုတိယ အကြိမ် ပြင်ဆင် သည့် မြန်မာ့ကျောက်မျက် ရတနာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၈	ရောင်းချမှုအပေါ်တွင်	၃%

အရင်းအမြစ်။ ။ ENAC မှ ထုတ်ဝေသော "မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝသယံဇာတ - ပိုင်ဆိုင်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဝင်ငွေခွဲဝေမှုနှင့် သက်ရောက်မှု" သုတေသနစာတမ်း

၁၄။ ရေအားအရင်းအမြစ်မှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်ယူသည့်အတွက် အခမဲ့ရရှိသည့် ဓာတ်အားခ (Tax on Hydro-Electric Power Extraction)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားနှင့် ဝန်ဆောင်မှုစရိတ်များကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သုံးစွဲသူထံမှ တည်ဆဲ လျှပ်စစ် ဥပဒေနှင့်အညီ လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနမှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ကောက်ခံလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ထိုဥပဒေအရ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသတို့သည် မိမိတို့ဒေသအတွင်း မိမိတို့ အစီအစဉ်ဖြင့်ဖြန့်ဖြူးသော ဒေသဆိုင်ရာလျှပ်စစ်ဓာတ်အားစနစ်မှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား နှုန်းထားနှင့် ဝန်ဆောင်မှု စရိတ်များကို ဒေသအလိုက် သင့်လျော်သော နှုန်းထားများကို ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုနှုန်းထားများကိုလည်း အခါအားလျော်စွာ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်နိုင်သည်။

၁၅။ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်ယူသည့်အတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန် (Oil and Gas Tax)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများကို ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာ တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် အညီ^{၉၀} နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် မြန်မာ့ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း (MOGE) နှင့် ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းရှင်များအကြား စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်ယူခြင်း အတွက် ချုပ်ဆိုလေ့ရှိသော စာချုပ်ပုံစံများမှာ ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ခွဲဝေခံစားသည့် စာချုပ်များ (Production Sharing Contracts-PSCs) နှင့် ရေနံတွင်းဟောင်းများ ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးစာချုပ် (Improved Petroleum Recovery Contracts - IPRCs) တို့ဖြစ်သည်။^{၉၁} PSCs အရ အစိုးရရသော ခွဲဝေခံစားမှုများသည် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်ယူ သည့် ပမာဏပေါ် ကွဲပြားသွားသည်။ (ဇယား - ၃၉ နှင့် ဇယား - ၄၀ ရှု)

ဇယား (၃၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်းတွင်းလုပ်ကွက် ရေနံစိမ်းခွဲဝေမှုအချိုး

တစ်ရက်အတွင်း ရေနံထုတ်လုပ်မှု (စည်ပေါင်း)	MOGE ခွဲဝေမှုနှုန်း (%)	ကန်ထရိုက် ရာခိုင်နှုန်း
၀ - ၁၀,၀၀၀	၆၀%	၄၀%
၁၀,၀၀၀ - ၂၀,၀၀၀	၆၅%	၃၅%
၂၀၀,၀၀ - ၅၀,၀၀၀	၇၀%	၃၀%
၅၀,၀၀၀ - ၁၀၀,၀၀၀	၈၀%	၂၀%
၁၀၀,၀၀၀ - ၁၅၀,၀၀၀	၈၅%	၁၅%
>၁၅၀,၀၀၀	၉၀%	၁၀%

Source: Institutional and regulatory Assessment of the Extractive Industries in Myanmar, Adam Smith International and MDRI

ဇယား (၄၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်းတွင်းလုပ်ကွက် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ခွဲဝေမှုအချိုး

တစ်ရက်အတွင်းသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု (မီလီယံကုဗပေ)	MOGE ခွဲဝေမှုနှုန်း (%)	ကန်ထရိုက်ရာခိုင်နှုန်း
၆၀	၆၀%	၄၀%
၆၀ - ၁၂၀	၆၅%	၃၅%

^{၉၀} ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကဏ္ဍအပေါ် လွှမ်းခြုံအကျိုးသက်ရောက်သော တည်ဆဲဥပဒေများမှာ Oil-Field Act 1918, Oil-Fields Rules 1918, Notifcations under the Oil-Fields Act 1918, Petroleum Act 1934, and Petroleum Rules 1934 တို့ဖြစ်သည်။

^{၉၁} PSCs သည် ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်းလွန်လုပ်ကွက်များအတွက် တင်ဒါတင်သွင်းသူများက အဓိကချုပ်ဆိုရသည့် စာချုပ်ဖြစ်ပြီး IPRCs အရ ရေနံကုမ္ပဏီသည် ရေနံစုစမ်းရှာဖွေမှုအဆင့်မှ ထုတ်လုပ်မှုအဆင့်အထိ အစိုးရအတွက် နည်းပညာ၊ ငွေကြေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးပြီး ထိုအတွက် အစိုးရထံမှ တိကျသော ဝန်ဆောင်ခတစ်ခုကို ပြန်ပေးရသည်။

၁၂၀ - ၃၀၀	၇၀%	၃၀%
၃၀၀ - ၆၀၀	၈၀%	၂၀%
၆၀၀ - ၉၀၀	၈၅%	၁၅%
>၉၀၀	၉၀%	၁၀%

အရင်းအမြစ်။ *Institutional and regulatory Assessment of the Extractive Industries in Myanmar, Adam Smith International and MDRI*

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များမှ ခွဲတမ်းများနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးခ (ဇယား - ၄၁ ရှု) အပါအဝင် အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ်သော ဝင်ငွေများကိုလည်း (ပုံ - ၉ ရှု) ရရှိသည်။ အခွန်ဝင်ငွေ အတွက် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနက ကောက်ခံပြီး အခွန်မဟုတ်သော ဝင်ငွေများကို လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန အောက်ရှိ MOGE က ကောက်ခံသည်ဟု ယူဆရသည်။ (ပုံ-၁၀ ရှု)

ဇယား (၄၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံစိမ်းနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ပေးဆောင်ရသော လက်မှတ်ရေးထိုးခ (ကန်ဒေါ်လာ)

	အချိန်ကာလနှင့် ထုတ်လုပ်မှုမဟာက	ဒေါ်လာ
ရေနံစိမ်း	ခွင့်ပြုမိန့်ကျပြီး ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၅ သိန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း (၁၀,၀၀၀) ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၁.၅ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း (၂၀,၀၀၀) ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၂ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း (၅၀,၀၀၀) ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၃ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း (၁၀၀,၀၀၀) ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၄ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း (၁၅၀,၀၀၀) ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၆ သန်း
သဘာဝဓာတ်ငွေ့	ခွင့်ပြုမိန့်ကျပြီး ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၅ သိန်း
	ရက်ပေါင်း(၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှုကုဗပေ (၆)သန်း ထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၁.၅ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု ကုဗပေ (၁၂၀) သန်းထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၂ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု ကုဗပေ (၃၀၀) သန်းထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၃ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု ကုဗပေ (၆၀၀) သန်းထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၄ သန်း
	ရက်ပေါင်း (၉၀) ကြာ တစ်နေ့လျှင် ပျမ်းမျှသဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်မှု ကုဗပေ (၉၀၀) သန်းထွက်ရှိသည့်နေ့မှစ၍ ရက်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း	၆ သန်း

အရင်းအမြစ်။။ *Institutional and regulatory Assessment of the Extractive Industries in Myanmar, Adam Smith International and MDRI*

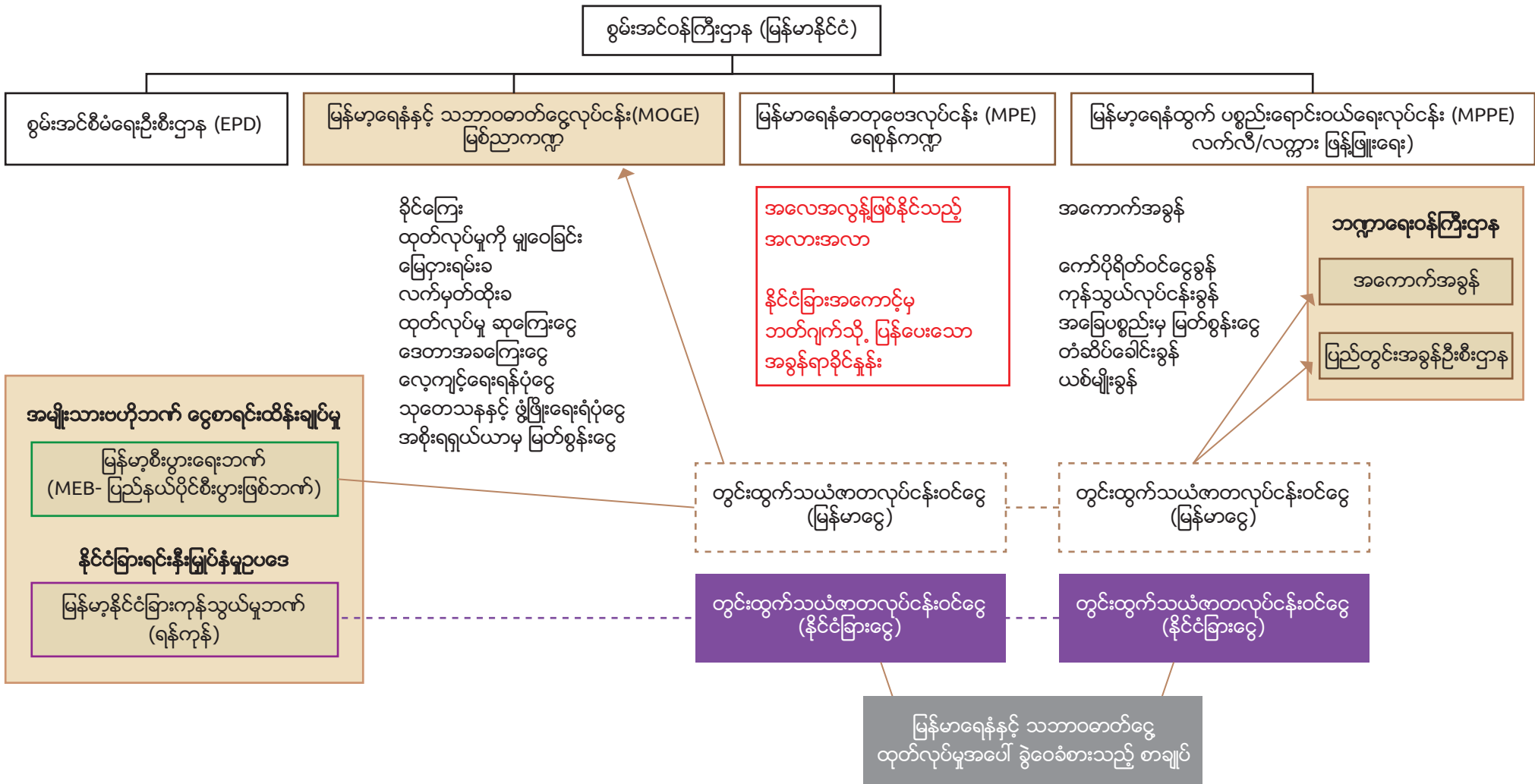
ပုံ (၉) မြန်မာ့သယံဇာတထုတ်လုပ်မှုအတွက် အခွန်နှင့်အခွန်မဟုတ်သည့် ဝင်ငွေများဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်

*မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရေးနယ်နိမိတ်တွင် တည်ရှိသည့် မရွေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။

Source: Institutional and regulatory Assessment of the Extractive Industries in Myanmar, Adam Smith International and MDR

ပုံ (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ကဏ္ဍမှ ဝင်ငွေများစီးဝင်မှု

အရင်းအမြစ်။ ။ Institutional and regulatory Assessment of the Extractive Industries in Myanmar, Adam Smith International and MDRI

၁၆။ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခွန်အခ (Fisheries Tax)

ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခွန်အခကို ငါးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသူက နိုင်ငံတော်အစိုးရအား ပေးဆောင်ရသော အခွန်အခ ဖြစ်ပြီး ငါးလုပ်ငန်းလိုင်စင်ကြေး၊ မှတ်ပုံတင်ကြေးနှင့် အခြားသော အခွန်အခများ ပါဝင်သည်။ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခွန် အခကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနက တည်ဆဲငါးလုပ်ငန်း ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ကောက်ခံလျက် ရှိသည်။

၁၇။ မော်တော်ယာဉ်၊ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင်၊ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ဆိုင်ရာ အခွန်များ (Fees for Vehicles, driver-license, and businesses licenses)

မော်တော်ယာဉ်၊ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင်၊ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ဆိုင်ရာ အခွန်များကို တည်ဆဲမော်တော်ယာဉ်ဥပဒေနှင့် အညီ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ကောက်ခံသည်။^{၆၂}

၁၈။ ဆက်သွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် ကောက်ခံသည့် အခွန်အခ (Tax on Telecommunication Services)

ဆက်သွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်းဆိုင်ရာ အခွန်အခများကို တည်ဆဲဆက်သွယ်ရေးဥပဒေနှင့် အညီ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ကောက်ခံသည်။^{၆၃}

၁၉။ သွင်းကုန်အတွက် လိုင်စင်ကြေး၊ ပါမစ်ကြေးများ (License Fees for Imports)

သွင်းကုန်လိုင်စင်နှင့် ပါမစ်ကြေးများသည် တည်ဆဲသွင်းကုန်ပို့ကုန်ဥပဒေနှင့်အညီ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ် ရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ကောက်ခံသော အခွန်များ ဖြစ်သည်။^{၆၄}

၂၀။ ခရီးလှည့်လည်ရေးလိုင်စင်/ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုရိပ်သာလိုင်စင်/ခရီးသွားလာသူများ ပို့ဆောင်ရေး လိုင်စင်/ ဧည့်လမ်းညွှန်လုပ်ငန်းလိုင်စင်များအတွက် လိုင်စင်ကြေး (Fees from tour, hotel, motel, inn licenses; tourist transportation licenses)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်ဆဲဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ဟိုတယ်နှင့် ခရီး သွားလာရေးလုပ်ငန်းဝန်ကြီးဌာနမှ ကောက်ခံသော အခွန်များ ဖြစ်သည်။^{၆၅}

၂၁။ အင်းအိုင်ခွန် (Lake and Stream tax)

အင်းအိုင်ခွန်ကို ရေချိုချောင်းများမှ ငါးဖမ်းခြင်းကဲ့သို့သော အများပြည်သူပိုင် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြုသည့် အတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန်ငွေ ဖြစ်သည်။ ထိုအခွန်များကို ရေပြင်အကျယ်အဝန်းနှင့် လုပ်ငန်းပမာဏ အကြီးအသေး အပေါ်မူတည်ပြီး ကောက်ခံသည်။ ရေချိုငါးလုပ်ငန်းအတွက် လေလံကြေးများကို များသောအားဖြင့် တင်ဒါပြိုင်စေပြီး ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် ငါးဖမ်းလှေအမျိုးအစားနှင့် ငါးဖမ်းနည်းလမ်းများအပေါ် အခြေခံ၍လည်း ကောက်ခံ သည်။

၆၂ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မော်တော်ယာဉ်ဥပဒေကို ၁၉၆၄ ခုနှစ် စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ထိုဥပဒေကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မော်တော်ယာဉ်ဥပဒေက ဖျက်သိမ်းလိုက်သည်။
၆၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆက်သွယ်ရေးအက်ဥပဒေများ (Myanmar Telegraph Act ,1885 and The Myanmar Wireless Telegraphy Act, 1934) ထိုဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေနှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
၆၄ ယခင်သွင်းကုန်ပို့ကုန်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ (The Control of Imports and Exports (Temporary) Act, 1947) ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရုပ်သိမ်းပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပို့ကုန်သွင်းကုန်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ လက်ရှိတည်ဆဲဥပဒေသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပို့ကုန်သွင်းကုန်ဥပဒေဖြစ်သည်။
၆၅ မြန်မာ့ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းဥပဒေကို ၁၉၉၀ နှင့် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ခရီးလှည့်လည်ရေး နှင့် ခရီးသည် ပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းလိုင်စင်ဆိုင်ရာ အမိန့်များနှင့် ပြည်ပခရီးစဉ်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံခရီးသွားလာရေးဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုကို တင်သွင်းခဲ့သော်လည်း ဥပဒေတစ်ရပ်အနေဖြင့် မထွက်ပေါ်လာသေးပါ။

၂၂။ ပစ္စည်းခွန် (Property Tax)

ပစ္စည်းခွန်သည် စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့များမှ ကောက်ခံသော နေအိမ်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်၊ ရေခွန်၊ လမ်းမီးနှင့် အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက်အခွန်စသည်တို့ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ပစ္စည်းခွန်နှုန်းထားများ သတ်မှတ်ခြင်းသည် စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြစ်ပြီး စည်ပင်သာယာရေးနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ ပစ္စည်းခွန်နှုန်းထားများကို သက်ဆိုင်ရာ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့က လူနေအိမ်အဆောက်အအုံနှင့် လုပ်ငန်းအမျိုးအစားအလိုက် ခွဲခြားသတ်မှတ်သည်။

၂၃။ ဘီးခွန် (Wheel Tax)

ဘီးခွန်သည် မော်တော်ယာဉ်များနှင့် ကုန်းတွင်းရေကြောင်း သွားလာရေးယာဉ်များအပါအဝင် ယာဉ်အမျိုးမျိုးကို စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ (သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်လွှဲအပ်ထားသော အဖွဲ့) များက သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း တည်ဆဲမော်တော်ယာဉ်ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ ကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်သည်။ ဘီးခွန်ကို မော်တော်ယာဉ်မှတ်ပုံတင်သော ဒေသတွင် ကောက်ခံသည့်အပြင် မြို့ဝင်ကြေးအဖြစ်လည်း ကောက်ခံသည်။ ထို့ကြောင့် ဘီးခွန်သည် နှစ်ထပ်ကွမ်းကောက်ခံသော အခွန်ဖြစ်ပြီး ယာဉ်မှတ်ပုံတင်သော ဒေသတွင် တစ်ကြိမ်၊ မှတ်ပုံတင်ထားသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများမှ အထွက်ယာဉ် ဖြတ်သန်းခ ကောက်ခံရေးစခန်းများတွင် တစ်ကြိမ်ပေးဆောင်ရသည်။ အခွန်နှုန်းထားသည် လမ်းအမျိုးအစားနှင့် ယာဉ်အမျိုးအစား/တန်ချိန်ပေါ်တွင် မူတည်သည်။

၈.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခွန်စနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အသွင်ပြောင်းခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်စနစ်သည် တစ်ဖက်တစ်ကျ ဖြစ်နေပြီး လက်ရှိအခြေအနေအရ အခွန်ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားလာရေးအတွက် အခွန်စနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ပြုလုပ်နေဆဲကာလ ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးကဏ္ဍအသီးသီးမှ ရသော အခွန်ငွေများသည် အချိုးမညီဖြစ်နေပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအသုံးစရိတ်များအတွက် ဝင်ငွေအလုံးအရင်းရနိုင်သည့် သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွန်ငွေများအပေါ် အဓိကမှီခိုအားထားနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် သယံဇာတကဏ္ဍမှ ရသော ဝင်ငွေပမာဏအပြောင်းလဲသည်အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်အပေါ် သက်ရောက်မှုကြီးမားနိုင်သည်။ ထို့အပြင်အနေမှ ရှန်းထွက်နိုင်ရန် အခြားအခွန်ငွေများကို သင့်လျော်သလို တိုးချဲ့သွားရန်လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိစည်းကြပ်လျက်ရှိသော အခွန်အများစုသည် ဒေသတွင်းစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအနေအထားအရ ဝင်ငွေဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်မှု နည်းနေသည့်အပြင် စည်းကြပ်သော အခွန်အချို့၏ အခွန်အခြေခံများကိုလည်း ကန့်သတ်ထားသဖြင့် အစိုးရ၏ အခွန်ငွေပမာဏကို လျော့နည်း သွားစေနိုင်ပါသည်။^{၉၆}

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခွန်စနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နိမ့်ပါးနေသေးခြင်း၏ အကြောင်းရင်းနောက်တစ်ခုမှာ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ ဖြစ်သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လိုအပ်သော အချက်အလက်များ မရနိုင်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းတာဝန်များ ရှင်းလင်းမှု မရှိခြင်းနှင့် အစိုးရဌာနများအကြား ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်းတို့သည် အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အဟန့်အတားများဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ ၎င်းတို့ကို တဖြည်းဖြည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲသွားရန်လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံအတွင်း စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း ညံ့ဖျင်းခြင်း (economic inefficiency) နှင့် ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု (trade effects) များကြောင့်လည်း အခွန်ငွေကောက်ခံ

^{၉၆} အခွန်အချို့၏အခွန်အခြေခံအကန့်အသတ်များမှာ သွယ်လုပ်ငန်းခွန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော ကုန်ပစ္စည်းအမျိုးအစားများကိုသာ ကောက်ခံခွင့်ရှိခြင်း၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်အများစုသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ကဏ္ဍအချို့ရှိ အလုပ်သမား၏ လုပ်ခလစာများမှာ ရရှိနေခြင်း၊ ကုမ္ပဏီဝင်ငွေခွန်သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ အခွန်မက်လုံးများကြောင့် ဝင်ငွေရနိုင်သော အခွန်အခြေခံကျဉ်းမြောင်းသွားခြင်းနှင့် သွင်းကုန်ခွန်များသည် လာဒ်စားမှုများကြောင့် တရားဝင်ကောက်ခံရရှိမှုနည်းခြင်း စသည့်တို့ဖြစ်သည်။

ရရှိမှုကို ထိခိုက်နိုင်သည်။ အခွန်ကောက်ခံမှုကြောင့် ပြည်တွင်းစားသုံးမှုနှင့် ဝင်ငွေစုဆောင်းမှုပုံစံများကို ပြောင်းလဲစေနိုင်သည့်အပြင် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းဖြစ်ထွန်းသော ကဏ္ဍများတွင်လည်း အရင်းအနှီးမြှုပ်နှံမှုလွှဲချော်ခြင်း (misallocation of capital) များ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ အလားတူပင် သွင်းကုန်ခွန် မူဝါဒများကြောင့် အခွန်ရှောင်လိုသူများနှင့် ဥပဒေကိုလက်တစ်လုံးခြားလုပ်သူများ၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ (corruption) နှင့် လာဒ်ထိုးမှုများ (rent seeking) ဖြစ်စေနိုင်သည်။

အထက်ပါအားနည်းချက်များအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခွန်မူဝါဒနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် အခွန်ဖြန့်နှံမှုအားဖြင့် ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်မညီမျှမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ လက်ရှိအခွန်စနစ် (အထူးသဖြင့် ဝင်ငွေခွန်စနစ်) တွင် နှုန်းတိုးခွန်စနစ် (progressive rate structure) ကို ကျင့်သုံးသော်လည်း လက်တွေ့တွင် နှုန်းလျော့စေသည့် အစိတ်အပိုင်း များလည်း ပါဝင်သည်။ ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်မြင့်မားသူများ၏ ဝင်ငွေအချို့နှင့် အတိုးမှ ရသောဝင်ငွေများကို စည်းကြပ်မှု မပြုခြင်းကြောင့် ဝင်ငွေမြင့်မားသူများက ထမ်းဆောင်ရသော အခွန်ဝန်ထုတ် ဝန်ပိုနှင့် ဝင်ငွေနည်းပါးသူများက ထမ်းဆောင်ရသော အခွန်ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုတို့ ညီမျှမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဒေါင်လိုက်မညီမျှမှုများသည် ဆင်တူသော စီးပွားရေးအခြေအနေတစ်ခု၌ အခွန်ထမ်းများ ပေးဆောင်ရသည့် အခွန်ပမာဏ မတူညီခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။ ဥပမာ - အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် သက်သာခွင့်များ၊ အခွန်ရှောင်မှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်း မရှိသည့် အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် ကဏ္ဍတစ်ခုခုကို မျက်နှာသာပေးသည့် အခွန်မူဝါဒများကြောင့် အလျားလိုက် မညီမျှမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများ တိုးပွားလာရေးအတွက် နိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခွန်စနစ်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရတစ်ခုတည်းကသာ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခြင်းထက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မှုများကို အလေးထားပြီး အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အစိုးရအဆင့်များအကြား ရှင်းလင်းတိကျစွာ ခွဲဝေသွားရန်အရေးကြီးသည်။ သို့မှသာ မြန်မာနိုင်ငံသားများ ပုံဖော်လိုသော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ခွဲဝေအပ်နှင်းထားသော်လည်း အခွန်အာဏာအများစုသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၌သာ စုပုံနေသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များနှင့် ပတ်သက်၍ အခွန်အာဏာများဖြစ်သော ဥပဒေပြုခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့်များကို အပြည့်အဝပေးထားခြင်းမရှိပေ။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအခွန်များသည် ပြည်ထောင်စုအခွန်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် နည်းပါးခြင်းနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း ကျင့်သုံးလိုသော အခွန်အာဏာများအတွက် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ကိုယ်ပိုင်အခွန်အရင်းအမြစ်ငွေများ မှာ နည်းပါးနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအသုံး စရိတ်များအတွက် လုံလောက်မှုမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် မိမိတို့၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များ ကာမိစေရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများအား မှီခိုအားထားနေရ သည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများအပါအဝင် နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အစိုးရများ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများ ရှိနေသည်။ ထို့သို့ ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်များသို့ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများသည် အစိုးရအဆင့်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုအနေအထားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးဆက်နွယ်မှုသည် ပြည်နယ်၏ အရေးကိစ္စများတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ကူညီမှု ဖြစ်နိုင်သလို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှုလည်း ဖြစ်သွားနိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များကို အားကောင်းစေနိုင်သလို ထိခိုက်မှုလည်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများသည် ၎င်း၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များ ကာမိရန်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအမှီအခိုကင်းမှု (fiscal independence) ရှိရန်အတွက် အနည်းဆုံး လုံလောက်သော ကိုယ်ပိုင်အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွန်အာဏာများ ရှိရန် အရေးကြီးပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်များက အခွန်စနစ် အမျိုးမျိုးကျင့်သုံးနေလျှင် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု (economic union) အတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အခွန်အားလုံးမဟုတ်သည့်တိုင် အခွန်အချို့ကို (အထူးသဖြင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ဥပဒေပြုကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အတွက်) စည်းဝါး

ညီအောင် (harmonization) ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ဥပမာ - တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် သက်ဆိုင်ရာအခွန်များ၏ အခွန်အခြေခံများ တာဝန်တည်းဖြစ်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အခွန်အခြေခံများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပြီး ထိုအခွန်များ၏ နှုန်းထားများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များက မိမိတို့ ဒေသနှင့် သင့်လျော်သော အခွန်နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (Tax Collection Agreement) မှတစ်ဆင့် တစ်ခုတည်းသော အခွန်ကောက်သည့် ရုံးဌာန (Tax Collection Department) ထားရှိကာ အခွန်အချို့ကို စည်းဝါးညီအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်အခွန်များ၏ အခွန် အခြေခံများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပေးသည့်အပြင် ထိုအခွန်များကို ပြည်နယ်အစိုးရက သတ်မှတ်သည့် အခွန်နှုန်းထားဖြင့် ကောက်ခံပေးပြီး ရရှိလာသော ပြည်နယ် အခွန်ရငွေများကို ပြည်နယ်အစိုးရထံ လွှဲပြောင်းပေးသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်အရ အခွန်အာဏာများကို ပြည်နယ်များက ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော်လည်း အချို့ပြည်နယ်များသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေရရှိမှုသည် အခြားပြည်နယ်များထက် နည်းနိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ (fiscal inequities) များ ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတွင် ထိုအခြေအနေကို ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုဖြစ်စေခြင်း (fiscal equalization) အစီအစဉ်များဖြင့် ကုစားလေ့ရှိသည်။ အခြေခံပြည့်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သောဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ လည်းကောင်း၊ ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များမှလည်းကောင်း ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များအတွက် ဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အားလုံး ဘဏ္ဍာငွေတူညီရေးအတွက် မဟုတ်ဘဲ ပျမ်းမျှအသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာငွေအနေအထား ရရှိရေးအတွက်သာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်ရာ စည်းမျဉ်းအခြေခံဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုဖြစ်စေခြင်း အစီအစဉ်ကို (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှလွဲပြီး) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် တွေ့ရသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ ကူးပြောင်းမည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ပြည်နယ်များအား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများနှင့်အတူ အခွန်ဆိုင်ရာ စည်းဝါးညီရေး (tax harmonization) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးသာတူညီမှုဖြစ်စေခြင်း (fiscal equalization) တို့ကို ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုသည်။ အခွန်အာဏာခွဲဝေရာတွင် စီးပွားရေးရှုဆောင်အားဖြင့် ထိရောက်မှု (efficiency) နှင့် မျှတမှု (equity) စံနှုန်းနှစ်ခုကို အဓိကအခြေခံသွားရန်လိုသည်။ အချို့သော အခွန်များသည် သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုအားဖြင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများက ကောက်ခံလျှင် ပိုမိုထိရောက်နိုင်ပြီး အချို့သော အခွန်များသည် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးကွာဟမှုကို ကြီးကြီးမားမား ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကလည်းကောင်း သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ် အစိုးရနှစ်ခုလုံးကလည်းကောင်း စည်းကြပ်ကောက်ခံသင့်သည်။ ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုရှိရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုသွားရန် အရေးကြီးသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အခွန်စီးဝါးညီရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံတော် အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အချို့ကို ပြည်ထောင်စုအား ပေးအပ်ရနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကောက်ခံလျက်ရှိသော အခွန်များကို လေ့လာကြည့်လျှင် အခွန်အချို့ကလွဲပြီး ကျန်အခွန်အများစုမှာ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ကောက်ခံသော အခွန်များ၏ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များမှာ နည်းနေသည်။ ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော အခွန်အချို့မှာ သဘာဝသယံဇာတနှင့်ဆိုင်သော အခွန်၊ ဝင်ငွေခွန်၊ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုအခွန်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့အား ခွဲဝေပေးခြင်းဖြင့် သို့မဟုတ် ထိုအခွန်ရငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား မျှဝေပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဒေသတွင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်များကို တိုးချဲ့နိုင်သည်။ ထိုနည်းလမ်းနှစ်သွယ်သည် အားနည်းချက်နှင့်အားသာချက်များရှိသည်။ ပထမနည်းလမ်း သည် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (fiscal autonomy) နှင့် ဘဏ္ဍာရေး အမှီအခိုကင်းမှု (fiscal independence) ကို အားကောင်းစေပြီး အခြာတစ်ဘက်တွင် ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံး၏ အခွန်စည်းဝါးညီမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ညီတူမျှတဖြစ်စေမှုကို အားနည်းသွားစေနိုင်သည်။ ဒုတိယနည်းလမ်းသည် ပထမနည်းလမ်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောတရားများရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုက ပြည်နယ်နှင့်မျှဝေမည့် အခွန်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်များက ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များ မရှိလျှင် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးအမှီအခိုကင်းမှုကို ထိပါးသွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အားနည်းချက်နှင့် အားသာချက်များကို ချိန်ဆပြီး အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများ ပြုလုပ်သွားသင့်သည်။

ဝင်ငွေခွန်

ဝင်ငွေခွန်သည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော အခွန်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဝင်ငွေခွန်သည် အများဆုံး ပြန်လည် ဖြန့်ဝေသုံးစွဲနိုင်သော အခွန်တစ်ခု (the most redistributive tax) ဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ဝင်ငွေခွန် စည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့်ကို ပြည်ထောင်စုအပြင် ပြည်နယ်များကပါ ရရှိသင့်သည်ဟု အချို့က ရှုမြင်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစသည့် လူမှုရေးကဏ္ဍအစီအစဉ်များကို တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်လျှင် ဝင်ငွေခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ရှိသင့်ပါသည်။ အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးမှု အနေအထားအရ ဝင်ငွေခွန် အားလုံးကို ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်ကောက်ခံရန် မသင့်လျော်သည့်တိုင် ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသကို ပြည်နယ်ကိုယ်ပိုင် အခွန်အရင်းအမြစ်များဖြင့် ကာမိစေရန် ဝင်ငွေခွန်အမျိုးစည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့်ကို ပြည်နယ်များ အား အပ်နှင်းသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝင်ငွေခွန်အားလုံးနီးပါးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ စည်းကြပ်ကောက်ခံ လျက်ရှိသည်။^{၉၇} ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအရ ပြည်နယ်များသည် “ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းထား သည့် ဥပဒေနှင့်အညီ” ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသော ဝင်ငွေခွန်များ စည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့် ရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် မည်သည့်အတိုင်းအတာရှိ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းမှုမရှိပေ။

ထူးခြားသော အပြောင်းအလဲတစ်ခုမှာ ၂၀၁၆ - ၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ကောက်ခံရရှိသော ပြည်ထောင်စုဝင်ငွေခွန်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် မျှဝေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဝင်ငွေခွန်တွင် ကုမ္ပဏီဝင်ငွေခွန် နှင့် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ လက်ရှိမျှဝေနေသော ဝင်ငွေခွန်မှာ တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်ကောက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ကောက်ခံရရှိသော ဝင်ငွေခွန်ရငွေ၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြည်လည်မျှဝေပေးသည်။ ပြည်ထောင်စု ဝင်ငွေခွန်ရငွေများပါဝင်သော ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာငွေ စာရင်းမှ ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား အထွေထွေလွှဲပြောင်းငွေပုံစံဖြင့်သာ ယခင် ကျင့်သုံးလာခဲ့ သော်လည်း ယခုအခါတွင် ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းငွေများကို မျှဝေအခွန်နှင့် အထွေထွေ ထောက်ပံ့ ငွေဟူ၍ပုံစံနှစ်မျိုးဖြင့် ဘဏ္ဍာများကို လွှဲပြောင်းလျက် ရှိသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် မိမိတို့ဒေသအတွင်း ကောက်ခံရရှိသော ဝင်ငွေခွန်ရငွေများကို အားလုံးမဟုတ်သည့်တိုင် အများစုကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသင့်သည်။ တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်အပြင် ကုမ္ပဏီဝင်ငွေခွန် များကို စည်းကြပ်ခွင့် သို့မဟုတ် ထိုအခွန်နှစ်ရပ်လုံးမှ ရငွေများအပေါ် ခံစားခွင့် ရှိသင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအနေအထားအရ ဝင်ငွေခွန်အပါအဝင် အခွန်အမျိုးအစားအခွန်ခြေခံမှာ အကန့်အသတ်များဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းနေပြီး ဝင်ငွေခွန်အများစုကိုလည်း မြို့ပြဒေသများမှသာ ကောက်ခံရရှိသဖြင့် ဝင်ငွေခွန်သည် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးအားလုံးအတွက် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များသော သို့မဟုတ် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် တည်ငြိမ်မှု ရှိသော အခွန်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်၍ မရနိုင်သေးပါ။ ထို့ကြောင့် တစ်ဘက်တွင် ဝင်ငွေအခြေခံကို တဖြည်းဖြည်းတိုးချဲ့ သွားပြီး တစ်ချိန်ထဲတွင် ပြည်ထောင်စု၏ မျှဝေအခွန်ငွေ အချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) ကို တိုးမြှင့်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ငွေခွန် တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် နှစ်ရပ်လုံးစည်းကြပ်ကောက်ခံခွင့်ကို ပြည်နယ်များအား အပြည့်အဝပေးခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိုးချဲ့ပေးသင့်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ အား အခွန်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများတိုးချဲ့ပေးမှုကြောင့် ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်သည့် နည်းလမ်း များကိုလည်း ရှာဖွေချမှတ်ထားရမည်။

၉၇ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်းတွင် ဝင်ငွေခွန် ပါရှိသဖြင့် ဝင်ငွေခွန်သည် ပြည်ထောင်စုကသာ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော ပြည်ထောင်စုအခွန်များမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံပါ ဇယား (၂) ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် ဇယား (၅) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခစာရင်း တို့ကို ထပ်မံတိုးချဲ့ထားသည်။ တိုးချဲ့စာရင်းတွင် “ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့်ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည့် ဝင်ငွေခွန်” (ဇယား - ၂) နှင့် “ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည့် ဝင်ငွေခွန်ဆိုင်ရာ အခွန်အခများ” (ဇယား - ၅) ပါရှိသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို မိမိတို့ဒေသတွင်းရှိ ဝင်ငွေ ခွန်များကို စည်းကြပ်ခွင့် ပေးထားသည်။

ရောင်းဝယ်ခွန် (ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်)

ရောင်းဝယ်ခွန်သည် အစိုးရအတွက် ဝင်ငွေအတော်အသင့် ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော သွယ်ဝိုက်အခွန်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ရောင်းဝယ်ခွန်ကို ကုန်စည်/ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုခု ရောင်းဝယ်မှုပြုတိုင်း စည်းကြပ်ကောက်ခံသဖြင့် တိုက်ရိုက်ခွန် တစ်ခုဖြစ်သော ဝင်ငွေခွန်ကို ရှောင်သူများပင် ရှောင်လွှဲရခက်စေသည့် အခွန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ရောင်းဝယ်ခွန်သည် ကုန်စည်/ဝန်ဆောင်မှုစာသုံးခြင်းအပေါ် ကောက်ခံခြင်းဖြစ်ရာ မူလကပင် ဝင်ငွေခွန်ထက် ပိုတည်မြဲသည့်သဘောရှိပြီး နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေအတွက် တည်ငြိမ်သော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးအကျိုးသက်ရောက်သည့် ပြည်ထောင်စု ရောင်းဝယ်ခွန်များအပြင် ပြည်နယ် အဆင့် အကျိုးသက်ရောက်သည့် ပြည်နယ်ရောင်းဝယ်ခွန်များကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဆင့်က စည်းကြပ် ကောက်ခံသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ စည်းကြပ်ကောက်ခံလျက်ရှိသော ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်သည် စားသုံးမှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် ရောင်းဝယ်ခွန်အမျိုးအစားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုအခွန်အကောက် ဥပဒေအရ ကုန်စည်အချို့မှလွဲပြီး ကုန်စည်အများစုအပေါ် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန် ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို စည်းကြပ်ကောက်ခံသဖြင့် ကုန်စည်ထုတ်လုပ်သူနှင့် ကုန်စည်ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူများအတွက် သွင်းအားစု ကုန်ကျစရိတ်ခန့်ခွင့် မရှိသလို ဖြစ်နေသည်။ ကုန်စည်လုပ်ငန်းခွန်သည် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်တည်ငြိမ်သော အခွန်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ တွင် လက်ရှိအခွန်စနစ် တိုးတက်မှုအနေအထားအရ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်များကို မြို့ပြနှင့် ခေတ်မီကဏ္ဍများ၌သာ စည်းကြပ်ကောက်ခံနိုင်သေးသည်။ ထို့အပြင် ကုန်စည်အချို့အပေါ် ကုန်စည်လုပ်ငန်းခွန် ကင်းလွတ်ခွင့်များလည်း ပေးထားသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိကုန်စည်လုပ်ငန်းခွန်စနစ်သည် အစိုးရဘဏ္ဍာငွေအတွက် လိုအပ်သော ဝင်ငွေ များကို ထိုက်သင့်သလောက်သာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည်။^{၉၀}

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ကောက်ခံပြီး ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ဘဏ္ဍာနှစ်မှစ၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုအတွင်းကောက်ခံရရှိလာသော ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ရငွေများကို ကောက်ခံရရှိသော ၎င်းပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ၎င်းပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး များနှင့် ပြန်လည်မျှဝေသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွင်း ကောက်ခံရရှိခြင်းဖြစ်သဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများက အပြည့်အဝမဟုတ်သည့်တိုင် လက်ရှိအချိုးအစား (ရာခိုင်နှုန်း) ထက်များသော အချိုးအစားတစ်ခုဖြင့် ကုန်သွယ် လုပ်ငန်းခွန်ရငွေများကို မျှဝေသင့်သည်။ အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမြှင့်မားလာသည့်အခါ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများသည် ပြည်နယ်အဆင့်ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်များကို ကောက်ခံသွား သင့်ပါသည်။ အခွန်ကောက်ခံမှု သည် ပြည်နယ်၏ အရေးကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သဖြင့် ပြည်နယ်များက ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည့်ပြည်နယ်အဆင့် ကုန်သွယ် လုပ်ငန်းခွန်များကို စည်းကြပ်ကောက်ခံကာတာဝန်ခံယူ/တာဝန်ခံသင့်သည်။

သဘာဝသယံဇာတအခွန်

သဘာဝသယံဇာတအခွန်သည် (အထူးသဖြင့် တန်ဖိုးကြီးသယံဇာတထုတ်ထူမှုများအပေါ် ကောက်ခံသည့် သဘာဝ သယံဇာတအခွန်သည်) နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာငွေအတွက် ဝင်ငွေအလုံးအရင်းဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော အခွန်အမျိုးအစား တစ်ခုဖြစ်သည်။ သဘာဝသယံဇာတကဏ္ဍမှ ရရှိသော အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ်သော ဝင်ငွေ များသည် တစ်ခါတစ်ရံ တွင် အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် လိုအပ်သော အသုံးစရိတ်များကို ရှာဖွေပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝသယံဇာတပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် သယံဇာတဝင်ငွေခွဲဝေမှုတို့ကို ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရနှစ်ရလုံးအားလည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရတစ်ခုတည်း အားလည်းကောင်း အပ်နှင်းထားသည်။ ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေနှင့် ကျောက်စိမ်းတို့ကဲ့သို့သော တန်ဖိုးကြီး

^{၉၀} မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိသွယ်ဝိုက်ခွန်စနစ် ပိုမိုထိရောက်ကောင်းမွန်စေရန် တည်ဆဲကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ဥပဒေကို တန်ဖိုး ဖြည့်ခွန် (VAT) သို့မဟုတ် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုခွန် (GST) အဖြစ် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နေသည်။ လက်ရှိကုန်သွယ် လုပ်ငန်းခွန်နှုန်းထားများကို ကုန်စည်အချို့က လွဲ၍ ၅ % တပြေးညီသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ခန့်မိခွင့်ရရှိခံစားနိုင်ရန် လုပ်ငန်းစနစ်များသတ်မှတ် ဖြေလျော့ ပေးခြင်းများ ရှိသည်။

သယံဇာတများ ထုတ်ယူရောင်းချခြင်းအပေါ် အခွန်အခများစည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်းကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပြင် ပြည်နယ်အစိုးရများကလည်း ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သဘာဝသယံဇာတများသည် ပြည်နယ်များ၏ အချုပ်အခြာအာဏာနယ်နိမိတ် အတွင်း၌တည်ရှိသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များသည် မိမိတို့ ဒေသတွင်း သယံဇာတထုတ်ယူမှုများကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တိုက်ရိုက်အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်တို့ ရှိသင့်ပါသည်။ ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များဖြင့် ပြည်နယ်အတွင်း သယံဇာတတူးဖော်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆိုးကျိုးများအတွက် ဒေသခံ များအား လျော်ကြေးငွေများ ပေးနိုင်ခြင်း၊ ပဋိပက္ခများကို လျော့ချနိုင်ခြင်းနှင့် ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ခြင်း၊ သယံဇာတ များကို ဒေသခံများ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းအဆိုကို တုန့်ပြန်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ခြင်း စသည့် သယံဇာတဆိုင်ရာ စိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို ဖြေလျော့နိုင်သည်။^{၉၉}

သဘာဝသယံဇာတအခွန်သည် သဘာဝသယံဇာတအမျိုးအစားပေါ် မူတည်ပြီး စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် အခွန် စနစ် (ပုံစံနှင့်နှုန်းထား) များ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သယံဇာတဆိုင်ရာအခွန်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ် များအကြား ခွဲဝေလိုပါက သယံဇာတအမျိုးအစားအလိုက် ကောက်ခံလေ့ရှိသော အခွန်အခများသည် စီးပွားရေးအရ ထိရောက်မှု (efficiency) နှင့် မျှတမှု (equity) ရှုထောင်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်သွားရန် လိုပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် တန်ဖိုးကြီး သယံဇာတနှင့်ဆိုင်သော အခွန်အခများကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရကသာ စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ကောက်ခံရရှိသော သယံဇာတအခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ပြည်လည်ခွဲဝေပေးသည်ဟု ယူဆရသော်လည်း မည်သည့်ပုံစံ၊ မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ ခွဲဝေပေးသည်ကိုမသိရပေ။ သယံဇာတအခွန်များကို တိုက်ရိုက်ကောက်ခံခွင့်ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသန္တရအဆင့်အစိုးရများအား ခွဲဝေပေးခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသအဆင့် အစိုးရလက်ထဲသို့ အခွန်ငွေများ ရောက်ရှိမှု ပိုမိုထိရောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သယံဇာတကဏ္ဍအတွက် သယံဇာတဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ခွဲဝေသည့် သယံဇာတဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုကို အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပုံဖော်သွားရန်လိုအပ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးမူဘောင်အရ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများအားလုံးမှ ဝင်ငွေအများစုကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ကောက်ခံသည်။ တွင်းထွက် သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွန်များအနက် အရေးကြီး သော အခွန်အမျိုးအစားကို အောက်ပါဇယား (ဇယား-၄၂ ရှု) တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအခွန်များသည် အစိုးရဘဏ္ဍာငွေ အတွက် ဝင်ငွေ တစ်လုံးတစ်ခဲဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သဖြင့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံအချို့တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအား အပြည့်အဝ သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ခွဲဝေပေးသော အခွန်များဖြစ်သည်။ (ဇယား-၄၃ နှင့် ၄၄ ရှု) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွန်အနည်းငယ်သာ ရှိပြီး ထိုအခွန်များသည် လက်တွေ့တွင် အခွန်စီမံအုပ်ချုပ်မှု စနစ်အားနည်းချက်များကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ အတွက် ဝင်ငွေဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်မှု နည်းနေနိုင် သေးသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်း တိကျရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ သယံဇာတအခွန်များအပြင် အခွန်မဟုတ်သော သယံဇာတဝင်ငွေများ ကိုလည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ခွဲဝေပေးရေးတို့ကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ရှေးရှုကာ ဆောင်ရွက် သွားသင့်ပါသည်။

သယံဇာတဝင်ဆိုင်ရာ အခွန်ငွေနှင့် အခွန်မဟုတ်သော ဝင်ငွေများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသ ကြီးများအကြား ခွဲဝေရေးအပြင် ကောက်ခံရရှိလာသော အခွန်နှင့် အခွန်မဟုတ်သော သယံဇာတကဏ္ဍမှ ဝင်ငွေများ ကိုလည်း ရေရှည်ခံစားခွင့်အကျိုးငှာ စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲသွားရန်လိုအပ်သည်။ တွင်းထွက်သယံဇာတများသည် အချိန်တို အတွင်း ပြန်လည်ဖြည့်တင်းနိုင်သော သယံဇာတများ မဟုတ်သဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တို့ကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေနိုင်သည့် အလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲမှုများ၊ သယံဇာတဝင်ငွေအပေါ် အလွန်အကျွံမှီခိုနေမှုများနှင့် စည်းကမ်းမဲ့ သုံးစွဲမှုများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများပါ ရှောင်ကြဉ်သွားရန် အရေးကြီးသည်။

၉၉ "Natural Resource Federalism: Consideration for Myanmar," NGRI

ဇယား (၄၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍ အခွန်ငွေစီးဝင်မှုလမ်းကြောင်းများ

စဉ်	အခွန်စီးဝင်မှုလမ်းကြောင်း	ဖော်ပြချက်
၁။	လိုင်စင်ကြေး	လိုင်စင်သစ်ရရှိရန် ကုမ္ပဏီများမှ တစ်ကြိမ်တည်း ပေးဆောင်ရသော အခွန်ငွေ
၂။	အစိုးရပါဝင်မှု	သယံဇာတတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းများတွင် အစိုးရပိုင်ဆိုင်မှု အစုရှယ်ယာများအပေါ် အမြတ်များ။
၃။	အစိုးရဝေစု	သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးစီမံကိန်းများတွင် နိုင်ငံတော်မှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်အတွက် ရေနံ သို့မဟုတ် သတ္တုတွင်းထွက်ပစ္စည်းအချိုး တစ်ရပ်ကို တိုက်ရိုက်လက်ခံရရှိခြင်း။
၄။	တွင်းဝခွန်	သယံဇာတတူးဖော်မှုတွင် ပမာဏနှင့်တန်ဖိုးပေါ်မူတည်၍ အချိုးကျ ပေးဆောင်ခြင်း။
၅။	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန် (ကုမ္ပဏီဝင်ငွေခွန်)	ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများ၏ ဝင်ငွေပေါ်တွင် ကောက်ခံသော အခွန်များ
၆။	ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်	ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတွင်းထုတ်ကုန်များ ရောင်းချမှုအပေါ် တွင် ကောက်ခံသော အခွန်များ
၇။	ပြည်တွင်းအကောက်ခွန်	ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတွင်း ထုတ်ကုန်များ တင်ပို့ရောင်းချတွင် ကောက်ခံသော အခွန်များ

Source: "Natural Resource Federalism: Consideration for Myanmar," NGRl

ဇယား (၄၃) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် တွေ့ရသော အစိုးရအဆင့်ဆင့်မှ ကောက်ယူနေသည့် ထွင်းထွက်/ ဓာတ်သတ္တုအခွန်များ

နိုင်ငံ	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်		တွင်းဝခွန်များ		ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ အိမ်ရာ၊ အဆောက်အအုံ/မြေယာခွန်များ	
	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်
အာဂျင်တီးနား	X			X		x
ဩစတြေးလျ	X		X*	X	X*	X
ဘရာဇီး	X		X		X	
ကနေဒါ	X	X	X*	X	X*	X
အိန္ဒိယ	X			X		X
မလေးရှား	X	X		X		X
မက္ကဆီကို	x		X		X	
ရုရှား	X	X	X			X
ယူအေအီး		X		X		X
ယူအက်စ်	X	X	X*	X		X

X* ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသော နယ်မြေဒေသများတွင်သာ အသုံးပြုနိုင်သည်။

Source: "Natural Resource Federalism: Consideration for Myanmar," NGRl

ဇယား (၄၄) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့တွင် တွေ့ရသော အစိုးရအဆင့်ဆင့်မှ ကောက်ယူနေသည့် ရေနံအခွန်များ

နိုင်ငံ	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်		တွင်းဝခွန်များ		ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ အိမ်ရာ၊ အဆောက်အအုံ/မြေယာခွန်များ	
	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်	ပြည်ထောင်စု	ပြည်နယ်
ဩစတြေးလျ	X		X*	X		X
ဘရာဇီး	X		X		X	
ကနေဒါ	X	X	X*	X		X
အိန္ဒိယ	X		X**	X		X
မလေးရှား	X		X		X	
ယူအေအီး		X		X		X
ယူအက်စ်	X	X	X*	X		X

X* ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသော နယ်မြေဒေသများတွင်သာ အသုံးပြုနိုင်သည်။

X** ကမ်းလွန်လုပ်ငန်းများအတွက်သာ

အရင်းအမြစ်။ ။ "Natural Resource Federalism: Consideration for Myanmar," NGRl

အခန်း(၉)

စဉ်းစားသုံးသပ်ချက်များ - ဘဏ္ဍာရေးအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အားဖြင့် သုံးသပ်ကြည့်လျှင် အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များရှိသည်။ အားသာချက်များကို အကျဉ်းချုံးဖော်ပြရလျှင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်တာဝန်များနှင့် အခွန်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေထားခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ဘဏ္ဍာငွေလိုအပ်ချက်များအတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းစသည့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများတွင်တွေ့ရသော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအင်္ဂါရပ်များကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေး စနစ်တွင် တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအခွန်စနစ်ကို ခေတ်မီသော အခွန်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲနိုင်ရေးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ (ဥပမာ - အခွန်နှုန်းထား လျော့ခြင်း၊ အခွန်ထမ်းရှုံးများဖွင့် လှစ်ခြင်း၊ အခွန်ထမ်းရှုံးမှ ခေါ်ယူစည်းကြပ်သည့်စနစ်မှ ကိုယ်တိုင်အခွန် စည်းကြပ်မှုစနစ်သို့ ပြောင်းလဲ ကျင့်သုံးခြင်း၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် သယံဇာတအခွန်ရငွေအပေါ် အဓိက မှီခို အားထားနေခြင်းမှ အခြားအခွန်ရငွေများကိုလည်း အားထားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကုန်သွယ် လုပ်ငန်း ခွန်ကို တန်ဖိုးဖြည့်ခွန် - VAT (သို့မဟုတ်) ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုခွန် - GST စနစ်သို့ ကူးပြောင်းနိုင်ရန် တည်ဆဲအခွန်ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများကို ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းစသည်တို့ကို) ဆောင်ရွက်နေပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား အပ်နှင်းထားသော အသုံးစရိတ်တာဝန်နှင့် အခွန်အာဏာများကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများမှတစ်ဆင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများအား တဖြည်းဖြည်း မျှဝေပေးခြင်း (ဥပမာ - ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန် အခစာရင်းတို့ကို တိုးချဲ့ပေးခြင်း)၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အခွန်အမျိုးအစားအချို့ (ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ် ခေါင်းခွန်) ကို အချိုးအစားတစ်ခုဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့နှင့် မျှဝေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။

အခြားတစ်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သည် ဖက်ဒရယ်အနှစ်သာရများ ချို့တဲ့ပြီး ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေမှုသည် အဓိကအားနည်းချက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် အကန့်အသတ်များစွာရှိနေပြီး ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့် (fiscal autonomy) နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အမှီအခိုကင်းမှု (fiscal independence) တို့သည် အားနည်းနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်နှင့် အခွန်အာဏာများ၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပူးတွဲတာဝန်ယူရသည့် ထပ်ထူပြုအ သုံးစရိတ်နှင့်အခွန်အာဏာများရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ထိုအာဏာများကို အပြည့်အဝကျင့်သုံးခွင့် မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာ - ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခစာရင်းပါ အခွန်အခ အချို့ကို သက်ဆိုင်ရာပြည်ထောင်စုအခွန် ဥပဒေဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများမှ စည်းကြပ်ကောက်ခံနေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် မိမိတို့ ကောက်ခံခွင့် ရှိသော အခွန်တိုင်းအတွက် ဥပဒေပြုခွင့်ကို မရရှိကြပေ။ ထို့ပြင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်အခများသည် ဝင်ငွေအနည်းငယ်သာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော အခွန်များ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များ လုံလောက်မှု မရှိသဖြင့်

ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများကို နှစ်စဉ်မှီခိုအားထားနေရသည်။ ထိုသို့ လွှဲပြောင်းငွေအပေါ် မှီခိုမှုသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (fiscal capacity) အပေါ် ထိခိုက်ပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အသုံးစရိတ်အာဏာများအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးမှုများ ရှိလာနိုင်သည်။ မကြာသေးမီနှစ်က ချမှတ်လိုက်သော ဘဏ္ဍာရေးမူဝါဒသစ်အရ ပြည်ထောင်စု အခွန်အချို့ (ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းခွန်) မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် သတ်မှတ်အချိုးအစားတစ်ခုဖြင့် ကောက်ခံရရှိသော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ပြည်လည်မျှဝေမှုများရှိသော်လည်း မျှဝေအချိုး အစားများ (၁၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂ ရာခိုင်နှုန်း) သည် အလွန်နည်းနေပြီး ထိုမျှဝေအချိုးအစား များနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်လည်း မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

၉.၁။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများပြည်သူလိုလားသော အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် ပုံဖော်ရာတွင် အထောက်အကူပြုစေရန်အလို့ငှာ အောက်ပါ အသုံးစရိတ်အာဏာနှင့် အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများကို ဖော်ပြထားပြီး ပုံစံတစ်ခုစီ၏ အားနည်းချက်နှင့် အားသာချက်များကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

ပုံစံ (၁) ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရလက်ထက်တွင် အခွန်အာဏာအားလုံးရှိခြင်း

(Exclusive taxation powers of the State and Local government)

ပြည်နယ်နှင့်ဒေသန္တရအစိုးရတို့သည် အခွန်အားလုံးကို စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ရရှိလာသော အခွန်ငွေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အသုံးစရိတ်များအတွက် သဘောတူသတ်မှတ်ထားသော အချိုးအစားတစ်ခု အားဖြင့် ထည့်ဝင်ကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်အတွင်း ကျင့်သုံးမည့် အခွန် စနစ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြည်ထောင်စုက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့်မရှိဘဲ ပြည်နယ်ကိုယ်တိုင် (ပြည်နယ်လွှတ်တော်မှ တစ်ဆင့်) ချမှတ်သွားပြီး အကောင်အထည်ဖော်သွားသည်။

အားသာချက်များ

ပြည်နယ်များတွင် အခွန်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့်စသည့် အခွန်အာဏာများကို အပြည့်အဝကျင့်သုံးခွင့် ရှိသည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်များ၏ မတူညီသော အခွန်စနစ်အမျိုးမျိုးကြောင့် (အခွန်အခြေခံနှင့် အခွန်နှုန်းထားအမျိုးမျိုး သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်) ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု (internal economic union) ကိုလည်းကောင်း၊ အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်း မတူညီခြင်းကြောင့် အခွန်စနစ်မျှတမှုနှင့် အခြေခံပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု တာဝန်များ အတွက် အသုံးစရိတ်မျှတမှုကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်နိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာပြည်နယ်တစ်ခု၏ အခွန်စနစ် သည် အခြားပြည်နယ်တစ်ခု၏ အခွန်စနစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်နိုင်ငံလုံး၏ စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို လည်းကောင်း ထိခိုက်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ပမာဏသည် ပြည်နယ်အလိုက် အလွန် ကွာခြားသွားနိုင်သဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

ပုံစံ (၂) ပြည်ထောင်စုအစိုးရလက်ထဲတွင် အခွန်အာဏာအားလုံးရှိခြင်း

(Exclusive taxation powers of Union or Federal government)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခွန်အားလုံးကို စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ရရှိလာသော အခွန်ငွေအချို့ (သဘောတူ/ သတ်မှတ်ထားသော အချိုးအစားတစ်ခု) ကို ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့၏ အသုံးစရိတ်များအတွက် လွှဲပြောင်းပေးသည်။ ဤပုံစံသည် ပုံစံ - ၁ နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အခွန်စနစ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရကသာ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှတစ်ဆင့်) ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားသည်။

အားသာချက်များ

ပြည်ထောင်စုအစိုးရတစ်ခုတည်းသာ တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အခွန်စနစ်ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်သွားသဖြင့် အခွန်စနစ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် နိုင်ငံတစ်ဝန်း တစ်သမတ်တည်း ဖြစ်ခြင်း၊ ပြည်နယ်များ၏ စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအနေအထား မတူညီမှုများကို ထိန်းညှိပေးနိုင်ခြင်း (တစ်နည်းအားဖြင့် ပြည်နယ်များသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုစရိတ် တာဝန်များအတွက် အထိုက်အလျောက် တည်မြဲသော ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများကို ပြည်ထောင်စုထံမှ ရရှိခြင်း) စသည့် အားသာချက်များ ရှိနိုင်သည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်များသည် အခွန်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့် မရှိခြင်း၊ ပြည်ထောင်စု အခွန်ငွေသည် အပြောင်းအလဲရှိနိုင်ပြီး ထိုပြောင်းလဲမှုသည် ပြည်နယ်များအတွက် လွှဲပြောင်းပေးမည့် ဘဏ္ဍာငွေ ပမာဏကို သက်ရောက်နိုင်ခြင်း၊ ပြည်နယ်များသည် အသုံးစရိတ်များအတွက် ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းငွေဖြင့် သုံးစွဲခြင်းဖြစ်ရာ ထိုအသုံးစရိတ်အပေါ် ပြည်နယ်များ၏ တာဝန်ခံမှုအားနည်းနိုင်ခြင်းစသည်တို့ကို ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပြည်နယ်မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေများကို ပြည်ထောင်စုမှ သုံးစွဲရာတွင် ပြည်နယ်များ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကွဲလွဲနိုင်သည်။ ဥပမာ - အခွန်ငွေများကို ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးကဏ္ဍ အသုံးစရိတ်များထက် စစ်အသုံးစရိတ်များအတွက် ပိုမိုသုံးစွဲနေခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စု လွှဲပြောင်းငွေများသည် ပြည်နယ်လိုအပ်ချက်နှင့် ကွဲလွဲသော သတ်မှတ်ချက်များပါနေခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခွန်ငွေများကို ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေရာတွင် ပုံစံ (၃) မျိုးဖြင့် ခွဲဝေနိုင်သည်။ ပထမပုံစံမှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခွန်ငွေများကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များထံမှ ကောက်ခံရရှိသည့် ပမာဏပေါ် မူတည်ပြီး ခွဲဝေပေးသည့် အခွန်ကောက်ခံရရှိသည့် ဒေသအခြေခံ အခွန်ငွေခွဲဝေခြင်း (Derivation-based revenue sharing) သည်၊ ဒုတိယပုံစံမှာ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဆုံးဖြတ်သွားသည့် လိုအပ်ချက်အခြေခံ အခွန်ငွေခွဲဝေခြင်း (Need-based revenue sharing) ဖြစ်သည်။ တတိယပုံစံမှာ တစ်ဦးချင်း အခွန်ငွေတူညီသော အခွန်ငွေခွဲဝေခြင်း (equal per capita revenue sharing) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များသည် အခွန်မည်မျှ ကောက်ခံရရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မည်သည့်ဘဏ္ဍာရေး လိုအပ်ချက်များရှိသည်ဖြစ်စေ တူညီသော တစ်ဦးချင်း အခွန်ငွေများကိုသာ ရရှိကြသည်။ ပုံစံသုံးခုလုံးသည် မျှတမှုကို အခြေခံသော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ပြည်နယ်များ၏ စီးရိမ်မှုများနှင့် တစ်ထပ်တည်းကျနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

ပုံစံ (၃) အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်သော အခွန်များကို ပြည်ထောင်စု စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်းနှင့် ခွဲဝေခြင်း

(Taxation assigning broad-based taxes to the Union or Federal government)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခွန်အခြေခံကျယ်ပြန့်သော အခွန်အချို့ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ကျန်အခွန်အချို့ကို ပြည်နယ်များက စည်းကြပ်ကောက်ခံသည်။ ဤပုံစံတွင် ပြည်နယ်များသည် အခွန်အာဏာအချို့ ရှိပြီး ထိုအခွန် အာဏာများသည် မိမိတို့၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် မလုံလောက်ပါက ပြည်ထောင်စု၏ ထောက်ပံ့ငွေများဖြင့် ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အားသာချက်များ

ပြည်နယ်များတွင် သီးခြားအခွန်အာဏာအချို့ ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အခွန်အချို့ကို ထိန်းချုပ် ထားသဖြင့် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုများအတွက် ထိုအခွန်အာဏာများကို အသုံးပြုသွားနိုင်သည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်အစိုးရသည် သီးခြားအခွန်အာဏာအချို့ရှိသော်လည်း ထိုအခွန်များသည် ဝင်ငွေအနည်းငယ်သာ ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်ပါက ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်များအတွက် ပြည်ထောင်စု၏ လွှဲပြောင်းငွေများအပေါ် မှီခိုနေရမှုမှာ များသွားနိုင်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေလှယ်လှာနိုင်ပြီး ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များလည်း တဖြည်းဖြည်းယုတ်လျော့သွားနိုင်သည်။

ပုံစံ (၄) ဘုံအခွန်အခြေခံများပေါ်တွင် မတူညီသော အခွန်နှုန်းထားဖြင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်း (Taxation using common bases but different rates by the Union and State governments)

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် တူညီသော အခွန်အခြေခံများထားရှိပြီး ထိုအခွန်အခြေခံများ အပေါ် မတူညီသော အခွန်နှုန်းထားများဖြင့် အခွန်များကို စည်းကြပ်ကောက်ခံကြသည်။

အားသာချက်များ

အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးတွင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်အတွက် အခွန်အာဏာများရှိသည်။ အခွန်အခြေခံများ တူညီသဖြင့်အစိုးရမှ အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုနှင့် အခွန်ထမ်းများ၏ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုများအတွက် လွယ်ကူချောမွေ့စေနိုင်ခြင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် မိမိတို့ဒေသနှင့် သင့်လျော်နိုင်မည့် အခွန်နှုန်းထား များကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းနှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်ခံမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း တိုးတက်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

အားနည်းချက်များ

အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက မတူညီသော အခွန်နှုန်းထားများဖြင့် အခွန်များကို စည်းကြပ်နေသဖြင့် စီမံခန့်ခွဲ ရေးတာဝန်များ ထပ်နိုင်ပြီး (overlap) ရှားပါးအရင်းအမြစ်များအလေအလွင့်ဖြစ်ကာ အခွန်ထမ်းများအတွက် မျှတမှုမရှိခြင်းနှင့် အခွန်ရှောင်လိုသူများအတွက် အခွင့်အလမ်းများဖန်းတီးပေးခြင်း စသည့်အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်သည်။

ပုံစံ (၅) အခွန်စနစ်တစ်ခုလုံးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ချမှတ်ပြီး ပြည်နယ်များက အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း (Taxation with Union/federal government having the legislative role and the States the implementation role)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အခွန်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းပြီး ပြည်နယ်များက ထိုဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ အခွန်များကို စည်းကြပ်ကောက်ခံပြီး ရရှိလာသော အခွန် ငွေများကို သတ်မှတ်ထားသော အချိုးအစားအတိုင်း ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များက မျှဝေကြသည်။

အားသာချက်များ

ပြည်တွင်းစီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမျှတမှုအတွက် ပြည်ထောင်စု၏ အခွန်အာဏာများဖြင့် သင့်လျော်သော ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်နိုင်ခြင်း၊ ပြည်နယ် များတွင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော်လည်း အခွန်ဥပဒေများကို လိုလိုလားလားနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင် အထည်ဖော်ပေး နိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်သွားရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုမှချမှတ်သွားမည့် အခွန်စနစ်အပေါ် လွှဲပြောင်းနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းရှိခြင်းစသည့် အားသာ ချက်များရှိသည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်ထောင်စုက ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် အခွန်ဥပဒေများဖြစ်သဖြင့် (အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ သဘောထားများရယူမှုနှင့် ပြည်နယ်များနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှု မရှိပါက) ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ယန္တရားအဆင့်သာ ရှိနေမည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ပြည်ထောင်စု အား ပေးအပ်လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။

အထက်ပါ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား အခွန်အာဏာ ခွဲဝေမှုပုံစံများသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံး ခဲ့သော ပုံစံများနှင့် ကျင့်သုံးနေသော ပုံစံများကို အခြေခံပြီး ထုတ်နုတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ တိုင်းလိုလိုသည် ထိုအခွန်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများကို သီးခြားကျင့်သုံးခြင်းထက် ရောနှောကျင့်သုံး လာကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အခွန်အမျိုးအစားအလိုက် ကျင့်သုံးသည့် အခွန်စနစ်ကွဲပြားသွားသည်။ အချို့အခွန် များကို ပုံစံတစ်မျိုးဖြင့် ကျင့်သုံးပြီး အချို့ကို အခြားပုံစံဖြင့် ကျင့်သုံးသည်။ ဥပမာ - ဝင်ငွေခွန်ကို ပုံစံ - ၄ ဖြင့် ကျင့်သုံးပြီး ပစ္စည်းခွန်ကို ပုံစံ - ၁ သို့မဟုတ် ပုံစံ - ၅ ဖြင့် ကျင့်သုံးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ် များအကြား အခွန်အာဏာ ခွဲဝေမှုစနစ်သည် ပုံစံ - ၃ အမျိုးအစား ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ ပုံစံ - ၃ တွင်ကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အခွန်အာဏာသည် အလွန်သေးငယ်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှဲပြောင်းငွေများ အပေါ် မှီခိုနေရမှုမှ ရုန်းထွက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းမည်ဆိုပါက ထိုအခွန်အာဏာခွဲဝေမှု ပုံစံကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော ခွဲဝေမှု ပုံစံမှ ပြည်နယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်များသော ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုနည်းသော ခွဲဝေမှုပုံစံသို့ ပြောင်းလဲသွားရန်လိုပါသည်။

၉.၂။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အသုံးစရိတ်အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံများ

ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား အခွန်ခွဲဝေမှုစနစ်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ပိုပြီးအရေးကြီးသော အချက် မှာ အခွန်အာဏာခွဲဝေမှုများသည် အသုံးစရိတ်အာဏာခွဲဝေမှုများနှင့် သဟဇာတဖြစ်ရန် လိုသည်။ “ဘဏ္ဍာရေးသည် အသုံးစရိတ်နောက်လိုက်သည်။ (Finance follows functions)” ဆိုသည့် အခြေခံမူဖြင့် အသုံးစရိတ်အာဏာများကို ခွဲဝေသွားရန် လိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့တွင် တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့သော အခွန်ခွဲဝေမှု ပုံစံများသည် အသုံးစရိတ်အာဏာ ခွဲဝေမှုပုံစံများအပေါ် မူတည်ပြီး ဆုံးဖြတ်သွားရန်လိုပါသည်။ သို့မှသာ အသုံးစရိတ်နှင့် အခွန်အာဏာများကို မျှတစွာ (သို့မဟုတ်) သဟဇာတရှိစွာဖြင့် ရေရှည်ကျင့်သုံးသွားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အသုံးစရိတ်တာဝန် ကြီးမား လျှင် ထိုအသုံးစရိတ်တာဝန်အတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေများကို ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သည့် အခွန်ဘဏ္ဍာ ခွဲဝေမှု စနစ်ကို ကျင့်သုံးသွားရန်လိုသည်။ အသုံးစရိတ်တာဝန်များပြီး အခွန်အာဏာနည်းလျှင် (သို့မဟုတ်) အသုံးစရိတ် တာဝန်နည်းပြီး အခွန်အာဏာများနေလျှင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအကြား မလိုလားအပ်သော ပြဿနာများ ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် ခွဲဝေ ကျင့်သုံးမည့်အသုံးစရိတ် တာဝန်များ ချမှတ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်အလို့ငှာ အသုံးစရိတ်ပုံစံတို့ကို အောက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။

ပုံစံ [၁] ပြည်နယ်များ၏ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်များ (Exclusive expenditure responsibilities of States with or without federal oversight)

ပြည်နယ်များက လွတ်လပ်စွာ ဥပဒေပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသော ပြည်နယ် များ၏ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ကြီးကြပ်ထိန်းကြောင်းမူ (Federal oversight) နှင့်အတူ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ကြီးကြပ်ထိန်းကြောင်းမူ မပါဘဲ (without federal oversight) ထမ်းဆောင်ခွင့်ရှိသော သီးခြား အသုံးစရိတ်တာဝန်များ ဖြစ်သည်။

အားသာချက်များ

ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို အပြည့်အဝနီးပါး ကျင့်သုံးခွင့် ရှိသည်။ ပြည်နယ်အလိုက် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများပြုလုပ်နိုင်သည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်များ၏ အခြေခံ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများသည် အရည်အသွေး မတူညီခြင်းနှင့် အခြား ပြည်နယ်သားများ၏ ခံစားခွင့်ကို ပိတ်ပင်သည့် အသုံးစရိတ်မူဝါဒများ ချမှတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် နိုင်ငံသား များ၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို ထိပါးသွားနိုင်သည်။

ပုံစံ (၂) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ မျှဝေအသုံးစရိတ်တာဝန်များ

ပုံစံ (၂) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ မျှဝေအသုံးစရိတ်တာဝန်များ

(Shared expenditure responsibilities by Federal and States with either federal or State paramountcy)

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သော အသုံးစရိတ်တာဝန်များ ဖြစ်ပြီး ထိုအသုံးစရိတ် တာဝန်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စု၏ အရေးပါမှုအဓိကကျခြင်း (federal paramountcy) (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အရေးပါမှုအဓိကကျခြင်း (state paramountcy) ဟူ၍ ပုံစံ (၂) မျိုးဖြင့် ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည်။ မျှဝေအသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့်ရှိလျှင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အရေးပါမှု အဓိကကျခြင်းသဘော ဆောင်ပါသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ ပြည်နယ်များက မျှဝေအသုံးစရိတ်တာဝန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခွင့်အပြင် ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် ထိန်းကြောင်းခွင့်တို့ရှိပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ပိုများနေလျှင် ပြည်နယ်များ၏ အရေးပါမှုအဓိကကျခြင်း သဘောကို ဆောင်သည်။

အားသာချက်များ

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် တာဝန်ခွဲဝေမှုနှင့်အတူ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရသည့် အခွင့်အလမ်းများရှိသည်။ ပြည်ထောင်စု၏ အရေးပါမှုများလျှင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ ဘုံစံနှုန်းများကို ချမှတ်ရ လွယ်ကူစေနိုင်ပြီး ပြည်နယ်များ၏ အရေးပါမှုများနေလျှင် ပြည်နယ်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်မည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်ထောင်စု၏ အရေးပါမှုများနေလျှင် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု၏ လွှမ်းမိုး ခြယ်လှယ်မှုကို ခံရနိုင်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ အရေးပါမှုများလျှင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ ဘုံစံနှုန်းများကို ထိန်းညှိရန် ခက်ခဲသွားနိုင်သည်။

ပုံစံ (၃) ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေပြုပြီး ပြည်နယ်များအား စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးထားသော အသုံးစရိတ်တာဝန်များ

(Expenditure responsibilities with federal legislative power and state administrative power)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဥပဒေပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သော အသုံးစရိတ် တာဝန်များ ဖြစ်သည်။

အားသာချက်များ

တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို ထိန်းညှိရလွယ်ကူစေသည်။ ပြည်နယ်များကလည်း ပြည်နယ်အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ချမှတ်ထားသော ဥပဒေများနှင့်အညီ စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်များသည် အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် ဥပဒေပြုအာဏာများ မရှိသဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးနေသည်။ အကျိုးဆက်မှာ ပြည်နယ်များသည် အသုံးစရိတ်တာဝန်များက ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ပေးလိုသည့် ဆန္ဒနှင့် ဆောင်ရွက်ပေးပုံများသည် လျော့ရဲမှုများ ရှိနိုင်သည်။

ပုံစံ (၄) ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်များ (Exclusive expenditure responsibilities of Federal governments)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ အပြည့်အဝလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို လုံးဝမပေးထားသော ပြည်ထောင်စု၏ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်များဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဥပဒေပြုပြဋ္ဌာန်းပြီး ပြည်ထောင်စု အစိုးရကသာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားသည့် ပြည်ထောင်စု၏ သီးခြားအသုံးစရိတ်တာဝန်များ ဖြစ်သည်။

အားသာချက်များ

တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို အလိုအလျောက် ထိန်းညှိပေးနိုင်သည်။ အသုံးစရိတ်စံနှုန်း တစ်ပြေးညီဖြစ်သဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား အသုံးစရိတ်မျှတမှုကို ရရှိစေသည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ မရှိခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု အခွင့်အလမ်းများ လျော့နည်းသွားခြင်း စသည့်တို့ကို တွေ့ရနိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံအများစုတွင် အထက်ပါအသုံးစရိတ်ပုံစံများကို အသုံးစရိတ်တာဝန် အားလုံးအတွက် သီးခြားအသုံးပြုခြင်းထက် အသုံးစရိတ်တာဝန် အမျိုးအစားပေါ်မူတည်ပြီး ရောနှောအသုံးပြုကြသည်။ ဥပမာ - ကနေဒါ နိုင်ငံတွင် ကျန်းမာရေးအသုံးစရိတ် တာဝန်များအားလုံးနီးပါးကို ပြည်နယ်အစိုးရကသာ တာဝန်ယူဆောင်ရွက် သွားသဖြင့် ထိုအသုံးစရိတ်တာဝန်အတွက် ပုံစံ (၄) ကို ကျင့်သုံးသွားသည်။ သို့ရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး ကိစ္စများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့က မျှဝေတာဝန်ယူကြသဖြင့် ပုံစံ (၂) ဖြင့် ဆောင်ရွက် နေသည်။ ထိုသို့ ရောနှော ကျင့်သုံးခြင်းသည် ကောင်းသော်လည်း သင့်လျော်စွာ ရောနှောကျင့်သုံးသွားရန်လိုသည်။ သို့မှသာ ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ စံနှုန်းထိန်းညှိခွင့်တို့ကို ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းထားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အသုံးစရိတ်ပုံစံများ ရောနှောကျင့်သုံးသည်။ နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်များကို ခွဲဝေပေးထားသော်လည်း ပြည်နယ်များရရှိသော အချို့ အသုံးစရိတ်တာဝန်များသည် ကဏ္ဍတစ်ခုလုံး (ဥပမာ - ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး) အတွက် မဟုတ်ဘဲ ကဏ္ဍတစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကိုသာ ပေးထားသည်။ ထို့အပြင် ပြည်ထောင်စု၏ အသုံးစရိတ်တာဝန်အချို့ကို ပြည်နယ်များက အကောင်အထည်ဖော်ပေးရသဖြင့် အသုံးစရိတ်တာဝန်ခွဲဝေမှုများကို ခြုံငုံကြည့်လျှင် ပုံစံလေးခုလုံးကို ရောနှောကျင့်သုံးနေသည်။ ထိုရောနှော ကျင့်သုံးမှုသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကိုသာ အာဏာပိုင်ပေးထားသဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များသည် အလှမ်းဝေးနေဆဲဖြစ်သည်။

၉.၃။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုတွင် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးအာဏာများကို မည်မျှပင် စနစ်တကျ ခွဲဝေထားသည်ဖြစ်စေ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား သို့မဟုတ်/နှင့် ပြည်နယ် အချင်းချင်းအကြားတွင် အနည်းနှင့်အများ ရှိနေသည်။ ထိုဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားရန် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များကို နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များ၏ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများတွင်လည်းကောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားနိုင်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြား နားလည်မှုဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုများ ရယူထားခြင်းဖြင့်လည်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံများမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီမှုများမှတစ်ဆင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုအစီအစဉ် (အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေး သာတူညီမျှရေးအစီအစဉ်) များကို ချမှတ်ထားကြပြီး အချို့သော နိုင်ငံများတွင်မူ စနစ်တကျချမှတ်ထားသော အစီအစဉ်များမရှိဘဲ သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပြည်နယ်များထံသို့ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများ ပြုကြသည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသော ယေဘုယျဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုပုံစံအချို့နှင့် ၎င်းတို့၏ အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ပုံစံ [၁] ဒေါင်လိုက်အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း (Vertical fiscal transfers)

ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရရန်ပုံငွေများမှ ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်ရှိသော ပြည်နယ်များထံသို့ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ထိုလွှဲပြောင်းငွေများသည် သတ်မှတ်ချက်ပါသော လွှဲပြောင်းငွေ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ချက်မပါသော လွှဲပြောင်းငွေများ ဖြစ်နိုင်သည်။

အားသာချက်များ

ပြည်နယ်များသည် အသုံးစရိတ်လိုငွေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံမှ ရယူနိုင်ခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အမျိုးသားရည်မှန်းချက်အတွက် တိုက်ရိုက်ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိသော အသုံးစရိတ် တာဝန်များအတွက် ပြည်ထောင်စုထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးခြင်းဖြင့် (အထူးသဖြင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများ ချပေးခြင်းဖြင့်) ပြည်နယ်များက ဖော်ဆောင်ပေးရန် တွန်းအားပေးနိုင်သည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်ထောင်စုလွှဲပြောင်းငွေများသည် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်များ မဟုတ်သဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအပေါ် ဘဏ္ဍာရေးအရ မှီခိုနေမှုကို ဖြစ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ငွေများသည် ပြည်နယ်များ ရယူလိုလျှင် ပြည်နယ်၏ သဘောထားနှင့် တစ်ထပ်တည်းမကျနိုင်သည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ တောင်းဆိုမှုများကို လိုက်လျောပေးရနိုင်သဖြင့် ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

ပုံစံ [၂] အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း (Horizontal fiscal transfers)

ပြည်နယ်အချင်းချင်း ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးသည့် အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ချမ်းသာသော (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း (အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်း) မြင့်မားသော ပြည်နယ်များက ဆင်းရဲသော (သို့မဟုတ်) ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း နိမ့်ကျသော ပြည်နယ်များထံသို့ ဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ လွှဲပြောင်းပေးမည့် ဘဏ္ဍာငွေ ပမာဏကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပြည်နယ်များ၏ စီးပွားရေး (သို့မဟုတ်) ဖွံ့ဖြိုးရေးအညွှန်းကိန်းများကို အသုံးပြုမှုများရှိသော်လည်း ထိုငွေများသည် သတ်မှတ်ချက်များ ပါလေ့ မရှိပါ။

အားသာချက်များ

ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို လျော့ချပေးသည်။ ပြည်နယ်များအကြား သွေးစည်းညီညွတ်မှုကိုလည်း အားကောင်းစေသည်။

အားနည်းချက်များ

ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များက ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များအပေါ် ဘဏ္ဍာရေးမှီခိုနေမှုကို ဖြစ်စေပြီး ထိုအနေအထားကြောင့် လွှတ်တော်တွင်း ဥပဒေပြုရာတွင် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ၏ ဆန္ဒမဲများကို လွှမ်းမိုးစေနိုင်သည်။

ပုံစံ (၃) ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း (Vertical and Horizontal fiscal transfers)

ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု ပုံစံ (၂) မျိုးလုံးကို ရောနှောထားသည်။ ပြည်နယ်များအကြား ဘဏ္ဍာရေးညီမျှမှုဖြစ်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့များက ဘဏ္ဍာရေးစွမ်းဆောင်မှု နိမ့်သော ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးအနေအထားကို ဝိုင်းဝန်းကူညီကြသည်။

အားသာချက်များ

ဒေါင်လိုက်နှင့် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ဖြေလျော့ပေးနိုင်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ အစိုးရအဖွဲ့အားလုံးကို သွေးစည်းညီညွတ်စေသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို အားကောင်းစေနိုင်သည်။

အားနည်းချက်များ

ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေး အကူအညီများကို ရယူနိုင်သဖြင့် အချို့သော ပြည်နယ်များ (အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ) သည် ဘဏ္ဍာရေး အားထုတ်မှုကို လျော့ချစေနိုင်သည်။

အထက်ပါ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု ပုံစံများသည် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား အာဏာခွဲဝေမှုများအပေါ် မူတည်ပြီး လွှဲပြောင်းပေးရသည့် ဘဏ္ဍာငွေပမာဏမှာလည်း အပြောင်းအလဲရှိနိုင်သည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို အာဏာပိုပေးထားလျှင် ဒေါင်လိုက်လွှဲပြောင်းမှုပမာဏလည်း များသွားနိုင်သည်။ ပြည်နယ်များကို အာဏာပိုပေးထားလျှင် ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်များသည် ပြည်နယ်လက်ထဲတွင် ပိုရှိသဖြင့် ဒေါင်လိုက်လွှဲပြောင်းမှုထက် အလျားလိုက် လွှဲပြောင်းမှုများက ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့် အလားအလာ ပိုရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အခွန်စနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနည်းသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အလျားလိုက်ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုထက် ဒေါင်လိုက်ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများကိုသာ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း(၁၀)

နိဂုံး

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက် အဓိက သော့ချက် တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်မှုများ ပိုများလာသည်နှင့်အမျှ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်သင့်လျော်နိုင်မည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ခုကို ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒနှင့်အညီ ပုံဖော်သွားရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ပုံဖော်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ထွန်းကားသော နိုင်ငံများ၏ အတွေ့အကြုံ များကို ပုံတူကူးချရန်မဟုတ်ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနေအထားနှင့် သင့်လျော်နိုင်မည့် ကောင်းနိုးရာရာနှင့် သင်ခန်းစာယူစရာ ရှောင်ရန်နှင့် ဆောင်ရန်များကို လေ့လာနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများလည်း ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအာဏာရ အစိုးရ သည် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအစရှိသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးတို့ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ရာတွင် နိုင်ငံသားအများစု လိုလားသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုစနစ်တစ်ခု ပေါ်ထွန်း လာရေးကို ရှေးရှုသွားရန် လိုသည်။ သို့မှသာလျှင် ဆယ်စုနှစ် (၇) ခုနီးပါး ဖြစ်ပွားနေသော ပြည်တွင်း စစ်မီးများ လျော့နည်းချုပ်ငြိမ်းကာ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မျှော်လင့်ချက်တစ်စုံတစ်ရာ ယူဆောင် ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်းကို ဤသုတေသနစာတမ်းထဲတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့် လိုက်လျော ညီထွေဖြစ်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုကို ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းမပြုမီ နိုင်ငံ၏ ပကတိ အခြေ အနေများ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခင်းအကျင်းတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် လွှမ်းခြုံ သိရှိနားလည်ထားနိုင်ရန် အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းအရ လက်ရှိတည်ဆဲ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာအချို့ အပ်နှင်း ထားသော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေဆဲဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်မှုပြုထားသည့် သဘောများတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရာတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) မှ တစ်ဆင့်သွားနေပြီး ထိုချဉ်းကပ်မှုလမ်းကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပုံဖော် ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်စဉ် (ဥပမာ- နိုင်ငံရေး အစုအဖွဲ့အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုမှု) နှင့် လားရာ (ဥပမာ - ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်မည့် ပန်းတိုင်) တို့မှာ သေချာရေရာမှုနှင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် အာမခံချက် မရှိသည့် ပုံစံ ပေါ်နေသည့် NCA လမ်းကြောင်းကို အယုံအကြည်မရှိသည့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး အဖွဲ့ အစည်းအချို့က NCA ပြင်ပလမ်းကြောင်း (ဥပမာ - FPNCC) ကို ရှာဖွေနေချိန်တွင် လက်ရှိအစိုးရက NCA လမ်းကြောင်းကိုသာ အဓိကရွေးချယ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

စီးပွားရေးအခင်းအကျင်းအရ စီးပွားရေးမူဝါဒသစ်များနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် တို့ကို ချမှတ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ စီးပွားရေးဦးမော့လာရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာရေးအတွက် မူဝါဒကောင်းများ ချမှတ်ကာ အချိန်ကာလတစ်ခု ပေးရမည် ဖြစ်သော်လည်း စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှု နှေးကွေးနေဆဲဟု သုံးသပ်ဝေဖန်မှုများ ရှိနေပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအတွက် စိုးရိမ်နေကြသည်။ လက်ရှိအစိုးရ၏ စီးပွားရေးမူဝါဒများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးတို့ကို အဓိကထားသည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး အချက် (၂၃၈) ချက်ပါ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီ အစဉ်တွင် နိုင်ငံ၏ အခွန်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အလေးထားသော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့်

ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား အခွန်ဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေမှုအပိုင်းအား ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များကို ပြည်နယ်များအား ထပ်မံတိုးချဲ့အပ်နှင်းပေးသွားရန် လိုပါသည်။

အထက်ပါ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခင်းအကျဉ်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့်အတူ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများ၊ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအချို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော အသုံးစရိတ် တာဝန်များ၊ အခွန်အာဏာများ၊ ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှု များကို လေ့လာရန် ရွေးချယ်ထားသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအလိုက် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်/ပြည်ထောင်စု အဆင့်အစိုးရအား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပို၍အပ်နှံထားသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဘက် ယိမ်းသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးပြီး (ဥပမာ- သြစတြေးလျနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံ) အချို့ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများတွင် ပြည်နယ်များအား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများပို၍ ပေးထားသည့် ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုနည်းသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်ကို တွေ့ရသည် (ဥပမာ- ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်တို့သည် တူညီသော အချက်များရှိသကဲ့သို့ မတူညီသော အချက်များလည်း ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဥပမာ- လေ့လာတင်ပြထားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတိုင်းတွင် အစိုးရအဖွဲ့များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အစိုးရအဖွဲ့များအကြား ဘဏ္ဍာရေးမညီမျှမှုများကို ကုစားရာတွင် ဘဏ္ဍာရေးလွှဲပြောင်းမှုစနစ် အမျိုးမျိုးကို ကျင့်သုံးကြသည်။

ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။ လက်ရှိ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်တွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအချို့ကို (ဥပမာ - ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ ယခင် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းအချို့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ခွဲဝေပေးခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုအခွန် အချို့ (ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ အထူးကုန်စည်ခွန်၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်နှင့် တံဆိပ် ခေါင်းခွန်) မှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို အချိုးအစားတစ်ခုဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး များနှင့် မျှဝေခြင်း) ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော်လည်း ထိုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ ချခြင်းအသွင်သာဆောင်ပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ကို အားပေးမြှင့်တင်မှု အားနည်းနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ကို ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ် စနစ်ရူထောင်ဖြင့် ကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံထဲတွင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ခွဲဝေပေးထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် အကန့်အသတ်များစွာ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးများ ကောက်ခံခွင့်ရှိသော အခွန်များအားလုံးကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများက ဥပဒေပြုခွင့် ရှိမရှိမှာ သေချာရောမူ မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ်များ၏ သီးခြားအခွန်အာဏာ များသည် အခွန်ကောက်ခံခွင့်နှင့် ရယူပိုင်ခွင့်သဘောသာဆောင်ပြီး ထိုအခွန်အားလုံးအတွက် ဥပဒေပြု အာဏာကျင့်သုံးခွင့် မရှိသည့် သဘောဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်များ မရှိကြသဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ထောက်ပံ့ငွေလွှဲပြောင်းမှုအပေါ် နှစ်စဉ်လိုလို မှီခိုအားထား နေရသည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။ အဆိုပါအချက်များသည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်နှင့် ဘဏ္ဍာရေး စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အဟန့်အတားများ ဖြစ်နေသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံ၏ ပကတိအခြေအနေများနှင့် သဟဇာတဖြစ်နိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ခုကို ပုံဖော်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် များကို အခြေခံထားသည့် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ် ပုံစံအချို့နှင့် ၎င်းတို့၏ အားသာချက်နှင့် အားနည်း ချက်များကို တင်ပြထားသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရတို့ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ပို၍ ပေးထားသော ပုံစံများမှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရတို့၏

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အလေးထားသည့် ပုံစံနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများထက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ ပိုပေးအပ်ထားသည့် ပုံစံများအစရှိသည့် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ဆွေးနွေးတင်ပြထား သည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့် အနာဂတ် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ မူဝါဒအကြံပြုချက်အချို့တို့ကို အဆိုပြုတင်ပြထားပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများနေဆဲဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံမှ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများကို ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ တိုးချဲ့ပေးထား သည့် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်သို့ ကူးပြောင်းသွားရန် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အချို့ (ဥပမာ - ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ မျှဝေအခွန်ဘဏ္ဍာငွေများကို တိုးမြှင့်ပေးခြင်း၊ အချို့သော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုအာဏာများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအား ပေးအပ်သွားရန်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ၎င်းတို့၏ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်တာဝန်များအတွက် လုံလောက်သော ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ် ဝင်ငွေများ ပေးအပ်ရန် အစရှိသည်တို့) ပါဝင်သည့် မူဝါဒအကြံပြုချက်များကို အဆိုပြုထားသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်နှင့် အကျွမ်းဝင်မှုမရှိသော သူများအတွက် ခက်ခဲနက်နဲနိုင်သော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မဖြစ်မနေလေ့လာထားသင့် သော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပြည်သူများအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများ ပြုလုပ်သွားနိုင်ရန် သုတေသနများ ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားရန် အရေးကြီးသည်။ ယခု သုတေသနစာတမ်းသည် ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများကို ရရှိစေပြီး ပြည်သူလူထုနှင့် မူဝါဒ ရေးဆွဲချမှတ်သူများအကြား ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ ပြုလုပ်လာရန် နှိုးဆွပေးလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

ကိုးကားသည့် အရင်းအမြစ်များ (References)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ENAC) မှ ထုတ်ဝေသော "အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံသင့်သော ကဏ္ဍအလိုက် မူဝါဒအကြံပြုချက်များ (မူကြမ်း)"၊ ဒုတိယအကြိမ် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (Available at: <http://www.burmaenac.org/wp-content/uploads/2017/12/Sectoral-Policy-Recommendations-for-Building-Future-Federal-Democratic-Union-Draft-2nd-Edition-.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ ENAC မှ ပြုစုထားသည့် "မြန်မာနိုင်ငံဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အဓိကကျသော မူဝါဒနှင့် လက္ခဏာများ (မူကြမ်း)" စာအုပ်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ENAC) မှ ထုတ်ဝေသော "မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝသယံဇာတ-ပိုင်ဆိုင်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဝင်ငွေခွဲဝေမှု၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (Available at: http://www.burmaenac.org/wp-content/uploads/2017/08/ENAC_NaturalResourceofMyanmarBurma_Burmese-version.pdf) (Accessed on 16 May 2018)

ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁)၊ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ -(၂၁) ရာစု ပင်လုံ၊ ဒုတိယအကြိမ်အစည်းအဝေး - (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၉ ရက်)

ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့၌ UNFC မှ ကြီးမှူးကျင်းပသော Stakeholders's Consultation စာတမ်းများ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်)၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်အမှတ် ၄၅)၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၂ ရက်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီးဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေးအစီအစဉ် (Myanmar Sustainable Development Plan) ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၉) ရက်

ပြည်ထောင်စုအခွန်ကောက်ဥပဒေ (၂၀၁၇ ခုနှစ်)၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ

၂၀၁၆- ၂၀၁၇ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ (Citizen's Budget)၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ရသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဦးစီးဌာန

Alan Fenna, "Commonwealth Fiscal Power and Australian Federalism", UNSW Law Journal, Volume 31 (2), p501-529, 2008.

Bhajan S. Grewal, "Tax Sharing and Fiscal Equalization in Australia", 1 Dec 2011 (Available at http://vises.org.au/documents/events/2011-Wshop CUFE/GREWAL2011__Fiscal_Federalism.pdf)

Forum of Federations and the International Association of Centers for Federal Studies, A Global Dialogue on Federalism, Volume 4, "The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives", edited by Anwar Shah and John Kincaid

UNSW Law Journal, Volume 31 No 2

Gianluigi Bizioli, Claudio Sacchetto, "Tax Aspects of Fiscal Federalism, A Comparative Analysis", Nov 2011

Hansjorg Blochlinger and Claire Charbit, "Fiscal Equalization", OECD Economic Studies No. 44, 2008/1, 2008, available at: <https://www.oecd.org/eco/42506135.pdf>)

- Hamish Nixon and Cindy Joelene, "Fiscal Decentralization in Myanmar", MDRI and The Asia Foundation, June 2014. (Available at: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/FiscalDecentralizationinMyanmarTowardsARoadmaptoReform.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)
- Hamish Nixon, Cindy Joelene, Kyi Pyar Chit Saw, Thet Aung Lynn, and Matthew Arnold, "State and Region Governments in Myanmar", MDRI and The Asia Foundation, Sept 2013. (Available at: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/StateandRegionGovernmentsinMyanmarCESDTAF.PDF>) (Accessed on 16 May 2018)
- Jared Bissinger and Linn Maung Maung, "Subnational Governments and Business in Myanmar," MDRI and The Asia Foundation, Feb 2014. (available at: <https://www.asiafoundation.org/resources/pdfs/SubnationalGovernmentsandBusinessinMyanmarEnglish.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)
- Nirvikar Singh, "Fiscal Federalism and Decentralization in India", University of California, Santa Cruz, Jan 2007 (available at: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/1447/1/MPRA_paper_1447.pdf) (Accessed on 16 May 2018)
- Presidential Address by Y, V Reddy at National Seminar on Challenges and Issues in the Fiscal Federalism of India (An Econometric and Quantitative Approach), 30-31 Mar 2016. (Available at <http://www.yvreddy.com/wp-content/uploads/2017/01/Fiscal-Federalism-in-India-Emerging-Issues-Presidential-Address-at-SoE-UoH.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)
- Productivity Commission Draft Report, "Horizontal Fiscal Equalization" Oct 2017 (available at: <https://www.pc.gov.au/inquiries/current/horizontal-fiscal-equalisation/draft/horizontal-fiscal-equalisation-draft-overview.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)
- Pyidaungsu Institute and Embassy of Switzerland in Myanmar, "English-Myanmar Glossary of Federalism Terms", 2017
- Andrew Bauer, Natalie Kirk and Sebastian Sahla (with contributions from Khin Saw Htay, Ko Ko Lwin and Paul Shortell, "Natural Resource Federalism Considerations for Myanmar", Natural Resource Governance Institute, January 2018 (Available at: <https://resourcegovernance.org/sites/default/files/documents/federalism-considerations-form-myanmar.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)
- Robin Boadway and Anwar Shah, "Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance", Cambridge University Press, 2009
- Roger Shotton, Zin Wint Yee and Khin Pwint Oo, "State and Region Financing, Planning and Budgeting in Myanmar: What are the Procedures and What are the Outcomes?", Renaissance Institute and The Asia Foundation, Dec 2016. (Available at: https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/02/State-and-Region-Financing-Budgeting-and-Planning-in-Myanmar_ENG-version.pdf) (Accessed on 16 May 2018)
- Tuomo Virkola, "Fiscal Federalism in Four Federal Countries", 31 Oct 2014. (Available at: <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-38.pdf>) (Accessed on 16 May 2018)

နောက်ဆက်တွဲ (၁) အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများ (မူကြမ်း)

အရင်းအမြစ် - တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာစင်တာ (ENAC) မှ ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေသော
"အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံသင့်သော
ကဏ္ဍအလိုက် မူဝါဒအကြံပြုချက်များ (မူကြမ်း)"
စာအုပ်၊ (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ) စာမျက်နှာ ၅၉ - ၆၁

ဦးတည်ချက်

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး၏ လူမှုဘဝလုံခြုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စနစ်ကျသည့် အခွန်စည်းကြပ်မှုစနစ် တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအကြား အခွန်ကောက်ခံမှုဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ခွဲဝေသုံးစွဲပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခွဲခြားထားသည့်စနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်။

အခြေခံလမ်းညွှန်များ

- ၁။ အခွန်ဆိုင်ရာစည်းကြပ်ခွင့်ကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြားတွင် ဖက်ဒရယ်မူကို အခြေခံပြီး ဥပဒေများကို သီးခြားပြဋ္ဌာန်းရမည်။
- ၂။ အခွန်ဥပဒေမူကြမ်းကို တင်သွင်းသူများသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက် လိုက်သူများ ဖြစ်ရမည်။
- ၃။ ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန်ငွေများကို ပြည်သူလူထု၏ ဘဝလုံခြုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အသုံးပြုရမည်။
- ၄။ အခွန်စည်းကြပ်ရာတွင် အဂတိလိုက်စားမှုများမရှိစေရ။
- ၅။ ဝင်ငွေအနည်းအများအပေါ်အခြေခံသော အခွန်ကောက်ခံမှု (Progressive Taxation) ပေါ် အခြေခံပြီး အခွန် ဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးဆွဲရမည်။
- ၆။ အခွန်ကောက်ခံမှုအပေါ် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရမည်။
- ၇။ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများအား သုံးစွဲရာတွင် မျှတ၍ မှန်ကန်ထိရောက်စွာ သုံးစွဲရမည်။

မူဝါဒအကြံပြုချက်များ

- ၁။ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရအကြားတွင် မျှတမှုရှိသော အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် ပြန်လည်ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဥပဒေများကို ရေးဆွဲသတ်မှတ်ရမည်။
- ၂။ အခွန်စည်းကြပ်ရာတွင် အဂတိလိုက်စားမှုများကို ထိရောက်စွာ တိုက်ဖျက်မည့် ဥပဒေနှင့်ယန္တရား ထားရှိရမည်။
- ၃။ ပြည်နယ်အစိုးရအောက်တွင်ရှိသော အခွန်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနကို ဥပဒေအရထိရောက်စွာ စောင့်ကြည့်အရေးယူနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းကို အခွန်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနအောက်တွင် မဟုတ်ပဲ လွတ်လပ်စွာထားရှိရမည်။
- ၄။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အနေဖြင့် ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန်ပမာဏနှင့် ထိုအခွန်များအား ကဏ္ဍအလိုက်သုံးစွဲသည့် ပမာဏကို တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုက သိပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၅။ အခွန်နှင့်ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို လူထုအလွယ်တကူ သိရှိနိုင်မည့် နည်းလမ်းကို အသုံးပြုရမည်။
- ၆။ ပြည်နယ်အလိုက် သီးခြားအခွန်စည်းကြပ်ရန်ဌာနနှင့် အခွန်ငွေထိန်းသိမ်းရန် ဘဏ်(စာရင်း) များဖွင့် လှစ်ထားရှိရမည်။
- ၇။ ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ပြည်နယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်တွင်းတန်ဖိုးရှိသော စွမ်းအင်၊ တွင်းထွက်သယံဇာတ၊ ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ကျွန်းသစ်အပါအဝင် အစိုးရသစ်များအပေါ် လွတ်လပ်စွာအခွန်များ သတ်မှတ်ခွင့်နှင့် တိုက်ရိုက်ကောက်ခံခွင့်ရရှိရမည်။ ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန်ငွေများကို ပြည်သူလူထု၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် သုံးစွဲရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာဖြင့် စနစ်တကျ သုံးစွဲရမည်။
- ၈။ ထိုသို့အခွန်ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခြင်းမပြုမီ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားပြည်သူ လူထုနှင့်

အခွန်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်များနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကာ သဘောထားရယူပြီး အခွန်ဥပဒေကြမ်းကို ရေးဆွဲရမည်။ ဖြည့်စွက်ပိုင်ဆိုင်မှုကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။

- ၉။ စီးပွားရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ဥပဒေများကို စနစ်တကျချမှတ်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော ဝင်ငွေခွန်နှင့် အမြတ်ခွန်ကို သင့်တော်သော ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ကောက်ခံရမည်။
- ၁၀။ မြေခွန်များကို မြေပိုင်ဆိုင်မှုအနည်းအများအလိုက် စည်းမျဉ်းတိကျစွာ သတ်မှတ်ပြီး တိုက်မြှင့်ကောက်ခံရမည်။
- ၁၁။ ရိုးရာဓလေ့ပိုင်မြေများကို မြေခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းမြေအသုံးပြုပြီးရရှိသော ဝင်ငွေပေါ် အခြေခံပြီး အခွန်ကောက်ရမည်။
- ၁၂။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် မြေယာခွန်နှင့် သီးနှံခွန်များအပြင် အမှန်တကယ် မလုပ်ကိုင်၊ အသုံးမချသော (ပလပ်ထားသော) မြေယာများအပေါ် သီးခြားစည်းကြပ်ခွန် ကောက်ခံရမည်။
- ၁၃။ မြေယာမှန်ကန်စွာ ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် အစိုးရမှ မြေယာအငှားချထားမှု (မြေဂရမ်) များကို အခမဲ့ပေးအပ်ရမည်။
- ၁၄။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ကောက်ခံရရှိသည့်အခွန်များကို ပြည်နယ်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လိုအပ်ချက်အပေါ်အခြေခံ၍ မျှတစွာခွဲဝေသုံးစွဲရမည်။ (Equalization Payment ကိုရည်ညွှန်းသည်)
- ၁၅။ ပြည်နယ်စည်းကြပ်ခွန်၊ ဗဟိုစည်းကြပ်ခွန် ခြားနားချက်များအရေးကြီးမှု၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူ့လူထုသိရှိပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရှိလာစေရန် ထိရောက်စွာ အသိပညာပေးရမည်။
- ၁၆။ ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အချို့လုပ်ငန်းရှင်များအား အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်/အခွန်သက်သာခွင့်ကို ကာလအတိုင်းအတာတစ်ခု သတ်မှတ်ပေးရမည်။
- ၁၇။ လူတိုင်း ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဝင်ငွေများကို မှန်ကန်စွာ တင်ပြနိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကြားကာလမူဝါဒအကြံပြုချက် (မူကြမ်း) များ

- ၁၈။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကြားကာလတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် မိမိတို့ သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေတွင် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရမည်။
- ၁၉။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကာလတစ်ခုသတ်မှတ်ပြီး ပြည်နယ်မှကောက်ခံရရှိသည့်အခွန်ငွေ၏ ၆၀% မှ ၈၀% ရာခိုင်နှုန်းကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်တွင်ရှိသော ပြန်လည်ထူထောင်မည့် ဒေသအတွက် သုံးစွဲမည်။
- ၂၀။ ယခင်စီမံကိန်းများမှရရှိသည့် အခွန်များထဲမှ အနည်းဆုံး (၆၀%) ကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်မှ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၂၁။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေတွင် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရမည်။

နောက်ဆက်တွဲ [၂] နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ

မှတ်ချက်။ ။ NLD အစိုးရတက်လာပြီး (၄) လအကြာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၁၉) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်သော အစိုးရ၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးမူဝါဒမျှော်မှန်းချက်

နိုင်ငံတော်၏စီးပွားရေးမူဝါဒသည် ပြည်သူ့ကိုဗဟိုပြု၍ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော အစဉ်အဆက်မပြတ် တိုးတက်မှု ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အထောက်အကူရရှိစေရန် ဦးတည်၍ သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များကို ရေရှည်ထိန်းသိမ်းလျက် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအကြား မျှတမှန်ကန်စွာ ခွဲဝေအသုံးချနိုင်မည့် စီးပွားရေးမူဝါဒ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် မျှော်မှန်းပါသည်။

နိုင်ငံတော်၏ ရည်မှန်းချက်များ

- ၁။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ဦးတည်ပြီး စည်းလုံးညီညွတ်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ် ပြည်ထောင်စုကြီး ဖြစ်တည်လာစေရေးကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် မူဝါဒအဖြစ် ကျင့်သုံးရန်၊
- ၂။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဘက်ညီမျှတစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေသည့် စီးပွားရေးအခြေအနေ ကောင်းများ ရရှိရေး ဆောင်ရွက်ရန်၊
- ၃။ နိုင်ငံတော်အတွက် အဖက်ဖက်မှ စွမ်းရည်ပြည့်ဝသော လူငယ်မျိုးဆက်သစ်များ ပေါ်ပေါက်လာစေရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးနိုင်သော စီးပွားရေးမူဝါဒအဖြစ် ကျင့်သုံးရန်၊
- ၄။ နိုင်ငံသားအားလုံး ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ပြီး၊ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုနှင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများဖြင့် တိုးတက်မှု ရလဒ်ကောင်းများကို အစဉ်အဆက် ရယူထိန်းသိမ်းနိုင်မည့် စီးပွားရေးစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ထူထောင်ရန်။

နိုင်ငံတော် စီးပွားရေးမူဝါဒများ

- (၁) ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ကောင်းမွန်တောင့်တင်းသည့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေး စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များ တိုးတက်ပွားများလာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၂) နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြင်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ လုပ်ကိုင်နိုင်ခြေရှိသော လုပ်ငန်းများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်အဖြစ် ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့အပြင် လုပ်အကိုင်ရရှိရေးနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုသည့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်၊
- (၃) ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးသော စီးပွားရေးကို ဖြစ်ထွန်းနိုင်စေသည့် လူ့အရင်းအမြစ်များ မွေးထုတ်ပေးနိုင်ရန်နှင့် ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရပ်များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၄) လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၊ လမ်းများ၊ ဆိပ်ကမ်းများစသည့် အခြေခံစီးပွားရေးအဆောက်အအုံများ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်လာစေရေးကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်နှင့် Data ID Card System၊ Digital Government Strategy နှင့် e-Government System တို့ကို ထူထောင်သွားရန်၊
- (၅) ပြည်တွင်းနေ နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသော မြန်မာနိုင်ငံသားများအားလုံးအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ထုတ်ပေးရန်နှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း မြင့်မားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ကာလတိုအတွင်း ပိုမိုဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၆) ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ပို့ကုန်မြှင့်တင်နိုင်ရေးတို့အတွက် လယ်ယာကဏ္ဍ၊ မွေးမြူရေးကဏ္ဍနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများ ဘက်ညီစွာ တိုးတက်လာစေရန်နှင့် လယ်ယာစက်မှုကဏ္ဍ ချိန်ခွင်လျှာညီသည့် စီးပွားရေးပုံစံ ဖော်ထုတ်ရန်၊
- (၇) ဈေးကွက်စီးပွားစနစ်နှင့်အညီ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ တိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံသားတိုင်း မိမိတို့လုပ်ကိုင်လိုသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိစေရန်နှင့် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တိုးမြှင့်ရန်အတွက် မူဝါဒများ သီးခြားရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရန်၊ မူပိုင်ခွင့်များနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုရှိစေရေး အတွက် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၈) အိမ်ထောင်စုများ၊ တောင်သူလယ်သမားများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး အထောက်အကူပြုနိုင်မည့် ငွေရေးကြေးရေးစနစ်ဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးတည်ငြိမ်မှုရရှိစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၉) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်များကို ရေရှည်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေမည့် မြို့ပြများ တည်ထောင်ရန်၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ အဆင့်မြှင့်တင်ရန်တို့အပြင် အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့်နေရာများ တိုးချဲ့ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ပိုမိုစောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၁၀) နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ငွေတိုးတက်ရရှိရန် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပြီး မျှတသောအခွန်စနစ် ထူထောင်၍ ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြဋ္ဌာန်းလျက် အကာအကွယ်ပေးရန်၊
- (၁၁) တီထွင်ဖန်တီးမှုစွမ်းရည်များနှင့် အဆင့်မြင့်နည်းပညာတိုးတက်မှုများကို အားထုတ်ကြိုးပမ်းဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အသိဉာဏ်ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသော နည်းစနစ်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြဋ္ဌာန်းဆောင်ရွက်ရန်၊
- (၁၂) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အာဆီယံဒေသအတွင်းသာမက အခြားဒေသများအတွင်း၌လည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲလာနိုင်ဖွယ်ရှိသော အခြေအနေများကို ဖော်ထုတ်၍ မိမိတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အမြော်အမြင်ကောင်းများဖြင့် အခြေတည်ထူထောင်ရန်။

နောက်ဆက်တွဲ (၃) စီးပွားရေးကဏ္ဍသဘောတူညီချက်များ

ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁)၊ (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၉ ရက်)
(အရင်းအမြစ် ။ ။ <http://www.statecounselor.gov.mm/nrpczg/node/199>)

ဖက်ဒရယ်စနစ်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

၁။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ကို ပီပြင်စွာ ဖော်ဆောင်ရေး

- (က) ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းဒေသများက ခိုင်မာသည့်မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန်။
မှတ်ချက်။ ။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များက မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည့် ဥပဒေများ ပေါ်ပေါက်လာပါက ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။
- (ခ) အဆိုပါမူဝါဒနှင့် နည်းဥပဒေတို့နှင့်အညီ ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ဖော်ဆောင်ရာတွင် လူနေမှု အဆင့်အတန်းမြင့်မားရေး၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု လျော့ချရေး၊ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှု ကွာဟချက်များ လျော့ချနိုင်ရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (Sustainable Development) တို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန်။
- (ဂ) ပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေမည့် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုများကို ဥပဒေနှင့်အညီ တားဆီး ကာကွယ်ရန်။

- ၂။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့တစ်ခုကဖြစ်စေ စီးပွားရေးလက်ဝါးကြီးအုပ်ဆောင်ရွက်မှုများ မဖြစ်ပေါ် စေရေးအတွက် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းပေးရန်။
- ၃။ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း/ဒေသအသီးသီးတို့တွင် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများရရှိရေး ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်
- ၄။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း/ဒေသအသီးသီးတို့တွင် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများ ရရှိရေး ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ရန်။
- ၅။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အခွန်ငွေများကို ဖွဲ့စည်းပုံများ အကြား စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ မျှတစွာ ခွဲဝေရန်။
- ၆။ နိုင်ငံတော်၏ ကာလတို၊ ကာလလတ်၊ ကာလရှည် စီးပွားရေးစီးမံကိန်းများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု ရှိစွာဖြင့် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်။

ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

- ၁။ လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် ပြည်ထောင်စု၊တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသများအကြား ညှိနှိုင်းပူးပေါင်း၍ ဒေသဆိုင်ရာ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ (Regional Comprehensive Development Plans) ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရန်။
မှတ်ချက်။ ။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ချမှတ်သော မူဝါဒများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုဥပဒေများနှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်စေဘဲ ဆောင်ရွက်ရန်။
- ၂။ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း/ဒေသများ၏ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများ မြှင့်တင်ရေးအတွက် ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆီလျော်သင့်မြတ်သည့် ဆွဲဆောင်မှု ရှိသော အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ရန်။

နောက်ဆက်တွဲ (၄) ပြည်ထောင်စုအစိုးရကောက်ခံသော အခွန်များ၊ စာဝန်ခံဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ကောက်ခံပေးသော ဝန်ကြီးဌာနများ

စဉ်	ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့၏ စာဝန်ခံ ဝန်ကြီးဌာနများ	အခွန်ကောက်ခံပေးသည့် ဝန်ကြီးဌာနခွဲများ	အခွန်များ
၁	ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	အထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန (GAD)	၁။ ယစ်မျိုးခွန်၊ ၂။ မြေယာပေါ်တွင် ကောက်ခံသည့်အခွန် ၃။ တာတမံခွန် ၄။ ဓာတ်သတ္တုပစ္စည်းများ ထုတ်ယူသည့်အတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန် (စက်မှု ကုန်ကြမ်း တွင်းထွက်နှင့် အလှဆင်ကျောက် များမပါ)
၂	စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန	ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန (IRD) အကောက်ခွန်ဦးစီးဌာန (MCD)	၁။ ဝင်ငွေခွန် ၂။ ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်၊ ၃။ အထူးကုန်စည်ခွန်ဝင်ငွေခွန်၊ ၄။ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်၊ ၅။ မြန်မာနိုင်ငံအောင်ဘာလေသန်းဆု၊ ၆။ အကောက်အခွန်၊
၃	ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန	ပို့ဆောင်ရေးဦးစီးဌာန (DOT)	၁။ မော်တော်ယာဉ်၊ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင်၊ လုပ်ငန်း လိုင်စင်ဆိုင်ရာ အခွေများ၊ ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း ၂။ လုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် ကောက်ခံသည့် အခွန်အခ၊
၄	လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန	လျှပ်စစ်စွမ်းအား ဝန်ကြီးဌာန (MOEP) မြန်မာ့ရေနံနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း (MOGE)	၁။ ရေအားအရင်အမြစ်မှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်ယူသည့်အတွက် အခမဲ့ရရှိသည့် ဓာတ်အားခ ၂။ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ထုတ်ယူသည့် အတွက် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊
၅	စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန	ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန	၁။ သွင်းကုန်အတွက်လိုင်စင်ကြေး၊ ပါမစ်ကြေးများ၊
၆	ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေး ဝန်ကြီးဌာန		၁။ ခရီးလှည့်လည်ရေးလိုင်စင်၊ ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုရိပ်သာလိုင်စင်၊ ခရီးသွား လာသူများ ပို့ဆောင်ရေးလိုင်စင်၊ ဧည့်လမ်းညွှန် လုပ်ငန်း လိုင်စင်များအတွက် လိုင်စင်ကြေး၊
၇	စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန		၁။ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခွန်အခ၊
၈	သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန	မြန်မာ့ပုလဲထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း (MPE) သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာန (DoM)	၁။ မုတ်ကောင်ဝတ်ဆံသွင်းအခွန်၊ ၂။ ဓာတ်သတ္တုခွန်နှင့် ရတနာခွန်၊

အရင်းအမြစ်။ ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုအခွန်ကောက်ခံပုံစံ၊ နောက်ဆက်တွဲ ဇယား (၁) ၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်

